

OLVASÓKÖNYV tervezet

Fiatalok és felnőttek részére

„A magyar szeresse,
a magyar keresse,
a magyar segítse a magyart.”
Széchenyi István

„Azon gondolkodám, hogyan, miként szólítsalak meg Benneteket”¹, magyar Ifjúság. Prózában, lírában, vers formában? Mi lenne az, ami lekötné figyelmetek? A költő és történész Domokos Sándor hangján át „Egy kézfogásban” c. versben szólok elsőként Hozzatok, Fiatal Barátaim, mert ahogy, amit Ő költeményében kifejtett, ezt egyedül Ő maga önthette ilyen szép érzéssel teli szavakba. Mi talán csak átérezni tudjuk ezt, de papírra vetni nem.

A költészet érzelmek, gondolatok és hangulatok kifejezése. A kifejezés közvetlen vallomásszerű és rendszerint verses forma. A költészet az ember belső világáról, lelki érzelmeiről ad számot; sejtéseket, hangulatokat, lelki izgalmakat fejez ki. A vers kiforrott meglátást közvetít, hatásos nyelvi fogalmazásban.

Az alábbi egynéhány költészeti és prózai felsorolásban, összeállításban ismertetem a magyar érzelmű kiválóságaink megnyilatkozásait, amelyeknek ismerete szükségesek a nemzetvállalás beindításához.

* * * * *

Domokos Sándor

EGY KÉZFOGÁSBAN . . .

Történelmet teremténk tegnap este,
Mikor kezem a kezedet keresve
Összeforrott egy kemény kézfogásban,
Múltat bocsajtó meleg szorításban.
Évszázadok szakadékát temettük,
Kölcsönösen mért csapásokat feledtünk.
Turán átka szertefoszlott halomba,
Az egymásban lelt közös bizalomba’.
Hiába lesz a kicsik üvöltése,

¹ Petőfi Sándor: István öccsémhez

Bosszút lihegő lázas nyüszítése,
 Bizalmatlanok mérges suttogása
 Mind szétfoslott az erős kézfogásba.
 Az uszításnak már fölötte állunk,
 Kéz a kézben így egymásra találtunk.
 Közös szenvedés barázdázza arcunk,
 Egymást segíteni – ez a jövő harcunk.
 S bár sorsunk útja szembe kényszerített,
 E kézfogásban nincs többé ítélet!
 Én hiszek Benned és Te hiszel bennem,
 Eggyé forrtunk a nemzet-szeretben.
 Csak bábok voltunk egy nagy zivatarban
 S a jót kerestük folyton, szakadatlan.
 Nagy ára volt. Jól megfizettünk érte,
 S most érezzük, hogy mégis csak megérte.
 E kézfogásunk jobb jövő pecsétje,
 Új Vérszerződés. Új élet reménye
 Született most e száműzött világban
 Egy tiszta, erős, magyar kézfogásban.

Toronto, 1982 október

* * *

Reményik Sándor (1890-1941):

Templom és iskola

*Ti nem akartok semmi rosszat,
 Isten a tanútok reá.
 De nincsen, aki köztetek
 E szent harcot ne állaná.
 Ehhez Isten mindannyitoknak
 Vitathatatlan jogot ad:
 Ne hagyjátok a templomot,
 A templomot s az iskolát!*

*Ti megbecsültök minden rendet,
 Melyen a béke alapul.
 De ne halljátok soha többé
 Isten igéjét magyarul?!
 S gyermeketek az iskolában
 Ne hallja szülőjé szavát?!
 Ne hagyjátok a templomot,*

A templomot s az iskolát!

*E templom s iskola között
 Futkostam én is egykoron,
 S hűtöttem a templom falán
 Kigyulladt gyermek-homlokom.
 Azóta hányszor éltem át ott
 Lelkem zsenge tavasz-korát!
 Ne hagyjátok a templomot,
 A templomot s az iskolát!*

*A koldusnak, a páriának,
 A jöttmentnek is van joga
 Istenéhez apái módján
 És nyelvén fohászcodnia.
 Csak nektek ajánlgatják templomul
 Az útszélét s az égbolt sátorát?
 Ne hagyjátok a templomot,
 A templomot s az iskolát!*

*Kicsi fehér templomotokba
 Most minden erők tömörülnek.*

*Kicsi fehér templom-padokba
A holtak is mellétek ülnek.
A nagyapáink, nagyanyáink,
Szemükbe biztatás vagy vád:
Ne hagyjátok a templomot,
A templomot s az iskolát!*

1925

* * *

WASS ALBERT: (1908-1998)

Üzenet haza

Üzenem az otthoni hegyeknek:
a csillagok állása változó.
És törvényei vannak a szeleknek,
Esőnek, hónap, fellegeknek
és nincsen ború, örökkévaló.
A víz szalad, a kő marad,
a kő marad.

Üzenem a földnek: csak teremjen.,
ha sáska rágja is le a vetést.
Ha vakond túrja is a gyökeret.
A világ fölött öröködik a Rend,
s nem vesz magja a nemes gabonának,
de híre sem lesz egykor a csalánnak;
az idő lemárja a gyomokat.
A víz szalad, a kő marad,
A kő marad.

Üzenem az erdőnek: ne féljen,
ha csattog is a baltások hada,
mert erősebb a baltánál a fa,
s a vérző csonkból virradó tavaszra
új erdő sarjad győzedelmesen.
S még mindig lesznek fák, mikor a rozsdá
a gyilkos vasat rég felfalta már,
s a sújtó kéz is - szent, szent jóvátétel -,
hasznos anyaggá vált a föld alatt.
A víz szalad, a kő marad,
A kő marad.

Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
ha egyenlővé teszik is a földdel,
nemzedékek örváltásain
jönnek majd újra boldog építők,
és kiássák a fundamentumot,
s az erkölcs ősi, hófehér kövére
emelnek falat, tetőt, templomot.
Jön ezer új Kőműves Kelemen,
ki nem hamuval és nem embervérrel
köti meg a békesség falát,
de szenteltvízzel és búzakenyérrel,
és épít régi kőből új hazát.
Üzenem a háznak, mely fölnevelt:
a fundamentum Istentől való,
és Istentől való az akarat,
mely újra építi a falakat.
A víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.

És üzenem a volt barátaimnak,
kik megtagadják ma a nevemet:
ha fordul egyet újra a kerék,
én akkor is a barátjok leszek,
és nem lesz bosszú, gyűlölet, harag.
Kezet nyújtunk egymásnak és meggyünk
és leszünk Egy Cél és Egy Akarat:
a víz szalad, de a kő marad,
a kő marad.

És üzenem mindenkinek,
testvérnek, rokonnak, idegennek,
gonosznak, jónak, hűségeseznek és
alávalónak,
annak, akit a fájás űz és annak,

kinek kezéhez vércseppek tapadnak:
vigyázzatok és imádkozzatok!
Valahol fönt a magos ég alatt
mozdulnak már lassan a csillagok,
s a víz szalad és csak a kő marad,
a kő marad.

Maradnak az igazak és a jók.
a tiszták és a békességesek.
Erdők, hegyek, tanok és emberek.
Jól gondolja meg, ki mit cselekszik!

PETŐFI SÁNDOR (1823-1849)

A HAZÁRÓL

Lement a nap. De csillagok
Nem jöttek. Sötét az ég.
Közel s távolban semmi fény nincs,
Csak mécsvilágom s honszerelmem ég.

Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörűségesen ragyog.
Szegény hazám, szegény hazám te,
Neked kevés van ilyen csillagod.

Mécsemnek lángja mint lobog!
Mítől lobog? mi lengeti?
Éjfél ütött. Ti lengtek itten
Mécsem körül, ti népem ősei!

Mintha nap volna mindenik,
Oly tündöklők e szellemeik,
Tündöklők, mert hisz a dicsőség
Sugármezébe öltözködtenek.

Ne nézz ősidre, oh magyar,
Ki most sötétségben vagy itt,
Ne nézz ősidre, e napokra...
Szemeid gyöngék... a napfény megvakít.

Hazám dicsó nagy ősei,
Ti földetrázó viharok!
Ti egykoron a porba omlott
Európa homlokán tomboltatok.

Likasszák már az égben fönt a rostát,
s a csillagok tengelyét olajozzák
szorgalmas angyalok.
És leszen csillagfordulás megint,
és miként hirdeti a Biblia:
megméretik az embernek fia,
s ki mint vetett, azonképpen arat.
Mert elfut a víz és csak a kő marad,
de a kő marad!

Oh nagy volt hajdan a magyar,
Nagy volt hatalma, birtoka;
Magyar tenger vizében húnyt el
Éjszak, kelet s dél hullócsillaga.

Csakhogy rég volt, midőn magyar
Fejekre termett a babér;
A képzelet sebes szárnyú sas,
Elfárad mégis, mire odaér.

Oly rég elhervadt a babér
A magyaroknak homlokán,
Hazám, oly rég voltál te nagy, hogy
Nagyságod híre csak mese talán.

Már rég nem sírtam, s íme most
Pillámon egy könny rengedez.
Magyar nép, vajjon hajnalodnak
Vagy alkonyodnak harmatcseppje ez?

Magyar dicsőség, mi valál?
Hullócsillag? mely tündökölt,
Aztán lehullott a magasból
És mindörökre elnyelé a föld.

Vagy üstökös vagy, oh magyar
Dicsőség! mely jött s távozék,
Hogy századok multával újra
Lássák fényét a népek s rettegjék?

Pest, 1845. október 16. - november 25.
között

* * *

JÓZSEF ATTILA (1905-1937)

Mama

Már egy hete csak a mamára
gondolok mindig, meg-megállva.
Nyikorgó kosárral ölében,
ment a padlásra, ment serényen.

Én még őszinte ember voltam,
ordítottam, toporzékoltam.
Hagyja a dagadt ruhát másra.
Engem vigyen föl a padlásra.

Csak ment és teregetett némán,
nem szidott, nem is nézett énrám
s a ruhák fényesen, suhogva,
keringtek, szálltak a magosba.

Nem nyafognék, de most már késő,
most látom, milyen óriás ő -
szürke haja lebben az égen,
kékítőt old az ég vizében.

* * *

BERZSENYI DÁNIEL (1776-1836)

Fohászkodás

Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke ohajtva sejt:
Léted világít, mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.

A legmagasb menny s aether Uránjai,
Mellyek körülted rendre keringenek,

A láthatatlan férgek: a te
Bölcs kezeid remekelt csudái.

Te hoztad e nagy Minden ezer nemét
A semmiségből, a te szemöldöked
Ronthat s teremthet száz világot,
S a nagy idők folyamit kiméri.

Téged dicsőít a Zenith és Nadír.
A szélveszek bús harca, az égi láng
Villáma, harmatcsepp, virágszál
Hirdeti nagy kezed alkotását.

Buzgón leomlom színed előtt, Dicső!
Majdan, ha lelkem záraiból kikél,
S hozzád közel járulhat, akkor
Ami után eped, ott eléri.

Addig letörlöm könnyeimet, s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek.

Bizton tekintem mély sirom éjjelét!
Zordon, de oh nem, nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád; ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják.

[1807-1808 körül. Végleges formája: 1810]

* * *

PETŐFI SÁNDOR (1823-1849)

MAGYAR VAGYOK

Magyar vagyok. Legszebb ország hazám
Az öt világrész nagy területén.
Egy kis világ maga. Nincs annyi szám,
Ahány a szépség gazdag kebelén.
Van rajta bérc, amely tekintetet vét
A Kaszpi-tenger habjain is túl,
És rónasága, mintha a föld végét
Keresné, olyan messze-messze nyúl.

Magyar vagyok. Természetem komoly,
 Mint hegedűink első hangjai;
 Ajkamra fel-felröppen a mosoly,
 De nevetésem ritkán hallani.
 Ha az öröm legjobban festi képem:
 Magas kedvemben sírva fakadok;
 De arcom víg a bánat idejében,
 Mert nem akarom, hogy sajnáljatok.

Magyar vagyok. Büszkén tekintek át
 A multnak tengerén, ahol szemem
 Egekbe nyúló kősziklákat lát,
 Nagy tetteidet, bajnok nemzetem.
 Európa színpadán mi is játszottunk,
 S mienk nem volt a legkisebb szerep;
 Ugy rettegé a föld kirántott kardunk,
 Mint a villámot éjjel a gyerek.

Magyar vagyok. Mi mostan a magyar?
 Holt dicsőség halvány kísértete;
 Föl-föltünik s lebúvik nagy hamar
 - Ha vert az óra - odva mélyibe.
 Hogy hallgatunk! a második szomszédig
 Alig hogy küldjük életünk nesztét
 S saját testvérink, kik reánk készítik
 A gyász s gyalázat fekete mezét.

Magyar vagyok. S arcom szégyenben ég,
 Szégyenlenem kell, hogy magyar vagyok!
 Itt minálunk nem is hajnallik még,
 Holott máshol már a nap úgy ragyog.
 De semmi kincsért s hírért a világon
 El nem hagynám én szülőföldemet,
 Mert szeretem, hőn szeretem, imádom
 Gyalázatában is nemzetemet!

Pest, 1847. február

* * *

A HARCNAK MÉG NINCSEN VÉGE!
 Ft. Dömötör Tibor (1929-)
 (1980-ban írt verse)

<p>Trianonnak már hatvan (93) éve, Azóta sincsen jóvátéve, Azóta egyre hull a vérünk, Azóta magunkhoz se térünk, Azóta minden óra hosszú, Azóta tart a gyilkos bosszú!</p> <p>Az ellenség „békére” vágyott, Hazánk húsába belevágott, Fegyvertelenségünk láttán Belülről is támadt a Sátán, Arcul köptek és meggyaláztak, Megostoroztak s leigáztak!</p> <p>Elvettek minden kincset tőlünk, Hétszer is lenyúzták a bőrünk, Megszálló sereg ült nyakunkra, Még a hullát is kirabolva, Idegen zsoldos lopta bérünk Itta borunk és szívta vérünk!</p> <p>„Nyugalom” lett hát „rend és béke”, Kihalt temetők csendessége, Még a sírokra is vigyáznak Mert a halottak visszajárnak Számon kérni az ősi főket Ijesztgetni a felejtőket!</p> <p>Népünket irtja kettős átok: Kelet és Nyugat jó barátok, Hirdeti új úr s régi szolgál: „Betelt már a magyarnak dolga, Nem változnak ma már a határok, Örök rabszolgasors vár rátok!”</p> <p>De nincs nyugalom és nincs béke És a harcnak még nincsen vége . . .</p>	<p>Az elárultak, megtagadtak, A megkínzottak, meggyaláztak, Az arcukköptek, meggyilkoltak, Akik mindenért meglakoltak, Megátkoznak hóhért és bírót Országvesztőt és magyarkínzót!</p> <p>És visszahull a ránk szórt átok, Százegyszer is: Rátok! Rátok! Kik megtagadtátok az Eszmét, Okoztátok a Nemzet vesztét, Kiknek hatalma, rangja, pénze Épült a koponyák hegyére!</p> <p>. . . Mi nem felejtjük tartozásunk! Bűnösöknek meg nem bocsajtok, Árulóknak halál lesz bére, Gyilkosoknak csordul majd vére, Besúgóknak nem lesz kímélet, Zsarnokokra sújt végítélet!</p> <p>Megfizetünk majd minden főért, Férfiért, nőért, csecsemőért, Leromboljuk a bálvány istent, Ki vért ivott és felélt mindent, Teremtünk majd egy új világot: Magyarságot és szabadságot!</p> <p>Hálás szemmel nézünk az égre, Hazánkat visszanyerve – végre, Kik szétszóródtunk a világon Találkozunk Magyarországon, És mire jogot vérrel szerzett Győzelmi tort ül majd a Nemzet!</p> <p>És lesz nyugalom és lesz béke És a harcnak majd így lesz vége!</p>
---	--

Móra László

Könyörgés

Jó Istenünk, esdve kérünk,
Enyhítsd már szenvedésünk!

Szánd meg ezt a szegény népet,
Hiszen már oly sokat vérzett,
Csak azért, mert élni akar,
Mert a szíve mégis magyar.

Nézd a mezőt, a legelőt;
Nem olyan, mint volt azelőtt.
Kevesebb a virág rajta,
Szirmát az is elhullatja,
Pedig szegény élni akar,
S nem élhet, mert ő is magyar. . .

Nézz hát testünk sok sebére,
Nézz e síró sok szegényre,
Akik hisznek, hívnak, várnak,
Oltárodhoz odaállnak,
S könyörögnek, mert magyarok,
Magyarok, de nem szabadok.

* * * * *

íntépő, végső akarással!

Wass Albert

A láthatatlan lobogó

Konok hűséggel hordozom
az úttalan bozótokon.
Seb a vállam és seb a markom,
de fogom, viszem és megtartom!

S fogcsikorgatva hirdetem:
nem ért véget a küzdelem!
Mert valami még megmaradt.
Görcs zsibbasztja a markomat,

de markomban még itt a Szó:
a láthatatlan lobogó!
Ereklyém, Kincsem. Fegyverem.
Magasra tartom s lengetem!

És védem, foggal és körömmel!
Vad dühvel és örült örömmel!
És mentem, mindenek által,

Dúlt otthonom rég összedőlt.
Kifordult alólam a föld.
Társaimat ár elsodorta.
Mögöttem ég a poklok pokla.

Elöttem vad sziklák merednek.
De nekivágok a meredeknek!
Mert élek még! Ha törten is,
ha vérben is, ha görcsben is,

még ha utolsó is vagyok,
kit az özönvíz meghagyott,
de harcom végig harcolom
s a lobogót megmarkolom!

Megmarkolom és nem hagyom,
ha le is szakad a két karom,

ha két lábam térdig kopik:
de feljutok a csúcsokig!

s a csillagoknak meglobogtatom!

* * *

S utolsó jussomat, a Szót,
ezt a szent, tépett lobogót
kitűzőm fent az ormokon

* * * * *

SAJÓ SÁNDOR (1838-1933)

Magyarnak lenni

Magyarnak lenni: tudod, mit jelent?
Magasba vágyva tengni egyre – lent,
Mosolyogva, mint a méla őszi táj,
Nem panaszozni senkinek, mi fáj:
Borongni mindig, mint a nagy hegyek,
Mert egyre gyászlik bennünk valami:
Sok százados bú, amelyet nem lehet
Sem eltitkolni, sem bevallani.
Magányban élni, ahol kusza árnyak
Bús tündérekként föl-föl sírdogálnak,
S szálaiból a fájó képzeletnek
Fekete-fényű fátylat szövögetnek
És bús és gyászt és sejtést egybeszöve
Ráterítik a titkos jövőre...
Rabmódra húzni idegen igát,
Álmodozva rólad: büszke, messzi cél,
S meg-megpihelve a múlt emlékinél,
Kergetni téged: csalfa délibáb!..
Csalódní mindig, soha célt nem érve.
S ha szívünkben már apadoz a hit:
Rátakargatni sorsunk száz sebére
Önámításunk koldusrongyait...
– Én népem! múltba vagy jövőbe nézz:
Magyarnak lenni oly bús, oly nehéz!...

Magyarnak lenni: tudod mit jelent?
Küzdelmet, fájót, véges végtelent.
Születni nagynak, bajban büszke hősnek,
De döntő harcra nem elég erősnek:
Úgy teremődni erre a világra,
Hogy mindig vessünk, de mindig hiába:
Hogy amikor már érik a vetés,
Akkor zúgjon rá irtó jégverés...

Fölajzott vággyal, szomjan keseregve
 A szabadító Mózeset várni egyre:
 Hogy porrá zúzza azt a szirtfalat,
 Mely végzetünknek kövült átkául
 Ránk néz merően, irgalmatlanul,
 S utunkat állja zordan, hallgatag...
 Bágyadtan túrni furcsa végzetünk,
 Mely sírni készítő tréfát úz velünk,
 S mert sok bajunkat nincs kin megtorolni:
 Egymást vádolni, egymást marcangolni!
 – Majd, fojtott kedvünk hogyha megdagad,
 Szilajnak lenni, mint a bércpatak,
 Vagy bánatunknak hangos lagziján
 Nagyot rikoltani: hajrá! Húzd, cigány! –
 Háborgó vérrel kesergőn vigadni,
 Hogy minekünk hajh! nem tud megvirradni,
 Hogy annyi szent hév, annyi őserő,
 Megsebzett sasként sírva nyögdelő,
 Mért nem repülhet fönn a tiszta légben,
 Munkásszabadság édes gyönyörében, –
 Hogy mért teremtett bennünket a végzet
 Bús csonkaságnak, fájó töredéknek!....
 Tombolva inni hegyeink borát,
 Keserveinknek izzó mámorát,
 S míg szívünkben a tettvágy tüze nyargal,
 Fölbúgni tompa, lázadó haraggal, –
 S amikor már szívünk majdnem megszakad:
 Nagy keservünkben,
 Bús szégyenünkben
 Falhoz vágni az üres poharat...
 – Én népem! múltba vagy jövőbe nézz:
 Magyaroknak lenni oly bús, oly nehéz!...

De túl minden bűn, minden szenvedésen
 Önérzetünket nem feledve mégsem,
 Nagy szívvel, melyben nem apad a hűség,
 Magyaroknak lenni: büszke gyönyörűség!
 Magyaroknak lenni: nagy s szent akarat,
 Mely itt reszket a Kárpátok alatt.
 Ha küszködőn, ha szenvedőn, ha sírva:
 Viselni sorsunk, ahogy meg van írva:
 Lelkünkbe szíva magyar földünk lelkét,
 Vérünkbe oltva ősök honszerelmét,
 Féltőn borulni minden magyar rögre,
 S hozzátapadni örökkön-örökre!...

HERVAY TAMÁS

Magyarnak lenni!
válasz Sajó Sándornak

Magyarnak lenni, tudod mit jelent?
Nem várni, de élni a végtelent!
Világítani fáklyaként, és éjjel
Nem törődni az árnyak seregével
Mit tesznek ők az ellenünkre
Mi vészt zúdítnak büszke fejünkre.
S nem csupán nekünk Istennel élni,
De mindenkinek ősregét mesélni.

Magyarnak lenni, tudod mit jelent?
Ősmúltból jövődőbe fordítani jelent.
A teremtés forrásvidékére
Mint szarvas, tiszta forráshoz térve,
Istentől hozni élő kenyeret
Mint Urunk adott nekünk új Életet,
Elleneinket szeretettel etetni,
S éhük múltán is szeretni, szeretni.

Magyarnak lenni, tudod mit jelent?
Megtetesíteni a testtelent.
A szeretetet, irgalmat, kegyelmet
Alázatos és végtelen türelmet
Reményt és fáradhatatlan imát
Zsolozsmázni egy életen át.
Életemet adni a méltatlanért
Hahogy ettől valamit is megért.

Magyarnak lenni, tudod mit jelent?
Mint Isten tette rég, úgy élni a jelent.
Nyelvünk fonalán gondolkodásunk
Segítség gazdag hagyományunk
Nem hátrálni, de menni, múltba nézve
Sötétet ismerve, de fordulni a fénybe
Mint Urunk valamikor tette
Megfeszülni, és feltámadni szeretetre!

2013

* * *

GYÓNI GÉZA (1884-1917)

(Az I. Világháború utáni idők kimaradt költője)

CSAK EGY ÉJSZAKÁRA...

Csak egy éjszakára küldjétek el őket;
A pártoskodókat, a vitézkedőket.

Csak egy éjszakára:

Akik fent hirdetik, hogy - mi nem felejtünk,
Mikor a halálgép muzsikál felettünk;
Mikor láthatatlan magja kél a ködnek,
S gyilkos ólom-fecskék szanaszét röpködnek,

Csak egy éjszakára küldjétek el őket;
Gerendatöréskor szálka-keresőket.

Csak egy éjszakára:

Mikor siketítőn bögni kezd a gránát
S úgy nyög a véres föld, mintha gyomrát vágnák,
Robbanó golyónak mikor fénye támad
S véres vize kicsap a vén Visztulának.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket.
Az uzsoragarast fogukhoz verőket.

Csak egy éjszakára:

Mikor gránát-vulkán izzó közepén
Ugy forog a férfi, mint a falevél;
S mire földre omlik, ó iszonyu omlás, -
Szép piros vitézből csak fekete csontváz.

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
A hitetleneket s az üzérkedőket.

Csak egy éjszakára:

Mikor a pokolnak égő torka tárul,
S vér csurog a földön, vér csurog a fáról
Mikor a rongy sátor nyöszörög a szélben
S haló honvéd sóhajt: fiam... feleségem...

Csak egy éjszakára küldjétek el őket:
Hosszú csahos nyelvvel hazaszeretőket.

Csak egy éjszakára:

Vakító csillagnak mikor támad fénye,
Lássák meg arcuk a San-folyó tükrebe,
Amikor magyar vért gőzölve hömpölyget,
Hogy sirva sikoltsák: Istenem, ne többet.

Küldjétek el őket csak egy éjszakára,
Hogy emlékezzenek az anyjuk kinjára.

Csak egy éjszakára:

Hogy bujnának össze megrémülve, fázva;
Hogy fetrengne mind-mind, hogy meakulpázna;
Hogy tépné az ingét, hogy verné a mellét,
Hogy kiáltná böggve: Krisztusom, mi kell még!

Krisztusom, mi kell még! Véreim, mit adjak
Árjáért a vérnek, csak én megmaradjak!

Hogy esküdne mind-mind,

S hitetlen gőgjében, akit sosem ismert,
Hogy hivná a Krisztust, hogy hivná az Istent:
Magyar vérem ellen soha-soha többet!
-- Csak egy éjszakára küldjétek el őket.

(Przemysl, 1914. november.)

GYÓNI GÉZA

CÉZÁR, ÉN NEM MEGYEK

Vérben úszik vad hegyek orma,
Paskolja vér; paskolja ár.
S engem a halál-dáridóra
Cézár parancsa vár.

Itt hagyni minden szentet, drágát,
Asszonyt, búzát, bort, dalt, zenét:
Cézár parancsa nem kegyelmez.
Kell a halál-cseléd.

Már összeszedtem kis cókómókom.
Indulni kell. Jaj, hogy lehet.

Vérben úszik vad hegyek orma.
Cézár, én nem megyek.

Cézár, lásd, ép a szüret áll már,
Gerezd hegyén tömött gerezd.
Vérben úszhat vad hegyek orma,
A földem nem ereszt.

Cézár, énnekem asszonyom van,
Forróölű, dalos, szelid.
Te éretted jaj, hogy áztassam
Könyűvel szemeit.

Kicsi, szegény, ijedt fiókák
Fogják, lásd, erős térdemet.
Cézár, ki visel gondot rájuk,
Ha gőgöd eltemet?

Vért szűr a pajzs Hispániában,
Rengenek a sötét hegyek.

Bús fűrtnek a halálszüretre
Cézár, nem mehetek.

Nekem nem házam a te házad.
Nekem nem fáj a bánatod.
Éntőlem véres koronádat
A sárba vághatod.

Mit bánom én Hispániát,
Ha gyémánt-hegyeket terem;
Minden drágakövednél drágább
Az én rongy életem.

Élet, élet, szent gyönyörűség,
Egyetlen, mely nekem ragyog.
Cézár, az életem felett
Én is cézár vagyok.

Melyik Isten nevében trónolsz?
Mily örület adott jogot:
Hogy istenadta életemmel
Játszik a pallosod?

...Soracte ormán zöld az erdő,
Szívem élet-vágytól dagad,
Jer, asszonyom... A koronádat
Cézár, védd meg magad.

Vagy küldj hamar pretóriánust
Ússe szét e dacos fejet,
De bitangul a mészárszékre
Cézár, én nem megyek.

* * * * *

TOLLAS TIBOR (1920-1997)

ATTILA

*Jött utak, idők végtelen ködéből,
Hol őse törte be a Nagy-Falat.
S a Jang-cse-kiang iszapos öletől
Indult a had, hol milliókra fény dőlt
A homokba fúlt városok alatt.*

*Mozdult egyet s az Uralon átlépett,
Egyre Nyugatra, túl az Alpokon.
A fehér ködből már Toscana kéklett,
Olajfák lombja sátort vert a fénynek
S a fénybe szökkent mind a hét halom.*

*Az Örök-Róma kapuját kitarta
És Európa térdre kényszerült.
Máglyás talvagnak korma hullt a tájra,
S a bukó napnak bíborszínű gyásza
Fölött nyergében, mint a végzet ült.*

*Lovas szobrát a vén idő bevészte,
S bronzba öntötte ki az alkonyat.
A völgybe dobbant Ázsiának népe,
Kürtök riogtak, s tűzcsóvák elébe
Mekongatták a harangokat.*

*... S fehér palástban jött felé a csendben
— Lándzsa-erdők közt magányos kereszt —
A kor küszöbén úgy állottak ketten,
Egymásnak feszülön Erő és Szellem,
Mult és jövő kapuja felett.*

*Ki évezredek távlatából nézett,
Átlátott percnyi győzelmek falán.
És látta Rómát boldog vőlegénynek,
Ki holnap a vad Hunnia elé megy,
S keresztet hord a mongol lány: anyám.*

*Mert vandálok és gótok elpusztultak,
De élsz te Róma, s benned élek én.
Fia az örök jövőnek és multnak,
Latin apámnak, s anyámnak a hunnak,
Itt Európa pannon-szögletén.*

TOLLAS TIBOR

SICAMBRIA

Nyugat már alkonyatba íradt.
Kelet Bizánca vérben ég.
S mint óriás bölcsőt, e század
Ringatja életre hazánkat.
Rögéből nyílnak hun regék:

Elsüllyedt sírok köve dobban
— Tejúton csillagos csapat, —
Vonulunk lüktető sorokban
S bennünk új versek tüze lobban
Az alkonyodó ég alatt.

Tizenöt század szenvedése
Érlelte itt a bánatunk.
Két tábor közt építünk várat
Romja fölött Sicambriának
S falán új Rómát vállalunk.

Vén Iszter partján nő e város,
Legendát áraszt ez a kor:
Vágyunk a Pamirral határos,
Nyugatra csak portyázni szálldos,
S Rubiconon átlovagol.

De ajkunk farkastej helyett
Hószínű szarvas álmát itta.
Nem a vért, de a végtelen
Dalát hajszoljuk részegen,
S kengyelünkben Ázsia titka.

Készítjük bűvös nyilainkat.
Nomád kovácsok kék hegyét
Kínai szépségekbe mártják,
Igy hordozzuk Kelet varázsát,
Min átragyog öt ezredév.

*Gerincünk ívén hallgat még a húr,
Feszítik izmos századok
S kipattanunk a kék azúrba,
Izzó csóvaként eget gyújtva,
Mely a korokon átragyog.*

*S nem gátol Aétius, sem pápa,
Új Attilák meg nem torpanunk.
Fényes szemünk pütkösdi láng ma,
Már gyűl a had Sicambriába,
S nyugatra zúg a holnapunk.*

WASS ALBERT

Részlet Wass Albert: *Ember az országút szélén* c. könyvéből: (5-14 old.)

“A réten még volt egy virág. Egy sárga, jelentéktelen virág, egyike az utolsóknak, azon a régi szomorú őszön. A virág mellett egy ember állt. Kissé föléje hajolt. Különös és szokatlan látvány volt.

A görbe göröngyös úton lassan döcögött a szomorú szekérsor. Menekültek szekerei voltak. Mindnyájan menekülők voltunk, azon az őszön. A réten túl tarlók heverték, szürkén és színtelenül, akár a holtak. Volt valami baljóslatú abban az élettelen elnyúlásban. Igen, szinte azt lehetne mondani: a halál lapult abban az estében, akkor. Ahogy a szekerek kerekei recsegték, csikorogtak és nyögtek, és ahogy az ősz egyre sötétebbre fakult, a reánk boruló szürkület alatt. Igen, a halál lapult ebben az estében. Hallani lehetett az ágyukat. És a réten ott állt az ember, kissé a virág fölé hajolva, mozdulatlanul. Mint valaki, aki megakadt egy gondolon. Nagyon különös volt, ahogy ott állt, az a nagydarab ember, az országút szélén, és nézte a virágot.

Aztán hirtelen, egy gyors, szinte éles mozdulattal, lehajolt és letépte. Utána körülnézett és a szeme megakadt rajtam. Mintha egy pillanatig tűnődött volna. Aztán lassú, fáradt léptekkel megindult felém és a kezében ott volt a virág.

---- Ez az utolsó, – mondta az ember, amikor megállt mellettem. Hangja mély volt és nyirkos, mintha megáztatta volna a köd. Valamire emlékeztetett az a hang.

---- Igen, – feleltem kissé elfogódottan, és közben olyan volt, mintha egy másik hangot hallottam volna, egy hasonló és mégis más hangot, és éreztem lassan a könnyeket fölforrósodni a szemeim mögött, és akkor már tudtam: Apámnak volt ugyanilyen hangja, amikor búcsút vettünk.

---- Igen, – mondotta a virágos ember, és mélyen fölsóhajtott. ---- Ott lent van már a határ. Az erdőnél. Látja az erdőt? Ott véget ér.

Arra néztem, amerre nagy, csontos ujjával mutatott. A domb lábánál feketén húzódott az erdő. Arra kanyarodott lefelé a szekérsor is, és az eleje már elveszett benne. Túl az erdőn, nem látszott semmi. Csak az ősz párai, ahogy szürkén alá lógtak az égről. És semmi. Az erdő ott lent sötét volt. De nem úgy sötét, mint az olyan sötét erdő, amelyik zöld. Szürkén, halottan volt sötét.

Lassan haladtunk a szekérsor mellett, lefelé. A kerekek mélyen belevágtak a fölázott agyagba, a sovány, fáradt lovak lógó fejjel feküdtek neki a hámnak. Valahol egy ember káromkodott és egy gyerek sírt. Az út szélén előttünk, egy szomorú, sovány kutya ügetett, ázott szőre tele volt bojtorjával. A szekereken batyuk púposodtak, dunyhák, zsákok, takarók, ládák. A batyukon lehorgasztott fejű, sápadt asszonyok ültek, ide-oda billentek a szekér döccenése után, s kezük görcsösen markolt valamit: egy vödröt, egy batyut, egy gyereket. Olykor távoli dördülés rázta föl a szekérsor egyhangú zaját, és látszott az arcokon, hogy valamennyien tudták: a hidakat robbantották föl mögöttük a katonák. A hidakat, amelyeken még talán vissza lehetett volna térni.

---- Az én szekerem elől van, – mondta az ember. – Már bent az erdőben. Talán már . . . túl.

Tudtam, hogy Erdélyre gondol, és a gondolatát éreztem fájni magamban bent. Szótlatlanul jött mellettem. A virágot a kezében tartotta még mindég, nagy, esetlen markában óvatosan fogta, mint ahogy olyasmit fog az ember, ami szent. Megnéztem oldalról.

Magas, csontos ember volt, olyan hatvan év körüli. Szögletes arca, borotvátalan, fején vedlett vadászkalap. Durva házi szőtt posztóból készült ruhát viselt, amely nehézkessé és ormótlanná tette. Szerettem volna látni a szemeit, de lehajtott fejjel a földet nézte és csak sörtés, sűrű szemöldökeit láthattam, melyek vöröses szürkék voltak, mint az állán mutatkozó harmadnapos szakáll.

---- Csapattal van? – kérdezte hirtelen és rám nézett kutatva.

---- Vagy talán . . .

Ekkor láttam meg a szemét. Kék volt, egészen világos kék, majdnem zöldes kék. És volt benne valami megmagyarázhatatlan.

---- Igen. – Feleltem. – A századom ott van fönt a dombtetőn, egy tanyán. Tegnap bevetésen voltunk, ma reggel váltottak le. Holnap talán megint. . . .

Az ember sóhajtott.

---- Igen, ismerem ezt. Elküldték valahova?

---- Nem .. csak járni akartam egyet. Megláttam ott lent az erdőt és ...

Az ember bólintott.

---- Igen, az erdő. Ismerem azt, amikor az ember az erdőt keresi. De ez nem olyan erdő.

Csodálkozva néztem reá és ő megrázta a fejét.

---- Nem, ez nem olyan erdő. Meglátja majd.

---- Ismeri talán azt az erdőt?

---- Nem. De tudom.

Aztán, hogy meglepett arcomat látta, hozzátette még:

---- Mert ott végződik Erdély, abban az erdőben. Azért.

Ahogy közeledtünk az erdőhöz, egyre tisztábban éreztem, hogy az embernek igaza van. Az út kanyarogva haladt lefele a dombról, némelyik kanyarnál latyakos kátyúban vergődtek a szekerek és a sárga sárlé messzire szétfröcskölt a lovak lába alatt. A domb lábánál mozdulatlanul őrködött az erdő. Mozdulatlan volt és szürke. Lombtalan tölgyfák borzolt ágai meredtek bele a párás estébe, már messziről érezni lehetett, hogy nyirkosak és mohaszagúak és érezni lehetett mögöttük valami élettelenséget, valamit, ami olyan volt, mint egy koporsó. Igen, ahogy közeledtünk, egyre tisztábban éreztem: az embernek ott mellettem igaza van. Az erdő ott lent olyan volt, mint egy koporsó, amelyiknek beszögezték már a födelét.

A domb alatt már nem hallatszottak olyan erősen az ágyúk Valahol magosan, az ég szürke párái fölött gépek brummogtak. Az egyik szekéren egy tízévesforma sovány gyerek szakértelemmel mondta: nehéz bombázók. Csengő, tiszta hangja elszakadt a szavaktól, amiket mondott és emlékeket ébresztett bennem. Pacsirta .! Lepke ...! Jegenye ...! A magam gyerekhangját hallottam, amikor apámmal ültem a vadászkocsin és a két szürke szorgalmasan futott velünk keresztül az őszön Nagy apámék felé és én mondtam csengő lelkesedéssel mindent, amit láttam: Pacsirta! Lepke! Jegenye! És a szavak mellett ott éreztem számban a borízű alma ízét, ami Nagypapámék kertjében termett ... Istenem, gondoltam, milyen nagyot változtak a szavak azóta, milyen nagyot! S mi minden kellett történi ezen a földön, hogy a pacsirta nehéz bombázóvá változott a gyermekek szájában ...!

Aztán megéreztem az erdő szagát. Meg kellett állanom egy pillanatra, hogy lélegzetet vegyek. Kesernyés, őszi avarszag volt, könnyfakasztóan ismerős szag. Sok-sok ősznek az illata együtt, amikor apámmal jártuk kettesben az erdőt, puskával a vállunkon s körülöttünk vidám vadászkutyák kajtattak a sűrűben ...

Az ember is megállt.

---- Hát itt vagyunk — mondotta halkán és a hangja rekedt volt és súlyos, mint egyike azoknak az ázott barna leveleknek, amelyek elkésve hullanak alá a fákról és az embert emlékeztetik valamire.

Benéztem a fák közé. Nyirkos avar, egy-egy bokron fönnakadt sárga levél, sötét fatörzsek, mozdulatlanság. Valahol az emlékeim mélyén kopók csaholtak, nyúl szökkenet hajdani avarban s apámat láttam puskával a vállán, régi zöld kalapjában állani az erdő szegélyén és arcán folytak lefele a könnyek, bánatom könnyei.

Mellettünk nyikorogtak a szekerek. Az egyik szekéren, dunyhák és paplanok között egy asszony feküdt, arcát belefúrta a színes rongyokba és sírt. Sírásától megnehezült a szekerek mozgása, a lovak lába, az este és a szürke őszi ég. Egy bajuszos sovány férfi káromkodva szidta a lovakat, az utat és az Istent. Aztán ez a szekér is elhaladt és újak jöttek.

---- Menjünk beljebb — szólalt meg hirtelen az ember és választ se várva megindult be a fák közé. Szó nélkül követtem, ma sem tudom miért. Lassan haladt és ahogy hátulról néztem a vállalt, láttam, hogy öregek. És arra kellett gondoljak, hogy olyanok voltak apám vállalai is, olyan előreroskadók, amikor utoljára szorítottam meg a kezét ott a házunk előtt, nem is olyan nagyon régen. Akkor is hallatszottak az ágyúk, ugyanígy hallatszottak, messziről, de félelmetesen, mint ami elől nincsen kitérés. Istenem, gondoltam, vajon . . . és nem mertem továbbgondolni.

Mentünk a fák között. Lábam alatt éreztem az erdő puha földjét. A szekerek zaja elmaradt, már csak a csönd volt és messze valahol az ágyúk. És akkor az ember hirtelen megállt és szembe fordult velem.

Az ember nem szabad gyáva legyen, amikor arról van szó, hogy végig kell gondolni valamit ...!

Azt hiszem, elsápadtam. Legalább is úgy éreztem, hogy elsápadok. A kezére néztem. Még mindég ott tartotta a virágot. Köhögnyöm kellett előbb, hogy megtaláljam valamiképpen a hangomat.

---- Nem — mondtam — nem lenne szabad. De nehéz . . .

Az ember, a virággal a kezében, bólintott, aztán körülnézett. Kis tisztáson voltunk. Görcsös nagy tölgyfák állottak körülöttünk és meztelen ágaik között didergett a csönd. Odébb egy szürke tönk hevert, esővert volt és vén.

---- Ülünk le — mondotta a virágos ember és sóhajtott.

Odamentünk a rönkhöz és leültünk. Két kezemet összekulcsoltam és föltámasztottam így az államot. Benéztem messzire a fák közé. Nagyon messzire. Az otthoni erdőig. Apámat kerestem a fák közt. Valahol halk csöppek hulltak a fákról. Olyan volt, mintha sírt volna valaki. A köd csöpögött, amit az őszi est alányomott az erdőre.

Az ember a virággal mozdulatlanul ült mellettem. Ő is nézett valahova, ő is keresett valamit a fák között. Aztán sóhajtott, belenyúlt lassan a belső zsebébe és elővett egy kopott bőrtárcát. Szétnyitotta és ügyelve beletette a virágot. Fehér papirost és összehajtott pénz sarkát láttam megvillanni egy pillanatra. Aztán a csontos ujjak óvatosan összecsucskáltak a megvénült bőrt és a virág eltűnt. És én éreztem, hogy valóban az utolsó virág volt az, az utolsó erdélyi virág. És a könnyek megint meggyűltek valahol a szemem mögött és égetni kezdtek.

---- Úgy — mondotta az ember és újra sóhajtott, amikor a bőrtárcát gondosan visszatette a zsebébe — most pedig elmondom magának, hogy miért utolsó ez a virág.

Valahol messze egy gépkocsi dudált. Valaki kiáltott. Az erdő vitte tovább a hangot, fától-fáig, míg valahol elnyelte a csönd. Fölnéztem a fákra, madarat kerestem az ágakon, de nem volt madár. Semmi sem volt, csak a csönd s a fák. És az idegen ember, aki ott ült mellettem az ázott szürke rönkön és beszélni kezdett. És a hangja is olyan ázott volt és szürke, mint az ég fölöttünk és mint az este, amely egyre mélyebbre borult. Az ember pedig mondta a szavakat, lassan, fáradtan, mint aki messziről jött és most rengeteg sok ideje van beszélni. Mint aki iszonyú régen nem beszélt és most el kell mondjon sok mindent, amihez a szavakat magában már előre elrendezte s most lassan és ügyelve mondja ki őket, hogy el ne feledje a sorrendet, amely szerint következnek. Feje előre hajolt közben és szemei a földet nézték. Ázott levelek heverték a földön és egy-egy szürke fűszál a levelek között. Néztem az ember vállalt, ahogy fáradtan és öregesen előrecsuklottak a durva szövet alatt és apámra gondoltam megint. Az ember pedig mondta:

---- Higgye el nekem, az a fontos, hogy ne legyünk gyávák. Ha már érkezett az idő, akkor gondoljuk végig. Akkor ne féljünk kimondani a szavakat. Azt, hogy utolsó, meg

az ilyent. Akkor már nem szabad félnünk az ilyen szavaktól. Utolsó. Hát igen uram, ez az utolsó virág, ami ezen a földön az én számomra termett. Ezen a földön, érte? Ezzel legyünk tisztában végre.

---- Az ember általában fél a szavaktól. Megszokta, hogy féljen tőlük. Mert egy életen keresztül egyebet sem hallott, csak szavakat és rendesen nem volt semmi a szavak mögött, amiket hallott. Hányszor hallottuk életünkben, hogy „örökké”, „soha”, „utolsó” és hányszor mondtuk ki magunk is őket és nem éreztünk semmi különöset amellett, mert hiszen tudtuk, hogy az „örökké” mögött nincsen az örökkévalóság és a „soha” mögött nincsen a végső megsemmisülése valaminek. És most aztán egyszerre úgy jártunk, mint a mesebeli pásztorlegény, aki naponta „farkas”-t ordított és amikor valóban eljött a farkas, ordítani sem mert, mert nem volt több hitele a szavának.

---- Itt állunk, látja. Az ott még Erdély. És az ott . . . és még mindig nem merjük kimondani a szavakat, hogy „soha” és „örökké”. Hogy örökre el kell szakadjunk ettől a földtől, amely a hazánk, és sohasem térhetünk ide többé vissza. Hát mondjuk ki végre, uram. Mondjuk ki. Itt, ahol elválik a két világ egymástól, a mienk és a másik. Itt, ahol még féllábbal otthon vagyunk s féllábbal már .. itt mondjuk ki végre. És aztán tegyünk pontot egy elrontott mondat után.

Az ember hallgatott egy darabig és maga elé bámult a földre. A köd megsűrűsödött a fák alatt, homályba borult rendre az erdő. Néha hallatszott még az ágyúsó, valahol messze a hátunk mögött. És én tudtam, hogy az ott még Erdély, az ágyúsó. Az még a hazám. Előttem már csak a csönd volt és a csöndben hallatszottak a cseppek, ahogy aláhulltak a nyirkosodó fákról, halk koppanásokkal, mintha valaki sírt volna.

Az ember reám nézett.

---- Maga tiszt — mondotta lassan, azon a halk, rekedtes hangon, ami annyira emlékeztetett valamire, hogy összeszorult tőle a torkom — maga tiszt s korához képest alacsony rangban, tehát tartalékos. Ezt azért mondom — tette hozzá sietve és szinte bocsánatkérőleg — mert azt akarom, hogy megértsen, és ez csak úgy lehetséges, ha maga is abból az úgynevezett úri osztályból való, amelyikből én. Ahonnan a tartalékos tiszteket rángatják elő a katonák, amikor baj van. Én is tartalékos tiszt voltam és nekem sem jutott magasabb rang, mint magának. Pedig az egy másik háború volt, másféle háború.

---- Tudja, a háborúk nem ok nélkül vannak. Nem úgy értem, hogy igaz az a sok frázis, amit reklám gyanánt előtte világgá bömbölnek a politika szájajai, nem. Még az sem valódi neve a háborúknak, amit utólag ragasztanak reá a világmagyarázók, mint palackolt borra a címkét, amikor elraktározzák a történelem polcaira. A háború valódi okáról és céljáról nem esik szó sem előtte, sem utána. Pedig minden háborúnak van valami célja. Valamire rá kell mutasson. Valamit meg kell értessen emberekkel és társadalmakkal, valamit, amit másképpen nem akarnak megérteni. Csakhogy rendesen még így sem értik meg, háborúval sem értik meg. Mert nem akarják megérteni. Ez, látja, a legnagyobb baj.

---- Mi sem akartuk megérteni abban az első háborúban és még utána sem, a célt, ami benne volt. Pedig benne volt. Annyira, hogy a végén már szinte mutogatta magát: itt vagyok, nézzetek és ismerjétek már föl! De mi nem néztük és nem akartuk fölismerni. Mindenfélét néztünk, ami csak volt, alatta, fölötte és körülötte. Nagyítóval vizsgálgattuk a nyomokat, amiket hátra hagyott és a lehetőségeket, amiket talán elmulasztottunk, hogy magunk felé fordítsuk a szerencsét. Mindent néztünk és mindent elbírálgattunk ezerféle szemszögből és ezerféle lencsén át. Csak azt nem néztük, ami benne volt. A lényegét nem néztük, a célt. Azt, amire rámutatott. Azért mondom el mindezt magának, mert ez a háború, ami most van, csak folytatása a mienknek. Azért, mert nem ismertük föl azt, amire rámutatott. Vigyázzon, nehogy így járjanak maguk is. Azért mondom most el. Azt, amire rámutatott. Az a mi háborúnk, az első. Mert ha maguk sem ismerik föl, akkor jön majd egy 'harmadik és akkor vége lesz a világnak.

---- Maga tudja, hiszen tartalékos tiszt, úgynevezett úri osztályból való ember: miből állott a mi életünk? Örököltünk valamit az apánktól, meg a nagyapánktól, valami kis vagyont, földet, házat ... ha mást nem, hát legalább egy úgynevezett úri magatartást, egy rakás elvet és szokást, meg ilyesmit. Elvégeztük az iskolákat, elsősorban természetesen az érettségit, mert anélkül nem is volt ember az ember. Anélkül nem volt párbajképes és nem nevezhette magát „úr”-nak. Szóval párbajképesek lettünk, apánk pénzén, anélkül, hogy ez különösebb megerőltetésünkbe került volna, áturaskodtunk néhány évet valami főiskolán s aztán beültünk valahova „úr”-nak. Ki egy íróasztal mellé, ki egy családi birtokba, s attól kezdve nem volt fontosabb dolgunk, mint hogy pontosan betartsuk azt a bizonyos három lépés távolságot a magunk személye és a világ nem-párbajképes része között. Sokszor nem is örököltünk egyebet, csak azt a levegőt, íróasztalok, hivatali számlátrák, párbajkódexek és kopott szalagarnitúrák levegőjét, de ez elég volt ahhoz, hogy elválasszon bennünket attól a másik világtól, amely mindezekén kívül-esett s amely az emberiség „nempárbajképes” részét jelentette.

---- Gyakornok koromban fakitermeléshez voltam beosztva egy állami erdőbirtokon. Fűrésztelepe volt ott az államnak. A fűrésztelepnek volt egy főgépésze, Csibinek hívták, a keresztnevére nem emlékszem már. Idősebb ember volt. Egy olyan nyugodt, megállapodott, megbízható ember. Egyik fia akkor érettségizett és abból urat akart nevelni. Különös láz volt ez akkoriban. Mindenki urat akart nevelni a fiából. Valami varázslatos káprázata volt ennek a szónak, hogy „úr”. Üres káprázat volt az egész, mert hiszen ennek a Csibinek például háromszor akkora fizetés járt, mint nekem, kertés háza volt a városban és bankbetétje, amikor én mint kis gyakornok, alig győztem megküzdeni az adósságaimmal. De hiába. Csibi főgépész volt „csak”, én pedig gyakornok „úr”.

---- Egy napon szemlére jött az erdőtanácsos. Egy komoly, szemüveges, pirosarcú úr. A telep és az országút között volt a folyó és a hidunkat azon a tavaszon elvitte a víz. Az új híd pedig még nem volt készen, mikor az erdőtanácsos ellátogatott hozzánk. Csónakkal jártunk át a folyón,

---- Megjött az erdőtanácsos kocsija, én vártam reá a csónakkal. Jelentkeztem nála. „Szervusz” bólintott az erdőtanácsos és nem is nézett reám többet. A csónak mellett ott várt reánk Csibi is. A faluból jött és várta, hogy átvigyük. Beültünk a csónakba. Én ültem

az evezőpadon, közben az erdőtanácsos, a csónak végében a főgépész. „Lökje el a csónakot, Csibi úr”, szóltam oda a főgépésznek. Így: „lökje el a csónakot, Csibi úr.” Csibi ellökte a csónakot, a csónak billent egyet és a vízen voltunk. Meghúztam az evezőket. És akkor megszólalt ott közben, a padon, az erdőtanácsos, szigorúan és keményen és ezt mondta: „Nem Csibi úr, csak Csibi! Tanulja meg, gyakornok úr”.

---- Azt hiszem, egy percre megállt az evező a kezemben. Valami összeszorította a torkomat és ez a valami a szégyen volt és a megaláztatás. Nem a magam szégyene és nem a magam megaláztatása, mert hiszen engem ilyesmi nem ért. Az erdőtanácsos szigorú hangon figyelmeztetett ugyan egy mulasztásra, azonban megnyomta a szót, amikor azt mondta: „gyakornok úr”. És mégis szégyent és megaláztatást éreztem, de ez a Csibi szégyene volt, a főgépész megaláztatása, aki idősebb volt sokkal mint én, komoly, megbízható szakember, kertesház és bankbetét tulajdonosa, egy kiegyensúlyozott, alapos, tiszteletreméltó ember. Olyan volt, mintha arcul csapták volna ott előttem és az arculcsapás nekem fájt volna. Érti ezt? Van néha így. Hogy mást ér az ütés és nekünk fáj mégis . . .

Bólintottam, de az ember nem nézett reám, nem várt feleletet. Valahol messze vonat sípolt az esteben. A hang idegen volt és eltévedt a fák közt. Figyeltem utána, de nem került meg többet.

---- Arra lettem figyelmes, hogy a csónakot viszi a víz. Ijedten kapkodtam az evező után és néhány csapással helyrehoztam a hibát. Közben aggódó szemmel és még mindig valami zavart szorítással a torkomban Csibire néztem. Ott ült a csónak végében, egykedvű arccal és nézte a vizet. Az arca nem volt sem pirosabb, sem sápadtabb, mint máskor. Csak éppen, hogy a vizet nézte.

Az erdőtanácsos belenyúlt a zsebébe és elővette a szivartárcáját. Kivett belőle egy szivart, leharapta a végét és a szájába dugta. Aztán odanyújtotta a tárcát Csibinek. „Köszönöm alássan” mondotta Csibi minden elfogódottság nélkül, és kivett a tárcából egy szivart. Aztán gyújtót kotort elő és odanyújtotta a tüzet az erdőtanácsosnak. „Köszönöm” mondotta az, mintha semmi sem történt volna. Majd beszélgetni kezdtek. A fáról, a gépekről, a telep embereiről. Amíg átértünk a túlsó partra, amíg kiszálltunk a csónakból s amíg fölértünk hármasan a telepre. Engem nem kínált meg szivarral az erdőtanácsos, velem nem beszélgetett, én csak egy taknyos kis gyakornok voltam. Hozzám csak annyit szólt egész ottléte alatt, amennyit a csónakban mondott: „Nem Csibi úr, csak Csibi. Tanulja meg, gyakornok úr”. Hát látja, ezt nem tudtam megtanulni soha. És most mégis itt vagyok.

Elhallgatott és úgy nézett reám, mintha valami kérdést várt volna. Ott éreztem arcomon azokat a különös, zöldeskék, fáradt szemeket. De nem fordultam feléje és nem kérdeztem semmit. Valahol messze újra sípolt az előbbi vonat és a hangja ugyanúgy veszett el ismét a ködszagú fák között. Kilátástalan, gondoltam, a hangok úgyszólván mindig elvesznek. Az ember még várt egy keveset, aztán sóhajtott.

---- Azt hittem, hogy kérdezni fog valamit. Az emberek rendszeren kérdezni szoktak valamit, amikor ezt elmondom nekik. De maga nem kérdez. Valószínűleg oka van reá. Nem tudhatom. De az emberek általában ezt szokták kérdezni ilyenkor: miért volt olyan

nehéz ezt megtanulni? Utána pedig: mért mondom azt, hogy mégis itt vagyok? Hát látja, ezt a kettőt kell megmagyarázzam magának ezen az estén. Érti a köd szagát? Fönt nálunk, a Maroson van ilyen szaga a ködnek . . .

Szótlanul ültünk a rönkön, jó ideig. A fák közt egyre sűrűbb lett a köd, érezni lehetett a szagát. Az embernek igaza volt: fönt a Maroson voltak olyan szagú ködök. Ültünk és belerévedtünk a ködbe, a fák közé, az estébe.

* * * * *

Utóirat

(130-151 old.)

Amikor 1948-ban papírra vettem ezt a különös, útszéli találkozásomat, úgy tűnt, mintha ezzel véget is ért volna a történet. A bajor parasztház szűk kis padlás-szobájából, ahol mint földönfutó tengettem életemet akkor, keletnek nyílt az egyetlen ablak s a bajor hegygerincek hullámain túl fájt bennem embertelen sajnálással az elsüllyedt Haza, a lerombolt otthon, háború mocskában elvérzett ifjúságom soha vissza nem varázsolható tündérkertje.

Aztán teltek az esztendők. Előbb lomhán, nyúlósan, mint kiapadt tavak ragacsos iszapja, majd egyre gyorsabban, sebesebben, míg végül is számukat veszítve belevénültem lassacskán egy idegen világba s a lelkemben fel-felsajgó múltat, mint görcsös fák odvasodó sebé, kéreggel vont a be rendre az idő.

Az útszéli magányos erdélyi ember története könyvben is megjelent, elfogyott és újra megjelent, majd elfogyott az is s mindössze egy porosodó példány maradt belőle könyvszekrényem mélyén. Rendre még arról is megfeledkeztem. Aztán egyszerre csak, 1977 nyarán, csöngeni kezdett a telefon Bagolyszállás nyers fából összekalapált tornácán, ahol nyugdíjazásom óta a nyarakat töltöm.

---- Wass Albert író úr? — kérdezte egy érdes férfihang.

---- Hála Istennek — hangzott egy megkönnyebbült sóhaj a vonal másik végén — már azt hittem, soha sem lelem meg. Az egyetem csak a floridai címet tudta, de ott nem volt senki . . .

---- Elárulná, hogy kivel beszélek? — vettem közbe a kérdést. Egy pillanatig csönd volt.

---- A név nem fontos — mondta aztán lassan a hang — az úgysem jelentene önnek semmit. Nem ismer engem az író úr. De nagyapámmal találkozott egyszer. Könyvet is írt róla. Ember az országút szélén, ez volt a címe. Ő volt a nagyapám. Az Ő hagyatékából hoztam magammal valamit, amit át kell adnom.

Elhallgatott. Valami megmagyarázhatatlan súlyos érzés nehezedett reám hirtelen. Mintha egy sötét árnyék lépett volna elő a messzi múltból s fölém hajolva eltakarta volna a napsütést. Minden elsötétedett. Fent az öreg tölgyfák koronái felett felhőcafát siklott a szelíd kék nyári égbolton a nap elé s alattam a patakzúgásos völgy árnyékba borult tőle.

---- Honnan beszélsz? — kérdeztem és alig leltem meg a hangomat.

---- Itt vagyok a négyszáznegyvenegyesen — felelte a hang — egy benzinkútnál. A telefonkönyvben leltem meg az író úr nevét...

---- Melyik benzinkútnál? — tettem föl a kérdést.

Elmagyarázta. Leírta a környezetet is: kis fehér templom a dombon, jobbkézre útszéli vendéglő, balkézre gyümölcsáros bódé ... Ráismertem a helyre. Nem volt messze. Aprólékosan elmagyaráztam, hogy miképpen jöhet föl onnan hozzám a hegyre. Elismételte, mint katona a parancsot.

---- Fél mérföld északi irányba, majd letérek balra egy mellék útra. Követem azt, míg kis kőhídhöz érek. Ott balra térek újra, kavicsútra. Negyedmérföldnyire postaládát látok az út szélén, melynek száma 1073. Ott föltérek egy meredek hegyi-útra s addig megyek, míg meglátok egy virágzó rózsabokrot.

---- Jó emlékező tehetséged van — dicsértem meg.

---- Nagyapámtól örököltem — felelte egyszerűen, majd hozzátette — tíz percen belül ott leszek. Nem háborgatom sokáig, csak valamit át kell adjak.

A gépezet kattant, ahogy letette a kagylót.

Nyolc perc se telt bele s már hallani lehetett egy gépkocsi motorját odalent, ahogy kínlódva vesződött a meredek úttal. Kis kopott, fekete Volkswagen jelent meg a kanyarban. A rózsabokornál betért s megállt a kavicsos udvaron. Komondorom kötelességszerűen megugatta, aztán csak állt az idegen kocsni előtt, fölemelt fejjel, várakozva. A kocsiból egy nyírott bajszú, magas, csontos fiatalember bújt elő, barna-csíkös sportingben, barna nadrágban.

---- Nem harap a kutya? — kérdezte óvatosan.

---- A komondor ok nélkül soha sem harap — nyugtattam meg, mire elmosolyodott kissé nyírott bajusza alatt.

---- Nagyapámtól már hallottam volt ezt — felelte — de nem voltam biztos abban, hogy itt Amerikában is tudják-e ezt a komondorok?

---- A magyar komondor mindenütt magyar komondor marad —adtam vissza a szót — csupán az ember változik ország s világrész szerint . . .

Bemutatkozott, kezét fogtunk. Komondorom farkcsóválva végigszimatolta, aztán visszatért árnyékos vackába a tornác elé. A vendég körülnézett.

---- Mintha csak Erdélyben lennénk — mondta halk sóhajjal — mindössze a vadászkunyhó . . .

---- Amerikai kunyhó — vágtam a szavába — alumíniumból készült, összkomfortos tákolmány és kerekeken vontattuk föl ide. Azonban a tornác meg a félfödél, amit fölébe és elébe építettem, az már gyalulatlan fából való, mint odahaza . . .

Fölveztettem a lépcsőn a födeles tornácra. Odafönt a felhő éppen akkor siklott tova a nap elől s a völgy kigyúlt alattunk, mint egy mosoly. A vendég bólintott.

---- Szép — ismerte be — mintha csak Erdélyben lennénk. Tölgyek, bükkök, fenyők . . patakzúgás . . bizonyára pisztráng is van a patakban . . .

---- Van — bólintottam — ülj le.

Rámutattam az egyik kényelmes kerti székre s magam is aláereszkedtem a másikra. Langyos szél borzolta a tölgyfák lombját s valahol harkály kopogott az erdő mélyén.

De a vendég nem ült le mindjárt. Előbb hátsó zsebébe nyúlt, barna bőrtárcát húzott ki belüle s abból egy gondosan összehajtogatott papírt. Felém nyújtotta.

---- Itt van — mondta egyszerűen — nagyapám küldi, Onnan túlról, valahonnan — tette hozzá.

Amíg vigyázva kibontottam az elsárgult, összehajtogatott papírt, ő is leült. Két kis elszíntelenedett préselt virág szomorkodott a papírban, Ránéztem a vendégemre.

---- Bizonyára emlékszik még — mondta az, kissé rekedtesen, elfátylasodott szemekkel — nyolcvanhetedik oldal, a könyve végén. Az a két erdélyi virág. Egyik a nagyanyám sírjáról való, másik meg onnan a határszélről, arról a rétről, ahol annak idején találkoztak . . . nem emlékszik?

---- Emlékszem — feleltem halkán, kiszáradt torokkal,

---- Nem lökhettem csak el . . . — magyarázta szinte restelkedve, lehajtott fejjel a nagy csontos fiatalember, aki egyszerre csak, ahogy ült, esett vállakkal, annyira hasonlított valakihez a messzi múltban . . . valakihez, akivel valamikor együtt ültem egy vizes tönkön, csöpögő őszi erdőben, ágyúk búcsúszavával a hátunk megett, Erdély határán . . . annyira hasonlított, hogy szinte fáj már . . .

---- Nem lökhettem el — ismételte — hiszen nagyapa valamiféle szimbólumot látott bennök, mintha valósággal szent ereklyék lettek volna a múltból . . .

---- Azok is voltak — bölintottam s igyekeztem úgy tartani kezemben a gyűrött, szennyes papírt a két préselt, színtelen virággal, mintha valami nagyon szépet és törekenyet tartanék ott — mi emberek, amikor süllyedni érezzük magunk körül a világot, gyakran élettelen tárgyakhoz kötözzük legföltettebb kincseinket, eszményeinket, álmainkat, hogy valamiképpen megmaradjanak a vizek tetején, ha mi el is süllyedünk — ezeket nevezzük ereklyéknek.

A csönd kinyúlt a napsütötte erdő mélyéből és körénk nehezedett. Tartottam tenyeremen a két szomorú kis préselt virágot, a fiatalember pedig lehajtott fejjel nézte a gyalulatlan padlót. Néhányszor megbillentette a fejét, mintha bölintott volna ahhoz amit mondtam, aztán sóhajtott.

---- Nagyapa ott viselte ezeket a virágokat a zubbonya zsebében, a szíve fölött — mondta nehezen mozduló nyelvvvel — hosszúhosszú éveken keresztül, míg ott hordárkodott a müncheni pályaudvaron s várta, hogy az idő vize elmossa az áradás föl kavart szennyét s a világo mlás pora elüljön. Minden felfordulás elül, minden vihar lecsillapodik, minden szenny eltisztul idővel, mondogatta egyre, s minden fölborult egyensúly helyreáll megint, mert ez az élet rendje . . . Ezt mondogatta újra meg újra, újra meg újra s hordárkodott türelmesen, cipelte, cipelte a mások holmiját, az élelmese k, megalkuvók, mindenben a maguk hasznát keresők poggyászát, szíve fölött ezzel a két elfonnyadt virággal és várta, hogy helyrebillenjen az egyensúly, elüljön a világo mlás pora, megtisztuljon a föld, vagy az emberiség, vagy mit tudom én mi... Mikor aztán megszereztem az érettségit a Burg Kastl-i magyar iskolában, ahol nehezen megkeresett pénzén taníttatott, hogy megmaradjak magyarnak, jóféle magyarnak, ahogy mondta volt, akkor egyszerre csak elhatározta, hogy várt már eleget, Haza mentünk. Nem csak Magyarországra, mint mások, akikkel együtt szorongtunk a kocsifülkében Münchentől Budapestig, hanem tovább. Haza, Erdélybe.

---- Éveken keresztül egyebet se hallottam tőle, mint „Erdély, Erdély!” Erdély ilyen, Erdély amolyan. Az erdélyi ember másféle ember, akár magyar, akár román, akár zsidó, akár micsoda. Nincs benne elfogultság másokkal szemben, csak türelem, Türelem és emberszeretet. A korszellem ragályos betegségei megfertőzhetik talán olykor-olykor néhány rövid esztendőre, de fölül ezekből hamar megjőzanodik, emberré válik újra. Még a kommunizmus is más kell legyen Erdélyben, mint bárhol a világon, mondogatta nagyapa, Le kellett tisztuljon, emberségesedjen, mert hiszen az erdélyi lélek szűrője bizonyára régen kiszedett belőle minden salakot és eszményi testvériségbe emelte a marxi tanokat ... Addig mondta mindezt, amíg maga is elhitte. Aztán hazamentünk . . .

Elhallgatott s maga elé bámult hosszasan. Lent a völgy útján súlyos teherkocsi zakatolt tova s a zaj elnyelte néhány hosszú pillanatra a patak szavát.

Aztán a völgy fordulója megett az erdők fölszívták az idegen zajt s lábujjhegyen visszatért a csönd. Gerle bűgött egy közeli fenyőn s a rododendronok között cinkék kutattak.

---- Maga nem tudhatja azt, hogy mit jelent hazamenni valahova, ahol az ember soha sem volt otthon — folytatta a vendégem s hangja tele volt mély keserőséggel — hazamenni oda, ahol senki se vár reánk.

Németországban nem is kaptunk Romániába szóló vízumot s így Budapestig egy Magyarországra hazatérő kis csoporttal utaztunk együtt. Budapesten aztán megmondta nagyapám, hogy ő Erdélyből való és oda kíván hazamenni. A hivatalnokok vállaltak, markunkba nyomtak egy kettőnk számára szóló vasútjegyet a Biharpüspöki határállomásig s azzal elengedtek. Mikor a románok kérték a beutazási engedélyt, nagyapám azt felelte, hogy nekünk olyasmire nincsen szükségünk, mert mi odavalók vagyunk, Erdélybe.

---- Néhány napig hurcoltak bennünket a rendőrök ide-oda. Faggattak, hogy hol voltunk, mit műveltünk, miért voltunk ott, ahol voltunk, miért hagytuk el az országot s miért nem tértünk vissza nyomban a háború után. Megtöltöttek feleleteinkkel egy rakás papirost s végül is vonatra tettek megint s elküldtek előbb Kolozsvárra, majd Marosvásárhelyre, onnan meg Csíkszeredára. Nagyanyámnak éltek még valami rokonai ott a közelben, azokat beidéztek a rendőrségre s azok aztán, megszeppenve és vállvonogatva beismerték, hogy emlékeznek nagyapámra, fűrészmalma volt, meg asztaloskodott is a régi világban, leányát pedig valami román orvos vette el feleségül. Arra is emlékeztek, hogy egyik fia a háborúban esett el s attól volt egy unokája, akit magával vitt, amikor elmenekült a háború elől. Mikor aztán a rendőrtiszt nagy szigorúan megkérdezte nagyapámat, hogy miért hagyta el az országot, egyszerűen ezt felelte: „Hogy megmentsem az unokám életét. Amint látják vissza is hoztam, emberré érve!” Végül is befogadtak mindkettőnket. Nagyapámnak szállást utaltak ki az egyik hegyen élő rokonnál s mert meghaladta már a hetvenet, munkába se kellett járnia. Magával hozott kis pénzén összevásárolt innen-onnan néhány szerszámot s ott fent a hegyen, a rokon csűrjében, asztalosműhelyt nyitott. Nem is háborgatta senki. Engem azonban két héttel hazatértünk után elvittek katonának.

Nyelt egyet, mint aki emlékek ízétől kíván mentődni. Arca elborult, szürkének látszott színe. Borús tekintetét felém fordította.

---- Tudja maga, hogy mit jelent az „kinye ungur”? Azt jelenti, hogy kutya magyar. Azt jelenti, hogy a magyarnak kuss Romániában. Hogy a magyar nem is ember a románok földjén, hanem betolakodott csellengő kutya, akinek hasán kell csúsznia ha meg akar élni a románok hazájában. S a románok hazája egész Erdély, mindegy, hogy magyarok éltek ott ezer éven át vagy nem, románoké minden, tova a Tiszáig s még azon is túl!

Néhány pillanatig fojtott haragtól izzottak a szemei. Aztán lehajtotta a fejét.

---- Ott fent a hegyen, ahova nagyapámat küldték, még tűrhetőbb volt — folytatta csöndesen, de mélyen a fegyelmezett hang alatt érezni lehetett még mindég a keserű indulatot — mert románok ritkán tévedtek oda s a fakitermeléseknél is csak a hivatalosak voltak románok, a nehéz munkát székelyek végezték. De lent a faluban már más volt a helyzet. A községi irodában csak románul volt szabad szólni s a vasútállomáson még pofon is verték azt, aki magyarul merete kinyitni a száját. A bútorgyárba pedig, amit alig egy évvel hazatértünk előtt építettek volt oda, magyart föl se vettek. A hegyeken túlról, Románországból telepítettek oda munkásokat. Gyermekes családokat, mind. Ők miattuk aztán a magyarnyelvű iskolát is átváltoztatták románnyelvűre s a székelyek gyermekeinek még az iskola udvarán, játék közben sem volt szabad magyar szót ejteniök. Amit azonban velem elkövettek a katonaságnál, azt maguk idekint el se hiszik.

Borús tekintete elkalandozott a napsütötte völgy felett, valahova a párás messzeségbe. A csönd mélyén tovább kopogtatta odvas fáját egy láthatatlan harkály s valahogy olyan volt, mintha valaki hosszú, rozsdás szöveget vert volna bele egy óriási koporsóba.

---- Vonaton küldtek át Ó-Romániába — folytatta a fiatalember tompa, élettelen hangon — Jasiba, amit nagyon régen valamikor Jászvárosnak neveztek nagyapám szerint a magyarok, akik várost építettek ott maguknak. Tizennégyen voltunk újoncok a faluból. A másik tizenhárom jól beszélt románul, én azonban egy szót se tudtam még akkor. Burg Kastlban nem tanítottak meg arra, hogy Erdélyben legyen magyar. Emiatt aztán ott Jasiban, a kaszárnyában, majdnem megöltek az altisztek. Alig érkeztünk oda, még egyenruha se volt rajtunk s máris lekinyeunguroztak bennünket s úgy ordítottak reánk, mintha barmok lettünk volna. Mikor aztán anyaszült meztelen oda kellett járjunk sorra egy őrmester asztala elé és tollba mondjuk az adatainkat és én egy szót se értettem abból, amit kérdeztek tőlem, az egész világ reám szakadt. Alig dadogtam ki nagy nehezen hogy „nyustyurumunyestyé”, nem tudok románul, amikor a román őrmester már föl is szökött az asztal mögül, elkéült ábrázattal s úgy vágott arcon az öklével, hogy nekiestem a falnak. De ez csak a bevezető volt. Ami utána következett . . . azt el se hinné. Jobb tehát, ha nem is beszélek róla. Már maga a verés is egyike a legsúlyosabb megaláztatásoknak, ami embert érhet. De ruha nélkül, mint egy állat, fetrengeni a padlón, túrni a rúgásokat, mindent . . .

Elakadt a hangja. Nyelt egy nagyot. Valahol a fák között erdei pinty hívta a párját. Békés füttye szelíden ívelt tova a hegyoldal fölött. A fiatalember néhány pillanatig mintha a hang után figyelt volna, aztán sóhajtott megint.

---- Leszolgáltam az éveket, mert nem volt más választásom. Sokszor gondoltam szökésre, de tudtam, hogy hiábavaló lett volna. Egy rendőrállamban, mint Románia, nincs lehetősége annak, hogy valaki faluról-falura bujkálva eljusson a határig. Mindenki gyanús, akinek nem ismerős az arca s mindenki fél szóba állni azzal, aki gyanús. Leszolgáltam hát az éveket. Nyolc fogamat vesztettem el, két bordám meghasadt, vesevérzést kaptam a rúgásoktól, de leszolgáltam az éveket.

Kinye ungur volt a nevem, elejétől végéig. Hiába tanultam meg közben románul, rajtam maradt. Én voltam a század rugdosnivalója, árnyékszék súrolója, kinye ungurja. S azóta nem ítélek el senkit, aki megváltoztatja a nevét, letagadja anyanyelvét, származását, csak azért, mert ott kell élnie. Én is megtettem volna, bizonyára, ha lehetőséget nyújtanak hozzá. De az én számomra még ez se jutott. Alighanem meg akartak tartani század csúfjának, kinye ungurnak, hogy legyen kit rugdossanak, legyen kin haragjukat töltsék, legyen kinek a megaláztatásán röhögjenek. Mikor leszereltek végre s civilruhába öltözhettem megint, kezembe nyomtak egy papirost és azt mondták: „itt utalt ki számodra munkát a román állam. Vigyázz magadra, kinye ungur s becsüld meg a románok jóságát!” A kiutalt állás Bukarestre szólt. A városi egészségügyi hivatalhoz, mint takarító személyzet. A papiros szerint két héten belül jelentkezni kellett munkára. Elhatároztam, hogy előbb hazamegyek és megpróbálok valamiféle munkát szerezni nagypapa közelében.

Rám nézett. Szája körül félszeg mosoly bujkált, de a tekintete szomorú volt.

---- Hallotta mit mondtam? Hazamegyek . . . Micsoda elfacsarodott értelme van ma már ennek a szónak! Bármelyik ezek közül inkább számíthatott volna otthonomnak, mint az a székely falu, ahova nagypapám magával hozott. Mégis, ez volt az egyetlen hely, ahova hazamehettem. Miért? Mert ott élt az egyetlen ember ezen a földön, aki hozzám tartozott. A nagypapám.

---- Amióta katonának vittek nem sokat tudhattunk egymásról. Büntetés alatt voltam folytonosan, így aztán szabadságot nem kaphattam, mint mások. Levelet írni csak románul volt szabad, s a századirodás szakaszvezetők minden sort elolvastak. Panaszkodásról tehát szó se lehetett. Nekünk is csak románul írhattak. Magyar nyelvű levelet egyszerűen papírkosárba löktek az irodában. Kaptam tehát nagypapámtól néhány sort minden két-három hónapban, amiben egyéb se volt, mint hogy esik az eső, vagy havazik, vagy süt a nap fent a hegyen, Én is küldtem néhány sort minden két-három hónapban arról, hogy jól vagyok, szép az idő, vagy rossza az idő és semmi több.

---- Mikor fölértem a hegybe, jó két óra járásra a kis állomástól, ott leltem nagypapát a félszer alatt, az esztergapadnál. Asztallábon dolgozott. Mikor meglátott elkönnyesedett a szeme. „Hát haza jöttél!” mondta. „Haza” feleltem „de csak kis időre, ha igaz.” Azzal elmondtam a munkaparancs dolgát. Nagypapám homloka közepén megjelent újra az a kemény, függőleges ránc, ami annyira jellemezte. „Hát azt még meglássuk” mondta, azzal bevitt a házba, a rokonhoz.

---- Másnap reggel lementünk a községi irodába. „Itt az unokám” mondta nagypapa „elvégezte becsülettel a katonaságot. Adjatok neki valami munkát!” Románul beszélt, hibátlanul. A községi írnok, egy besszarábiai fickó, rám nézett. „Hol a katonaság papírja?” Megmutattam neki a leszerelési papíromat, de nem arra volt kíváncsi, „Hol a munkapapír?” kérdezte szigorúan „A román kormány mindenkinek munkát ad, aki leszolgálja a katonaságot!” Mikor nagypapám elmondtam neki, hogy miről volt szó, hogy mint egyetlen unokáját szeretne öregségére maga mellett tudni, az írnok megcsóválta a fejét. „A parancs, parancs” mondta „aki Bukarestiben kap munkát, annak oda kell mennie!

Örvendjen az unokád, hogy ilyen szerencse érte! Az ország szépséges fővárosában élhet! Én magam is örömmel cserélnék vele helyet, érted? Neked pedig nincs szükséged senkire, mi elgondozzuk az öregeket. A szocialista Románia egyformán gondoskodik minden polgáráról, nem szorulsz hát az unokád segítségére," Nagypám még próbált szót érteni az írnokkal, de az elzavart bennünket. „Nincs időm felesleges dolgokról fecsegni, öreg," mondta türelmetlenül „Unokád majd meglátogathat, amikor szabadságot kap. Eridj."

A sikertelenség bosszantotta nagypámat. A községi irodáról egyenesen átvitt az erdészeti hivatalba. „Itt az unokám" taszított oda az íróasztalnál ülő hivatalos személy elé „mint erdészember unokája azt akarom, hogy megtanulja a fadöntés mesterségét. Adjatok neki valami munkát fent a kitermelésnél, kemény, emberhez illő munkát, hadd fejlődjenek az izmai, bővüljön a tüdeje a jó hegyi levegőn?" De hiába volt a hangos, vidám föllépés, a svanyúképti írnok nem vidult fel tőle. „Ha munkát akar, ne hozzám jöjjön" mondta fagyosan, „menjen föl a kitermelési irodába, a munkavezetőhöz." „Gondoltam, hogy ha a főerdész úr küldene velem egy kis cédulát" próbálkozott tovább a nagypám „elvégre erdészember unokájáról van szó . . ." De az írnok hangja lefagyasztotta arcáról az odaerőszakolt mosolyt. „A főerdész úr nincs a hivatalban. De különben sem adna ajánlást senki unokájának, Azok az idők elteltek, öreg. Ha unokád fadöntő munkát keres, menjen föl a munkavezetőhöz."

---- Szegény nagypapa. Élete végéig se mondott le arról a század első feléből magával hozott joviális rábeszélési módszerről, ami úgy látszik, jellemző lehetett úgy a régi Magyarország, mint a régi Románia társadalmi életére, Németországban még ment vele valamire olykor-olykor. De az új Románia urait nem melegítette föl, inkább bosszantotta. Bizonyára a régi polgári osztály idejétmúlt hagyatékát látták benne s ahelyett hogy használt volna nagypámnak ez a joviális, derűs és barátságos fellépés, határozottan ártott. Élete végéig sem tudta ezt megérteni. A barátságos, derűs fellépés annyira hozzátartozott, egyszerűen emberi tulajdonság volt ez nála, teljesen független minden politikai irányzattól... de a mai világban ezt bizonyára nehéz megérteni. Ma minden kiejtett szó mögött, minden arcmozdulat mögött valamilyen eltitkolt politikai állásfoglalást keresnek az emberek...

Szavai elvesztek az erdők mély csöndjében, mely úgy nehezedett körénk, mint egy súlyos, aranyportól izzó üvegbúra. A langyos délutáni napfény csillant a fák levelén s megszikrázott az ég gyönyörű sötétkék selymén. Valahol messze, az országút irányában, motorkerékpár pattogott, mintha valaki forró tepsiben törökbúzákat pattogatott volna.

---- A kitermelést iroda a Ivópatak torkában volt — folytatta a fiatalember kis szünet után s a hangja hűvös volt, szinte erőltetetten hűvös, mint az olyné, aki igyekszik megőrizni tárgyilagosságát bár minden idegszála sikoltani szeretne — nem messzire attól a helytől, ahol valamikor nagypám háza állt s ahova annak idején nagyanyámat temették volt. A ház helyét már csak egy nagy csúnya csalánfolt jelezte a patak és a fiatalos sűrűje között, de a sir, az már el is tűnt egészen. Felfalta a bozót. „Mindegy" mondta nagypám, ahogy tovahaladtunk a

csalánfolt mellett „a lelke azért itt van valahol. Érzem. Azzal nem bír semmiféle rendszer. A lélekkel.” Megkönnyesedett a szeme, ahogy a bozótot kutatta s több szót nem is ejtett, míg a kitermelés aljába nem értünk. Az iroda egy odavontatott kis bádogépületben volt. Mögötte munkások számára emelt hosszú födelek húzódtak el messzire a patak mentében s a födelek alatt penész szagú szalmán pokrócok heverték, batyuk, és zsákok. Az iroda előtt néhány ember állt. Borotvátalan, komor nézésű, napszitta fadöntők. „Adjon Isten” szólta oda felénk a nagyapám. Egy-kettő szótlánul megbólintotta a fejét, a többi még annyira se méltatta a köszöntést. Nagyapám kopogott a bádogajtón, aztán benyitott. Rozoga, piszkos asztal megett ingujjas, szőrös nagy darab ember terpeszkedett. „Há?” mordult reánk, barátságatlanul. Nagyapám előadta, hogy miben járunk. Elmondta ugyanazt, szinte szóról-szóra, amit a faluban is elmondott. Hogy erdészember unokája meg kell tanulja a fadöntést, meg mindezt. „Te erdész vagy?” meredt reá a szőrös. „Az,” bólintott nagyapám önérzetesen. „Hol?” „Itt.” „Itt? Mikor?” „Régen. Még az első nagy háború előtt.” A nagy szőrös román úgy bámult nagyapámra, mint aki bolondot lát, „Az első háború előtt?” ismételte a szót „A nagyurak idejében, mi?” „Utána szénégető lettem” fordított egyet nagyapám a társadalmi helyzeten „majd fűrészes. Ma asztalos vagyok.” A szőrös megcsóválta a fejét, aztán felém bökött. „S ez az unokád, he?” „Igen.” „Hol volt eddig?” „Most tért haza a katonaságtól.” A szőrös rám nézett. „Hol a munkapapírod?” „Éppen erről van szó” próbálta nagyapám elmagyarázni a dolgot, „a papír Bukurestre szól, de ő itt szeretne fadöntést tanulni ...” „Szeretne, mi?” mordult föl a munkavezető, majd súlyos nagy öklével az asztalra ütött és üvöltöni kezdett reánk „régí úr unokája nem szeretne ezt, vagy szeretne azt, hanem teszi, amit parancsolnak neki! A régi urak világa eltelt, öreg! Itt szocialista Nagyromániában vagy, érted?”

---- Nagyapámnak elsötétedett az arca. Szája széle is megrándult a sűrű fehér bajusz alatt. De csak annyit mondott: „meg is látszik!” Azzal már fordult is a sarkán, az ajtó felé. De tovább már nem jutott. A szőrös kirúgta maga alól a rozoga széket s akkorát bömbölt, hogy megrázkódtak bele a bádogiroda vékony falai. „Mit mondtál, kinye ungur? Nem jó neked a szocialista román köztársaság, mi? Királyság kell? Magyar grófok világa ken? Hogy a szuka anyádnak azt a ...” S már neki is rontott nagyapámnak az öklével. Nagyapám megtántorodott ugyan az ütéstől, de nem esett el. Hiába volt már közel a nyolcvanhoz, az ereje még megvolt. Úgy ütötte vissza a szőröset, hogy az feldöntötte az írásokkal megrakott asztalt s elnyúlt a földön mint egy nagy varasbéka. „Gyere” mondta nagyapám nehezen szuszogva s már lépett is az ajtó felé. A kint ácsorgók mind felénk fordultak, amikor kiléptünk az irodából. Senki se szólt, csak néztek minket némán, ahogy kiléptünk az iroda ajtaján, elől nagyapám, mögötte én, ahogy kilincsre csuktam a bádogajtót s ahogy megindultunk fölfelé a hegyen. „Ebből baj lesz” mondtam nagyapámnak, amikor fentebb, a szálaserdő szélén, szusszanni megálltunk. Esteledett már. Szépek és békések voltak köröskörül a hegyek, akárcsak itt. „Tudom” felelte tompán s többet nem mondott.

---- Sötét volt már mire fölértünk. Útközben szedtünk néhány jóféle gombát a szálasban, azt megfőzte nagyapám, paprikásan s megettük pulickával. Alig fejeztük be az evést, ugatni kezdett a kutya odakint. Amál néném kilesett az ajtón a csillagos éjszakába s az arca megszürkült. „Katonák jönnek” mondta. Gergő bátyám lejjebb húzta a lámpa kanócát s odasúgott nagyapámhoz. „A hátulsó ablakon még kimászhat, ejszen. Én majd szóval tartom őket egy ideig ...” De nagyapám megrázta a fejét. „Nem loptam, nem raboltam, még csak meg se gyilkoltam senkit. Mindössze visszaütöttem azt, aki ok nélkül megütött.” Azzal ülve maradt a székén. Még akkor se kelt lábra, amikor a milícia tányérsapkásai berúgták az ajtót. Gergő bátyám és Amál néném egymás mellett állottak a kemence előtt. Én ott álltam az ablaknál, nagy apám pedig csak ült a konyhaszoba közepén és nézte a betolakodókat. Négyen voltak. Egy szakaszvezető, két közlegény s megettük az egyik bozontos fadöntő, akit ott láttunk volt ácsorogni a többi között, az iroda előtt. „Melyik az a büdös reakciós kinyeungur amelyiknek Magyarország kell ide!?” üvöltött reánk a hegymászástól kiveresedett ábrázatú szakaszvezető s öklével a pisztolytáskájára csapott, mintha ott nyomban le akart volna mészárolni valamennyiünket. „Az ott, az asztal mellett, a széken” szólalt meg háta megett a fadöntő. A szakaszvezető rávicsorgott nagyapámra és lépett egy nagyot feléje. Nagyapám csak ült ott békésen. „Hát te vagy az, kinye ungur, mi?” ordított reá a szakaszvezető „állj lábra, amikor hozzád beszélek, vén reakciós forradalmár disznó! Vagy arra vársz, hogy én emeljelek lábra, mi?” Azzal megmarkolta nagyapám nyakán az inget és fölrántott a székéből. „Verekedni szeretsz, mi? Hát adok én neked verekedést, vén disznó!” Azzal ütötte, verte nagyapámat, ahol csak érte. Arcát, fejét s amikor összeesett, tovább rugdosta a döngölt agyagpadlón. Elkaptam a karját. „Domnu szakaszvezető” mondtam neki „öregember már ő, ne bántsd!” Dühösen lökött el magától és újra a pisztolytáskájára csapott. „Forradalmat akartok itt, mi?” tajtékozott reánk gonoszul „Mind agyonlőlek benneteket, kutyák, mind egy szálig! Majd megtanítalak én fellázadni a román nép ellen! Téreljétek össze ezt a csürhét!” riadt az embereire „Majd lent az őrsön kiverem belőlük az igazat!” De erre már nem került sor. Alig tértünk le a főgerinc birkacsapásáról a falu felé lefutó ösvényre, amikor nagyapám csak megtántorodott és nekidőlt egy bükkfának. „Szedd a lábad, kinye ungur!” förmedt reá az egyik milícia-legény és oldalba ütötte a puska tusával. Nagyapám megfogódzott a fában és lassan összecsuklott mellette, Odaugrottam és lehajoltam hozzá, de az éjszaka sötétjében nem láthattam az arcát. Csak a hörgését hallottam. „Hé, mi történik ott!?” szólt hátra a szakaszvezető, „Az öreg összeesett”, magyarázta a közlegény. „Majd életet rúgok beléje” mordult a szakaszvezető. Villanylámpa kattant. A vakító fénycsóva végigtáncolt a körülállókon, majd meglelte nagyapámat a földön és megállt az arcán. Rá se ismertem volna. Szürke volt az arca, mint a kiszáradt, kilúgozott hamu, amit régi pásztortüzek helyén talál az ember. Kiegett tüzek helyén. Kiütöztek bőre alól a csontok. Szeme nyitva volt, rettenetesen nyitva és fölmeredt az ösvényre hajló fák sötét koronáira s azokon is túl, iszonyú magosban, a csillagos égbolt kicsike foltjára. A szakaszvezető keze lenyúlt és megérintette nagyapám szemét. A szem meg se rebbent az érintéstől. Mereven, makacsul nézett föl arra a néhány sápadt kis csillagra, ami a csillagos égbolt végtelenségéből búcsúzó tekintete számára maradt. A szakaszvezető kiegyenesedett s a villanylámpa újra kattant egyet a csöndben.

Mélységes sötétség hullt reánk ott az erdőben. „Murit” mondta a szakaszvezető egyszerűen „meghalt. Rokonai vagytok?” fordult felénk. „Unokája vagyok” feleltem, „Vigyétek haza” felelte a szakaszvezető „temessétek el. A ti dolgotok. Hájdic” mordult oda az embereihez s már ment is velük lefele az ösvényen, a falu felé. Mi pedig ott maradtunk hárman, az erdő sötétjében, nagyapám mellett ...

A lassan aláhajló nap szelíd fénye arannyal fröcskölte be alattunk a szálerdő szürke fatörzseit. Az aljbozótban rigók matattak. Mélyen lent, a sziklák odvaiban valahol, megszólalt egy bagoly. Mély, bánatos hangja végigborzongott az erdő csöndjén.

---- Ismeri-e azt az érzést, amikor az ember egyszerre csak rádobban, hogy egyedül van? szólalt meg mellettem a fiatalember hangja, fojtottan — Teljesen egyedül? Olyan egyedül, mint egy darab kő az éjszakában, amit egy kéz megdondolatlanul alátaszít egy feneketlen, feketevízű tóba? Azon az éjszakán, ott a néma, sötét erdőben, ahogy Gergő bátyámmal surgyéfából készült hordágyra kötözve vittük nagyapám élettelen testét vissza a házhoz, egyszerre csak rádöbbszemtem arra, hogy egyedül maradtam. Se családom nem volt többé, se rokonom, se otthonom. Mégcsak hazám sem. Érti? Nagyanyám rokonai megtűrték ugyan, de nem fogadtak be, mint ahogy nagyapámat se fogadták be soha, Idegenek voltunk számukra, úri népek. Ami pedig a hazát illeti: nagyapám szerint Erdély volt a hazám s a nemzetiségem magyar. Ezt tanították az iskolában is, Burg Kastlban, németföldön, magyar menekült tanítók, magyar menekült gyermekeknek. Viszont amit ettől a hazától kaptam az ott töltött esztendőik során, azt halálos ellenségem számára se kívánom. Mert ellenkezik minden törvénnyel, amit mint az emberi létezés alapját nagyapám belém nevelt. Emberszeretet. Jóindulat. Igazságosság. Tisztesség. Olyan fogalmak voltak ezek, melyeknek lényege teljesen ismeretlennek tűnt abban az országban, amit hazámnak kellett volna nevezek.

---- Érdekes — folytatta kis idő múlva — ahogy itt ülök és hallgatom az erdő békés neszeit, eszembe jutnak újra azok a hegyek, ahova nagyapám vitt magával, hogy otthont s hazát leljek közöttük. Ott is ilyen szép volt a csönd. Mielőtt katonának vittek, volt néhány szép napunk. Amikor ott ülhattünk kettesben nagyapával a félszer előtti kispadon s nézhettük az estébe süllyedő hegyeket. Vagy ültünk gombaszedés közben egy kidőlt fatörzsön valahol a szalásban és őrbakot figyeltünk, vagy a mókusok játékát. A világ valóban szépségesnek látszott onnan, jónak és békeségesnek. Mint ahogy jónak és békeségesnek tűnik innen is, igaz? A rosszat mindég emberek okozzák. A törtető emberek. A hatalmaskodó, uralmukkal kérkedő emberek. A szánalmasan megalázkodók, a megfélemlítettek, akik rá se mernek nézni arra, aki valamiképpen más mint ők, mert úgy érzik, hogy ezzel baj és veszedelem árnyékát hordozza magával. És mert úgy érzik, ezáltal úgy is van, hiszen ember és nép önmagából vetíti elő a sorsot, amit viselnie kell. . . .

Elakadt a szava. Valahol a szemközti hegyoldalon magányos kopó csaholt, lustán, hosszú időközökben, mint aki elvesző nyomot követ. Panaszos

hangja föl-fölhasogatta az alkonyodó csöndet, mint életlen fakés a rosszul dagasztott tésztát, mely nyúlósan bezárul újra a vágás nyomán.

---- Nem tudom megéri-e, amit mondok — sóhajtott mellettem a fiatalember — hiszen úgy tudom, maga soha sem volt „otthon”, ahogy mondják, mióta ez az otthon rablók, rabtartók és rabok tanyája lett. Azok a rokonok, akik között szállást utalt ki számunkra a fegyveres hatalom, szívesebben vették volna, ha másfele megyünk, mert úgy is mint hazatérő menekültek, úgy is mint volt úrinépek, megbélyegzettek voltunk a hatalom szemében. Gergő bátyám és Amál néném valósággal megkönnyebbültek, amikor nagyapámat eltemettük ott, az erdőszélen s én megmondtam nekik, hogy Bukarestbe kell mennem, mert ott utaltak ki számomra munkát. Pedig nem rossz emberek. Csak félnek. Előre félnek, érti? Amikor az a szakaszvezető meg az emberei rántörtek azon az estén, Amál néném megijedt kissé az elején, de hamarosan elmúlt az ijedtsége, amikor a baj rajtunk volt már. Gergő bátyámon pedig nyoma se látszott ijedtségnek. Úgy viselte a ránszakadt bajt egykedvűen, mintha csak egy zsák pityókát cipelt volna a vállán. Azok, akik ott élnek, már nem ijednek meg semmitől. Azonban félnek. Állandóan, folytonosan, szünet nélkül félnek. Nem tudom megéri-e a különbséget a kettő között: ijedtség és félelem. Az egyik pillanatnyi, bénító idegállapot. A másik egy szellemi álláspont a világgal szemben. Világfelfogás. Világnézet. A rabszolgaság egyetemes világnézete, amit durva és kegyetlen erőszak termel ki rendre a leigazottak lelkében és agysejtjeiben s mely korlátlan hatalmat biztosít a leigázók számára, még akkor is, ha a rabszolgák létszámával szemben az ostort suhogtatók száma nevetségesen csekély. A félelem az emberiség legnagyobb ellensége, nem az ilyen, vagy amolyan diktátorok. A félelem maga, amit a diktátorok mesterségesen állítanak elő, mint valami idegbénító, agysejtekre nehezedő, szemmel nem is látható szert, aminek gázával megfertőzik és megbénítják a népeket. Tudja-e azt, hogy még Oroszországban is mindössze négy és fél százaléka a lakosságnak kommunista? És ezeknek is nagy része csak azért vallja magát annak, hogy jobban fizetett állásra tehessen szert? A többit a félelem tartja gúzsba kötve! Ha nem lenne olyan szörnyűségeken tragikus, nevetni lehetne ezen!

---- Az a fadöntő, aki a milícia embereit fölvezette a hegyre s rámutatott nagyapámra ott a ház félhomályában, mint annak idején Júdás az Ur Jézusra, magyar volt, akárcsak mi. De a nagy szőrös román, aki a fadöntők felett uralkodva az államhatalmat képviselte, rangot adott neki. Banda-felelőssé tette meg. Emiatt aztán ez a magyar úgy érezte, hogy ezzel ő már kiemelkedett a rabszolgák közül a rabtartók közé s ennél fogva az ökölcsapások dolgában jogosnak fogadta el azt, amit a román adott nagyapámnak és jogtalanak, amit nagyapám adott a románnak, Nagyapám úgy nevezte ezt, hogy „rabszolgamentális” és nagyon elkésérítette, hogy magyarok között is elterjedt, mint valami ragályos betegség s nemzetből néppé alacsonyította le őket idegen járomban.

---- Ott, nagyapám temetésén döbbsentem reá valóban először, hogy nem tartozom sehova. Sem az uralkodókhoz, sem a rabszolgákhoz, Akkor még nem értettem meg ennek az okát, csupán egy zavaros, jéghideg érzés volt bennem, mely egyszerre megcsapott ott a nyitott sír előtt, melybe Gergő bátyámmal

kettesben eresztettük alá nagyapám koporsóját. Rajtunk kívül csak Amál néném állt ott, szipogva, ahogy illett, meg egy vénember, akinek a nevét se tudom s aki valamelyik közeli birka karából jött át, hogy elmondja nagyapám felett az imádságot a pap helyett, akinek egyéb dolga volt lent a faluban.

---- A koporsót is én kalapáltam össze egymagamban néhány szál deszkából, amit ott leltem nagyapám műhelyében. Mikor belefektettük nagyapát abba a koporsóba és Gergő bátyámmal kettesen kicipeltük az erdőszélre, ahol már jó előre megástuk volt a sírt, sírás fojtogatta a torkomat. A sírgödörre érve azonban belémfagytak a könnyek. Tudja mire emlékeztetett nagyapám temetése? Mielőtt Münchenbe költözhattünk volna, kint éltünk egy kis bajor falu fölött az erdőszélen, egy mogorva parasztnál, akitől nagyapám szobát bérelt munka ellenében. Egy kis kutyára tettünk szert ott. Kajlafülő, korcs állat volt, de hozzánk tartozott. Amikor néhány év múlva Münchenbe költözhattünk, magunkkal vittük. Alig két hétre rá elütötte egy teherkocsi az utcán. Összetört, véres kicsi testét papírdobozba tettük s este villamosra ülve kivittük a végállomásig. Senki se tudhatta, hogy mi volt a dobozban. A végállomáson leszántunk vele és besétáltunk az erdőbe, jó messzire, ahonnan már a házakat se lehetett látni. Ott nagyapám elővette az összehajtogatható cserkész-ásót és gödröt ásott vele. Majd betettük a dobozt a gödörbe és nagyapám összetette a kezeit és így mondta: „Uramisten, itt megyen föl Hozzád egy hűséges kis lélek. Kutya volt szegényke mindössze idelent, de több szeretet volt benne, mint nagyon sok emberben. Fogadd Uram szeretettel s adj neki odafönt is valami hozzáillő munkát, elvégzi á becsülettel és hűséggel, tudom. Jó utat, Pajtás, legyen veled az Úr-isten. Ámen.” Csorogtak a könnyeim s a zokogást se tudtam visszafolytani. Ostoba kis szertartás volt, tudom. A világ nagy problémáihoz mérten nevetséges is. De az emléke örökre megmaradt bennem, pedig hat éves is alig lehettem akkor. Aztán ott, Nagyapám sírjánál, egyszerre csak eszembe jutott megint. S a könnyek belém fagytak. Mert annak a kis korcs kutyának, lássa, szebb és emberibb temetése volt, mint nagyapámnak. Miért? Mert nagyapám szívében több érzés volt egy kutya számára, mint őiránta azoknak, akiket rokonainak tudott. Akiknek jövődjét annyira a lelkén viselte, hogy meg akarta őrizni számukra mindazokat az emberi értékeket, melyeket minden egyébnél fontosabbnak tartott. Az emberszeretetet, igazságérzetet, tisztességet, jóságot, hűséget, becsületet ... mindazt, aminek szimbólumaként ott hordozta szíve fölött azt a két színehagyott szomorú kis virágot, melyek most ott vannak a maga kezében. Nagyapa jó ember volt. Okos ember is volt, valamit azonban nem tudott. Azt, hogy ezeket az értékeket nem lehet mások számára megőrizni. Mindenki saját maga kell végezze az őrizés munkáját, saját lelkében, saját maga számára. Ezt a munkát mások helyett elvégezni nem lehet, igaz? Mások helyett nem lehetünk emberségesek, igazságosak, hűségesek. Ezt mindenki önmaga kell elvégezze önmagában ez volt nagyapám egyetlen nagy tévedése ...

Elakadt a hangja. Szeme elnézett be a fák közé, Isten tudja hová. Odaát a szemközi oldalon elhallgatott közben a magányos kopó is s a csöndet csak a patak zenéje borzolta meg letről.

---- Azt mondtam az elébb — szólalt meg újra a fiatalember kis idő múlva — hogy ott döbbsentem rá először, nagyapám sírja mellett, hogy nem tartozom sehova. Se a rabszolgatartókhöz, se a rabszolgákhoz. Akkor még nem értettem ennek az okát, de ma már tudom. Nagyapám jóvoltából kint nevelkedtem föl, szabad földön. Szabad földön: vagyis olyan körülmények között, melyek lehetővé tették nagyapám számára azt, hogy becsületes munkával megkeresse a kenyerét anélkül, hogy elveit, belső meggyőződését fel kellett volna áldozza miatta. Az én számomra pedig lehetővé tette azt, hogy nagyapám becsületes munkájának az árán olyan iskolába járjak, mely egy idegen ország közepén is megőrzött magyarnak és ellátott mindazokkal a szellemi fegyverekkel, melyek a megélhetéshez szükségesek. Tehát, nem jutott alkalmam arra, hogy valamely erőszakos rendszer nyomása alatt akár rabszolgatartóvá, akár rabszolgává változhassak át. Megmaradtam a kettő között, aminek nagyapám szánt: embernek és magyarnak. Ezért nem tartozhattam otthon sehova. És attól a perctől kezdve, hogy ott a hegyen, nagyapám sírgödre mellett rádöbbsentem erre, egyetlen törekvésem az volt, hogy kiszabaduljak valamiképpen abból a földre vetített pokolból.

---- De tudja, valami történt ott, mégis. Ahogy Gergő bátyámmal lapátoltuk nagyapám koporsójára a göröngyöket, koppantak a göröngyök a deszkán s minden koppanás mintha valami titokzatos nyelven egy szót jelentett volna. Nagyapám szavait. Emberszeretet. Megértés. Hőség. Tisztesség. Becsület. Jóság. Olyan volt, mintha ezeket a szavakat és mindazt, amit ezek a szavak jelentenek, oda temették volna nagyapám mellé. Egyiket a másik után. Míg egyetlen egy se maradt belőlük többé ezen a világon. Úgy tűnt akkor. Mikor a sírhalom feldomborodott, letettem a lapátot, hátat fordítottam Gergő bátyámnak, Amál nénémnek, szót se szóltam hozzájuk, csak elindultam a gerinc mentén le a vasútállomáshoz. Még csak vissza se néztem, Négy évig dolgoztam Bukarest-ben, ahova rabtartóim beosztottak. Az ötödik évben kijöttem. Hogy miképpen, az már nem is fontos. Van azonban valami, ami mindennél fontosabb s ezt el kell még mondanom. Ezért vagyok itt. Ezekről a virágokról van szó, amiket a kezében tart s mindarról, amit nagyapám számára jelentettek. Azokról a szavakról van szó, amiket a koporsó deszkája visszakopogott reám ahogy a göröngyöket lapátoltam a sírgödörbe. Melyekről azt hittem, hogy együtt temettem el őket nagyapámmal. Ma már tudom, hogy nagyapámnak igaza volt. Nem lehet ezeket eltemetni, mert ezek az igazi, maradandó emberi értékek. Ezt üzenete nekem akkor nagyapám a koporsóból, mint utolsó üzenetet, csak én nem értettem még meg. Ma már megértem.

Rám nézett, egyenesen a szemembe. Nézése egyenes volt, kemény és meleg. Emlékeztetett egy régi szempárra, mely ugyanilyen mélységgel nézett volt reám sok esztendővel ezelőtt egy ázott erdő mélyén, Erdély határán.

---- Hisz Istenben?

A kérdés váratlansága megdöbbsentett s ez a döbbsenet kiülhetett az arcomra is, mert vendégem elmosolyodott.

---- Nem arról az elskatulyázott Istenről beszélek, akiről a papok szólnak vasárnaponként a templomokban, különböző nyelveken, különböző formulák alapján, hanem arról, aki az ember lelkében él és ugyanakkor betölti a mindenséget is. Aki egy személyben az élet zenéjének szerzője, a világ összhangjának egyetlen vezénylő karmestere és valamennyi hangszernek gyártója. Minden egy személyben. S akinek mindazok az „emberi értékek”, melyekről nagyapám szólott volt, örökkévaló tulajdonságai, mely tulajdonságokat minden alkotásába beleépít, tehát az emberbe is. Mint ahogy a Szentírás mondja: „saját képére alkotja”. Ez a „saját kép” mindezeknek a tulajdonságoknak az összességét jelenti. Erről az Istenről beszélek, az élet Istenéről.

---- Amint mondtam már, négy esztendeig dolgoztam, mint városi szeméthordó, rabszolgatartóim parancsa szerint. Ez alatt a négy esztendő alatt sokat láttam és sokat tanultam. Megismertem a rabszolgaság minden megaláztatását, minden gyötrelmét, de megismertem a rabszolgaság erejét is: azt a felmérhetetlen türelmet, amit Isten a rabszolgáknak adott, hogy ennek segítségével és ezen keresztül dolgozni tudjanak a maguk megváltásán. S megtanultam azt, hogy mindezek a tulajdonságok, melyek egyedül alkalmasak arra, hogy egy igaz világot fölépíthessünk belőlük, a valóságban ott vannak minden emberi lélek mélyén. Mélyen, lent, minden emberi lélek jó, igazságszerető, tisztességes. Mélyen lent, ahogy mondom, a rátelepedett iszap, szennyvíz, fertőző gáz és mesterséges elméletek felszíne alatt, a félelem kőfalába zárva, minden ember lelke egyformán Istent tükrözi. Csak meg kell találjuk a módját annak, hogy először is kiszabadítsuk a félelem börtönéből, letakarítsuk róla a szennyet, a mérges gázokat, fertőző nyavalyák elméleteit és visszaváltoztassuk emberré az embert. A rabszolgaság eltörlésének ez az egyetlen módja, író úr. S mi, fiatalok ezt az utat kívánjuk követni. Előbb idekint szervezkedve és dolgozva, majd hazasugározva a mustármag hegyeket mozgó erejét. Bizonyára ismeri a mustármagról szóló példázatot?

Rám nézett és elnevette magát.

---- Ne gondolja azt, hogy bolond vagyok, ki más megoldás híján Istenről papolok. Ott Bukarestben megismertem valakit. Mondhatnám azt, hogy véletlenül. Egy délután kimentem a Balcescu-parkba. Kis térség, néhány fával meg bokorral, ahol a dolgozó rabszolgák szabad délutánjukon zöld fűvet is láthatnak a körrengtetegben, Nos, az egyik padon ott ült egy alacsony kis szakállas ember és valami kis fekete könyvet olvasott. Mikor leültem melléje, láttam, hogy a Biblia volt. Magyar Biblia. „Minek olvassa a zsidók történelmét?” kérdeztem tőle. Gúnyos lehetett a hangom, de nem bántódott meg tőle. „A törvényt tanulom belőle” felelte komolyan. „Minek a törvényét?” „A megmaradását.” Rám nézett. Komoly, szürke szemei voltak. „Érdekli?” kérdezte. „A megmaradás igen”, feleltem. „Jöjjön”, mondta. Utcák sorozatán keresztül elvezetett egy szennyes kis sikátorba. Úgynevezett „munkás-lakások” voltak ott. Rabszolgák számára épült tömegszállás. A házba, ahova bevitt, mind magyarok éltek, kittelepített magyarok. Maga még olyat nem látott ahogy azok ott éltek! „Egymás terhét hordozzátok” tanítja a Biblia. Valamennyien hallottuk már ezt papok szájából. De ott mindez

nem csak szó volt, hanem cselekedet. Törvény. Akik ott éltek, abban a modern szocialista nyomorúságban, valóban egymás terhét hordozták. S mert ezáltal betartották a legegyszerűbb emberi törvényt, vidámak voltak, kedvesek és barátságosak és nevetve túrték a rabszolgasorsot, mert tudták, hogy minden, ami rossz elmúlik s csak az marad meg, ami jó.

---- Hát ezt tanultam ott, látja, ezt az újféle magyar tudást. S ezt hoztam vissza magammal ide, a kint élő magyarok közé, mint otthonról szóló üzenetet, mint iránymutatást, mint minden rossznak egyetlen megoldási lehetőségét. Azt az újféle lelki és szellemi formulát, mely valójában a világ legősibb formulája, a gyakorlat számára azonban elveszett valamikor évmilliókkal ezelőtt, mit tudom én mikor és hogyan. Csak azt tudom, hogy világlátásnak kellett jönnie, a szenvedések tüzes poklának kellett jönnie ahhoz, hogy rátaláljunk. „Szeressétek egymást, mint ahogy én szerettelek benneteket . .” Ismerős szavak? Ez az a forrás, melyhez vissza kell térnünk. Ahonnan a valódi értékek erednek, melyeket minden embernek önmagából kell kibányásznia ahhoz, hogy valóban szép és maradandó világot építhessünk belőlük. Köszönöm a türelmét, író úr.

Fölkelt a kerti székből s rám mosolygott.

---- Áldja meg a Jóisten!

Kezet fogtunk, aztán szó nélkül lelépett a tornácról, visszatért a kis fekete gépkocsinhoz, beleült és megindította a motort. Még egyszer visszamosolygott reám, aztán elnyelte az erdőbe aláereszkedő meredek út. Lentről még hallani lehetett kis ideig a motor távolodó zaját, aztán elült az is. Csak a csönd maradt s a tenyeremen, gyűrött, sárguló papíron, két porladó virág. Egy ember ereklyéi, melyeken keresztül valami szépnek, nagynak és igaznak a gondolata átmentődött a jövőndőbe, hogy ott csirába szökkenve új élet rügyeivel takarja el a romokat.

Legyen veletek a Jóisten, fiatal magyarok!

* * * * *

Wass Albert

Örökségünk - Hagyaték

(290-313 old)

Volt ugyanannak a barlangnak egy másik kivezető útja is, mely egy zárt kis sziklakatlanba nyílt, amit csak a barlangon át lehetett megközelíteni. A katlan alján forrás buzogott s el is tűnt nyomban egy sziklaüregben. Ez a katlan, s az ezt körülvevő apróbb barlangok sora volt az öreg nyári szállása. Innen ment le időnként bajban lévőket látogatni, odvas fákat döngetni falvak feletti gerinceken s gyógyítani, ápolni, oktatni azokat, akik gyógyítást, ápolást vagy oktatást kerestek.

Ennek az 1957-es esztendőnek a nyarán vált ez a rejtett sziklakatlan először oskolává. Istentudó magyarok oskolájává. Harminchatan voltak ott együtt, meggyötört, otthontalanná vált erdélyi magyarok, kik előtt bezárult az emberi élet minden ajtaja s nem maradt más, csak Isten. De azt is keresniök kellett, mert ahonnan jöttek, ott nem tanították meg nekik az Istenhez vezető út titkait.

Ezt tanította nekik az öreg abban a katlanban, reggeltől estig. Volt aki megértette hamar az Úr dolgainak egyszerű nyitját, volt aki nem. Az ilyen csak lassan tapogatódzva haladt előre, de haladt mégis. Az Úr lelke ott lebegett a katlan fölött, érezte mindenki.

Volt olyan, aki mindjárt az elején, mihelyt felgyógyult a sebeiből arról beszélt, hogy talán okosabb lenne kiszökni az országból, világgá menni, s olyan helyen telepedni le, ahol nem üldözik azt aki magyar, s ahol becsületes munkával megkeresheti mindenki a maga kenyerét, békességben.

Ilyenkor rámutatott az öreg a kis forrás mellett álló magos nyírfára s azt mondta:

--- Nézd ezt a fát. Látod a sok kis falevelet rajta? Mindegyiknek, még a legkisebbiknek is van mélyen lent a földben egy kis hajszál gyökerecskéje, mely étellel látja el. Ősszel lehull a levél, az igaz. Minden ősszel lehull. De annak a kis hajszál gyökerecskének a jóvoltából visszatér újra minden tavasszal. Ha azonban a gyökérszál pusztul el ott a föld alatt, a levelecske nem tér vissza többé, s idő múltával elpusztul a fa is. Mert a gyökérben van az élet, érted? Aki pedig elmegy, az nem viheti magával a gyökeret. S akinek nincsen gyökere, az elvész. Sok magyar veszett el így, nagyon is sok. Gondolj a gyökérre. Isten ültette a magyar gyökeret ebbe a földbe s Isten gondját is viseli, ha hagyod. Bíz gondodat az Úrra Ő a te gondviselőd...

Lássátok az Úr dicsőséget — dorgálta a kishitűeket —. Lássátok a jövődőbe! Az Úristen rendelte nekünk ezt a hazát! Az Úristen népe és nemzete vagyunk! Elhagyta-e az Úr valaha is azokat, akik őbenne bíztak, akik az Ő törvényei szerint éltek, akik az Ő parancsolatait követték? Soha! Az Úr nem hagyta el az magyarjait! A magyarok hagyták el az Urat! Térjete vissza hozzá s ő megvédelmez benneteket, magosra emel, de tudjátok is ezt, lássátok magatok előtt a boldogságos Szép jövődöt, amit az Úr számotokra készített, lássátok magyarok, mert ahol nincs látomás, ott elpusztul a lélek s a lélekkel együtt elpusztul a nép!

--- Tiszteld a te Uradat, Istenedet és Rajta kívül más isteneid ne legyenek — oktatta tanítványait —, minden bajodnak Ő az orvosa és minden harcodbán az Ő pajzsa védelmez és az Ő ereje győzedelmeskedik benned!

Az Úr erejében, szeretetében és védelmében sohase kételkedj. Minden erőd Tőle való és minden cselekedeted őt kell szolgálja.

--- Tiszteld őseidet, mert rajtok keresztül nyertél életet és örököltél Istent és hazát.

--- Légy hűséges hazádhoz és nemzededhez, mert csak a hűségeseket védelmezi az Úr.

--- Szeress minden magyart, akárcsak önmagadat, és légy jóindulattal másokkal szemben is.

--- Légy becsületes, tisztességes és igaz, mert csak így nyered el az Úr szeretetét.

--- Soha el ne feledd, egy pillanatra sem, hogy saját képére alkotott az Úr. Ameddig Őt tükrözöd tetteiben és gondolataidban, az Ő ereje lakozik tebenned. Ha elhagyod Őt, Ő is elhagy téged.

--- Ha nemcsak hiszed, de tudod is az Istent, az Isten ereje benned van és hegyeket tudsz mozdítani vele...! Fegyvernek nem lesz hatalma rajtad s elkárhozik, ki veled perbe száll. Ez az Úr népének hagyatéka, kiknek igazsága, erénye és tudása őtőle való...!

Múlni kezdett már lassacskán a nyár, s a nyírfákon kigyúltak az első aransárga levelek, amikor hírvivő érkezett föl a sziklák közé. Kékszemű, hirtelenszőke legény volt, Imre nevezetű. Déda felett, az Istenszékéről jött.

Az öreg ott ült tanítványaival a csörgedező kis forrás mellett, s Gergelyt figyelte éppen, aki az Úr erejével kiemelte a vízzel teli vödört a forrás gubójából anélkül, hogy hozzányúlt volna. Csak állt ott, csillogó szemekkel, furcsa kis mosollyal a szája körül és mereven nézte a vödört. Míg az lassan megmozdult, emelkedni kezdett, aztán lezuppant egy lapos köre s kiloccsantotta a vizet. egyenesen a János kezére.

Mormogás ment végig a tanítványokon. Volt aki kuncogott

--- Szájába kellett volna parancsolni a vizet, nem a kezére —jegyezte meg valaki.

--- Tudja az Úr, hogy kézmosásra nagyobb szüksége volt, mint ivóvízre — toldotta meg a tréfát egy másik.

Gergely csillogó szemeivel az öregre nézett s az öreg bólintott.

--- Tudtam, hogy megértetted a titkot — mondta elégedetten —, Isten ereje dolgozik benned, Gergely. De még sokat kell tanulnod...

Tudom én azt, öregapám — felelte Gergely s ahogy fordult, a szeme sarkából megpillantotta a legényt, ahogy kilépett odafönt a barlang nyílásából.

--- Üzenet jött valahonnan — mondta elkomolyodva. Az öreg is odanézett.

--- Imre ez, az Apó legénye, Istenszékéről.

A szőke legény odajött, megállt az öreg előtt és tiszta, kemény hangon mondta:

--- Apó elvárja kegyelmedet, holdtöltére!

Az öreg arca elkomorodott a szakáll megett.

--- Istenszékire?

--- Oda.

--- S holdtöltére?

A legény bólintott szó nélkül.

--- Legyen meg az Úr akaratja — mondta mély sóhajjal az öreg —, te pedig Imre, egyél, igyál, pihenj s holnap hajnalban útra kelünk együtt. Azzal bement a barlangba, leült a fekvőhelyére s csak ült ott, maga elé nézve. Aki látta tudta hogy imádkozik. Mikor kijött, egyik tanítványa megkérdezte:

--- Mi készül az Istenszéken?

--- Mennybemenetel — felelte az öreg, s nem mondott többet.

Később odaintette magához Gergelyt.

--- Magam helyébe hagylak itt — mondta hangosan, hogy mások is hallják —, végezz jó munkát míg oda vagyok.

Bevitte magával a barlangba, hogy magukra lehessenek:

--- Bármilyen történe is, ne engedd ezeket szétszaladni. Nincs még hitük ahhoz, hogy magukra legyenek. Ha baj szakadna rátok, vidd be valamennyit a felső barlangba. Próbáld rámozdítani a nyílásra a hegyet, ahogy tanítottam néked. Ne csak higgy az Úr erejében, tudd az Úr erejét! Tudd az Úr védelmező szeretetét! Érted?

--- Értem.

Ha mégsem lenne elég a tudásod, ne veszítsd el a fejedet, bármi történne is. Kövesd a barlang csatornáját míg hármas elágazáshoz érsz. Ott válaszd a középsőt. Vezesd az embereket a középső likba, melynek végén víz zúgását hallod. Mikor odaérsz, úgy tűnik majd, hogy a barlang végébe jutottál. Vízesést látsz, egyebet semmit. Erős, haragos vízesést. Ne rettenj meg tőle. Rendeld el nekik, hogy fogják meg egymás kezét szorosan, s el ne eresszék egymást semmiképpen. Te pedig markold meg az élen álló kezét, hunyd be a szemed és lépj bele az alázuhogó vízbe. Húzd magad után a többit. Csak gázolj keresztül a vízen, nincs mitől félned. Veled az Úr. Végy mély lélegzetet, érted? Parancsolt rá a többire is, hogy ezt tegye. Aztán csak menj keresztül a vízesésen. Tízet ha lépsz s nem érzed többé fejedet a víz csapását. Nyisd ki a szemedet: biztonságban vagy. Ott várjátok meg míg értetek megyek. Ha hirtelen szakadna rátok a baj, ne is kapkodjatok élelem meg egyéb holmi után. Ott bent a vízesés megett életben tart az Úr.

Mikor kijöttek a barlangból, magához intette Jánost, a volt gyéresi papot.

--- Készülj János, te velem jössz holnap.

A gyéresinek megcsillant a szeme.

--- Az Istenszékire? Apóhoz?

--- Oda — felelte az öreg és komolyan nézett reá —, nem látogatásról van szó. Nagyobb dologról. Azt akarom, hogy szemeddel lásd ami ott történik.

Másnap, kora hajnalban útra keltek. János, Ferkő, az öreg és Imre. Szürkület ülte még a hegyet. Megkerülték a nagy sziklát s hátul ereszkedtek alá az erdőbe, hogy ne lássák őket a legelőn. Mire följött a nap, már kiértek a borókásból is és fenyveserdőben voltak. Egyszerre csak őzbak riasztott alattuk s pillanattal később lövés dördült.

-- Vadászok járnak az erdőt - súgta Ferkő.

Alig haladtak néhány száz lépést lefelé a csapáson, Imre ott elől fölemelte a kezét. Megálltak. Két ember jött szembe velök, puskával. Imre ajkai megmozdultak, de hang nem jött ki a száján. Kezével különös mozdulatot tett a vadászok felé s a következő pillanatban a két puskás ember hőkkenve torpant meg. Az egyik elkáromkodta magát románul.

--- Mi a... honnan került ide ez a szikla?

S nézett maga elé a semmibe, föl és alá, mintha sziklafal magosságát mérlegelte volna.

--- Esküdtem volna, hogy nem volt itt tegnap! — acsarkodott.

--- Nem hát — morgott reá a társa —, most hengerítették oda az erdei manók. Nem látsz a szemedtől? Ott tér el az ösvény, ni, bal felé. Megkerüli a sziklát.

S már indult is balra, a fák közé. Társa dohogva követte. Pillanatok alatt elnyelte őket a fenyves sűrűje.

--- Mehetünk — mondta Imre ott elöl s indultak tovább.

János pap az örege bámult.

--- Micsoda bolondság ez? — kérdezte halkán —. Én nem láttam ott semmiféle sziklát...

--- Elég ha a románok látták — felelte az öreg —, meglátszik ezen az Imrén, hogy Apó tanítványa. De hát Jézus is megmondta, hogy a gyerek lelke közelebb van Istenhez, mint az érett emberé, ki sok rosszat látott. Így aztán a jót és igazat gyorsabban tanulja. Ez az Imre öt éves korától vele volt a hegyen.

Előre is szólt Imréhez, amikor már elhaladtak annyira, hogy nem kellett aggódni a vadászok miatt.

--- Imre, az Úr veled vagyon!

--- Mért ne lenne? — nézett hátra a legény —, vele vagyok én is !

Az öreg belemosolygott a szakállába, János pap megcsóválta a fejét. De senki se szólt, csak mentek tovább, lefele a völgyeknek. Baj nélkül jutottak át a fenyvesből a bükkösbe, ahol már könnyebb volt a járás. Még aznap megkerülték Naszádót, másnap Besztercét s harmadnap délutánján fönt voltak a Kelemen északi gerincén, ahonnan már látni lehetett az Istenszéket is, tova Galonya felett.

--- Isten bizony úgy néz ki, mint egy óriási zsámoly — csodálkozott János pap —, óriás számára készült, kinek lába aláér a völgybe.

--- Isten számára készült — javította ki az öreg —, az Úr ül ott maga, s onnan nézi mit művel az ember-bogár az ő világával.

Holdtölte előtti nap kora délutánján ott voltak az Istenszéke forrásánál. Leterítették pokrócukat egy szép lombú bükkfa alá, elhevertek rajta s vártak. Csönd volt körülöttük, szép, istentudó csönd. A tisztás térdig érő fűvét virágok díszítették, piros, fehér, sárga és kék virágok, mint drágakövekből készített gombok az Úr zöldbársony kacagányán. Később, ahogy vénült a délután, özek jöttek a vízre.

A nap már aláhajolt a dédai gerincre, amikor ember lépte zörrent a fák alatt. Hatan jöttek: Öreg Bence a Hargitáról, a maga tanítványával, Kicsi Bence Déva mellől, a magáéval s Abris mester egy szép szál legénnyel, az Alsó-Marosról. Alig hullt alá a

nap, vére meg ott mázolta az ég alját, amikor Öreg Sándor is megérkezett Nagybánya mellől, tanítványával a háta megett.

--- Tizenketten vagyunk, akárcsak az apostolok — jegyezte meg később Abris mester, ahogy ott gunnyasztottak a kicsi tűz körül, csillagos ég alatt. — Igaz, Kárujjal meg Bakk Balázssal s az ők neveltjeikkel tizenhatan leszünk. Hányan vannak már Apóval, nem tudhassuk...

--- Adná az Úr, hogy legyünk huszonegyen — jegyezte meg Öreg Bence --, mesteremtől hallám kislegény koromban Nagybotos Balázstól, hogy huszonegyen voltak mindég a régi magyarok szentjei: táltosok hárman, sámánok tizennyolcan. Hej, nevelő szent apám, Nagybotos Balázs, micsoda ember volt ökelme — vitte vissza az emlékezés hargitai Öreg Bencét a múltba —, a nagy szabadságharc végén negyvenkilencben, mikor a muszka-kozákok rázúdultak az országra, hány ezer derék magyar hazafi életét mentél Köztük Bem apót is a szabadságharcosok tábornokát, ki születésénél fogva lengyel volt ugyan, de tetteiben micsoda nagy magyar! Úgy látom még ma is, mintha csak tegnap történt volna: jött a sok muszka fölfele a völgyön, lóháton mind. Tüszös olájok kétoldalt gyalogosan a kozák lova mellett, baltákkal, vasvillával, pálinkától ittasan, magyarölésre készen. S magosan fölöttük, kiugró lapos kövön úgy állt ott az én tanítómesterem, Nagybotos Balázs, akárcsak az őrt álló magyar Isten. Hosszú szép szakállát lengette a szél. Mert nagy szelet küldött az Úr abban az órában, nagy szelet s zivatart. Dörgött az ég, csapkodott a villám, szakadt a zápor. S állt az én tanítómesterem ott fönt a lapos sziklán, magosra emelt fővel, lengő fehér hajjal és szakállal, egyik kezében rovásos botját tartotta, másik kezét fölemelte magosra a völgy fölé... S bár délidő lehetett, egyszerre csak olyan sötétség támadt, hogy alig láttam benne az orrom hegyét. Aztán dübörögni kezdett valami, szörnyűségesen dübörgött, rengett lábam alatt a szikla köve, s egyszerre csak megmozdult odalent az egész hegyoldal, s alázúdult a völgybe. Betemetett az mindent odalent: muszkát, oláhot, császári zsoldost, ami csak volt. S mielőtt még megszólalhattam volna nagy ijedtemben, mert hiszen gyerek voltam még, alig két éve szolgáltam ökelmém, s ilyesmit még életemben nem láttam, mondom, mielőtt elnyafoghattam volna magam, csak kiderült fölöttünk az ég, elállt a szél, tűzött alá a nap s akkora csöndesség volt körülöttünk, mintha csak maga az Úr járt volna arra. S gazdám szava úgy szólt, mint a templomi orgona, amikor mondta: Bence fiam, adjunk hálát az Úrnak, s nézzünk azok után, akik segítségre szorulnak ebben a szerencsétlen hazában... Így mondta bizony, éppen így...

Ültek a tűznél tizenketten, s szó nem esett sokáig. Lassan megsápadt a Galonya felett az ég csillagdísítette sötét bársonya. Emelkedett a hold. Majdnem egészen kerek volt már. Csak egy kicsike hiányzott belőle. Egy éjszakára való.

— Adjunk hálát az Úrnak, s térjünk aludni — adta ki a szót Öreg Bence, s néhány percnyi mélységes csönd után rendre lábra keltek mind, s bevonultak a fák alá, ki ahova fekhelyét készítette.

--- Valami nincs rendjén — súgta oda János pap az öreghez, elnyújtózva a pokrócon —, ez az Öreg Bence... nem lehet száztizenöt éves... lehet-e?

--- Mért nem? — suttogta vissza az öreg a kérdést —, az Úristen nem esztendőkből méri az életet, csak az ember teszi ezt, maga kárára... mit gondolsz, én hány esztendőt értem már meg? He?

--- Hatvanat.

Az öreg elnevette magát halkán.

--- Hetvenet?

--- Imádkozz, János, lelkeddel imádkozz, hogy megértsd az Urat. Sokat kell még tanulnod, János...

Harmat borította hajnalra a fűvet, csillogó harmat. Őzek kergetőztek a tisztáson. A sápadtkék ég magosában sas keringett. Napkeltekor balta csattogása űzte el a csöndet. Két szép szál legény fát hasogatott. Ölnél hosszabbra hasogatták, bükköt is, fenyőt is.

--- Kinek dolgoznak ezek? — kérdezte az öreg, amikor fölébredt.

--- Nekünk — felelte Imre. — Sok fára lesz szükség ma éjszaka, odafönt. Ferkő meg János jönnek velem — tette hozzá —, maguk pedig, kik tanítómesterek, meglelik Apát odafönt ama csúcsos szikla alatt, látják? Várákozik már kelmetekre.

Úgy is volt, ahogy mondta. Mikor fölértek oda, a csúcsos szikla alatti kicsike tisztáson, lapos kövön üldögélve, ott várt rájuk Apó. Magas, szikár, hosszú fehér hajú, hosszú szakállú, szép vénember volt. Méltósággal ült ott a kövön, jóság és bölcs szeretet áradt belőle. Egymás után köszöntötte az érkezőket, mindenkihez volt néhány jó szava, aztán leültette őket maga körül a gyepre.

--- Tudjátok, hogy miért hívatlak benneteket ide, szent magyar hagyatékunk őrizőit, tanítómestereit? Szólt hozzám az Úr. Ma éjszaka, holdtölte éjszakáján, ahogy illő, máglya tüznél búcsúzom tőletek. Ősi szokás szerint, valamelyikteknek átadom majd a máglya tüznél nemzetünk hagyatékának gyarló emberi jelvényeit, az írásos botot és a szent rovást. A hagyatékot magát, már lelketekben őrzitek mindannyian, s tanítjátok azoknak, kik érdemesek rá.

--- Az Úr, aki mindentudó, tudja már hogy melyiktek veszi át tőlem a szent ereklyéket, s válik a nemzet táltosává. De őseink törvénye szerint nektek is tudnotok kell, egy akarattal. Ezért hát vonuljon most félre mindegyiktek az elmélkedés magányába, hogy fületek meghallhassa az úr szavát. Azt a csöndes halk szót, ami belülről való, s amelyikről a próféta így véste kőbe a maga tapasztalatát annak idején, Úr városában: először jött egy roppant szélvihar s porlasztotta a hegyet..., de az Úr nem volt a szélviharban. Aztán földrengés jött, rengette a hegyet..., de az Úr nem volt a földrengésben. Aztán jött a tűzvész..., de az Úr nem volt a tűzben. S mindezek után megszólalt egy halk, szelíd hang:

--- Ezt a hangot hallgassátok meg, testvéreim, s napnyugtára legyetek itt az Úr rendelkezésével!

A tanítómesterek széthúzódtak egyenként a vadonba, s Jánost odaültették a forrás mellé, hogy ott várjon a késve érkezőkre, s adja át nekik Apó parancsát. Valamennyien tudták a törvényt: enniök, inniök nem volt szabad azon a napon, mert imádkozás és böjtölés együtt tesz alkalmassá a lelket az Úr szavának hallására.

Begyültek rendre a többiek is, a távolabbról valók. János szájából megkapták Apó szavát, s szerte húzódtak ők is az erdőbe, legényeiket pedig küldték Imre keze alá fát hasogatni, s hordani föl a csúcsos szikla alá.

Tova délre már elég fa gyűlt össze ahhoz, hogy Imre elkezdhesse a máglyarakást. Látszott a keze munkáján, hogy jól megtanulta valakitől az ősi mesterséget. Élre állítani a hasábokat kúposan, belül a száraz fenyőt, kívül a bükköt, s mikor a kúp teteje elég széles hozzá, egy második kúpot emelni az első fölé, hasonló módon: belül a fenyő, kívül a bükk. S legalul kicsi kemencenyílást hagyni, be az alsó kúp közepe alá, s kitölteni azt száraz szurkos rőzsével, apró gallyal.

Figyelték is a legények mind Imre keze munkáját s már a második kúp is majdnem hogy készen volt, egyikök elrikkantotta magát:

--- Nicsak! Még mindég érkezik valaki!

Lenéztek mind a Déda felől fölfutó gerincre, ahova a legény mutatott, s lám csak, valóban jött ott valaki fölfelé az ösvényen. Hátizsákos, idegen gúnyás embernek látszott távolból is.

--- Valami külországi turista megint — dohogott Imre —, minden nyáron téved belőlük erre egynehány. Sátorat vernek, fényképezik az erdőt, lustálkodnak egy-két napig a forrás körül, aztán elmennek és soha senki nem látja őket többé. Hadd menjek elibe. Elterelem másfelé. Ti ne nyúljatok a máglyához egy ujjal se — tette hozzá —, de hozzatok még fát, s főképpen gyűjtőnek valót.

Nagy léptekkel indult lefelé, s el is érte az idegent, még jóval a forrás tisztása alatt. Fiatalember volt, idegen beszédű, de törte a magyart.

--- Egy vénember keresem, kinek neve Apó — mondta az idegen —, hoztam neki üzenet. Apámtól hoztam üzenet, ki meghalt a télben. Ő ismerte Apó, még régen... most Németország meghal...

Imre levezette az idegent az ösvényről a Galonya oldalába, s a nagy irtás szélén megmutatta neki az Istenszéke déli sziklalejtőjét.

--- Látja azt a kiugró sziklakövet ott messze?

--- Látja.

--- Annak az aljában van egy forrás. Ott megleli akit keres. Az idegen legény megköszönte az útbaigazítást, és indult is a bozótos, málnabokros irtáson keresztül, a megjelölt irányba. Míg ő a széltöréseken, bozótokon törte magát keresztül, Imre fölszaladt a kurta ösvényen a barlangszálláshoz.

--- Valami külföldről való magyart irányítottam a beszédes kúthoz — jelentette Apónak. — Üzenetet hozott, azt mondta apjától, aki meghalt s ösmerte kelmedet.

--- Hadd jöjjön — felelte a vénember, te csak eredj vissza s végezd, amit végezned kell.

Beszédes kútnak nevezték azt a kis forrásos tisztást a sziklafal tövén, ahova időnként feljöttek azok, akiket betegség vagy baj gyötört. Alig volt kurjantásnyira a barlangszállástól, mindössze úgy látszott, hogy megmászhatatlan sziklafal választotta el a két helyet egymástól. Volt azonban egy rejtett sziklacsapás, vadkecskének való ugyan, de alkalmas arra, hogy gyorsan érjen oda, aki igyekszik. Így aztán, amikor a pantallós, hátizsákos idegen öltözött legény meglelte végre a forrást, Apó már ott ült egy fatönkön, s várt reá.

Kiveresedett ábrázattal, izzadtan lépett ki a fiatalember a málnabozótól a kicsi tisztásra. Meglátta a forrás mellett a vénembert és megállt.

--- Maga vagy az kit neveznek Apó? — kérdezte lihegve. A vénember bólintott.

--- Üzenetet hoztál, úgy hallom.

Az idegen odavánszorgott a fatönkhöz, melynek egyik végén az öregember ült, lefejtette magáról a hátizsákot, s valósággal leroskadt a tönk másik végére.

--- Nagyon magas hegy — szakadt föl belőle —, nem élném itt ha nekem adnák!

--- Nem kell félni — nyugtatta meg Apó —, nem adja senki. Az idegen megvárta míg lecsöndesedett benne valamiképp a lélegzet, aztán belekezdett:

--- Az enyim név Martin Keszeru — így mondta, Keszeru, a szó közepére téve a hangsúlyt —, jöttem Stuttgartból, Németország. Ígértem apámnak, hogy jövök mikor lehet, s adom át levelet, meg ami maradt...

Belebotort a hátizsákjába, s előszedett onnan egy összegyűrt papirost, meg egy kis, fekete zacskót. A vénember átvette mind a kettőt. Egyiket az egyik térdére tette, másikat a másikra, s csak ült ott. Szeme elnézett messzire az irtás felett.

--- A levélben azt ír... — szólalt meg a fiatalember egy idő múlva, de a vénember a szavába vágott.

--- Tudom mit ír — mondta —, jó ember volt apád, szép lelkű ember. Szerette az erdőt. Erdőmérnök volt odalent Ratosnyán. Derék magyar volt, nagy szeretet lakozott benne. De élet s halál dolgát nem értette soha.

Sóhajtott; s rátette kezét a kicsike zacskóra.

--- Azt kívánja, hogy hintsem bele testének hamvát idefönt a szélbe, hogy itt nyugodjék, ahol otthona s hazája volt. Megteszem, meg hát. De édesapád nincs már ebben a maréknyi hamuban. Hamu ez, semmi más. Édesapád, fiam, itthon van már jó ideje. Attól a perctől kezdve, hogy lehunyta ott messze, német földön a szemét. Amit ott lehunyta a teste, azt itt felnyitotta a lelke, ennyi az egész. De ha már így kívánta, tegyünk eleget neki.

Fölkelt a fatörzsről, s kezébe vette a kicsi zacskót. Megindult vele egy kiugró sziklakő felé, mely előrenyúlt a meredek hegyoldal fölé. Föllépett a sziklára, s megoldotta a kis zacskó zsinórját. Magosra emelte.

--- Szél, galonyai szél, magyar hegyek szele — mondta s mély, erős hangja tovaszállt a völgy fölött, akár a harangszó —, vidd magaddal, ami Keserű Mártonból hátramaradt, hintsed széjjel erdőkön, mezőkön, kaszálóréteken, legelő lankákon, patakok partján, mindenütt, ahol valamikor Keserű Márton, bujdosó magyar járt és élt és örvendezett a világnak rövid élete során; bujdosásának ideje előtt. Vigyed Isten szele, vigyed...

S egyszerre csak, mintha parancsszóra várt volna csupán, valahonnan a sziklák közül előlebbent egy virágszagú, hűvös kezű, gyors szárnyú szellő, elkapta a zacskóból kiszórt szürke hamut, s vitte, vitte lefele a hegyoldal irtásán, lefele a völgyön, tovavitte szempillantás alatt.

--- Keserű Márton, az Úr békessége legyen teveled... Néhány pillanatig még állt ott a vénember mozdulatlanul a kiugró sziklán, aztán lassan megfordult, lejött, s visszaült a fatönkre.

--- Édesapád kívánsága megtörtént — mondta halkán —, legalábbis ez a kívánsága. De van egy másik kívánsága is, tudom. Nagyobb és fontosabb ennél. Arról akarok most beszélni veled, Márton fia, Márton.

A fiatalember megbabonázva, kimeredő szemmel bámult reá. Megrázta a fejét.

--- Nem értem — habogta —, nem értem!

--- Mit nem értesz?

--- Semmit nem értem! Honnan maga tudja, mi volt levélben? Mit akart nekem apám? Meg se nézte? Meg se olvasta levél?

A vénember rámosolygott szelíden a megzavarodott fiatalemberre.

--- Nem papírra vetett bötűkből ered a tudás, fiam, hanem lélekből s értelemből, ami az úrtól való. Most pedig hadd mondjak neked valamit — komolyodott el a hangja —, aminek az íze keserű lesz a szádban. De ha megemészti az elméd, édessé változik a lelkedben. Keserű Márton fia, németföldi Márton, magyarnak teremtett téged az Úristen. Ott születted lent a völgyben, s a hegyek, ezek a hegyek itt, benéztek hozzád az ablakon, mikor még anyád ölében voltál, s láthatatlan írást véstek a homlokodra, magyar írást, mellyel magukénak jelöltek meg, s magyarnak.

--- Miattad bujdosott világgá az édesapád, hogy ne rabság és gyötrődés legyen életed, hanem szabad magyarként érhesz meg emberré, hogy idők múltával visszatérhesz ide, ahol a gyökeredet őrzik ezek a hegyek, s ahol magyar dalt muzsikáltak lelkedbe a patakok, amikor megszületted. Na most, Márton fia, Márton, ezt mondom tenéked: úgy áld meg téged az isten, ahogy apád örökségét megőrzöd a lelkedben, tovább adod azt fiaidnak, unokáidnak. Mert aki magyarnak született, akit magyarnak teremtett az úr, az csak mint magyar lehet boldog és megelégedett ezen a földön, s még ezután is! Mindegy, hogy hova vet a sors: gyökered itt van! S ha megtagadod ezt a gyökert, ha megtagadod a magyar szót, ha megtagadod őseidet, szent magyar származásodat, az Úristen is megtagad téged, Márton fia, Márton, s nem lesz békességre sehol a világon. Jól jegyezd meg minden szavamat s égesse a lelkedet egy életen keresztül, ha hűtlenné válsz édesapádhoz! Most pedig pihend ki magad, mert fáradt lehetsz, Keserű Márton. S ha kipihented magad, és eljő az este és azt mondja benned egy kicsi hang, hogy magyar akarsz maradni, s nem németté válni, hogy hűségben kívánsz élni édesapád emlékezetével, akkor kerüld meg ezeket a sziklákat itt, jöjj föl a tetőre, ahol hold keltével a nagy tüzet látod, s ne szólj senkihez, közel se jöjj, csak hallgass és figyelj... De ha nem érzel hűséget magadban, akkor fordulj meg gyorsan, s eridj vissza ahonnan jöttél, mert amit ott láatsz és hallasz, nem lesz neked való. Irgalmazzon tenéked az örökkévaló Isten_

Azzal fölkelt a tönkről, megfordult s vissza se nézett többé a megdöbbsent fiatalemberre. Csak ment fölfelé a keskeny vadkecske csapáson, s eltűnt a sziklák között.

Azon az estén különösen mély volt a csönd az erdők fölött. Még a román állam vadőre is megérezte, hogy valami készül odafönt az Istenszéke körül. Ahogy megszokott hivatalbeli körútját járta a dédai gerincen, valami fadöntők, kik az alsó irtásban dolgoztak, említették neki, hogy hátizsákos idegent láttak fölfelé menni. Lehetett ártatlan turista, de [ehetett vadász is és így a vadőr elhatározta, hogy ha már ott van, utána néz az idegennek is. Így aztán ahelyett, hogy a felső irtás szélén letért volna a gerincről a galonyai völgybe, ahogy tenni szokta, ment tovább fölfelé az istenszéki nagy tisztáshoz, ahol időnként turisták is, vadászok is megfordultak.

Talált is a forrásnál valami baltás legényeket, akiknél azonban semmiféle fegyver nem volt, viszont étellel-itallal kínálták meg a román állam emberét, aki meg is örvendett ennek. Evett a sajtjukból, szalonnájukból, rozskenyerekükből, s amikor evés után húzott egy jót a korsójukból is, bizony elámult az ábrázata. Oka is volt reá, hiszen tulajdon szemével látta, ahogy az egyik legény a forrás csorgója alá tartotta a korsót, alig fél perccel azelőtt, s megvárta amíg megtelt.

Aztán anélkül, hogy bármerre elkalandozott volna, hozta a teli korsót egyenesen vissza, s letette melléje a fűbe. Márpedig amikor szájához emelte azt a korsót, Isten biza bor volt abban, nem víz s méghozzá micsoda bor! Jóízű, erős, emberbe való, nem csak afféle olcsó lőre, szegény ember bora. Meg is örvendett ennek a csodának a derék vadőr olyannyira, hogy fél óra se telt bele, s már elnyúlva horkolt a fűben. Jók voltak hozzá a legények, még pokróccal is betakarták s párnát tettek a feje alá, zsákba gyömszőlt illatos fűből.

Le is ment már addigra a nap, s az erdőből kezdtek előjönni komoly ábrázattal a tanítómesterek. Megnézték az alvó románt, csóválták a fejüket, aztán összeszedték ami holmijuk volt, terübe kötözték, s fölballagtak vele egyenként a csúcsos szikla alatti kicsi tisztásra. Állt ott már a máglya megrakva, magasan. A tisztás alsó szegélyén távol a máglyától leültek félkörbe, s csak ültek ott szó nélkül, néma csöndben, tanítómesterek és tanítványaik, míg lassan-lassan elsötétedett körülöttük a világ, s kigyúltak egyenként a csillagok is.

Különös este volt. Szellő se mozdult, bagoly se szólt még csak lappantyúmadár se sikkantott sehol. Semmi se mozdult. A csönd ránehezedett a világra. Múlt az idő a csönd fekete palástja alatt. Míg a csillagos ég alja sápadozni kezdett, túl a Galonyán, a Nagy-Disznós bükkösének borzok gerincén megjelent lassú méltósággal a telehold. Ezüstös fénye szétömlött a hegyeken.

--- Imre — szólalt meg egy mély hang a tisztás feletti szikla felől. A csönd belereszketett. Apó állt ott. Magos, szikár alakja kirajzolódott a hold korongja fölött az ezüstsínű égen. Hosszú fehér köntösben állt ott.

--- Imre fiam — mondta onnan fentről mély, parancsoló hangon --gyújtsd meg az Úr tüzét!

Imre felpattant a félkörben ülők közül s a máglyához lépve leguggolt előtte. Tűzszerszámot vett elő a zsebéből. Csattant az acél, szikrázott a kovakő s fölizzott a legény ujjai között a tapló. Előrenyújtotta a taplót a száraz gaz közé és fújni kezdte. Az első kicsike láng belekapott a gazba, megnövekedett, elérte a szurkos rózsét és sercegeve csapott föl a gúla közepén feltámasztott fenyőfába. Pattogott a fenyő, emelkedett a tűz vörösen. Elérte a bükköt. A láng megnőtt, megfehéredett és a magosba csapott.

--- Áldott legyen az Úr, magyarok Istene és védelmezője! —dörrent föl a vénember hangja magosan a tűz fölött. A félkörben ülők lábra keltek s levették fejükről a kalapot.

--- Áldottak legyenek, akik az Urat szolgálják?

--- Áldottak legyenek az istentudók!

--- Áldottak legyenek az igazak és a hűségesek!

--- Áldottak legyenek, akik az Úr erejében bíznak, akik az Úr erejét hordozzák magukban!

--- Áldottak legyenek, akik az igazságot keresik!

--- Áldottak legyenek, akik az Úr hatalmát, erejét és dicsőségét hirdetik, tanítják és gyakorolják, és áldottak [egyenek mindazok, akikben megfogán a tanítás, mert az ők kezükbe helyezte a magyarok Ura nemzetünk jövőjét!

--- Áldott legyen az Úr, magyarok Istene, áldott legyen az Úr!

Szavai úgy gördültek tova a hegyek fölött, mint az orgona hangja. A máglya tüze nőtt, a hold emelkedett. Minden szem a fehérbe öltözött szent embert nézte, ahogy ott állt magosan a tűz fölött, a sziklán. Senki se vette észre azt az idegen öltözetű fiatalembert, aki a sziklaösvény irányából bújt elő, s babonázottan állt meg a tisztás alatti borókák között.

--- Áldott legyen, aki megérti és követi az Úr tanítását zengett odafönt a vén táltos hangja.

--- Áldottak legyenek a hűségesek, mert ők a jövő őrizői?

--- Az Úr megtartja azokat, akik a nemzet szolgálatában az ő útját járják!

--- Bízatok és hirdessétek az Úr szeretetét! Mert eljő az idő, s már itt is van, csak a szemünkkel nem láthatjuk még, amikor az igazaké és az igazságosaké, a valóság tudóié és a jószág gyakorlóié, a békességeseké és az istenszeretőké lesz ez a világ és nem leszen több sírás, pusztulás, nyomorúság, rettegés és üldöztetés, mert a gonoszokat és gyűlölködőket eltörli az úr e földnek színéről!

--- Minden hatalom megdől, ami nem istentől való s minden fegyvert, mely ellenetek fordul, ítélettel sújtja az Úr! Ez az úr szolgáinak hagyatéka s az ők igazságuk éntőlem való, monda az Úr! Nap fiainak, magyaroknak teremtett Ő benneteket s törvényt adott néktek, ami életet és szabadságot biztosít számotokra, ha betartjátok azt!

--- Íme, itt van a törvény, tölgyfába rótt ősi hagyatéktok, amit keserves századokon át őriztek számotokra istentudóitok — dörrent odafönt a vénember hangja, s bal kezével magosra emelt egy sötét színű, kurta oszlopot —, tiszteljétek és becsüljétek és véssétek a lelketekbe minden szavát, mert Isten szól hozzátok az Ő törvénye által és semmiféle más törvény nem biztosít számotokra életet, Csupán az Úr törvénye!

--- Szeresd a te Uradat, Istenedet és rajta kívül más istened ne legyen!

--- Tiszteld őseidet, hogy hosszú és jó életed legyen azon a földön, amit ők hagytak reád!

--- Szeresd magyar testvéreidet, mint önmagadat! Fegyvert reájok ne emelj s nyelveddel se vétkezz ellenök! Tartsatok össze, segítsétek egymást és az Úr szeretete, az Úr védelme és az Úr ereje veletek léssen!

--- Tudjátok az Urat, tartsátok az Ő törvényét és semmi sem lesz lehetetlen számotokra. Az Úr ereje hegyeket mozdít és tengereket tüntet el azok védelmében, akik atyjoknak nevezik őt, s a szerint is élnek!

--- Ez a ti hagyatéktok, magyarok, véssétek lelketekbe!

--- Most pedig istentudók népe, búcsúszom tőletek, mert szólít az Úr. Szent örökségtek jelvényeit, ezen írásos pásztorbotot, mely a tudás tisztességét őrzi, s a tölgyfába rótt törvényt, ami vele jár, átadom annak, aki helyembe lép. Az Úr kijelölte már, s szabad nemzetünk ősi törvénye szerint ti kell kimondjátok a nevét, egy közös akarattal. Szóljatok hát, s nevezzétek meg azt, akit méltóvá tett az Úr arra, hogy e szent hagyaték őrizője legyen!

Egy hosszú percig csönd volt a szavai után, mélységes csönd. Csak a máglya tüzének pattogása hallatszott. A lángok emelkedtek, nyelveikkel az ég ezüstös bársonyát nyaldosták s mögöttük, a szikla csúcsán álló, fehér köntösű vénember vállán ott ült a telehold roppant korongja, mintha csak varázslatos fényével átragyogta volna.

Aztán a félkörben állók szájából egyszerre, mintha láthatatlan karmester irányította volna őket, felhangzott a kiáltás:

--- Radnai Botos Boldizsár, az öreg!

Utána mintha kővé vált volna a csönd. Tanítómesterek, tanítványok megilletődött döbbenettel néztek egymásra. Legtöbbjük nem is hallotta soha a radnai öreg emberi nevét, s most mégis egy hanggal és egy akarattal belekiáltották az éjszakába.

--- Áldott legyen az Úr akarata, szakította meg a csöndet a vén táltos hangja a sziklacsúcs magosából —, s az Ő választásánál fogva szólítlak téged, istentudó Radnai Botos Boldizsár, lépj elő s jöjj ide hozzám!

Legtöbben csak a hangot hallották, a vénember alakját odafönt már eltakarta szemük elől a lángok fénye, meg a telehold ragyogása. Az öreg előlépett a többiek közül, magosra emelt fővel, egyenes tartással s megkerülve a lángoló máglyát eltűnt mögötte. Néhány pillanat teltevel elmosódó alakja megjelent a tűz mögötti sziklán.

--- Istentudó Radnai Botos Boldizsár — zengett elő a vén táltos hangja valahonnan a lángok mögül vagy a hold fényéből — az Úr akarata folytán, s mindnyájunk szándéka szerint, én, Tordala Csanád, az Úr tizenhatodik száműzött táltosa, átadom tenéked szent hagyatékunk jelvényeit, magyarok istenrendelte törvényét s az istentudók írásos pásztorbotját, s kinevezlek téged minden magyarok tizenhetedik száműzött táltosának! Az Úr ereje, hatalma és dicsősége legyen tevéled! Eridj s munkálkodj az Úr nevében, magyarok jövődjén!

Még magosabbra csaptak föl a lángok, s mögöttük mintha a telehold elnyelte volna már a búcsúzkodó vénember alakját teljesen. Csak a hangja zengett még elő a fényből, lassan távolodva.

--- Nap fiai, magyarok, áldjon meg benneteket az Úr és őrizzen meg benneteket! Fordítsa az Úr az Ő orcáját tifeleitek és adjon tinéktek tudást, erőt, győzedelmet és hatalmat a gonoszság fölött! Szeressétek egymást, hogy méltók legyetek az Úr szeretetére! Segítsétek egymást és az Úr is megsegít benneteket... védelmezzétek egymást és az Úr is megvédelmez benneteket... ne féljete, magyarok... és ne csüggedjete... mert veletek van az Úr... aki megerősít... megsegít... és igazságának jobbával támogat benneteket... minden küzdelmekben...

--- Bízatok Őbenne... s istentudó hitetek... hegyeket mozdít... országot szabadít... Magyar... országot... Isten országát... az Ő dicsőségére... istentudó magyarok... jövődjére...

Utolsó szavai már belevesztek a tűz sístergésébe. A máglya összeroskadt. Pattogtak a száraz bükkhasábok. Lángtenger nyelte el a sziklát, tűznyelvek csapkodtak a holdfényes égbolt felé. Az öreg lassú léptekkel visszatért a többiek közé, egyik kezében az írásos pásztorbot, másikban a tölgyfába rótt törvény.

Az istentudók utat nyitottak neki, s ő lassan megindult lefelé, háttal a roskadó tűznek, s valamivel lentebb megállt egy borókabokor mellett, ahol egy idegen gúnyás fiatalember sápadt arccal, izzó szemekkel bámult a tűzbe.

--- Keserű Márton fia, Márton — szólt hozzá halkán —, eredj vissza ahonnan jöttél, s ahol csak magyarral találkozol odakint, mondd el mindegyiknek, amit itt láttál és hallottál. Ne bántson, ha kinevetnek. Az se, ha gúnyt űznek veled. Ha csak egy mustármagra való is megragad néhányban, bizony mondom, hegyek mozdulnak hamarosan... áldjon meg téged az úr és őrizzen meg téged... és minden magyart, odakint is, szerte a világban...

Reggel, amikor a román állam vadőre fölébredt odalent a forrás mellett, a nagy tisztás üres volt. Csak a letaposott fű tanúskodott arról, hogy emberek tanyáztak ott. Meg az idegen pokróc, amit maga köré csavarodva talált ott és a fűpárna a feje alatt. Tűnődött egy keveset, aztán szép rendjén összehajtogatta az idegen pokrócot s a párna-zsákkal együtt rátette az egyik fatönkre, hogy aki érte talál jönni, meglelhesse.

Vállára lökte puskáját, s már indulni készült lefelé, amikor erős füstszag ütötte meg az orrát. Friss, hajnali szellő hozta fentről, a sziklák felől. Kötelességtudó ember volt a románok vadőrje, s nyár dereka lévén lehetségesnek tűnt, hogy valami városi turisták táborozhattak ott fönt, márpedig elhanyagolt tábor-tűz veszedelmet okozhatott. Így aztán irányt változtatott s fölfelé indult, a füstszagon.

Elámult amikor fölért a sziklacsúcs alatti kicsi tisztáshoz. Tűz helyére bukkant ott valóban, mégpedig akkora tűz helyére, hogy akik ott táboroztak, ökröt is süthettek volna rajta. De bármiféle turisták is voltak akik ott táboroztak, nem hagytak veszedelmet maguk mögött.

Ásott földdel takarták le a megmaradt parazsat, akkora nagy helyen, hogy kunyhót is lehetett volna építeni föléje. S nem régen teheték, mert meleg volt még a fölhalmozott föld.

A vadőr megjárta a kis tisztás környékét, de a tűz helyén kívül egyebet nem talált. Mindössze fent az égbe kiugró sziklacsúcs alatt látott meg valami fehéret, egy túskebokor ágába akadva. Kis darab szakadt lenvászon volt, amilyenből jómódú parasztgazdák asszonya! valamikor a régi időkben, ingnek valót szőttek a férfinép számára. Úgy csüngött ott, a meredek sziklakatán széle-be kapaszkodó túskebokor ágába akadva, mintha valakinek az ingéből szakadt volna ki, aki alávetette magát azon a helyen a halálos mélységbe.

Még azt is megtette a derék román, hogy hasra feküdt a sziklaperemen, s úgy vizsgálódott alá, hátha valaki mégis ott fekszik valahol, roncsolt testtel, a szakadék alján. De hiába meresztette a szemét, nem volt ott semmi látnivaló. Szemben, a Nagy-Disznós gerincén akkor jött föl a nap, s vakító fénye úgy elkápráztatta, hogy már csak amiatt is abba kellett hagyja a nézdelődést.

Föltápáskodva a sziklaperemről, egy pillanatig tűnődött, hogy letépje-e a túskebokorról az odaakadt fehér rongydarabot, vagy ne. Végül is úgy döntött, hogy mégis csak felelősséggel tartozik az erdők rendjéért és tisztaságáért és így kinyúlt a túskebokor felé, s letépte róla a kis rongyot. Ujjai között volt már, amikor egyszerre csak elvesztette egyensúlyát s ahogy támasz után kapkodott, kicsúszott ujjal közül a rongyocska. Ugyanabban a pillanatban egy kis csintalan szélroham lebbent át a sziklaperem fölött, alighanem a kelő nap hirtelen melege okozta, elkapta a lebegve aláhulló kis fehér holmit, megforgatta néhányszor, aztán magosba emelte s eltűnt vele valahol a szemkápráztató napsugarak között.

1985

HAGYATÉK

Búcsúszó az olvasóhoz

Ennél a pontnál a krónikás búcsúzik. Eltelt fölötte az idő. Mielőtt azonban útjára indítaná ezt a könyvet, még mondani kíván valamit.

Az isteni lábnym, amit a krónikás - ha hiányosan is, de igaz hűséggel - idáig követett, nem vész el ezután sem. A hagyaték megmarad, mert Istentől való, s ezáltal elpusztíthatatlan. Eljő az idő - s alighanem már itt is van -, amikor fiatal, erős izmú és tisztára mosott lelkű krónikások fölkapják az elejtett szálát, s viszik tovább a beteljesedés felé, míg csak be nem következik a krisztusi ígért: "...és az igazság szabadokká téssen!"

Örvendezetek hát magyarok, bármit is lát szemetek a ma sötétjében: a szabadulás perce közeledik! Ne várjátok azonban, s ne keressétek se ágyúk dörgésében, se hangzatos

politikai jelszavakban: az Úr igazsága halkán jár és békesség kíséri. Az Ő akarata rendelkezett már minden dolgokban, s az Ő rendelkezését nem idő méri, hanem tudás, lelki tudás. Gondozzátok csak a mustármagvakat s egyébbel ne törődjeteK.

"Nem sokaság, de lélek végez csoda dolgokat!" Ősi tanítás ez, amit a Kárpát-medence nagy horvátmagyar költője és hadvezére vetett papírra számotokra, évszázadokkal ezelőtt. Tartsátok észben magyarok. S ti is, Kárpát-medencénk testvérnepei. Nem nyelv teszi az embert. Az ember lelke emeli rangra a nyelvet, vagy taszítja azt útszéli árokba, a használat erkölcsi mércéje szerint. Ne féljeteK. A magyar lélek él. Teremtő Istenünk működik benne és általa. Ne csüggedjeteK. Gondozzátok csak hűséggel a mustármagvakat.

Ha részeg magyarok káromkodásától sajdul fületeK, ha szemeteK a hitványak győzelmét véli látni úton-útfélen: ne döbbenjeteK meg. Az Úr nem számokban méri az igazság győzelmét, hanem az igazak cselekedeteiben. Ne keserítsen el a gyöngék hűtlensége se. Sajnáljátok a nyelvét vesztett magyart, mert önmagát rövidíti csupán, nem nemzetét. A nemzet nem számokban él, de lélekben. Egy az Úr oldalán százezreknél is többet számít a jövőndő mérlegén. A gyöngeségében románná változott magyar nem a magyar jövőndőt gyöngíti, hanem a románt. Akárcsak a számtanban a pozitív és negatív előjelek: a lélek isteni pozitívumában működő ember előbbre viszi a világot meg a nemzetet, melyhez tartozik, míg a negatív selejt mélységbe húzza alá, amihez rátapad. Az igazak jövőndőjét lélek és szellem ereje formálja, s az úr ereje emeli magosba.

Bízzátok, magyarok! A rabság és szenvedés napjai megszámláltattak. A szabadság hajnala dereng. Vigyázzátok a mustármagvakat!

* * * * *

ARANY JÁNOS ÖNÉLETRAJZÁBÓL

Nagyszalontán, Biharban születtem 1817-ben. Apám kevés földdel s egy kis házzal bíró földműves volt. Szüleim már mindketten öregek, mikor születtem, s én egyetlen fiok, amennyiben legidősb leányuk már régóta férjnél vala, többi számos testvérim pedig, kik közül én egyet sem ismerék, előttem mind elhaltak. Így hát én valék öreg szüleim egyetlen reménye, vigasza; szerettek is az öregség minden vonzalmával, mindig körökben tartottak, és rendkívül vallásosak lévén, e hajlam rám is elragadt: az ének és szentírás vonzóbb helyei lettek első tápja gyöngé lelkemnek, s a bogárhátú kis viskó szentegyház vala, hol fülem soha egy trágár szót sem hallott. Azt hiszem, a kora komolyság ettől van kedélyemben. Testvéreim nem voltak, más gyermekekkel ritkábban volt alkalmam játszani: természetes, hogy a lélek komolyabb irányt vőn. E mellett tanulékonyaságom a szalontai „nagy” világban némileg szokatlan jelenség gyanánt tűnt fel. A zsolttárok, a biblia vonzóbb részeit — emlékezetemet meghaladó idő előtt — hallásból már elsajátítottam. Alig 3-4 éves koromban apám, ki értelmes, írástudó parasztember volt, hamuba irt betűkön

megtanított olvasni, úgy, hogy mire iskolába adtak, hová mód nélkül vágytam, s ami nem-erős testalkatom s a szülők féltékenysége miatt csak hatodik esztendőskoromban történt, már nemcsak tökéletesen olvastam, de némi olvasottsággal is bírtam, természetesen oly könyvekben, melyek kezem ügyébe kerültek, s melyekhez inkább vonzódtam: mint bibliai történetek, énekek, a ponyvairodalom termékei.

A tanító megpróbálván, rögtön, amint felvettek, elsőnek tett osztályában, s e helyet folyvást megtartottam. Az iskolázás kitűnő sikerrel haladt előre, de a mellett minden könyvet, ami kezem ügyébe került, mohó vágygal emésztettem föl. Még a grammatikai osztályba alig érve, már nem tartottam nagyobb embert, mint a könyv-, főleg versírót, — meg is próbáltam a rímelést, melynek tárgyát iskolai s játszás közbeni kalandok képezték. Valahára eljött a költészeti osztály, s én halomra írtam verseimet. Emlékszem, mielőtt a nagyobb világ tudná, a szalonfai kis világ s a környék akkor már ismert, mint afféle poétát, s ez nem kevéssé hízelgett híúságomnak. A honi költészet Új iskolája már akkor teljes virágzásban volt, de én azt még nem ismertem. Tanítóim, Debrecenben beszítt hajlamuk szerint, Csokonait tűzték elém példányul, kit igen szerettem. De a római klasszikusokat is nemcsak örömmel tanultam, hanem igyekeztem az iskolában nem olvasott helyeket is átbúvárlani, valamint egyéb, az iskolában nem tanítottakat is. Verseket is irogattam e nyelven az akkori divat szerint.

Igy folyt le a szalontai tanpálya, melynek pár utolsó éve már nem a jó szülők közvetlen felügyelete alatt telt le, mert, — hogy őket további költségtől megkíméljem s a kollégiumi tartózkodás első pár évét lehetővé tegyem, a tanulás mellett tanítottam is, s mint ilyen az iskolában laktam. De anyagi reményem, amiért a préceptorságot felvállaltam, igen szerényen ütött ki. Debrecenbe alig vittem annyit, hogy a beöltözés költségeit fedezzem; hazulról nem vártam, nem is kértem. E helyzet iszonyú volt reám nézve. Hány kiússza így a kollégiumot? Nekem nem volt erélyem küzdeni. Kedvem a tanulástól elment, s márciusban Kis-ujszállásra mentem, ideiglenes tanítónak egy évre, hogy eszközt szerezsek tanulmányom folytatására. De ez év mégsem veszett el egészen; ha keveset tanultam, annál többet olvastam. Megtörtem a német grammatikát, sőt egy nagyobb diák francia nyelvtana kezembe esvén, a francia nyelv elemeivel is megbarátkoztam.

Új erővel és buzgalommal, de szinte sovány erszénnyel visszamenék Debrecenbe, oly jó ajánlatok kíséretében, hogy professzoraim azonnal különösebben figyeltek rám, s őszig a grádus elejére vergődtem. Anyagilag is segítve lón rajtam, egyik tanár kis leányát bízta tanításom alá, egyéb jelei sem hiányoztak a figyelemnek tanáraink részéről. De én kalandos életpályáról ábrándozva, unni kezdtem az iskolai egyhangúságot, hosszallani a pályát, majd festő, majd szobrász vágytam lenni; végre 1836 februárjában önként, minden anyagi vagy erkölcsi kényszerítés nélkül, odahagytam a kollégiumot, soha vissza nem térendő. Fánicsics László jeles színtársaságot tartván akkor Debrecenben, én — ha már szobrász nem leheték — könnyebbnek találtam Thália zászlaja alá esküdni. De a debreceni társaságot egy színészi intrika felbontotta, a nélkül, hogy sorsomról valaki intézkedett volna; kivéve, hogy Hubay néhány ujoncot néhány más vidéki kóborokkal együvé verbuválván, az indulás percében engem is megszólítottak, hogy kövessem sorsukat. Nekem nem volt mit tennem. Haza öreg szüleimhez, kik belőlem papot vártak? Vissza a kollégiumba, honnan oly magas reményekkel távozám? Ez mindkettő lehetetlennek tetszett előttem, s így Hubayhoz csatlakoztam. Nagykároly, majd Szatmár, végre Mármarosziget lón vándorlásunk eldorádója. Képzeld a nyomort! Padon hálni, kabáttal takarózni s kölcsön kérni ruhát, míg

az ember mosat! És ez rajtam történik, kit szegény öreg szüleim, minden vagyontalanság mellett, kissé mégis elkényeztettek. Rajtam, ki ú. n. élelmes ember sohasem voltam; rajtam, kit életemben minden legkisebb csekélység végtelenül lesújtott. Ha volt is kedvem a színészethez, az végkép elment e lumpok közt; a mellett az öntudat kígyói, szegény apám sanyarú nyugtalansága, martak éjjel-nappal. Magányosan bolyongék Sziget hegyein, az Iza partján, elmélkedtem, vezekeltem. Egy nap hasonló gyötrelmek közt álom ért reám, — s jó édesanyámat halva láttam. A benyomás oly erős volt, hogy többé nem vethetém ki fejből, ellenállhatatlan ösztönt érzek haza menni. De mikép? Sziget Szalontához körülbelül ötven mérföld. A direktorhoz fordulék, egy huszast kértem tőle, lehető díjamból, de fölöslegesnek láttam vele közölni szándékomat. Egy zsebkendőbe kötém egész vagyonomat, s egy kevés szalonnát vettem, azzal megindultam, egyedül, gyalog. Első éjt az erdőben töltém oláh fuvarosok tüze mellett, a többit kocsmapadokon. Így végre hét napi gyaloglás után haza értem, nem nagy öröme szegény szüleimnek.

Alig pár héttel hazaérkeztem után szegény jó anyám meghalt, kolerában, hirtelen. Apám az én kóborlásaim ideje alatt szemevilágát teljesen elveszté (mi néhány év mulva ismét, orvoslás nélkül, megjött) —, s most nézni a galambósz embert, jó társát, egyedüli támaszát siratva, mint gyermek! Ha eddigi viszontagságom meg nem tanított volna is, hogy belőlem sohasem lesz nagy ember, most föl kelle ébredni a kötelességérzetnek s meggyőzni engem, hogy ősz atyámat nem lehet, nem szabad többé elhagynom. Elhatározám vele lakni a kis házikóban. A város és egyház előljárói részvétellel tekinték sorsomat; még az ősszel megválasztásuk korrektornak, rangban a rector alatt álló tanítónak.

Egy darabig atyámmal laktam, majd őt néném magához vévén, az iskolaépületbe költöztem át ...

* * * * *

Riedl Frigyes

Képek Petőfi életéből

Élete vándorélet. Van több korszaka, ahol minden évben, néha minden héten vagy napon máshol találjuk őt.

Ennek lelki oka főleg az a nyugtalanság, mely változást szomjazik, meg az indulatos eszménykeresés, legyen ez az eszmény Thalia vagy Szendrey Júlia. vagy Magyar Republica.

A gyakori helyváltásnak okai sokfélék. Gyermekkorában főleg az, hogy apja bérlő, árendás, mészáros volt különböző városokban: a fiú nem ott tanult, ahol szülei laktak, és kénytelen többízben iskolát változtatni. Majd ismét a nyomor a soproni kaszárnyába hajtja; alig hogy belép, mintha a fiatal költő nyugtalansága átcsapna ezredére: az kezd vándorolni egészen Stiriáig és Horvátországig. Később a vándordíák kóbor pályára lép, vándorszínész lesz. Mint fiatal szerkesztő-író szeret nagyobb utakat tenni, mire a szerelem is ösztönzi. Végül mint honvédet magával ragadja a forradalmi örvény: 1849-ben háromszor is Erdélybe utazik.

Petőfiben minden rendkívüli: tehetsége éppúgy, mint sorsa. E rendkívüliséghez tartozik, hogy őt nagy kezdeményező létére is oly korán elismerték. Alighogy fellép, még

vándorszínész korában, vagy akkor, midőn kezdő újságíró, huszonegy és huszonkét éves korában elismerés és szeretet, sőt bámulat fogadja. „A nép kegyence vagy” — énekli róla Losonczy László 1844-ben, midőn Petőfi 21 éves. „A halhatatlanság virul neked” — írja a következő évben Greguss Ágost. Lisznyay Kálmán pedig ugyanabban az évben Anakreon unokájának nevezi: „Zengd tovább a nagy Alföld síkjait, a tősgyökeres népéletnek titkait”.

De nemcsak mellette álló költőtársai dicsőítik, hanem a kritikusok is. Petőfi még kezdő, alig jelent meg tőle néhány vers, midőn a Garay János szerkesztésében megjelenő Regélő Pesti Divatlap 1844 január havában így ír róla: „A Urai pályán valamennyi felett, kik 1840 óta léptek fel, kiemelendő Petőfi Sándor. Az ő költeményei, több álnév alatt, saját meglepő jelleműek, mélység és világosságban egyaránt kitűnők; úgy tetszik, hogy akár az örömet jó humorral, akár a szenvedést győzi fájdalommal, szóval neki oly életének kell lenni, hol közel van hozzá minden költői anyag, s nem kell zaklatni a fantáziát képekért s érzésekért”.

Ugyanez évben a 21 éves Petőfinek egy népies dalára Egressy Béni már melódiát készített. Az ugyanakkor megjelenő *Versek-ről a Pesti Divatlap* így szól: „Valóban nem lehet csodálni, hogy Petőfi most már a szépet és jót méltányolni tudó honleányok és fiak előtt közkedveltségben éli”. Decemberben pedig a következő hírt közli: „A napokban Vörösmarty, Vachott Sándor s e lap szerkesztője előtt olvasá föl Petőfi legújabb nagy költeményét, ily cím alatt: *János vitéz*, s ezen, irodalmunkban még eddig szokatlan modorú népmese szép költői kidolgozása mindnyájunk tetszését nagy mértékben megnyeré. Magas fantázia, sajátos népi elem, meglepő regényes irány bélyegzi az egészet, s ezen kalandoros csodás mesében a költő annyira eltalálá a népies nyelvet s meseelődási modort, hogy azt mind a művelt közönség, mind a köznép nagy gyönyörrel fogja olvashatni”.

Igaz, hogy az év végén nagyot csattan az ostor — Petőfinek nagyon is csiklandós bőrén, amennyiben a Honderű megtámadja a *Versek-et*, de a támadásban mennyi az elismerés, a méltánylás a kezdő Petőfivel szemben! Jeles tehetségnek mondja Petőfit, ki hivatva van koszorúsaink elsők közt egykor helyet foglalni dús vénája, jeles tehetsége és hivatottsága van a költészetre.

Kevés kezdő 21 éves költője van a világirodalomnak, kit így fogadtak.

Mi magyarázza meg Petőfinek ezt a gyors sikerét?

A következő körülmények: Petőfi jókor jött. A sors már bejelentette őt. A talaj elő volt készítve a népies irány felkarolására. ő tehát költészetének irányával megfelelt kora hajlamainak. Lángelméjével fölülmúlta kortársait, de irányának csírái már megvoltak kortársai lelkében. Azonkívül még egy más körülményt kell megfigyelnünk. A hetilapok akkor kezdtek terjedni és hatni, midőn Petőfi fellépett: Petőfi maga egy kedvelt hetilapnak, a Pesti Divatlap-nak segédszerkesztője volt: ő némileg benn volt a hírosztó társaságban, és így nem fogunk csodálkozni, hogy neki, mint a francia kifejezés mondja: jó sajtója volt. A kor különben is szépirodalmilag volt hangolva, és különösen fogékony volt azon nagy eszmék iránt, melyeket Petőfi oly megkapóan és könnyenérthetően megénekelt.

Politikai szereplése a márciusi napokban még növeli hírnevét: Szegeden már 1848 áprilisában volt Petőfi-utca.

Volt egy büszke, szép, szellemes, gazdag tizennyolc éves úri leány. Előkelő fővárosi nevelőintézetben tanult. Sokat olvasott, kivált az akkor híres regényeket. Romantikus hajlamait táplálta lakóhelye: régi középkori várkastélyban lakott, melynek ugyan már dűledező tornyai még mindig gögösen tekintettek le a festői völgyre. Itt

álmodozott a fiatal leány, ki nemcsak szép, de valódi költői teremtés volt, nevette udvarlóit és egzaltált álmaiba merülve várt, várt — a boldogságra.

Es volt egy fiatal obsitos katona, ki már sokféle pályán megfordult, vándorszínészkedett is már vagy két évig, azután író, szerkesztő, költő: lelkének ellenállhatatlan heve, valami belső nyugtalanság világgá üzte, és kereste, kereste — az ideált.

Ez a fiatal leány és ez a legény 1846 szeptember 8-án találkoztak. Ők egymásnak voltak teremtve, a természet mintha az ifjúra, a szenvedések emberére gondolt volna, midőn a lányt így alkotta meg, — egymásnak voltak teremtve, de csak forró szerelmi nyárra; az ősz már nem nekik való évszak lett volna.

Szendrey Júliának apja vagyonos jószágigazgató volt gróf Károlyi Lajos erdői uradalmában. Büszke, zárkózott ember volt. Leányát, Júliát némi göggel szerette. Júlia is büszke volt, de amellett szeszélyes és makacs; egzaltált is, és ez is közelítette őt Petőfihez, éppúgy, mint romantikus hajlamai. Szeretett feltűnni, de társaságban szükségű volt. A szabadságért és forradalomért rajongott. Fekete szeméből valami elbűvölő szenvedély sugárzott.

Mi magyarázza meg a leány magatartását?

Júliának érdeklődése már eleve fel volt keltve Petőfi iránt, ki előtte már némi írói glóriától övezve jelent meg. Személyes érintkezésben azután csakhamar megnyerte Júlia tetszését. Petőfiben némi érdekesség mellett sok szeretetreméltóság volt, társasága pedig — ha megvolt az ihlet — csupa szellem és tűz. Midőn aztán, első találkozásukra tizenegy nappal Petőfi két barátjával meglátogatta az erdői várat, hat órai ott-tartózkodás után — a leány is meg van fogva. És megkezdte Petőfivel szemben a rendes szerelmi játékot: maga még nincs elhatározva, de azért kacéran vonzza-ereszti, hívja és tartózkodik, elutasítja és reményt kelt benne.

Így, mint most, Petőfi belseje sem volt még felkavarva.

Ez volt a nagy, az életet eldöntő szenvedély.

Megérkezett a végzetes nagy nap, mely életének utolsó napja volt. Ragyogó, forró nyári nap. A természet még egyszer kiontotta kincseit eléje, a természet nagy költője elé. A levegő tele volt illattal és napfénnel.

A segesvári csata nem volt nagy csata, de a legvérengzőbb csaták egyike. Az üldözés a csata végén tömeg-mészárlássá fajult.

A magyarok háromszoros túlerővel állottak szemben. Honvédeink különben már a csata előtt sem mutatták azt a bizalmat és elszánt jókedvet, amely máskor Bem zászlaját kísérni szokta: ezúttal lehangoltak, kedvetlenek voltak, nevetés, ének és tréfaszó nélkül vonultak Fejéregyháza felé. A disciplina sem volt elég erős: egy csapatvezér egyszerre csak eltűnt, és feltűnő vigyázatlanságokra is volt példa: a közeli gázlót és hidat nem szállták meg, ami megbosszulta magát, mert az orosz lovasság rajtuk átkelve a csataveszteség csapását még fokozta.

Az eredmény katasztrófális volt.

* * * * *

WESSELÉNYI MIKLÓS (1796-1850)
részletek

5-7 old.

AZ ÉLŐ SZOBOR

Wesselényi Miklósnak több szobra van. A legkorábit még a kortársak faragták-öntötték bazaltból és bronzból időállóbb anyagból, szavakból, halhatatlanító igékből. Kazinczy, Berzsényi, Vörösmarty, Bajza, Arany, Garay, Jókai, Újfalvy Sándor, Kemény Zsigmond. Valamint az eszme-, pálya- és vetélytársak. A közgondolkodás és politikai cselekvés óriásai: Kölcsey, Széchenyi, Kossuth, Deák Ferenc.

Századunk jelesei is igazítottak egy-egy véső- vagy reszelőnyomnyit a már magasló szobron: Ady Endre, Szekfü Gyula, Halász Gábor, Németh László.

Vannak más szobrai is Wesselényinek. A pillantást magához rántók, ujjbeggyel tapinthatók. Pesten, a Felszabadulás téren, a ferenciek temploma falán Holló Barnabás 1902-ben készült emléktáblája a Vörösmarty-vers révén legendásult „árvízi hajós”-t népszerűsíti. A legismertebb Wesselényi-szobor Erdélyben, Zilahon látható. A kétalakos kompozíció Fadrusz János képzelete nyomán készült századunk második esztendejében. A busa fejű, zömök nagyúr esedező jobbágy vállára teszi inas kezét, s a száj mintha biztatva ezt mondaná: Tiborc, Tiborc, panaszod az én fájdalmam és gondom is. Bízzál, reménykedj.

A szobrok állnak. Állnak másfél századév óta, tiszteletet keltően és mégis, mégis aggodalmakat ébresztő, megújuló figyelmeztetésként. Illyés Gyulának Wesselényire félelmetes pontossággal illő szavai szerint: „Még jó szobor is lehet olyan, hogy voltaképp eltakarja, akit fölmutatna. Elég egy nem jellegzetes gesztus. Sőt egy kihagyott gesztus.” Tegyük hozzá, hogy egy átrajzolt vagy a többi rovására kinagyított, egyedivé önállósított, túljellegzetesített gesztus. A *teljes szobor* című esszé megszívlelendő gondolatai így folytatódnak: „Egy nép halhatatlanjait, vagyis örökjáró szellemi vezetőit helyükre állítani s ott folyton jó működésben tartani, ahhoz kell annyi alaposág és lelkiismeret, mint egy gép központi fogaskerekeinek jó beillesztéséhez és állandó jó működtetéséhez. Hisz még a halhatatlanság is halandók — jó értékmegőrzők — műve.”

Wesselényi súlyos és keserű örökségével túl könnyű kézzel sáfárkodott az utókor, hol megrekedve a vérbő, virtuosos, csupa indulat nagyúr elromantizált gesztusainál, hogy reményvesztetten, belekomorodva valóban megrendítő, philoktétészi végzetébe. Pedig — újra Illyés szavaival — „nagyobb, mint az a szobor, amely alakját ma az általános tudatban képviseli. Nagyobb: gazdagabb, árnyalatosabb. Pontos és teljes helyén műve az eddiginél is erősebb, mélyebb hatású lehet.”

A szavakba irt, ércbe öntött Wesselényi-szobrok igaza — a részletek igaza. Wesselényi, a teljes ember több volt, mint jót akaró és tevő nagybirtokos, fergeteges szónok, merészen, gyakran kalandosan politizáló főnemes. Több volt, mint kiváló vadász, ördögi ügyességű lovas, nem rettenő párbajhős, remek úszó, halált megvető életmentő, esetlen táncos, lovagba oltott dúvad.

A teljes Wesselényi sorsunk, múltunk, nemzeti jellegünk és történelmi adottságaink rádöbbenésére serkentő-lázító kimivelt emberfő volt, gondolatokat, eszméket termő agy, a közérdekű cselekvés, a világváltoztató tett megszállottja. Így hát valóságosabban jelenkori

is, mint szobrai felmutathatják. És éppen ez, a hatásában, sugárzásában teljesebb és maradandóbb Wesselényi esett ki túl korán, vagy nem került be méltó módon máig sem a kormozva is fénylő erdélyi reformkor annyi rendkívüli személyiséget felvonultató panteonjába. Ezért nem vált értelmünket tisztogató mai jelentéshordozóvá. Életének, egy hatalmas életnek tanulságai, elsüllyedt műveinek intelmei nem tapadtak meg a nemegyszer rokon kérdésekkel viaskodó huszadik századvég vétkesen feledékeny köztudatában. Pedig a nemzeti önismeretet a hibás, kihagyásos történelmi emlékezet, a tájékozatlanság és nem tudás pusztítja leginkább.

Ilyesféle gondokkal emésztődve járta be évek alatt e könyv írója Wesselényi életpályáját, a hőst nem fosztván meg a személyiségét jellegzetesítő legendáktól, de alázattal a tények, a valamikori események nemegyszer elkészerítő logikája iránt.

29-32 old.

Kígyókat tépő kis Herkules

„Ő mint gyermek csoda, mint ifjú hasonlíthatatlan, mint férfi csak kitűnő volt" — írta az ifjabb Wesselényiről Kemény Zsigmond. Ez a legrövidebb magyar élet- és jellemrajz: tömör, pontos, érvényes. Gerince mindannak, amit a további oldalakon elmondunk.

Könyvünk hőse 1796. december 30-án született Zsibán. Szüleinek tizenegy gyereke közül ő az utolsó előtti. Egyetlen testvére sem érte meg a serdülőkort. Apja, miután tízedik gyermeke koporsóját is elhelyezték a családi kriptában, ajtaját berakatta és bevakoltatta, szigorú átok alatt hagyván meg, hogy a sírkamrát senki, soha felnyitani ne merészelje.

Egyetlen reménysége Miklós fia maradt. Talán ezért nevelte még a kortársak előtt is kegyetlenségnek tűnő szigorral és keménységgel. Az egyik, mind az apára, mind a fiúra jellemző történetet Kemény Zsigmond tolla — s talán képzelete? — nyomán ismerjük: „A komoly, gondolkodó, oly rendkívül erős alkatú gyermek még nem vala hatéves, midőn atyjával az udvaron sétált. Éppen egy szilaj mént hoztak ki a lovászok és a háziúr elé vezették. A horkoló és hányakodó mént, amint közelített, a gyermek növekvő gyönyörrel nézte. Ezt az apa észrevevén, mosolyogva mondá: nem ülnél-e rá föl? Miklós hallgatott. Az öreg feléje fordítá éles szemeit, és ismét kérdé: nos, nem ülsz föl? Nem, válaszolt a gyermek. Miért? Mert félek. A Wesselényieknek nem szabad félni, mennydörgé az apa, s földobta gyerekét a szilaj ménre, megcsapván ezt ostorával. A zaklatott állat elrohant. Heléna, ki történetesen a tornácon volt, sikoltva szaladt szobájába, s a kerevet vánkosai közé mélyestté fejté, hogy zokogását elfojthassa, és lélekerőt gyűjthessen a halálhír meghallására; mert egyetlen még élő gyermekének vesztét bizonyosnak hitte. Telt az idő, mindig egyenlő kínok közt. Az anya helyzetéből mozdulni sem mert, szívét a félelem iszonya úgy összeszorította. Egyszerre pajzán szava hangzik a gyermeknek, ki a szobába berobogva, nevetés közt beszéli el az új életet nyert anyának, hogy a mén rosszul viselte magát, de ő mégis a hátán maradt, és addig lovagolt, míg csak az kifáradt."

Lehetséges, hogy a dolog nem egészen így folyt le. Az eset mégsem légből kapott. Egyik, évtizedekkel későbbi naplójegyzetében Wesselényi ezt a különös időmeghatározást

használja: „lóval való meghurcoltatásom időpontja". Emlékezete tehát megőrzött egy nem mindennapi, el nem felejthető kalandot. És apjától kétségkívül sok minden kitellett. Teleki József gyermekként szemtanúja volt annak, hogy a feldühödött apa kora kamaszkorban levő fiát, mert egy rögtönzött lecke kikérdezésen mélázva felelgetett, s gyengén szerepelt, hajdúival vasra verette, a kastély pincebörtönébe csukatta, s csak a vendégek hosszas esedezésére kegyelmezett meg a megfenyítettnek_

Miklóst apja tűrésre, az éhség, szomjúság, hideg és kánikula, valamint a testi fáradalmak elviselésére nevelte, félelemnélküliségre és bátorságra edzette, zsarnok módszerekkel, de eredménnyel. Arisztokrata gögöt és nem kevés előítéletet is oltott fiába, melynek legyűrése a későbbi felnőttnek, közéleti és társasági embernek jókora erőfeszítésébe került, s nem mindig sikerült. Idősebb Wesselényi Miklós végletek közt élt és cselekedett. A túlhajtott szigorúság és a sokat elnéző kényeztetés végletei közt nevelte fiát is. A helyzetet, amíg élt, fia nevelői sem tudtak változtatni. Első tanítója, Tökés János, 1804-től kezdve három évet töltött Zsibán. Ottléte alatt történt, hogy a kilencedik esztendő Miklóst apja magával vitte Zilahra, 1805 májusában a megyegyűlésre, ahol élesen összekapott Tholdi Zsigmond főispánnal. Fia, kardját kirántva, apja védelmére kelt: „Aki atyám ellen még egy lépést mer tenni, irgalom nélkül összevagdalom". Ez a kirobbanás jellemző volt a koraérett serdülőre, aki ez idő tájt már veszélyes hajtóvadászatokon is részt vett, nyolcéves korában farkast lőtt, s egy évvel később elfogódottság és lámpaláz nélkül szónokolt nagyobb tömeg előtt:

„Atyák! Hazafiak! . . . Érzem már Hazámhoz és hozzátok szeretetemet... Hazafi akarok én is lenni? . . . El ne felejtétek, hogy én ma hazafinak áldoztam fel magamat."

A csodagyerek híre ekkor már fennen szárnyalt. A legendák képzésében közreműködött Kazinczy Ferenc is. 1805-ös zsibói látogatásának élményeit az Erdélyi Levelekben a világ számára adta. A két volt kufsteini fogoly egész éjszaka beszélgetett. Jelen volt a kilencéves Miklós is. A gyertya lecsorgó viaszából lovakat gyúrt, közbe-közbeszólt, véleményt mondott, kérdéseket tett fel a két nagy élettapasztalatú embernek. Kazinczy ekkor adományozta néki a Princeps juventutis Hungaricae - a legelső magyar ifjú - babérkoszorúját, melyet könnyebb volt adni, mint méltósággal viselni.

Ifjabb Wesselényi Miklós, mint gyermek, kétségkívül „csoda" volt. Alig tizenhárom esztendő, amikor 1809 februárjában, a zilahi szemlén egy nemesi felkelőkből álló lovasszázadot vezényel. A nagykarolyi szemlén háromszáz lovasból álló alakulat élén vesz részt, a főherceg nádort kápráztatva el ügyességével, a katonai gyakorlatok végrehajtásának pontosságával. Kazinczy versben ünnepli az ifjú daliát. A nevekkal túlaggatott - vigyázzunk, nem a görög-római mitológia és történelem hőseiről van szó: Jupiter, Caesar, Brutus, Bucephalus a zsibói istálló büszkeségei voltak! - episztolának befejező soraiban a költő félre nem érthetően az összeesküvő nádorös példájával buzdítja az ifjút.

Miklós nevelője ez idő tájt Pataky Mózes, aki nemcsak tanítója, hanem amire nagyobb szüksége van, jó barátja is. Bizony barát kellett néki, hiszen édesapja halálával a birtok minden gondja mellett neveltetése is édesanyja nyakába szakadt. Wesselényi Miklós élte folyamán többször elismételte, hogy ő mindent Patakynak köszönhet. Annyira tisztelte és szerette korán elhunyt tanítóját, hogy koporsóját a családi sirboltban, apja koporsója mellé helyeztette el.

138-146 old.

Az árvízi hajós

Az 1837-38-as tél zord és kemény volt. A fagyban, a Pest-Buda fölötti szakaszon már decemberben megállt a Duna jege. Majd hirtelen enyhülés következett be. Karácsony és újév közt a várost hatalmas esők mosták. A folyó vízállása nőtt. Buda mélyebben fekvő utcái napokra félméteres, helyenként méteres víz alá kerültek. Január elején a hirtelen felerősödött fagyban a folyó beállt, és a pesti oldalon fenéig lefagyott. A hónap derekán erős havazások voltak. Szinte méteres hótakaró borította a jeget. Február végére újra enyhülés jött: olvadás és eső siettette a katasztrófát.

Megannyi intő figyelmeztetés, riasztó előjel és nem kevesebb vétkes mulasztás, gondatlanságok jóvátehetetlen sorozata. A hatóságok több heti tétlenség után csak most kapnak észbe. A rögtönzött intézkedések szomorúan neveltségesek. Pesten védőgátat emelnek homokból és trágyából. Hossza százharminc, szélessége alig két, magassága nincs másfél méter. Méhdöngés égzengésben, miként a szomorú folytatás bizonyítja. Kisoroszinál március elején megreked a jég, hízik a torlasz. Felfele, mintegy negyven kilométeres szakaszon mindent elönt az ár. Vácot elpusztítja a víz.

A feltorlott jeget maga előtt taszító óriási víztömeg március 13-án, kedden ér le Pestre. A ganajgát, a homok-föld-trágya töltés csak néhány órán át bírja a ránehezedő óriási víznyomást. Este átszakad, a jobb parti várost elönti a Duna.

Egyetlen adatot a szörnyű rombolás érzékeltetésére: Pest 4245 háza közül 2281 dőlt össze, tehát elpusztult a városnak több mint a fele. A halottakat nem vették számba.

Wesselényi egy ideig bízik abban, hogy a jeges víz lefut, s csak március 14-én hajnalban veti bele magát a mentési küzdelembe. Naplója alapján óráról órára, utcáról utcára követni tudjuk útját. Egy eposzi hős jár csónakon és dereglyén, életét kockáztatva ment emberi életeteket és javakat. Napokon keresztül alig alszik, csak egy-két órát pihen. Küzd a közömbösséggel, gonoszszággal, ostoba önzéssel, mely talán rémítőbb és elszomorítóbb volt, mint a bösz, dühöngő, romboló sötét vízár. Nehány, a helyzeteket és az emberek magatartását jellemző sor az árvízi naplóból: „A pusztulás mindezen rémítő óráiban sok becsületes ember volt, ki fáradságot s veszélyt nem kerülve mentette az embereket, de sok gonosz lelkű is találtatott, ki a kétségbeesők esdekléseire nem hallgatva, alacsony kapzsiságának hódolt, s csak roppant fizetésért segített a tehetősebbeken, és találkoztak számos zsványok... (akik) a szerencsétlenek vagyonát rablották.”

„A segíteni sietők közt kevés ismerőst s mágnásaink és ifjú uraink közül egyet sem láttam. Végre Csekolics jelent meg egy hajóban Dessewffy Auréllal; örültem látásokon, kérdésekre, merre veszik útjukat, s hol fognak dolgozni, azt vevém feleletül Csekonicstól: »Ich suche einen Stall für meine Pferde.« (Lovaimnak keresek istállót.) Botránkozás, borzalom fogott el ennek hallására.”

„Midőn egyszer megint jól megterhelt hajómmal a szárazhoz értem, Prónay Albertet láttam meg altánján másokkal együtt pipálni. Felkiálték hozzá: »És te itt pipálsz?«

Ennek volt sikere, mert visszatértemben sem az altánon, sem otthon nem volt már, hanem ajtókból összeszegezett talpon elevezett, és munkához látott."

Az arisztokrácia és nemesség magaviseletéhez adalékként még csak annyit, hogy a vész alatt Széchenyi is elsősorban családjá mentésével foglalkozott. Wesselényit egészen más gondolatok zaklatták: „Képzetem, hogy a külváros szegény lakosai kis házacskáikban minő rémületben lehetnek, de hogy ennyi ezer élet forog veszélyben, azt nem gondoltam... Már akkor kezdettek a házak omlani és dűledezni. Ezeknek ropogása, zuhanása, a víz közt emelkedő porfellegek, a rémítő sikoltás, sírás, ordítás borzasztó képét mutatta a dülő enyészetnek."

A valóság ezúttal is felülmúlta a képzeletet, íme, mit ír Wesselényi a március 14-ről 15-re forduló éjszakáról: „Soha nem értem ennél borzasztóbb estét és éjjelt. Leírni az én tollam és talán senkinek is tolla nem képes. Az egésznek minden egyes vonása olyan, mely már magában egy-egy rémítő képet alakítana; s százanként oly jelenetek, együtt és egymással vetélkedve, melyek közül csak egynek is látása élet fogytáig megmaradó borzasztó emlék. A dűledékek, házromok, jégtömegek, gerendák s minden más akadályok közt csak alig s a legfeszültebb munkával lehetett a szűk utcákon haladni, honnan jött, hol volt s hova igyekezett az ember, mindenütt a roskadó épületek és fedelek lezuhanása fenyegetett. Hol elől, hol hát mögül, hol oldal felől omlott egy-egy épület össze. Csak ezeknek dörgő, ropogó, csörgő lármája nyomta el időről időre a kétségbeesők hasító sikoltásait és segítségérti már rekedt könyörgéseit. Tízfelé is akarván s kelletvén menni s csak egyfelé mehetni: százat is látni egyszerre veszélyben, s annak egyszerre csak harmadán segíthetni s a többit a halál torkában hagyni; visszautasítani a már merülésig teli hajótól az atyát, a férjet, kinek gyermeki vagy felesége már bennvannak, s ezeknek jajjait s zokogásait hallani; oly valami, mit képzelni is borzasztó, de tapasztalni s százszorosan tapasztalni szívet repesztő."

Lám volt szív és toll megörökíteni a borzalmak éjszakáját. A Wesselényié, aki önmagáról keveset s szerényen szólt.

De a valós érdem, miként a mécses sem, nem rejtetik a véka alá. Jókai Mór egyik remeklésének, a *Kárpáthy Zoltán* című regénynek egyik megrendítő fejezete a *Gyásznapok* címet viseli. Innen kell idéznünk pár kurta, tárgyunkhoz tartozó bekezdést:

„E pillanatban a széles utca végén vöröses fény kezdett derengeni. Zoltán azt is csak képzeze játékai közé vette, egyikéül azon fényes gondolatoknak a jövőről, mik e percben lelkét melegíték.

A fény mindig határozottabb kezdett lenni, s nemsokára egy úszó talp tűnt elő, melyen néhány fáklya volt kítűzve. Több férfi evezővel és csákllyákkal hajtó a tutajt, mely sebesen látszott előretörni a jéggel elegy vízsíkon.

A fáklyák közepett, a kormányrúdnál állt egy izmos, herkulesi alak főveg nélkül, egy könnyű kabát vetve vállaira. Daliás barna arcára ki ne emlékeznék? E villogó, vakmerő szemekre, mik tudnak a napba nézni s meg nem hunyorodni, a szénfekete bajusz magasra kondorulva fedezi a büszke, szép metszésű ajkakat, miknek minden szava annyi szívet, lelket szokott meggyújtani, míg a dacos áll, határozott gödrével, fényes fekete szakállal volt koszorúzva. Ki ne ismerte volna őt, ki ne tudná, ki volt? Ki ne emlékeznék rá? Pest város három legszomorúbb éjszakáján ezren és ezren hallották e nevet, mint szabadulásuk jelszavát hangzani, és utána mondták áldva, magasztalva, istenhez imádkozva.

E férfi — Wesselényi Miklós.

A nagy, széles tutaj már akkor tele volt megmentett nőkkal, gyermekkel. Hiszen minden férfi örömet nézett szembe a veszéllyel, ha családja gyengébbjeit megmentve tudhatá.

A nagy országférfi bölcs nyugalommal állt a kormányrudon: midőn ép, erős épületek előtt haladtak el, miknek erkélyéről úri, halvány arcok tekintenek le rá, kezével inte nekik: ti várhattok még, ti nem vagytok nagy veszélyben, lakástok sokáig kiállja a vizet, nagyobb veszélyben levőket kell megmentenünk : de ha roskatag földszinti házacskát pillanta meg, hol a rongyos háztetőről nyújtották felé kezeiket a nyomor félig öltözött alakjai, ott sietett, ott megragadá izmos kezeivel az evezőt, egyenként szedte le a boldogtalanokat félelmes menhelyeikről, s meleg pokrócokba takarva, a tutajon elhelyezé, s továbbhajtotta azt ismét, ár ellenébe, vész haragjába.

Zoltán szótlánul bámulta a szemközt jövő tüneményt. Ügy rémlett ez neki, mint valami álomlátás; e magas, dicső férfialak a fáklyák dicsfénye közepette, homlokán az istenihlet vigasztaló derűje, lábainál a szabadulás hálatelt arcainak csoportozata, mind egy bűbajos tünemény az ind mítosz regéiből, hol az emberalakot öltött Brahma elkárhozott csoportokat ölelve fel, sikamlík végig hajójával a sötét tenger színén."

Így látták a kortársak, de romantizálás nélkül is ez volt Wesselényi Miklós, „az árvízi hajós”. Jókai regénye írásakor nem ismerhette Wesselényi árvízi naplóját. A regény könyv alakban először 1854-ben jelent meg, a napló nyomtatásban első ízben a Vasárnapi Újság 1888. évfolyamában. Mégis mennyire összezseng az írónak hőisébe plántált víziója Wesselényi személyes érzésével: „Mindezen rémítő jelenetek közt, melyeknek eddig a hullámok tetején közepette voltam, számtalan keservet és gyötrelmet, de sok édest és menyeyit éreztem; általában pedig meg kell vallanom, így veszélytől és borzalmaktól körülveve érzettem, miszerint ily helyzet s ily munkásság elemem. Fejemet tisztábban fontolónak s inaimat erősebbnek talán sohasem éreztem."

Szorogató vallomás ez, szinte kezünkbe adja a kulcsot Wesselényi jellemének megértéséhez. A veszély, a cselekvés, az erőfeszítés embere volt.

A küzdelem az árral három nap és két éjjel tartott. A víz pénteken kezdett el apadni, miután előző éjjel érte el a legmagasabb szintet. Emberélet, mentenivaló már alig akadt. De nem kisebb feladatot kellett megoldani, mint az otthontalanokká váltak elhelyezését, élelmezését, a veszélyessé vált sérült házak lebontását, a romok eltakarítását, a járványok megelőzését, a munka nélkül maradtak foglalkoztatását, az élet normális rendjének helyreállítását.

Wesselényi a még mindig tanácstalan és lagymatag hatóság segítségére siet. A király biztossá kinevezett Lónyai János tanácsosnak sürgősen javaslattevéket készít. Gyűjtőívszöveget fogalmaz, az élelmiszer-ellátás folytonossága biztosítása érdekében szaladgál. A mentés élvonalából az újjáépítés élvonalába lendül. Ekkor éri az újabb letaglózás. István főherceg, akit apja, a nádor az árvíz harmadnapján — leginkább demonstrációként — Pestre küld, 18-án még dicséretekkal halmozza el a hőst, de mihelyt a közvetlen veszély elmúlt, azonnal félreállítják, eltuszkolják a további részvételtől. A „lómentő” Desseffy Aurélt bízzák meg a kényes, küldetéssel, aki március 21-én „halottkísérő” pózával előadta, hogy a királyi biztoshoz egy parancs érkezett, mely által megparancsoltatik, hogy nekem semmi dologban befolyásom meg ne engedessék". Részvétele ugyanis bármely rendelkezés végrehajtásában a közte és a kormány közt fennálló viszony folytán összeegyeztethetetlen. Ráadásul még titoktartást

is kérnek Wesselényitől, felmértve az eljárás aljasságát. Naplójában nem hallgatja el a kéréssel kapcsolatos véleményét.

108-117. old.

A liberális reformellenzék élén

A *Balítéletekről* programjával fejében 1832. december 18-án érkezik meg Pozsonyba, az első igazi reformországgyűlésre Wesselényi, s „dörditi meg idvezletét” barátja, Kölcsey Ferenc szállásán.

A dörgés emlegetése ezúttal nem pusztán költői kép. Nem is arra gondolunk, amit Kemény Zsigmond írt, hogy „az oroszánhangon kívül alig volt dörgőbb és mélyebb, mint az övé volt”, hanem az idők és lelkek morajlására. Wesselényi 1833 májusáig tartó, négy és fél hónapos pozsonyi szereplése csupa égzengés és villámlás, szilaj, leget tisztító nyári vihar volt. A vajúdo idők előkészítették a fellépés drámai pillanatát. Wesselényi hét esztendő alatt felkészült a szerepre, melyet a helyzet egy csapásra főszereppé alakított át. „Wesselényit a haza nagy fiai közé számítottam mindég, de megvallom, az ítélő tehetségnek ezen precíziója, mellyel a legszövevényesebb tárgyaknak is sokoldalú nézeteit villámsebességgel felfogja, s az elhatározó gondolatokat egy minden ellenvetéseket legyőző fénycsomóba egyesíti, a bámulásig meglepett. Hozzájárul azon tiszta igazságszeretet, mely minden önhaszonlesést kizár, azon határtalan hazafiúság, mely a közjóért minden áldozatra, minden rezignációra kész; a széles esméretekkel kiművelt elme s az előadásnak ritka ereje, mely minden szavába egy mázsányi erőt szorít, nem csuda, hogy nézetei s gondolatjai minden követek által nagy tiszteletben tartatnak. ökördülte egyesült a haza választottjainak azon választott színe, kiknek kezeik szövik az országos végzéseket gomolyagját, melyet aztán a többiek legombolyítani segítenek.”

Kossuth Lajost idéztük. Másoljuk még ide, a történelmi sorsvállalás akkori arányainak érzékeltetésére, saját szerepére vonatkozó vélekedését is: „Én az 1832-36-i országgyűlés alatt igen hátravonult, szerény életet éltem Pozsonyban. Nagyon csendes, hallgató ember voltam. A politika vendéglőjében nem voltam szakács, aki főz, még kukta sem, csak amolyan pincérforma, aki szétszolgálja, amit a szakácsok tálalnak. Egyszerű »riporter voltam, egyéb semmi.”

Igazítsuk helyre a Wesselényit csodáló, az országgyűlési viadalokban - Kölcseyvel, Deák Ferencsel, Klauzálal együtt akkor még csak kezdő politikus rokonszenves szerénységét. Az újonc Kossuth az új politikai ellenzék vezére köré szervezkedő csoportosulás tagja, a létfontosságú Országgyűlési Tudósítások szerkesztője-kiadója volt. Helyzete, pártállása Wesselényi oldalán egyértelmű. Ezt a tényt azért is hangsúlyoznunk kell, mert az ellenzék sem eszmeileg, sem szervezeten nem volt egységes. A főnemesi táblán túlsúlyban a reakció világi és egyházi képviselőivel találkozunk. A habsburgianus vonalat képviselők jó része tapasztalt, ravasz, államjogi tudással rendelkező politikus és hivatalnok. Köztük - Kölcseyt idézve - Széchenyi és Wesselényi „a két magányos”. Az éles szemű, ítélkezésiben elfogulatlan Szatmári követ általánosító érvénnyel jegyezte fel, hogy „gondolatot és összefüggést csak egyes fejekben kell ke-

resni". Wesselényit ekként jellemzi: „Középtermetű, de széles és vastag izmú férfiú. Hangja erős és dörgő, s alkalmas egy tengeri zajos csatában vagy a populus rex legcsapongóbb gyűlésében fülen és keblen uralkodni. Beszédét elvről elvre szokta vezetni; egyszerre nem önti ki magát, hogy másod- és harmadízben ismét újakkal állhasson fel: kifejezései erősek, de sokszor cifrák s nemegyszer metszők." És nem véletlenül teszi fel a kérdést a nyelvi vitában Wesselényi, hogy tulajdonképpen mi jogosítja fel az ötszáz főrendet képviselő felsőházat, a rendi nemzetet, tehát a mintegy hétszáz ezer nemest képviselő alsóházzal szembeni állandó ellenszegülésre. „Talán őseinktől maradtott fény? Ez igenis adhat elsőséget, de csak azt, hogy elől mehessünk a nemzet előhaladásában. Talán a sorstól némelyeknek adatott nagybirtok? Ez módot nyújtván a tartozást kettőzteti, hogy a nemzet óhajtását előmozdítsák. Vagy talán helyzeti s hivatali hatalom? Hol hatalom, ott kötelesség, hazafinak pedig lehet-e szentebb kötelessége, mint hazafiságszülte hasznos szándékot pártolni?" Nemcsak a főrendek megcsontosodottságát, Wesselényi szókimondó bátorságát is jellemzi ez a dolgok elevenébe vágó kirobbanása: „Átlátni s hinni soha nem fogom, hogy nekünk kötelességünk s hatalmunk lenne úgy állani az uralkodás és nemzet közt, hogy minden királyi kívánság számára egy sima lejtőt alkossunk, melyen azon felülről jövő szándék kettőztetett sebességgel csússzon s omoljon a nemzetre; ennek pedig óhajtásira nézve oly szirt gyanánt álljunk, melyen azon óhajtások a királyhoz fel ne hathassanak."

Wesselényi jól tudja, hogy pontosan ez a lefele és fölfele gátolás, elszigetelés a felsőház feladata. Az udvar gyanakszik, a főrendek taktikáznak, a lényeges kérdések végtelenbe nyúló vitákban és tárgyalásokban odázódnak és sikkadnak el. Fel- és leiratok szövegezésével, újrafogalmazásával telnek el jóvátehetetlenül napok, hetek, hónapok.

Az alsótabláról kirajzolódó kép sem biztató. Az ellenzéket fölösen a régi vágású és felfogású, nagyhangú, de nyúl szívű nemesek képviselik. Az óvatoskodóknak vágja szemébe Kölcsey, hogy „nektek két iszonyú hibátok van — részvétlenség, féltékenység". A híres-nevezetes reformországgyűlésről átszépített kép él bennünk. Hallgassuk meg újra a szemtanút, a *Himnusz* költőjét: „Tömve a terem; most a két előlülő vagy sajátképpen előlálló jön, mert tiszteletből a kerületek iránt magyar ruhába öltözve, kardosan jönnek, s egymás mellé állván kezdik s vezetik a tanácskozást. Alig állnak helyre, s még a tanácskozási tárgyat ki sem jelenték, s már mindenfelől emelkedés, intés és kérés. Húsz, harminc íratja fel nevét, mert szólni akar... Most ki-mondatik a tárgy, s ki szerencsés volt először feliratkozni, felemelkedik, s a magáét elmondja. Boldog ő, mert a szülés kínjain hamar általment; de akire három óra múlva jön a sor, aki nagy nehezen pörölyözött beszédecskéjét háromszor huszonnégy óra alatt nem kis fejtöréssel megmemorizálván, azt, minek előtte szóhoz jöhetne, tizenkilenc követtől hallja többkevesebb különbséggel elmondani — az, édes barátim, minden keresztyén lélekszánakozását megérdemli... Kinek mi van a begyében, azt előadja; néhányan ásítanak, vagy fejeiket vakarják, egy-két gyorsíró, egy-két curiositást kedvelő vagy avégre küldött ifjú vagy ha nem éppen ifjú is, jegyezget; az írónki sokaság legnagyobb része pedig lesi a szót, s minden tele szájjal mondott frázis után harsogja: Éljen. És ezt harsogja édesre, ezt keserűre, amint jó, s mindemellett is e harsogás nagy becsben tartatik. Nemegyszer látnál ősz fejeket, kik a múlt estve barátaik közt meggyőződésből származott ítéleteiket kimondók, s a kerületi tapsért már reggel ellenkezőleg nyilatkoztak. Meg kell vallani, erős talpon építjük a haza boldogságát."

Az ironikus felhang mögül a valóság képe sanyarog ránk. Az ellenzék, főleg kezdetben, nem tábor, hanem nyáj volt, ahol mindegyik egyebet akar a másiknál, gyakran azt sem tudván, hogy mit is akar, és azt miért akarja.

Wesselényi óriási munkát végzett az ellenzék akcióegysége megszervezése érdekében. De ha ő makacs volt szándékai keresztülhajszolásában, a társak is tudtak nagyon megátalkodottak lenni. És peregtek a gyűlések, s a szavazások végeredménye gyakran a szónoklatokban lelkesen vállaltak ellenkezője lett. Ezért váltak fontossá a naponta többször is ismétlődő szűkebb-tágabb ellenzéki követi konferenciák, melyeken Wesselényi irányításával kidolgozták a soron következő lépést, kijelölték a feladatokat, nemegyszer abban is megegyezve, hogy egy-egy tárgyban ki és mikor fog felszólalni. Wesselényi már az előkészítő politikai hadműveletekben bebizonyította szervezőkészségét, vezetésre termettségét, egyidejűleg irányítván mind a két házban az ellenzéki megmozdulásokat. „Ily körülmények közt — jegyzi meg Kemény Zsigmond — azon szokatlan jelenet került elő, hogy egy felsőházi tag volt a két táblán létező ellenzéki elem vezére. Wesselényi vezette a baráti konferenciákból, melyekben a tekintélyesebb képviselők vettek részt, a követi kart: a felsőházban pedig szónoklatának erejével annyira túlszárnyalta többi vetélytársát, hogy az ellenzék ott, egy következő töredékecskét kivéve, melynek Széchenyi volt egyedüli talentuma, nemcsak vezénylette, de a szó szoros értelemben, diktátori hatalommal kormányozá.” .

Ha túlzás is diktátori hatalomról beszélni, kétségtelen, hogy Wesselényi volt az ellenzéki táborot összetartó és irányító erő. Később, miután hazatért Erdélybe, betölthetetlen úr maradt utána. Elárulja ezt Kölcsey 1833. augusztus 18-án kelt, sóhajtásként rebbenő naplófeljegyzése: „Magányos összejöveletekről szó sincs; semmi egyetértés, semmi pontra vonulás, semmi összehasonlítása s egyeztetése a különbözőségeknek: Wesselényi s az ő összefűző lelke nincs!”

Pedig ama „országos végzések gomolyagját” legombolyítani nem jelentett mindennapi feladatot. A kérdések gomolyagja gubancos volt, szakadt és újrabogozott szálak keresztelték egymást. Szétfejtésükhöz hol óvatosságra, hol a szálakat eltépő határozottságra volt szükség. Minden egyes kérdés körül heves viták robbantak ki. Összeszólalkozások kardpengéi villogtak. A hivatali hatalom felsőbbbségével élve korholt, rendreutasított, visszavetett, szüntelenül akadékoskodott. Csatározások folytak a napirend összeállítása körül, a kiemelt, elsődlegesnek tartott sérelmek besorolása körül, a királynak adandó válaszfelirat szövege és a megfogalmazás módja körül. Perpatvar bontakozott ki a közvéleményt tájékoztató s ekként azt irányító országgyűlési híradó körül.

Az érdemi kérdésekben még hevesebb volt a csata: úrbér, nyelvkérdés, vallásügyi vita, az unió Erdéllyel, a Partium visz-szacsatolása, megannyi tűzfészek.

És ahány kérdés, annyi — menetközben is változó — elgondolás, személyi érdekellentétektől, valamint hatalmi megfontolások szövevényétől átfonva. Sokféle hájjal megkent államférfiak, a jog útvesztőiben is eligazodó körmönfont politikusok álltak a sorompók mellé. A tömeghangulattal bánni tudó szónokok hallatták véleményüket a karzatokat megszálló országgyűlési ifjúság harsány éljenzése vagy szapora pisszegése közben, messzecsengő hangon, gyakran alig visszafogott indulattal. Számunkra, ma, a hónapokon át folyó viták anyagát böngészgetve sok minden érthetetlennek, nemegyszer értelmetlennek tűnik, egyebek közt, mert a kérdések a latin jogi nyelv farsangi köntösében jelennek meg. Utóbbiban még az értelmesebb kortársak is valami torz

avultságot éreztek. A képtelen helyzetet, a maga szarkasztikus modorában Széchenyi leplezi le. A törvényhozó országgyűlési nemesek, főleg a főnemesek otthon németül politizálnak. Az országgyűlésen leginkább magyarul beszélnek, a feliratok nyelve azonban latin. A szövegeket a bécsi udvarban németre fordítják, a határozatokat is németül szövegelik, de latinul küldik le az országgyűlésre, ahol a tekintetes Karok és Rendek magyarul vitatják meg, viszont a törvényt ismét csak latinul szerkesztik, s házi-baráti körben németül szedik ízeire.

Széchenyi ezt az eljárást nyelvi anyagiilkosságnak nevezi, s megoldásjavaslata számunkra magától értetődőnek tűnik: a feliratok és törvények nyelve magyar legyen, a felsőtábla magyarul feleljen az alsótáblának, lehetővé téve, hogy a nép, mely sem németül, sem latinul nem tud, a rendeleteket, törvényeket megértse. Mindez logikus, azonban nem szükségképpen a logikus dolgok a legegyszerűbben kivihetők. Ezúttal sem, s így megértjük Wesselényi felháborodását: „Édes anyai nyelvünk mellett szólani édes kötelesség, de keserűvé válnék előttem, ha azt védeni olyak ellen lennék kénytelen, kik annak született védjei.”

De bizony védenie kell azt, ami nem uralkodói kegy kellene legyen, hanem eredendő emberi jog. Melyek az ellenérvek? Elsősorban az, hogy a birodalom több nyelvű; másodsorban, hogy a magyar nyelv csiszolatlansága folytán nem alkalmas a jogalkotásra. Az első megállapítás igaz, de érvként nem fogadható el, az utóbbi megállapítás - harsogja filippikájában Wesselényi - nem igaz, anyanyelvünk „erős, mint a zúgva rohanó árvíz, elhatározott, mint férfias elszánt akarat s egyszerű és tiszta, mint az anyai hő kebel aggodalma”.

Az országgyűlési viták vére mennek. Minden eredmény részleges és kompromisszumos. Néhány apróbb nyelvi engedmény mellett csak a párhuzamos magyar-latin törvénytövegeztést sikerült kiharcolni. A vitákban azonban, lett légyen szó az úrberről, Erdélyről, a protestánsok vallási sérelmeiről, nem másodrendű kérdésekről van szó. Ezt tudja Bécs, tudják érdekképviselői is. Az úrbér lépés a parasztkérdés magva, a jobbágyfelszabadítás felé, a vallási sérelmek köre is tágabb, a lelkiismereti szabadság jogához tartozik; az anyanyelvhasználat a polgári nemzetté válás-alakulás alapvető feltétele. Wesselényi programját a *Balítéletekből* ismerjük: örökváltás, közteherviselés, törvény előtti egyenlőség, nem nemesek birtokszerzési joga, népképviselés, nemzeti függetlenség, felelős minisztérium. Ezért küzdenek ő és elvbarátai.

Meg lehetne számolni, hogy négy és fél hónap alatt Wesselényi hányszor szólalt fel, de érdeme több a szónokénál. Ő volt a kezdeményező, a reformellenzék összekovácsolója és vezére. Mindabban, amit kemény rohamokban és okos helytállásban elérni sikerült, az érdem oroszlánrésze az övé. Politikai pályája csúcán áll. Ez azt is jelenti, hogy amikor 1833. május 5-én éjszaka, a barátai által rendezett búcsúvacsora után elhagyja a pozsonyi csatateret, bűnlajstroma Bécsben gazdagabb, mint félesztendővel előbb volt. És Erdélyben, ahol a helyzet ekkor vált válságossá, gondoskodik arról, hogy ne legyen se az ő számára, se a véle leszámolni akarók számára visszaút. Vállalja a több vonatkozásban eleve reménytelen harcot, sorsszerűen, beleragadva a csapdába. A magyar országgyűlésen 1835 tavaszán újra megjelenő Wesselényi már nem a diadalmas ellenzéki vezér, hanem két igaként nyakába akasztott per elől menekülő, Önvédelemre és némaságra kárhoztatott politikai üldözött. Ám addig történik életében még egy és más.

* * * * *

ILLYÉS GYULA
PUSZTÁK NÉPE

(„Egy népréteg lelkületét szeretném ábrázolni, ez minden törekvésem. Ha itt-ott mégis saját élményeimmel hozakodom elő, ezek az élmények csak magyarázó ábrák” — írja művéről Illyés. A *Puszták népe* tehát egyrészt dokumentum: a dunántúli nagybirtokon élő zsellérség és cselédség életviszonyainak, sorsának és társadalmi helyzetének a képe századunk első évtizedeiben, másrészt szépirodalmi alkotás: önéletrajzi regény, személyes élmények krónikája.)

Főnt a dombon, az ököristálló előtt, a hatalmas gledicsfáról, amelynek törzsét csupaszra dörzsölték a hozzátörleszkedő állatok, drótkötélen nagy, rozsdás ekelap csüngött. Hajnalban három óra előtt néhány perccel kijött az istállóból a heti éjjeles és egy vasdoronggal, vagy járomszeggel rávert erre az ekelapra, amely hangja után ítélve, repedt volt. Messze elható éktelen hangos adott; elnyúló utórezgése, mint a palatáblán megcsikorduló palavesszőé, a tányéron megcsúszó kését. A puszta felébredt, enyhe idegrázkódással.

Kutak csikordultak; a béresek a vödörből vizet hörpintettek s aztán tenyerükbe köpve, szétdörzsölték az arcukon, leginkább csak a szemükön. Villámgyorsan elkészültek az öltözködéssel is. Már üvöltés hangzott. Mint a mohamedán falu a müezzín imájával, itt egy messzezengető szidalomfüzérrel indult meg az élet, legelőször az istállók körül.

Az országosan szokásos munkarend szerint, a tehén-, ökör- és igásló-istállókban az első etetés pontosan három órakor történik. Hajnali három órakor tehát a csirások, béresek és igáskocsisok kezében már forog a villa; takarmányt vetnek a jászlakba; kupacokba hányják, aztán saroglyákon kihordják a trágyát. Amire — négy óra tájban — a gazdák megjelennek, már az állatok csutakolása, vakarása és kefélése folyik. Öt órakor az állatok megkapják a takarmány második adagját. Aztán kihajtják itatni őket. Amíg az ökrök a hosszú vályúkból a vizet szürcsölik s mintegy reggeli ásításként éjjeles börgést harsogtatnak, bent a béresek gyorsan friss almot hánynak a trágya helyére, felsöprik az istállót. Aztán ők is ehetnek, félhattól hatig reggeli szünet van. Ilyenkor bóbiskolják ki azt az öt percet, ami az alvás és a tökéletes ébrenlét közötti átmenethez kell, ilyenkor vakarózzák ki tisztességesen magukat s csavarintanak egyet a bajuszon. Pontosan hat órakor a haranglábon megcsendül a szelíd angyalus, ekkorra valamennyinek szekéren kell ülnie. Közben élénk tülökléssel a kanászok is kivonulnak.

A parádés-istállókban és a hizlaldákban négy órakor van a fölkelés. A csikósok is négy órakor kelnek, az almozással nekik kevesebb dolguk van. A juhászok öt órakor ...

Az aratók viszont két órakor. A napszámosok akkor, amikor világosodni kezd; az asszonyok, amikor a csordás és kondás kihajt. Amire a félhomály napfényre és árnyékra válik szét, a puszta már át is esett a munka első ütemén.

A szekerek már messze nyikorognak; az egyik tagban már folyamatosan dohog a cséplőgép az asztagok között; a másikban a felügyelő a napszámosok mögött.

Csodálatraméltóan a hatalmas üzem minden porcikája frissen mozog, él, mintha tudná, mi célból. A cselédek dolgoznak.

A gyalogbéresek kivermelik a burgonyát, megtisztítják, osztályozzák, elvetik, egyptárszor megkapálják, aztán kiszedik és megint elvermelik. Nagy falapáttal búzát forgatnak, csáváznak, acatolnak, a rosta előtt hajlonganak, a kukoricamorzsolót hajtják. A szekeres béresek szántanak, boronálnak, takaroznak, elfuvarozzák a kicsévelt gabonát a vasúti állomásra, aztán trágyát hordanak vagy trágyalevet, az utóbbit nagy lajtokban. A kocsisok ugyanezt teszik. A kis mezei lovasút kocsijai megindulnak a tejjel, amelyet a csirások fejtek, szőnek, hűtöttek s töltöttek kannába a kitűnően felszerelt tejüzemben. A gazdák szaladgálnak és kiabálnak. A tiszték kétségbeesve homlokukat törlik, legyintenek s fejcsóválva lépnek föl a hintókba, amelyek egyik dülőből a másikba gördítik őket. A kovácműhelyből szünetnélküli csattogás hallatszik, mert a kovácsok akkor is táncoltatják a kalapácsot az üllőn, ha csak két perc múlva ütnek rá a meleg vasra. A bognár farag, a kőműves vakol, a vincellér hordákat mos. Mit csinál az uraság? Arra nem felelhetünk; nincs a pusztán.

Ami élelem a pusztáról a határba kerül, azt két-három asszony kényelmesen elvihetné, — mért kerekedik föl mégis valamennyi béres felesége? Egyik sem maradna otthon. Külön-külön mind elkészíti a vékát, olyan körülményesen, mintha komatálat küldene. Szépen elrendezik a terítő kendőt a csupor fölött akkor is, ha abban nem ritkán még egy kis leves sem lötyög, ha fenekén csak egy darab kenyér lapul s mellette egy ráncos vizesuborka. Kendőt terítenek a fejükre is, mintha misére készülnének. Megvárják egymást. Méltóságteljesen indulnak meg; ők a táplálás papnői, megteszik kötelességüket. A célnál szétválnak. A summások együtt esznek, közös tálból, a béresek nem: a maguk emberei ők, háztartások van önékik. Az asszonyok különvonják férjüket, egymástól jó távolságban terítenek meg egy-egy fa tövében vagy a kepék árnyékában. Miért e szétválás? „Nagyon ravaszok ezek!” — figyelmeztetett később egy számadó az újkori okra, amelyről egy kitűnő hitszónokunk, mint népünk lelki erejének nagyszerű bizonyítékáról emlékezett meg. A béresek közül nem egy a hús helyett már a pusztá semmit kanalazta. „Van, aki még a száját is megtörli utána!” Megtévesztettek engem is? Úgy emlékszem, hogy Rácegresen mindenki evett, módjával, de azért mégis. Ha mást nem, legalább kenyeret. Voltak családok, amelyek ősszel hétszámra nem jöttek ki a bablevesből. Télen igaz, volt néha baj... Nekem kedvenc csemegém volt a főtt szemeskukorica, hidegen, kevés sóval. De ők, akik reggelire, sőt gyakran ebédre is nap nap után azt ették csípősre sózva, hogy utána jót húzhassanak legalább a vízből? Húst ritkán ettek, voltak családok, amelyek évszámra nem tudtak disznót vágni. Az apró baromfit a nyári nagy munkák idejére szánták. A tésztát, főleg a krumplitésztát szerették, azt naponta megették volna. Ették is, amíg csak a konvenciókor kapott liszt tartott. Amikor kifogyott, akkor az asszonyok a marharépat igyekeztek élvezhetővé varázsolni. Kevés sikerrel; a főzéshez valóban nem értettek sokat, társadalmi rudasainknak ebben is igazuk van.

Télen a cselédek déli pihenője rövidebb, csak addig tart, ameddig az ebéd. Munkájuk is kevesebb. Nyáron az állatokat háromszor kell megetetniök, télen azonban csak kétszer, reggel és este, illetve akkor, amikor bealkonyodik, igaz, hogy akkor bőségesen, mert az ökröknek, azoknak például már télen fel kell erősödniük a nyári dologra.

Ebéd után éppúgy folyik a munka, egyhangúan s a szünet nélküli sarkalás ellenére is vontatottan, mint délelőtt; mint általában az egész életen át. Uzsonnaidő csak nyáron van,

egy félóra, de természetesen csak azoknak, akik a földön dolgoznak, a szekerek például nem állnak meg útközben. Aztán szürkülni kezd. Haza gomolyodnak a különböző állatcsapatok, legelőször természetesen a juhok. Az esti etetés, itatás, almozás az ökör-, tehén-, igásistállóknak hat-hét óra tájban történik. A csikóistállóknak öt órakor. A juhaklokban télen hét órakor, tavasszal, ősszel három-négy órakor. „Na, ezzel is közelebb vagyunk” — mondják az emberek, amikor az utolsó villa szénát is odavetették s az istálló előtt, vagy bent az öreg pókhálós öreg istálló mécs alatt összegyűlnek s várják a gazdát a másnapi rendelettel. Ilyenkor szoktak megmosakodni, s ez igen természetes. Reggel álljanak neki tisztálkodni, amikor egy perc múlva úgyszólván ragadó szutyokba borítja őket a por, a pelyva, a trágyalé? Most kerülnek majd fehérnép és tányér elé, mert este mindnyájan esznek meleget. Megcsendül az angyalus. Szinte látom, amint messze Nebádon nebándi nagyanya a tyúkok beeresztése közben keresztet vet s igyekezve túltenni magát a béresházak felől hangzó sivalkodáson, amelyet egy-egy hazatérő béres fakaszt a feleségéből vagy gyerekeiből, halk imába kezd.

* * * * *

MIKES KELEMEN LEVELEIBŐL:

II. RÁKÓCZI FERENC HALÁLA

(CXII. levél; Rodostó, 8. ápr. 1733.)

A mitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvására téve bennünket, és kivevé ma közülünk a mi édes urunkot és atyánkot, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyánkot kell siratnunk. Az Isten mára halasztotta halálát urunknak azért, hogy megszentelje halálának áldozatját annak érdemével, a ki ma megholt érettünk. Amicsoda életet élt, és amicsoda halála volt, hiszem, hogy megmondották neki: „Ma velem lépsz a paradicsomban.” — Hullassuk bőséggel könnyeinket, mert a keserűségnek ködje valóságosan reánk szállott. De ne azt a jó atyánkot sirassuk, mert őket az Isten annyi szenvedései után a mennyei lakodalomba vitte, ahol a gyönyörűségnek és az örömnél poharából itatja; hanem minmagunkot sirassuk, kik nagy árvására jutottunk. Ki sem lehet mondani, micsoda nagy sírás és keserűség vagyott itt miközöttünk, még csak a legalábbvalón is. Itéld el, ha lehet, micsoda állapotban írom ezt a levelet. De mivel tudom, hogy örömet kívánnád tudni, mint esett szegénynek halála, mind téntával, mind könyhullatásimmal leírom, haszinte az által megszorítom is keserűségemet.

Ügy tetszik, hogy az utolsó levelemet az elmúlt holnapnak 25-dik napján írtam meg. Azután, szegény, mind nagy bágyadtságokat érzett. Igen keveset, de másként mindent a szokás szerint vitt végben. Abban a gyengeségben is esztergájában dolgozott első ápriliséig. Az nap pedig a hideg erősen jött reá, és annál inkább meggyengítette. Másnap jobbacskán volt. Virágvasárnap a gyengeség miatt nem mehetett a templomba, hanem a közel való házból hallgatta a misét. A mise után, a meny pap oda vitte neki a szentelt ágat, térden állva vette el keziből, mondván, hogy talán több ágat nem fog venni. Hétfőn jobbacskán volt. Kedden hasonlóképpen még a dohányt is megkívánta és dohányzott. De azt csudálta mindenikünk benne, hogy ő

halála órájaig a háznál való rendben semmit el nem mulatott, se meg nem engedte, hogy 6 érette valamit elmúlassanak. Mindennap szokott órában felöltözött, ebédelt és lefeküdt. Noha alig volt el, de mégis ágy megtartotta a rendet, mint egészséges korában. Szerdán délután nagyobb gyengecégben esett, és csak mindenkor aludt. Egynehányszor kérdeztem, hogy mint vagy? csak azt felelte: „Én jól vagyok, semmi fájdalmat nem érzek.” Csütörtökön, igen közel levén utolsó végéhez, elnehezédék, és az Urat magához vette nagy buzgósággal. Este a lefekvésnek ideje lévén, kétfelől a karját tartották; de maga ment a hálózásában. A szavát igen nehéz volt már megérteni. Tizenkét óra felé éjtszaka mindnyájan mellette voltunk. A pap kérdezte tőle, ha akarja-e felvenni az utolsó kenetet Intette szegény, hogy akarja. Annak vége lévén, a pap szép intéseket és vigasztalásokat mondván neki, nem felelhetett reája; noha vettük észre, hogy eszén van; — azt is láttuk, hogy az intéskor a szemeiből könny-hullatások folynak. Végére ma szegény három óra után reggel, az Istennek adván lelkét, elaluvék, — mivel úgy holt meg, mint egy gyermek. Szüntelen reá néztünk; de mégis csak azon vettük észre általmenetelét, a midőn a szemei felnyíltak. Ő szegény árvaságra hagyva bennünket ezen az idegen földön. Itt irtóztató sírás rívás vagyunk közöttünk. Az Isten vigasztaljon meg minket.

AZ UTOLSÓ LEVÉL

(CCVII. L Rodostó; 20. dec. 1758.)

Kedves néném! Nem csak mi, hanem az egész emberi nemzet olyan, mint a halálra fáéltetett rabok, akik nem tudják, mikor viszik ki a halálra. A mi sorsunk épen olyan. Mennyi urakor, nemes embereket temettünk már el, kit egy, kit más esztendőben? egy annyira, hogy már csak ketten maradtunk volt Zay úrral. Az Isten azt is kivevé a bújdosásból 22-dik octobris. Már most egyedül maradtam a bújdosók közül, és nem mondhatom, mint eddig, hogy hadd vigyék ki ezt vagy amazt előre; mert egyedül maradván, nekem kell kimenni az áldozatra ... Mert azt jó megtudni, hogy akik ebben az országban az üreg Rákóczival jöttünk, azok közül csak én maradtam. Hanem akik most velem vannak, azok újak. Micsodás a világ! Mennyi változáson mentem már által, de az Istennek gondviselése mindenkor velem volt és vagy mindnyájunkkal. Egész prédikációt csinálhatnék a siralomnak völgyében lévő, változó életünkről. A mely változást mindaddig próbáljuk, valamég az örömmek hegyére nem megyünk.

Vagyunk immár egynehány napja, hogy ide visszaérkeztem. Mit rendel az Úr ezután felőlem? Az ő kezében vagyok. Hanem azt tudom, hogy pornak porrá kell lenni. És boldog az, a ki nem az úrnak, hanem az úrba hal meg. Annyi hosszas bújdosásom után kell-é más kívánnom annál a boldogságnál?

Az első leveletem, a midőn nénémnek írtam, huszonhét esztendős voltam, eztet pedig hatvankilencedikben írom.

Ebből kiveszek tizenhét esztendőt, a többit haszontalan bújdosásban töltöttem. A haszontalant nem kellett volna mondanom, mert az Isten rendelésiben nincsen haszontalanság, mert Ő mindent a maga dicsőségére rendet. Arra kell tehát vigyáznunk, hogy mi is arra fordítsuk, és úgy minden irántunk való rendelése üdvösségünkre válik. Ne

kívánjunk tehát egyebet az Isten akaratjánál. Kérjük az üdvességes életet, a jó halált és az üdvességet. És azután megszűnünk a kéréstől, mind a büntől, mind a bűjdosástól, mind a telhetetlen kívánságtól. Amen.

* * * * *

FORRAI SÁNDOR

AZ ŐSI MAGYAR ROVÁSÍRÁS AZ ÓKORTÓL NAPJAINKIG²

BEVEZETÉS

„Mindig a jelen építi a múltra a jövőt.”

Egy indiai bölcs mondás szerint áldott legyen az, aki az írást feltalálta. Az emberiség számára az írás feltalálása valóban az egyik legnagyobb áldás. Nélküle a fejlődés minden téren annyira lelassult volna, hogy elmaradottságunkat a maihoz képest elképzelni is alig tudjuk. A múltba való visszatekintésnek is egyik eszköze az írás. Ránk maradt régi írásos emlékekből évezredekre visszamenően tájékozódni tudunk egyes népek kultúrájáról, műveltségi fokáról, hitvilágáról, érzelmeiről, szokásairól stb.

Az írás feltalálását a kb. 5500 évvel ezelőtt Dél-Mezopotámiában élt sumér népnek tulajdonítják. A városállamokban élő nép az írás feltalálásával rohamléptekkel fejlődött. Magas fokú kultúrájukat Gilgames c. eposzuk, verseik, vallási mítoszaik tükrözik legjobban. A tudományok területén számos találmányukon kívül matematikai, geometriai és csillagászati eredményeik jelentősek. Így pl. zikkuratjaik (piramisszerű építmény) tetején működtek az első csillagvizsgálók. A kis Mezopotámia írástudománya segítségével hatalmas kultúrközponttá fejlődött. Írásuk hatására alakultak ki az egyiptomi, föníciai, pelazg, görög, etruszk, latin stb. írások, amelyek az egész emberiség fejlődését szolgálják. Az a jelen, amelyről az írások szólnak, a jövő generációja számára akarva-akaratlan a jövő építését is szolgálja. A jövő építésének ez a folyamata nemzedékről nemzedékre napjainkban is tart. Jelenünk alapépítménye tehát az az ősi múlt, amelyhez minden generáció hozzáadta a maga tapasztalatát és mindazt, amit közösségi munkájával létrehozott. A múltnak tehát nagyon sok összetevője van, ami lényeges és fontos egy nép vagy nemzet életében a jövője szempontjából. Ahhoz, hogy jövőjét, folyamatosságát biztosítani tudja, nem mindegy, hogy jövőjét milyen múltra építi. A felvázolt séma alapján minden népközösség létrehozta a maga sajátos kultúráját, szokását, életmódját, történelmét, mindazt, amelyben élni és boldogulni tudott. Minden nép arra törekszik, hogy múltjából minél többet ismerjen meg, rendelkezék minél több nemzeti önismerettel, nemzeti tudattal. Hatalmas kutatómunka folyik ezen a té-

² Forrai Sándor: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*. Antológia kiadó. Lakitelek. 1994

ren szerte a világon. De hogyan állunk mi, magyarok múltunk, nemzeti önismeretünk dolgában? Ezeknek ismeretében hogyan építjük múltunkra a jövőt? Mi mindennel járultunk hozzá az emberiség jövőjének fejlődéséhez? Volt-e valami közünk az írás feltalálásához és részesültünk-e áldásában? Rendelkezünk-e ősi írásbeliséggel, amely bizonyos rangot ad a népek nagy családjában? Igen, olyan nemzeti kultúrkincsünk van, amellyel kevés nép dicsekedhet. ősi írásunkról műkedvelő és hivatásos kutatók kisebb-nagyobb tanulmányokban írtak ugyan, ennek ellenére alig volt tudomásunk róla. Pedig fokozottabb érdeklődésre tartana számot, mivel kimutatható, hogy szinte valamennyi rovásírással kapcsolata van. Fontos lenne továbbá ősi rovásírásunk lényegének, irodalmának, történelmi, nyelvi és gyorsírási kapcsolatának ismerete is. Nem tévedés! A gyorsírással is van kapcsolata.

1975 végén sikerült megrendeznem az első magyar rovásírás-kiállítást a budapesti XIII. ker., Frangepán utcai református egyházközség gyülekezeti termében. Ez újból felhívta a figyelmet ősi íráskultúránkra.

Ennek eredményeképpen 1985-ben megjelent a Múzsák Kiadó gondozásában *Küskarácsontól Sülvester estig* főcímmel és *Egy botra rótt középkori székely kalendárium és egyéb rovásírásos emlékeink* alcímmel a kiállítás bővített anyaga. Ez Sebestyén Gyulának az Akadémia által 1915-ben kiadott, „A magyar rovásírás hiteles emlékei” c. könyve után hetven évvel(!) az első nagyobb összefoglaló munka a magyar rovásírásról. A rovásírásunk utáni érdeklődés újból megindult. Lelkes tanárok könyvem alapján tanítványaikat avatják be a „titok”-ba, hogy ne legyen többé az. A könyv fő témája az a csodálatos, Árpád-kori nyelvezetet őrző székely botnaptár, amelyet 1690-ben Marsigli Alajos Ferdinánd (Luigi Ferdinando Marsigli) olasz hadmérnök talált Erdélyben és bolognai otthonában gyűjteménye számára pontosan lemásolt, feltárva annak a magyar nyelv törvényeire épülő rövidítési rendszerét.

Az első fejezetben foglalkozom a magyar rovásírás eredetével, az írástörténetben elfoglalt helyével, valamennyi kapcsolatával, összefüggéseivel. Kimutatom az egyiptomi képírásból kifejlődött kb. 3500 éves föníciai írásokkal való szoros kapcsolatát. Ugyancsak 1985. augusztus 10-én a gödöllői Művelődési Központban megnyitottuk a II. magyar rovásírás-kiállítást, ahol az előzőnél már lényegesen több anyagot mutattunk be. Egyebek között bemutatásra került több olyan emlék is, amely könyvem kéziratának lezárása óta vált ismertté, vagy abból valamilyen okból kimaradt. Az írás történetét a kb. 6500 éves erdélyi tatárlakai írásos korongocskákkal, majd a tordosi, ugyancsak erdélyi írásos leletekkel kezdem, kimutatva, hogy kapcsolatuk van a székely-magyar rovásírással is. Ezzel az írás egyik bölcsőjének a Kárpát-medencét tekintem, a másikkal a Közel-Keletet Mezopotámia központtal. Ennek megfelelően foglalkozom a sumér, az egyiptomi és a föníciai írásokkal, kimutatva kapcsolataikat a székely-magyar rovásírással. Az anyagot azóta vándorkiállításként több budapesti és vidéki intézményben bemutatták nagy sikerrel. A sajtó, a Kossuth és Petőfi rádió, a pécsi körzeti rádió elismerően foglalkozott vele. A vendégkönyvekbe való beírások arról győztek meg, hogy a könyvemből hiányzó anyagot folytatásként szintén meg kell jelentetni. Erre

vállalkozott a gödöllői Művelődési Központ, annál is inkább, mivel a vándorkiállításnak ő a gazdája.

A könyv főcíme: *Az írás bölcsője és a magyar rovásírás*. Utalás arra, hogy rovásírásunk eredetének szoros kapcsolata van valamennyi ősi írással. A bemutatott hiteles bizonyítékok alapján erről az olvasó meggyőződhet. Alcíme: Újabb adatok ősi írásunk történetéhez. Előző könyvem kéziratának lezárása óta napvilágot látott eredményekre utal, így többek között a nemrégien előkerült szarvasi avar kori csont tűtartó rovásfeliratára és a pécsi, középkori eredetű címerpajzsos, rovásfeliratos köre. Befejezésül rövid összefoglalást adok századunk rovásírásos tevékenységéről, ezzel kapcsolatban néhány emléket mutatok be. A rovásírás-kiállítások vendégkönyveibe való betekintés alkalmával meglepő a sok rovásírásos bejegyzés is. Többek között rövidítéses bejegyzéseket is találunk, bizonyítékaul annak, hogy vannak, akik még ma sem felejtették el ősi írásunkat.

Ezen könyv a már említett két könyvem egybeszerkesztett és bővített kiadása. Új főcímet választottam: *Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig*, alcímnek az első könyvem alcímét hagytam meg: *Egy botra rótt középkori székely kalendárium és egyéb rovásírásos nyelvemlékeink*. Véleményem szerint ez a cím szemléletesen fejezi ki azt a valóságot, hogy a nagy egészben, a bölcsőben benne van, szorosan hozzátartozik ősi írásunk, a magyar rovásírás is, valamennyi emlékével együtt. Az egybeszerkesztés alapjául az első, a másodiknál terjedelmesebb könyvem szolgált, így annak öt fejezetébe szervesen építettem bele a második három fejezetét. Ezzel a magyar rovásírásunkról egy teljesebb, az elsónél is összefoglalóbb, a legújabb kutatási eredményeket is tartalmazó munkát igyekeztem az olvasó kezébe adni. Ezt a célt szolgálják azok a kiegészítések is, amelyek eddig egyik könyvemben sem szerepelnek. Különösen a két könyv első fejezetének összevonásával és kiegészítésével tisztább és érthetőbb képet kapunk ősi írásunk eredetéről, ősiségéről és írástörténeti összefüggéseiről. Érthetőbbé és valószínűbbé válnak az eddigi kutatási eredmények, közülük néhány fontosabbra utalok:

1. Az írástörténetben minden összefügg egymással, ennek történelmi háttere is van, ezért az őstörténeti kutatásoknál is az összefüggéseket figyelembe kell venni. Nem lehet az egyes történelmi eseményeket, folyamatokat egymástól elkülönítve tárgyalni, mert az előbb-utóbb zsákutcába vezet. Ez az egyik oka annak, hogy múltunk, történelmünk megítélésében zavar uralkodik.

2. Az őstörténeti kutatásokban nem csak egyedül a nyelv a mindenható, szinte valamennyi tudományágat be kell kapcsolni, így a földrajzi nevek eredetét és az írástörténetet is a néprajz, a régészet, az antropológia stb. mellett, hogy csak a fontosabbakat említsem. Csakis az összefüggéseken alapuló komplex kutatómunka segítségével lehet évezredek távlatából a valóságot megközelíteni.

3. A magyar rovásírás éppen olyan szerves része az írástörténetnek, mint bármely más írás, ezért nem lehet csupán az ótürk írásból származtatni, mint ahogyan némelyek még ma is próbálkoznak ezzel. Erről az olvasó a többféle összehasonlító kimutatás alapján meggyőződhet. Sajnos a Bach-korszak előítéletei alapján az a hamis és hazug felfogás vált uralkodóvá, hogy a magyarság primitív, kulturálatlan ázsiai hordaként került a Kárpát-medencébe,

így nem lehetett magas kultúrája, ami volt, azt is átvette más népektől. Megszületett az „átvétel” elmélete; nem lehetett ősi írásunk sem, azt is csak átvehettük másoktól, a türk, a görög, a glagolita, sőt újabban még a cirill írásokból is. A trianoni békeszerződés is ilyen és ezekhez hasonló hamis vádakra és hazugságokra épült, ahogyan a Habsburg-politika igyekezett a magyarságot a világ előtt lejáratni, ezzel igazolva évszázados elnyomó uralmát. A baj csak az, hogy gondolkodásunkban ez a szemlélet még ma is megtalálható és hiányos nemzeti önismeretünk, nemzeti tudatunk egyik okozója.

4. Kimutatom a székely-magyar rovásírás föníciai alapjelekből kifejlesztett egységes jelrendszerét, amelybe valóban nem illenek bele máshonnan átvettnek vélt idegen jelek.³

5. Ismertetem ősi írásunk egységes rövidítési rendszerét, amely a magyar nyelv törvényeire épül fel, mint mai gyorsírásunk, és ezzel a kor legfejlettebb rövidítéses írása volt.

6. Külön szemléltető táblázatban mutatom be, hogy a székely-magyar rovásírás olyan több ezer éves ősi elemet tartalmaz, amely más rovásírásokra nem jellemző. Valóságos rejtély, hogyan tudtuk ezeket tudatunkban évezredekken át megőrizni.

7. Külön táblázatban mutatom ki a magyar rovásírás összes jelének írástörténeti összefüggéseit valamennyi ókori írással, ami kétségtelenül bizonyítja, hogy az írástörténetnek valóban szerves része. Ezt eddig még kevés kutató ismerte el, részben az előítéletek hatása miatt.

8. Az írástörténetnek megfelelően elsőnek rendszerbe foglalva mutatom be rovásírásos nyelvemlékeinket.

9. Az őstörténeti háttér kimutatásánál elsősorban a szabir nép őstörténetével kapcsolatos legújabb kutatási eredmények állnak legközelebb a valósághoz, ezért hivatkozom több esetben rájuk.

A nagyjából felsorolt fontosabb kutatási eredmények — ezen összevont kötetben — összefüggőbben és világosabban mutatnak rá rovásírásunk ősiségére, egyedülálló rövidítési rendszerére, egyik legértékesebb

³ " [Emery Olah](#) Inkább úgy fejezném ki, hogy a Kárpát-medence jellegzetessége. Legrégebbi, eddig még elolvasatlan, emléke 23 000 éves, 8000 évtől fölfelé már egy pár olvasható magyarul, és a hunoktól felfelé méggyakoribbak a magyarnyelvű szövegek. A már kikristályosodni kezdő székely rovás ABC Árpád bejövételétől felfelé kezd gyakorivá válni. A székelyeknél mint rovást alkalmazták leginkább, de magyar részekben rovás mellett a kurzív változatot is használták elég gyakran. A kurzív változat a rovás tintával papírra, bőrre, hársfalevélre írt változata. Jellegzetessége a jelek egyenesről görbített vonalakra változása és a néha zsinórirásra hajazó betűkapcsolásai, és még egyszerű ligatúrák is. Az itt említett szakaszok kezdeteit csak a leletek alapján említettem, mindegyik szakasz lehet jóval régebbi is. Sokkal több van még a föld alatt, mint amit eddig megtaláltunk, vagy elpusztítottak. A messzi őskorba visszanyúló íráskezdetektől időben fölfelé kifejlett jelekből terjedt el az írás sokfelé, Nyugatra, Közél-Keletre, Ázsiába, stb. A velünk rokon népeknél megmaradt az ősi rovásjelleg, a velünk nem rokon népeknél meg néha a felismerhetetlenségig megváltozott, vagy átcicomálódott. A velünk nem rokon népek jelsorai mind az ősi K.-m-i ősjeleken élőködnének. Például a mai latin ABC. 3/4 része formailag azonosítható a teljes K.-m.-i jelkészlettel és vagy 10 jel a székely jelsorral. Viszont a székely jelsor időben visszafelé soha nem tűnik el, mindig jelen van 7-8 jele. A mai magyar nyelvben két élő ősbéce van a Székely és a Latin. Használjuk mindkettőt örömmel, szeretettel, nyugodt lelkiismerettel. Mindkettő a miénk, pontosabban a magyarság nélkül egyik sem létezne mai formájában."

kultúrkincsünkre. Elérkezett annak az ideje, hogy nemzeti önismeretünk javítására végre közkincsé váljék elsősorban a tanulóifjúság számára. Ugyanakkor régi mulasztásokat kell pótolni, hogy ősi írásbeliségünkről, műveltségünkről, kultúránk egyik bizonyítékáról a nyugati népek is tudomást szerezzenek.

Befejezésül, jövőnk építésével kapcsolatosan álljon itt egy elgondolkoztató példa. A húszas évek vége felé a diósgyőri vár tövében egy hatalmas, kb. hatszáz éves mogyorófa (nem tévedés, mogyorófa) állott, árasztotta évszázadok történelmi levegőjét. A legenda szerint még Nagy Lajos király felesége ültette, és állta évszázadok történelmi és természeti viharait, a nyári zivatarok villámsapásait mindaddig, amíg az alatta lakó erdőmérnöknek eszébe nem jutott, hogy szellőztetni kell a gyökereit. Ezért jó mélyen felásatta a hatalmas fa környékét, közben a hajszálgyökerek jó részét elvágta, aminek következtében a fa kipusztult, megszűnt élni. Az idők viharait hatszáz évig állta, de az emberi butaság egyhamar végzett vele. Így vagyunk valahogy ősi múltunkkal, nemzeti tudatunkkal. Ha elvágják az ősi gyökereket, mint nemzet előbb vagy utóbb elsorvad, megszűnik létezni. Nálunk sajnos ez a gyökérvágás már évtizedek óta tart. Ennek máris érezzük nemzetpusztító hatását, nemzeti tudatunk, nemzeti önismeretünk nagyarányú csökkenését. A határainkon túl élő és már-már elfelejtett testvéreink jajkiáltásaira kezdünk ébredezni bűnös közönyünkből. Csak még ne legyen késő! Hogyan is kezdi Arany János Buda halála c. eposzát:

*Hullatja levelét az idő vén fája,
Hatalmas rétegben terítve alája.
Én ez avart jártam, tűnődve magálltam,
S egy sárga levélen ezt írva találtam.*

Ez után következik a két testvérnek: Attilának és Budának testvérharca a hun birodalom hatalmának megszerzéséért, amely itt zajlott le a Kárpát-medencében és amelyet mint a magyarság történelméhez tartozó drámai küzdelmet ír meg a nemzeti tudat emelése céljából. Egy másik sárguló levélen találhatta írva eredetmondánkat: *Rege a csodaszarvasról*. Nem véletlen, hogy a már említett rovás botnaptár rovója erre a mondára utalva rőtta botjára ezt a két utolsó szót: Perzsia, Pannónia. A legendás hírű mezopotámiai Nimród király két fiának, Hunornak és Magyarnak küzdelmes útját írja le Perzsiától Pannóniáig, vagyis a Kárpát-medencébe, „ahol az ő nyelvüket beszélő népek éltek”. Buda halálával Arany tehát a monda folyamatosságára, azaz kontinuitására is utal. Az „idő vén fája” alatt Arany nemzeti múltunk, történelmünk hatalmas fáját érti, amely még az ő életében bőségesen ontotta ősi múltunkról mindazt, amit egy nemzet minden tagjának ismernie, tudnia kell ahhoz, hogy a legmostohább körülmények között is fenn tudjon maradni. Éppen ezért ápolni, gondozni kell ezt a fát, abahagyva gyökereinek további vagdosását, nehogy a diósgyőri mogyorófa sorsára jusson.

E könyv megírásakor úgy éreztem, hogy ősi írástörténetünk valamennyi nyelvemléke is az „idő vén fája” levelein található, s azokat ide gyűjtöttem,

hogy egy se vesszen el, hanem határainkon belül és azon túl a magyar nép ősi kultúráját hirdesse.

* * * * *

FRIEDRICH KLÁRA

FORRAI SÁNDOR EMLÉKEZETE

Forrai Sándor tanár, írástörténész, rovásírás kutató, református presbiter 2007 május 25.-én távozott közülünk. Fájdalmas hiányát csak úgy enyhíthetjük, ha nem engedjük elfeledni tanításait és idézzük gondolatait. Van miből merítenünk.....

A „rovásírás atyja” 1913-ban született Munkácson. Innen a trianoni békediktátum következtében menekülniük kellett, mert édesapja , aki az ottani városi rendőrségen dolgozott és a Turán Szövetség tagja volt, egymaga negyvenezer aláírást gyűjtött a visszacsatolás érdekében, amelyet vasutasok vittek Párizsba. A kisfiú, akit szülei a zöldhatáron menekítettek át testvérel együtt, már a családi otthonban megismerkedett a hazaszeretettel, magyar őstörténettel, cserkészettel, rovásírással. Az elemi iskolát Diósgyőrben, a középiskolát a nyíregyházi Evangélikus Gimnáziumban és Újpesten végezte. Kiváló rajzkészsége volt, ezért diákkorában több kitüntetést kapott. A katonaság után , 1935-ben a rendőrségen irodai alkalmazott lett, ahol megtanulta a gyors- és gépírást. Ekkor vette észre a hasonlóságokat a Marsigli olasz hadmérnök által lemásolt botnaptár rövidítései és a gyorsírás között. 1939-ben feleségével gyors-és gépíró iskolát alapított, amelyet 1952-ben államosítottak. Felesége, Marika több gyors- és gépírásos tankönyvet írt, és a kettejük által kidolgozott feltételes reflexológia segítségével kitűnő eredményeket értek el. Sajnálatos módon a Tanár úr látása gyengült, így rokkant nyugdíjba került

Ősi írásunkkal kapcsolatos cikkei 1974 –től jelennek meg , többek között a Gyorsírók és Gépírók Lapjában, a Magyar Nemzetben, az Élet és Tudományban, a Reformátusok Lapjában és a Turánban, amelynek szerkesztőségi tagja is. Mivel a finnugor származás és nyelvrokonság elméletet nem fogadta el, hiszen éppen a rovásírás indokolja legjobban ezen elmélet tarhatatlanságát, nem közölték írásait a Magyar Nemzetben, s ez igen bántotta. Végül a Reformáció 1998. 1-2. számában jelent meg a „Meddig sújtja még nemzetünket a Hunfalvy átok” c. korszaknyitó írása. Ez után a kutatók és történészek közül többen kaptak bátorságot a finnugor elmélet bírálatára.

Első volt abban is, hogy őseink írását az elméletek rabságából kiszabadítva, széles körben igyekezett közkinccsé tenni. Ehhez hatalmas gyűjtőmunkával létrehozott egy 125 képből és magyarázó táblából álló rovásírás vándorkiállítás, ahol az érdeklődők a szakmai vitacikkek helyett a rovásírás emlékeit időrendben és az írástörténeti kapcsolatrendszerben elhelyezve ismerhették meg. Ebben a kiállítási anyagban mutatta be a Fischer Károly Antal és Sebestyén Gyula közlései óta előkerült újabb emlékeket is. A kiállítás 1975-ben

a Református egyház XIII. kerületi, Frangepán utcai gyülekezeti terméből indult ismeretterjesztő útjára.

1985-ben jelent meg a „Küskarácsonytól Sülvester estig” címet és „egy botra rótt középkori székely kalendárium és egyéb rovásírásos emlékeink” alcímet viselő könyve. Ebben írástörténeti áttekintést és ismereteket találunk a magyar rovásírás eredetéről, kialakulásáról kapcsolatairól, rövidítési rendszeréről és természetesen a rovásnaptárról. Itt már kifejti azt a szintén úttörő gondolatot, hogy nem mi vettük át türköktől az írást, hanem az átadók voltunk. Rámutat arra is, hogy a kutatók eddig nem vették figyelembe azt a tényt, hogy magyar anyanyelvünk lejegyzésére csak a rovásírás alkalmas, hiszen a latin betűírás átvételétől számítva csaknem ezer évre volt szükség, hogy az ebből hiányzó és hangjaink lejegyzéséhez szükséges 13 jelet pótolni tudjunk. „a magyar nyelvet latinbetűs írással jegyezni csak nagy torzítás árán, vagy egyáltalán nem volt lehetséges. Az olvasó minduntalan tanúja lesz annak a harcnak, ahogy nyelvünk küzdött a betolakodó, idegen betűkkel szemben ..” írja e művében. Hasonlóan bátorságra volt szükség a sumer kapcsolat felvetéséhez, hiszen számolnia kellett azzal, hogy Torma Zsófiához hasonlóan emiatt kizárja magát a „tudományos” életből.

1988-ban a gödöllői Petőfi Sándor Művelődési Otthon adja ki „Az írás bölcsője és a magyar rovásírás” című könyvét. Ebben már határozottan leszögezi, hogy ősi írásunk is része annak az írásrendszernek, amely a mezopotámiai sumer és az egyiptomi képirásból fejlődött. Az utóbbival való rokonságra az úgynevezett bogárjeleket hozza fel bizonyítékként. Az ókrétai, mίνoszi szótagírással és a négyezer évvel ezelőtti kínai írással is talál kapcsolatot.

Fejezetet szentel a magyar rovásírás rövidítési rendszere és gyorsírás hasonlatosságainak, megismertetve bennünket egyúttal a gyorsírás történetével és jeles személyiségeivel.

Hat évvel később, 1994-ben egy 420 oldalas műben összegzi eddigi közreadott tudásanyagát, kiegészítve újabb kutatási eredményeivel és Dr. Esze Tamás református presbiter képgyűjteményével. E mű, „Az ősi magyar rovásírás az ókortól napjainkig” minden kutató és érdeklődő bőséges, pontos forrásanyaga lehetne, ha lenne újabb kiadása. Sajnos csak az antikváriumok ajánlatainak folyamatos figyelésével lehet néha hozzájutni. Megéri a fáradságot, ha a Széchényi Könyvtárban tanulmányozzák azok, akiknek fontosak a megbízható adatok.

„A hon visszafoglalásának 1100. évfordulója alkalmából” jelentette meg magánkiadásban „A magyar rovásírás elsajátítása” című tankönyvét. „A hon visszafoglalása” kifejezés és sok magánbeszélgetés bizonyítja azt, hogy nem fogadta el a „besenyő beüldözéses”, 896-os honfoglalás elméletet. Torma Zsófia erdélyi leletei és a rovásírás emlékei számára is meggyőzőek voltak korai kárpát-medencei jelenlétünkről. Gyenge látása miatt nem ő, hanem felesége, Marika rótt a tankönyv szép rovásjegyeit. Bőségesen találunk benne átírási feladatokat, szabályokat. A két K betű használatával kapcsolatban a hangrendhez való illeszkedést tartotta helyesnek, azonban nyitottságára jellemző, hogy elfogadta és támogatta azt a felvetésemet, hogy kezdő rovásírók csupán négyszög alakú K rovásjelet használják. Ebben a műben elsőként foglalja össze tömören, közérthetően a rovásírás rövidítési szabályait. Sajnos e munkája is hiányzik a könyvesboltok polcairól.

Nem törekedett mindenáron arra, hogy a még megfejtetlen emlékeknek olvasatot adjon. Bölcs véleménye az volt, hogy inkább várjuk meg az időt, amíg megtaláljuk az

értelmezést segítő párhuzamokat, mert az elsietett, rossz olvasat hosszú időre félre vezetheti a kutatókat.

A tanítást diavetítő és felolvasó segítségével akkor is folytatta, amikor már elvesztette látását. Figyelemmel kísérte a rovásírás jelentős eseményeit, Szakács Gáborral együtt ennek köszönhetjük személyes ismeretségünket, atyai barátságát. Amikor 1985-ben a Tudományos Akadémián Róna Tas András előadást és diavetítést tartott a szarvasi csont tűtartóról, még csak távolról tiszteltük Forrai tanár urat. 1998-ban rendezett rovásírás versenyünk után azonban az a megtiszteltetés ért, hogy Sanyi bácsi levélben keresett meg minket, és segítségünket kérte elképzeléseinek megvalósításához, többek között egy rovásíró egyesület létrehozásához. Ez kezdetben Magyar Rovók és Rovásírók Országos Szövetsége néven, jelenleg Forrai Sándor Rovásíró Körként működik. 2000-ben és 2001-ben kárpát-medencei versenyeinben fővédnökként vett részt. A sajtóban megjelent, őstörténetünkkel kapcsolatos írásokról felesége és felolvasó segítségével tájékozódott. 2003 tavaszán a Magyarok Házában ünnepeltük 90. születésnapját, amelyen a Turán szerkesztőségének több tagja is részt vett. Ekkor kiállításának még ép darabjai is bemutatásra kerültek.

A mindenkori kormányzatok figyelmét igyekezett felhívni ősi írásunkra. Antall József és Orbán Viktor legalább megköszönték könyvét, levelét. Sólyom László köztársasági elnöknek 2005-ben Berg Károly volt tiszteletbeli csecsen nagykövet és Illés Zoltán környezetvédő politikus közvetítésével juttatta el főműve utolsó példányainak egyikét és levelét. Válasz még egy köszönőlevél formájában sem érkezett.

Barátságot ápolt Imaoka Juichiro japán tudóssal, akinek átadta Himnuszunkat rovásírással, amely így bekerült az Imaoka által szerkesztett Magyar-japán szótár 15. oldalára. (Tokyo, 1973)

Részletes javaslatot dolgozott ki egy Ópusztaszeren felállítandó, a vérszerződést megőrkítő emlékmű létrehozására.

Magánéletével is példát mutatott. A Hunnia folyóirat 1998. évi negyedik számában, a Magyar Nemzettudat Tízparancsolatában foglalja össze hazafiaknak ajánlott és önmaga által is betartott életelveit. Forrásait mindig pontosan megnevezte és jó tanárként a jót kereste tanítványaiban, kutatótársaiban, embertársaiban. Amikor utolsó napjaiban meglátogattuk a kórházban, terjesztő munkája továbbvitelére bízott.

Egy életen át tartó, műveltségünket mentő munkájáért hivatalos, állami kitüntetést soha nem kapott. Ezért 2005 februárjában az érdi, szegedi és móri rovásírók támogatásával javasoltuk személyét a Magyar Örökség Díjra. Az akkor 92 éves Tanár úrral együtt reménykedtünk, de a Magyar Örökség és Európa Egyesület nem tartotta életművét és legnagyobb műveltségi kincsünket, a rovásírást méltónak a díjra.⁴ Ezért a Forrai Sándor Rovásíró Kör megalapította a Szkita- Hun-Pártus-Avar-Magyar Nemzeti Örökség Díjat, amelyet elsőként posztumusz Forrai Sándor kapott meg és Forrai Zsolt, a tanár úr fia vette át a 2007-es Kárpát- medencei Rovásírás Versenyen.

Forrai Sándor érdemeit a következőkben foglalhatjuk össze:

- Alapos előtanulmányok után rendszerezte a rovásírásról való eddigi ismereteket.
- Cáfolta a helytelen, hamis elméleteket ősműveltségünket illetően.
- Az új szempontok szerint elhelyezte a rovásírást az egyetemes írástörténet rendszerében.

⁴ 2013. március 23. Forrai Sándor kapott a Magyar Örökség Díjat.

-Vállalta az ismeretterjesztés, oktatás szervezésének, gyakorlatának nehézségeit. Tankönyvet írt ősi írásunk terjedése és fennmaradása érdekében.

-Összegyűjtötte és közreadta a rovásírás újabban felfedezett emlékeit.

-Tántoríthatatlanul próbálkozott az egymást váltó kormányok figyelmét felhívni ősi műveltségünk íráskincsére.

-Folyamatosan figyelte a rovásírás eseményeit és támogatta az előrevivő kezdeményezéseket.

Elmondhatjuk, hogy megmutatta az irányt, kitaposta az ösvényt, járjunk hát rajta, mert ezen az úton egyetlen lépésünk sem vész kárba.....

2007

* * * * *

Szakács Gábor

Tatárlaka titka

„Rovott írásunkat fönntartjuk immár mindörökre a magunkénak, magyarnak...”

Miközben a világ nagy kultúrái hatalmas építményeikkel hívják fel magukra a figyelmet, a magyarság elődeinek számító rokon népek reánk hagyományozott legősibb tudását három, mindössze néhány centiméter nagyságú agyagtáblácska hirdeti. A tatárlakai leletek kultúrtörténeti jelentősége mégis túlszárnyalja valamennyi vetélytársát.

A három tárgyacska legnagyobbika, a korong ugyanis sumér képírást és mai szóhasználattal rovásjeleket visel, ráadásul - egyes szakvélemények szerint - évezredekkel előzi meg a mezopotámiai íráskultúrát. A rovásírás elnevezés, ami egyaránt jelent felületbe karcolást és felületre írást, kiváló szobrászunktól, Fadrusz Jánostól származik, előtte középkori krónikásaink hun és szkíta írásként jellemezték, míg a XIX. századtól a hun-székely alak terjedt el. A leletek korának meghatározása és a rajtuk lévő jelek értelmezése kutatónként eltérő, ám feltárásuk körülményei tisztázottak.

Alig néhány hete múltott száz éve, hogy 1906. július 15-én Orosz Endre a tartariai (Tatárlaka) vasúti őrház és a Maros között húzódó szántóföldön az akkor már hírneves tordosi leletekhez hasonló kerámiákat, obszidián köveket és egyéb ősrégi tárgyakat talált. Az ásatást csak 1942-ben folytatta a Kolozsvári Egyetem Ókori Intézete, majd a háborút követően másfél évtizedre ez is leállt. A táblácskákra végül 1961-ben Nicolae Vlassa román régész bukkant, ám a feltárás nem megfelelő dokumentálása bizonyos kérdéseket mindmáig nyitva hagyott. Mivel röviddel az 1985-ben tervezett további kutatását megelőzően elhunyt, a terület azóta is háborítatlanul őrzi a múlt emlékeit.

A Vlassa féle ásatásról a legátfogóbb tanulmányt a román régésszel személyes kapcsolatban állott Makkay János őstörténész professzor írta A tartariai leletek címmel.

Tőle tudjuk, hogy a ma már jól ismert agyagtáblácskák mellett számos csont töredék, agyag- és alabástrom szobrocska is előkerült a feltárási gödörből. Eredetükről azt tartja, hogy valahol az Égei-tengeri központokban sumér személy adta át tudását egy feltehetően erdélyi kereskedőnek, aki aztán hazájában is elterjesztette a jeleket a Krisztus előtti 3. évezredben.

A Knight-Lomas kutatópáros ezzel szemben azt írja Múlt üzenete címmel megjelent kötetében, hogy „... a leleteket körülvevő közetrétegeken elvégzett, megbízható rádiókarbonos kormeghatározás

elvégzése után kiderült, hogy a tatári táblák sokkal régebbiek, mint a legkorábbi sumér szimbólumok. (...) nem lehet megkerülni a tényt, hogy ha létezett kapcsolat a két írásrendszer között, akkor csak a sumérek lehettek azok, akik az erdélyiektől tanultak.”

Azóta számos megfejtési kísérlet látott napvilágot. Forrai Sándor a rovásírás Z, NY, GY, B és P betűit ismerte fel a jelekben, könyvében mezopotámiai, föníciai, egyiptomi, krétai párhuzamokról tesz említést. Badiny Jós Ferenc az Igaz történelmünk vezérfonala Árpádig című kötetében protosumir képirású fogalomjegyeknek tartja a korongon lévő ábrákat és betűket, amelyekben nem kereshetünk csupán hangértékű rovásjeleket. Az ő olvasata ennek tükrében így hangzik: „Oltalmazónk! Minden titok dicső Nagyasszonya! Vigyázó két szemed óvjon Nap atyánk fényében!” Tőle tudjuk, hogy a C14-es méréseket Dr. Hans E. Suess, a San Diegoi Egyetem professzora végezte, amelynek eredményeként a leletek korát az Kr.e. 5500-5000-re tette, ezek tehát napjainktól számítva 7000-7500 évesek.

Kabay Lizett, kolozsvári néprajzkutató és művészettörténész Kulcsképekhez kulcsszavak című művének jelképtelmezésében a Nap ékjelét, a Nap és a Hold együttes ábrázolását, és a sumér tízes számnevet találjuk. A megfejtés bonyolultságát annak tulajdonítja, hogy nincs elég jel- és ábraisméltés a táblácskákon.

Friedrich Klára rovásíráskutató/oktató, aki Kőbe vették, fába rótták című könyvében mintegy negyven megfejtést gyűjtött össze, maga pedig a gödörben talált valamennyi tárgyat egységes egészként értelmezve arra a véleményre jut, hogy egy temetkezés emlékeivel van dolgunk. Erre utalnak a csőtálpas vázában elhelyezett bálvány szobrocskák, míg a korong és téglalap alakú agyagtáblácskák jelei az elhunyt személy életútját mesélik el. Igen lényegesnek tartja a korong bal felső sarkában található V alakú jelet, mivel ezzel indul az értelmezés.

A legmegdöbbentőbb az egész történetben, hogy miközben számos nemzet tudósai keresik a megfejtést, éppen a Magyar Tudományos Akadémia nem tett és nem tesz semmit a leletek üzenetének értelmezésére, tagjai nem terveznek további ásatást az egykori feltárási területen. Román történészek ezzel szemben a három táblácska felnagyított mását is magába foglaló emlékművet avattak 2003-ban a Szászsebest Szászvárossal összekötő E68-as főútról Tatárlakára vezető mellékút leágazásánál. Az eseményt megörökítő táblán kizárólag román nevek szerepelnek, ami azt jelzi, hogy egyetlen mérvadó magyar szervezet nem kívánt azon részt venni és nem is képviseltette magát az ünnepélyen. A magyar intézmények ekkora érdektelensége láttán nem csoda, hogy a „tartaria” nevű honlapokon megkezdődtek a kísérletek a táblácskákon szereplő jelek román népművészet díszítő elemeivel történő azonosítására.

A tatárlakái lelet, önmagában akár kevés is lehetne a rovásírás Kárpát-medencei ősiségének bizonyításához, ha Vén András tordosi református tanító 1875-ben fel nem hívja a világ legelső régésznoje, az erdélyi származású Torma Zsófia figyelmét a Maros

helybéli partfalából kihullott számtalan cserépedény és csontváz töredékre. Az életét a kutatómunkának szentelő hölgy mintegy tízezer rovásjeles cserép töredéket és korongot gyűjtött, ezeket az akkori nevén kolozsvári Nemzeti Múzeum vásárolta meg. Kutatómunkáját Makkay János, Forrai Sándor, Badiny Jós Ferenc, Friedrich Klára fent említett kiadványaikban méltatják, nem úgy, mint a hivatalos kortárs történész elit, amely a tudós asszonyt nézetei miatt kiközösítette, kigúnyolta. Számukra megbocsáthatatlan bűne az volt, hogy Zsófia a rovásjelek és a sumér képirás rokonságát hangoztatta, ami Trefort Ágoston vallási és oktatási miniszternek 1877-ben tett, csupán a finnugor elméletet valló tudósok támogatásáról szóló kijelentése idején megpecsételte sorsát.

Pedig Zsófia asszony jó helyütt kutakodott. Belgrád Vinca nevű külvárosáról, valamint a Maros parti Tordosról elnevezett Kr.e. 6.000-3.000-ig tartó műveltség úgy jelentőségében, mint időtartamában és korában össze nem hasonlítható a finnugornak nevezett, ám ebben a formában soha nem is létezett népcsoport múltjával. Különösen elgondolkodtató, hogy a jelenlegi nevén kolozsvári Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeumban látható, ám a feltáró Torma Zsófia nevét nem említő kiállítás cseréptöredékeinek egyikén ugyanaz a fésűfog alakú, fordított rovás P betű látható, mint a boszniai Viszokóban jelenleg is folyó ásatások helyszínén, továbbá Trójában, Egyiptomban és az iráni Tepe Yahyában. Ugyancsak több ásatáson találtak a korongon látható B, GY, F, Z rovásbetűket.

A tatárlakai táblácskákat egyelőre nem állították ki, mivel a kolozsvári múzeum védett tárgyká történő nyilvánításukat kérte a minisztériumtól. Amint az erre vonatkozó, azt helybenhagyó döntés Bukarestben megszületik, kiállításuk után filmezésükhöz, fényképezésükhöz különleges engedélyre lesz szükség.

A három, szinte aprócska méretű lelet meghatározó fontosságú a Kárpát-medence története szempontjából. Mert meglehet, hogy a magyarság jelenleg is élő legközelebbi rokonai a Távól-Keleten találhatók, az ott eddig feltárt rovás emlékek évezredekkel későbbiek a Kárpát-medenceinél. A terület jelentőségét az sem csorbítja, hogy Európa bizonyos vidékein (pl. Glozel, Mas-d'Azil) és egyes barlangrajzokon ennél idősebb, a mi rovásunkhoz hasonló jeleket találtak, mert azokon a tájakon viszont nem élnek olyan népek, akik azokat a jeleket napjainkban is képesek lennének használni.

Bár a rovásírást a latin írásbeliség átvétele óta az elmúlt évezredben megkísérelték betiltani, a rovás emlékeket megsemmisíteni - és ebben különösen élen járt Hunfalvi Pál, a Magyarok nevezett Tudományos Akadémia magyargyűlölő könyvtárosa -, teljes mértékű visszaszorítása nem sikerült. A nép megtartotta emlékezetében, feltüntette mindennapi használati tárgyain, erdélyi fatemplomain, mert valahol lelke mélyén érezte, hogy ez az ő őseinek a hagyatéka, amelyet ápolnia, s őriznie kell.

Az olyan, szinte elfeledett személyeknek, mint Vén András, Orosz Endre, valamint az elhivatott kutatóknak, mint Torma Zsófia és Forrai Sándor köszönhetően, főleg a gyermekek körében ma már ismét megállíthatatlanul terjed a rovásírás elsajátítása a muravidéki Lendvától a kárpátaljai Beregszászig, a felvidéki Nyitrától a délvidéki Zentáig.

És ez nem véletlen, mert a magyar az egyetlen nemzet, amely rokonnépei utódként több ezer év után is ugyanott él, ahol elődei már rovásírással üzentek, ahogyan Fadrusz János is fennen hangoztatta:

”Látom, jönnek az idők, amikor iskoláinkban tanítani fogják gyermekeinket őseink betűrendszerére... Az idegen látja őseink legsajátosabb kezeírását. És minden magyar büszkén, fönndobogó szívvel fogja az idegennek mutatni a rovott felírást és magyarázni,

hogy őseink évezredek át ezekkel a betűkkel írtak! És ez a miénk volt, mi fönntartottuk és fönntartjuk immár mindörökre a magunkénak, magyarnak...”

2007

* * * * *

Márai Sándor

Mennyből az angyal

New York, 1956 Karácsonyán

Mennyből az angyal – menj sietve
 Az üskös, fagyos Budapestre.
 Oda, ahol az orosz tankok
 Között hallgatnak a harangok.
 Ahol nem csillog a karácsony.
 Nincsen aranydió a fákon.
 Nincs más, csak fagy, didergés éhség.
 Mond el nekik, úgy, hogy megértsék.
 Szólj hangosan az éjszakából:
 Angyal, vigyél hírt a csodáról.

Csattogtasd szaporán a szárnyad,
 Repülj, suhogj, mert nagyon várnak.
 Ne beszélj nekik a világról,
 Ahol most gyertyafény világol,
 Meleg házakban terül asztal,
 A pap ékes szóval vigasztal,
 Selyempapír zizeg, ajándék,
 Bölcs szó fontolgat, okos szándék.
 Csillagszóró villog a fákról:
 Angyal, te beszélj a csodáról.

Mond el, mert ez világcsodája:
 Egy szegény nép karácsonyfája
 A Csendes Éjben égni kezdett –
 És sokan vetnek most keresztet.
 Földrészek népe nézi, nézi,
 Egyik érti, másik nem érti.
 Fejük csóválják, sok ez sokaknak.
 Imádkoznak vagy iszonyodnak,
 Mert más lóg a fán, nem cukorkák:
 Népek Krisztusa, Magyarország.

És elmegy sok ember előtte:
 A katona, ki szíven döfte,
 A fazekas, ki eladta,
 Aki háromszor megtagadta.
 Vele mártott kezet a tálba,
 Harminc ezüstpénzért kínálta
 S amíg gyalázta, verte, szidta:
 Testét ette és vérét itta –
 Most áll és bámul a sok ember.
 De szólni hozzá senki nem mer.

Mert Ő sem szól már, nem is vádol,
 Néz, mint Krisztus a keresztfáról.
 Különös ez a karácsonyfa.
 Ördög hozta, vagy angyal hozta –
 Kik köntösére kockát vetnek,
 Nem tudják, mit cselekszenek,
 Csak orrontják, nyínak, gyanítják
 Ennek az éjszakának a titkát.
 Mert ez nagyon furcsa karácsony.
 A magyar nép lóg most a fákon.

És a világ beszél csodáról,
 Papok papolnak bátorságról,
 Az államférfi parentálja,
 Megáldja a szentséges pápa.
 És minden rendű népek, rendek
 Kérdik, hogy ez mi végre kellett.
 Miért nem pusztul ki, ahogy kérték?
 Miért nem várta csendben a végét?
 Miért, hogy meghasadt az égbolt,
 Mert egy nép azt mondta: „Elég volt.”

Nem érti ezt az a sok ember,
 Mi áradt itt meg, mint a tenger?
 Miért remegtek világrendek?
 Egy nép kiáltott. Aztán csend lett.
 De most sokan kérdik: Mi történt?
 Ki tett itt csontból, húsból törvényt?
 És kérdik, egyre többen kérdik,
 Hebegve, mert végkép nem értik
 -- Ők, akik örökségben kapták -- :
 Ilyen nagy dolog a Szabadság?

Angyal, vidd meg a hírt az égből,
 Mindig új élet lesz a vérből.
 Találkoztak ők már néhányszor
 A költő, a szamár s a pásztor –
 Az alomban, a jászol mellett,
 Ha az Élet elevent ellett,
 A Csodát most is ők vigyázzák,
 Leheletükkel állnak strázsát,
 Mert Csillag ég, hasad a hajnal,
 Mond meg nekik –
 mennyből az angyal.

* * *

MARSCHALKÓ LAJOS (1903-1968)

ÚJ BIBLIÁT

Szentírás lett itt Nyugaton a csekkönyv,
 Szakálas Marxok írtak Bibliát,
 De Sináj hegyén csipkebokor gyúlt ki
 S szólította az embernek fiát:

"Össze kell törni mind a kőtáblákat,
 Át kell írni az öreg Bibliát,
 Különbet írt, mint Máté, az apostol,
 Vérével annyi sok magyar diák.

Az Új Heródes hiába parancsolt,
 Hiába küldött gyilkos sereget,
 Bégó báránként nem akartak halni
 E csillag-lelkű magyar gyerekek.

Itt Nyugaton csak tehetetlen álltak
 A katonák s a sápadt férfiak...
 Harcolni, halni senki sem akart itt
 E vérző, árva gyerekek miatt!

Bábel mocsarán lángolt a neon-fény,
 Kamasz-lányt ölelt a kölyök kamasz,
 S túl hős-halált halt egy kis iskoláslány,
 Hogy fénybe gyúljon a magyar tavasz.

Itt elvet árult a néptribun, s a kalmár
 A templom előtt mérte aranyát...
 S ott szabadságért szent halálba küldték
 Fiaikat az édesanyák.

És meghaltak a tízéves kis hősök,
 Niobe mégse siratta fiát.
 Itt szét kell zúzni mind a kőtáblákat,
 Át kell írni az öreg Bibliát.

Hősi temető van-e a világon,
 Hol együtt nyugszik kétszáz kisgyerek?
 S a hant alól is azt sikoltja vérük:
 -- Segítsetek, ti népek, emberek!

Fáklyát gyújtott a kislány en-testéből,
 Jézus! Az égből Te láttad magad,
 Száz kis Szent György és ezer kis Jeanne d'Arc
 Halt ott érted a romfalak alatt.

Nyugat-Pilátus hókezeit mosta,
 A farízeus rádión beszélt,
 S kétszáz gyerek-hős szállt a temetőbe,
 Szabadság ura... mert csak érted élt.

Szabadságot! -- így üvöltött a börze,
 Míg kavargott a véres vad tusa,
 De szabadságért egyedül veszett el,
 Magyarország, -- a népek Krisztusa.

Ám föld alól és a temetők árkából,
 Felsírnak halott magyar gyerekek,
 Kis csontkezük az égre dörömböl,
 Áruló Nyugat -- százszor jaj neked!

Kialszik fényed, szabadság Júdása,
 Összedölsz, gyáva nyomorult világ,
 S szét fogjuk zúzni minden kőtábládat,
 Át fogjuk írni minden Bibliád."

1956. november 5.

~ * * * * *

PONGRÁTZ GERGELY (1932-2005)
A Corvin köz főparancsnoka

Pongrátz Gergely 2004

Önéletrajz

1932. február 18-án születtem, Szamosújváron.

A magyarságtudatot és a magyar haza szeretetét szüleink belénk nevelték és a harmincas évek végén a román gyerekek sokszor belénk verték.

A háború befejeztével először Mátészalkára költözött a családnk, majd amikor édesapám hazajött, Soroksárra kerültünk, ahol édesapám kilenc gyermeke után 13 hold juttatott földet kapott és azon gazdálkodott.

Én agronómus lettem és csakis őrzőangyalomnak köszönhetem, hogy börtön nélkül megúsztam a közel 12 évig tartó kommunista rendszert. Mint a szobi járási tanács takarmánygazdálkodási előadója, majd a ceglédi városi tanács főállattenyésztője, alkalmam volt megismerni a magyar paraszt szomorú, elkeseredett helyzetét és ez nagymértékben hozzájárult politikai művelődésemhez.

Két évig voltam katona, mely idő alatt kétszer voltam őrvezető. Egyszer lefokoztak azért, mert egy politikai foglalkozáson olyan kijelentést tettem, hogy a kommunizmus nem más, mint állami kapitalizmus. Szerencsém volt, mert ez akkor 15 évi kényszer-munkát is jelenthetett volna.

Az 1956-os forradalom kitörésének híre a hényelpusztai állami gazdaságban ért, ahonnan október 24-én reggel indultam Budapestre, mert éreztem, hogy testvéreim is részesei a felkelésnek. Tudtam, hogy mellettük van a helyem. A Corvin közbe októ-

ber 25-én hajnalban kerültem, ahol bajtársaimmal és testvéreimmel én is részese lettem azoknak a harcoknak és tárgyalásoknak, amelyek a forradalom győzelméhez vezettek. Életem legnagyobb kitüntetése akkor ért, amikor október 30-án a corvinisták engem választottak meg főparancsnokuknak.

1956. november 28-án hagytam el Magyarországot.

1957 tavaszán a Chicagóban megtartott Szabadságharcos Kongresszuson Király Béla elnök mellé engem választottak meg a Magyar Szabadságharcos (Nemzetőr) Világszövetség alelnökének. Azóta a sok viharon átment szövetségnek 15 éven keresztül voltam elnöke, mely tisztségről és szövetségi tagságomról 1982 februárjában lemondtam.

Forradalmunk 25. évfordulója során elhatároztam, hogy megírom a Corvin köz 1956-os történetét és szerepét a forradalomban.

* * * * *

Részlet

Pongrátz Gergely

CORVIN KÖZ 1956⁵

Október 25

Magdi becsomagolt valami ennivalót, hogy vigyük el Bálintnak és Ernőt minden tiltakozása ellenére lefektettük. Ha tud, majd a délelőtt folyamán bejön a Corvin közbe ahol megtalál bennünket. Ödön, Bandi és én elindultunk gyalog Budapestre. Őszintén irigyeltem bátyáimat, mert ők már átestek a tűzkeresztségen és mindkettőjüknek géppisztolya is volt. Nekem nem volt semmilyen fegyverem és kitüntetésnek éreztem amikor hol az egyik, hol a másik átadta a géppisztolyát, hogy én vigyen. Vigasztaltak, hogy rövidesen nekem is lesz, csak tudjam majd használni. Néhányszor fegyveres srácok megállítottak bennünket, de amikor megmondtuk, hogy hova megyünk, többen csatlakoztak hozzánk, ugyanis a Corvin köznek már egész Budapesten híre volt. Hiába kértem fegyvert tőlük, attól senki sem akart megválni. A Boráros téren azonban egy 30-35 év körüli férfi nekem adta Mauser puskáját, két zsebre való tölténnyel. Ő haza ment lefeküdni. Azt mondta, hogy amikor felébred, majd szerez magának másik fegyvert és hogy a puskának úgysem kell az alvás. Olyan boldog voltam, hogy megcsókoltam a puskámat és alig vártam, hogy én is átessek a tűzkeresztségen. Ahogy a Corvinhoz közeledtünk mind sűrűbben állítottak meg bennünket és az út végét már kiabálva tettük meg: „Magyar, ne lőjj!” Felmentünk a József körút 82-be, a második emeletre, ahol a délután folyamán bátyáim foglaltak tüzelőállást. A két szobának négy ablaka nézett a Körútra és a 10-12 srác közül csak kettő volt az ablakoknál. A többi a fotelekben, a földön és egy diványon aludt. Ödön és Bandi elmentek Bálintot megkeresni, én ott maradtam a

⁵ Pongrátz Gergely: Corvin köz 1956, A szerző kiadása. 1982 -1992

srácokkal. Mondták, hogy keressek én is egy fekvőhelyet valahol, mert ha szükség lesz rám, úgylis felébreszt a fegyverek hangja.

Nyolc óra körül lehetett, amikor a srácok felébresztettek. Egyikük már korábban lement a Corvinba, ahol öregasszonyok és emberek osztogattak ennivalót a felkelőknek. Nekem is hoztak egy almát és egy nagy szelet zsíros kenyeret, újságpapírba csomagolva. Megettem és közben beszélgettünk a srácokkal. Egy beszédkáros, 3 katona és vagy 6 fiatal 16-18 év körüli gyerek volt a két szobában. Senki sem tudta a másik nevét és nem is kérdezte, mert ez valóban nem volt fontos. Bajtársak voltunk és az volt a lényeges. Mindenkit valamilyen külső ismertetőjel szerint hívtunk és akkor hamar mentek a keresztelések. Beszédkáros, Szemüveges, Micisapkás, Kalapos, Kiskatona, Csonkakezű, Hosszú és így sorba olyan neveket adtunk egymásnak amelyek legjobban ráillettek viselőjére. Egy-egy név rajta is maradt az illetőn és soha senkinek nem jutott eszébe, hogy tiltakozzon az új neve ellen. Engem „Bajusznak” hívtak és ez a név rajtam is maradt végig. A gyerekek közül ketten voltak ipari tanulók, a többi gimnazista vagy első éves egyetemi hallgató volt. A Kiliánból megszökött munkaszolgálatos katonáknak most volt először fegyver a kezükben. Ebben a csoportban többen voltak olyanok, akik már 24-én délelőtt jöttek erre a környékre, amikor a páncélaút megsemmisítették. Ők már áttestek a tűzkeresztségen. Lelkesen, hangos szóval mesélték el ők is az előző napi támadások visszaverését. Az ablakon kinézve balra, láttam a kiégett páncélaút és jobbra, egy kicsit feljebb a Körúton, a kiégett tankot. Halottakat azonban nem láttam sehol, mire a srácok megmagyarázták, hogy az éjszaka folyamán vöröskeresztes orosz teherautók jöttek és összeszedték a halottjaikat. Senki sem bántotta őket.

A környéken uralkodó csendet most egy messziről jövő kiáltás verte fel, amelyet átvéve négyszer-ötször megismételve mind közelebről és közelebről hallottunk:

„Egy tank és két teherautó a Borárosról!” A Beszédkáros ment az ablakhoz és ő is kiáltotta: — Egy tank és két teherautó a Borárosról! Vagy háromszor még megismételték. Csőre töltöttünk és mindenki helyet keresett magának az ablak előtt. Vártunk. Ödön rontott be a szobába és mondta, hogy a Kiliánban ÁVO-sok vannak, az Üllői úti részt foglalták el. Oda is küldött egy felkelő csoportot, akiknek csak a fele jött vissza. A többiek fogságba estek. Most azonban ezt a támadást kell visszavernünk, majd utána megyünk a bajtársakért a Kiliánba.

— Öcsém, — szólt nekem, vártad, hogy átess a tűzkeresztségen. Hát most itt az alkalom. Vigyázzatok, húzódjatok le, ne adjatok célpontot a ruszkiaknak!

Éreztem a szívemet, ahogy a torkomban dobogott. Az a szó, hogy félelem, nem fejezi ki azt, amit éreztem. Azt hiszem, hogy azokra az érzésekre nincs is megfelelő kifejezés a szótárban. Az oroszok azonban jöttek és a Ferenc körúton már lőtték is őket. A tank, amelyik elől jött minden irányban lőtt 76-os lövegével, és két gépfegyverével pásztázta az ablakokat. Most már mi is löhattunk, mert elérték a keresztveződést. Láttam a tank ágyújának a csövét pontosan felénk fordulni. Felordítottam: — Feküdj! A lövedék a felettünk lévő emeletet érte, csak vakolat esett ránk a plafonról. Visszamentünk az ablakhoz, amikor láttuk, hogy orosz katonák szökdösnek fától-fáig és kaputól-kapuiig. Ruszki gyalogság! Az egyik kapualjban megláttam egy orosz fejet, ahogy az utat nézte. Céloztam és meghúztam a Mauser puskám ravaszát. Láttam, hogy az orosz katona kiesett a járdára. Borzasztó érzés vett erőt rajtam, de ez már nem félelem volt. A félelem elmúlt, ahogy a harc megkezdődött. Az a tudat, hogy én egy embernek oltottam ki az életét olyan érzést keltett bennem, amit a halálos ellenségemnek sem kívánok. Sírtam és

visszahúzódtam a hátsó fal mellé. Nem sokáig lehettem ott, mert a srácok elkezdtek kiabálni: — Bajusz, ne sírj most! Jönnek a ruszki! Majd ha visszavertük a támadást lesz időd sírni. Gyere adj nekik! Ők támadnak, mi csak védekezünk. Ha ők nem támadnának, nem folya a vér. Nekünk azonban tartani kell a Corvint!

Visszamentem az ablakhoz. A tank, pontosan alattunk volt és alig lépésben haladt előre. Minden irányba szórta a tüzet a lövegéből és a gépfegyvereiből. Már kapott néhány üveg benzint, de nem égett. Volt egy láda kézigránátunk és egyiket a másik után dobtam rá, de nem robbantak. Ödön előszedte a zsebkendőjét, egy benzines üveg dugóját kivette és benzint öntött a zsebkendőre. A zsebkendő sarkát becsavarta a dugóba és úgy tette vissza az üvegbe, hogy a benzines zsebkendő, mint egy zászló lobogott az üveg oldalán. Meggyújtottam a zsebkendőt és az egyik katona, aki tartotta az üveget, már dobta is. Telitalálat! A tank, amelyik már kapott vagy 5 üveg benzint, lángalobbant. Tüzelése megszűnt és gyors iramban menekült. Alig 100 méterre azonban megállt, és néhány orosz katona ugrált ki belőle égő ruhával. Amire földet értek, lefeküdtek és többet nem mozdultak. Minden irányból golyózápor hullott rájuk. Mind a két teherautó felszaladt a járdára és megállt. Vezetőit találat érte. Az egyik után 76-os löveg volt kötve. A teherautók valamilyen csoda folytán nem robbantak fel, pedig tele voltak lőszerrel. Az egyik a 76-os löveghez repeszgránáttal, a másik gépfegyverhez és géppisztolyhoz, való, tölténnyel volt megrakva. Ötven-hatvan karabélyt és géppisztolyt szedtünk össze a halott oroszok mellől, amelyeknek hihetetlen gyorsasággal akadt új gazdájuk. Olyan forradalmárok és munkaszolgálatosok, akik fegyverre vártak. A Corvin köz tűzereje ismét erősödött.

Csend lett a környéken. Csak az Üllői útról hallatszottak néha lövések és rövidebb-hosszabb géppisztoly sorozatok. Azt viszont ami a Körúton volt, nyugodtan lehetett halálos csendnek nevezni. Orosz halottak heverték mindenhol. Sajnáltam őket, de a bajtársak szavai jutottak eszembe: „Ők támadnak, mi csak védekezünk. Ha ők nem támadnának, nem folya a vér”.

Gerő Ernőék hívták be az oroszokat, hogy néhány gazembernek az uralmát biztosítsák, ha kell, a nemzet lemészárlása árán. Hát, ha az oroszok belementek ebbe a játékba és most ők húzzák a rövidebbet, az nem a mi bûnünk. Ez a mi hazánk és ezt nekünk kötelességünk megvédeni. Édesanyám egyik szerzeményének a refrénje jutott eszembe, Reményik Sándor versét zenésítette meg: „Meghalunk, de előbb megfizetünk érte”. Úgy is van! Most nem a mi életünk a fontos, hanem a magyar nemzet szabadsága.

Beszélggettünk a fiúkkal és úgy éreztem, hogy valami magyarázatot kell adjak az előbbi sírásomra. Amikor szóba került, az egyik gyerek megkérdezte, hogy azt hiszem, én vagyok az egyedüli aki ezen átment? Ó is, és valószínűleg mindenki, amikor az első halottját meglátta, úgy érezhetett mint én. Ez azonban harc! A hazáért! Hogy mondtad az előbb? Meghalunk, de előbb megfizetünk érte!... Egy másik srác szólalt meg és azt mondta, hogy az nem baj, ha meghal. Most csak az a fontos, hogy sok szolgálja legyen a másvilágon. Emlékszel Lehel kürtjére? Az biztos, hogy nem adom olcsón az életem! Keservesen megfizetik!

A reggeli harcokban a mi veszteségünk egy súlyosabb és két könnyebb sebesült volt. A súlyosabb sebesült srácot elvitték a kórházba, a két könnyebb sebesültet bekötözték és maradt. Ödön ment le a Corvinba mindjárt a harcok után és küldte a mentőket. Még most sem jött vissza, pedig már több mint fél órája elment. Ernőt, Bandit és Bálintot láttam az ablakból, amikor vagy 20 felkelő társaságában leszerelték a 76-os löveget az orosz

teherautóról és behúzták a Corvinba. Fegyveres és fegyvertelen srácok a két teherautón lévő lőszert is behordták a mozi előcsarnokába.

Az idő délhez közeledett és az utóbbi fél órában egy-egy ágyúlövést is hallottunk az Üllői út irányából, de tankot nem láttunk egyet sem. Mondtam a srácoknak, hogy én is lemegyek a Corvinba, megnézni mi van ott.

Amikor befordultam a Kisfaludy köz sarkán, egy harcost láttam a járdán feküdni élettelenül. Aligha lehetett 17 éves. A 2-es számú ház előtt másik három gyerek volt kiterítve. Ödönt kerestem, akit a benzinkútnál találtam meg. Üvegeket töltött, többen segítettek neki. Frotír törülközőkből szakítottak le két ujjnyi széles csíkokat és azokat kötötték az üveg nyakára. A benzinkút mellett volt a 76-os löveg is. A Kilián laktanyában ÁVO-sok vannak és már reggel óta lövöldöznek. A löveget is azért hozták ide, hogy vagy hármat-négyet odapörköljenek nekik. Bandit is majdnem meglőtték. Szerencséje volt, mert ahogy szaladt az Üllői úton a fal mellett, a golyók előtte a falba csapódtak és csak vakolattal telt meg mind a két szeme. Nem látott semmit, a bajtársak vitték be a segélyhelyre, ahol Doki kimosta a mészport. Most is ott van.

— Fiúk! szólt Ödön, — tudjátok csinálni nélkülem? Úgy kössétek azt a rongyot az üveg nyakára, mintha csokornyak kendő lenne. Később majd visszajövök. Töltsetek meg minden üveget. Elég, ha minden negyedekre köttök rongyot. Ha valaki jön benzinért, adjatok neki és mutassátok meg, hogyan kell használni.

Közben a srácok ruháskosarakban üres üvegeket hoztak. Mondták, hogy amikor bekopognak egy-egy lakásba és üres üvegeket kérnek, a télire eltett paradicsomot is kiöntik a háziasszonyok és mindenhol kapnak üveget, mikor elmondják mihez kell.

Bementünk a segélyhelyre, ahol megismertem Dokit és Pufit, két orvosunkat; Zsuzsát, Erzsit és Kócost, akik most az orvosoknak segítettek, míg nem volt harc. Bandi már teljesen rendbe jött és ő is elmondta, hogy mi történt. Az ágyakon vagy 15 sebesült feküdt, de egyik sem volt súlyos. Vagy 10-et, akik súlyosak voltak, már elvitték a kórházba.

Amikor kijöttünk a segélyhelyről, a mozi előtt egy kis csoportot láttunk. Odamentünk. Két 13-14 éves lány és egy öreg néni, zsíros kenyeret osztogatott a harcosoknak egy ruháskosárból. Mi is kaptunk egy-egy jó karéj zsíros kenyeret, zöldpaprikával. A moziból is és a környező épületekből is jöttek forradalmárok és a ruháskosár tartalma hamar elfogyott. Az ennivaló mellé egy kis biztatást is kaptunk az öreg nénitől, aki elmondta, hogy két unokájával, ők is tenni akarnak valamit a forradalomért.

Ödön és Bandi körülvittek, hogy megmutassák a Corvin közt. Az egészet. A Práter utcai iskolába is bementünk, ahol vagy 150 felkelő tartózkodott. A pincében megmutatták a konyhát, ahol 400 embernek lehet főzni. Ödön egyetemista korában járt ide étkezni. Az iskolában ismertem meg Jutkát, akiről a fiúk azt mondták, hogy orvosnő. Géppisztoly volt a vállán. Beszélgettünk. Elmondta, hogy a 6 hónapos kisfiát elvitte a nővérehez és férjével, Attilával jött a Corvinba. Amikor megkérdeztem, hogy miért nem megy a segélyhelyre a sebesültek mellé, azt válaszolta, hogy most doktorált és semmi gyakorlata nincs. Rábeszéltem, hogy legalább a harcok szünetében menjen be a segélyhelyre Doki és Pufi mellé, segíteni nekik. A géppisztolyától azonban semmiképpen sem akart megválni.

Rengeteg tennivaló volt és úgy láttam, hogy egy kicsi szervezéssel meg lehet oldani olyan dolgokat, amik fontosak és jobb körülményeket biztosítanak bajtársainknak. Bandinak mondtam, hogy menjen el a Közvágóhídra, ahol a háború alatt inaskodott és

próbáljon szerezni húst. Hozzon szalmát is, hogy a moziban és a tantermekben a földre leszórva, azon fekhessenek embereink.

—Vigyél magaddal néhány srácot és fogjál valahol egy teherautót -- mondtam.

Bandi elment és mi kerestünk egy szakácsot. Egy 25-26 év körüli ember jelentkezett, hogy ő a honvédségnél főzött. Nagyszerű! Leküldtük a menzára, készüljön fel, hogy amire megjön a főznivaló, azonnal hozzá tudjon kezdeni a munkához. Ernő és Bálint jött velünk szemben. A löszert behordták, az egész a mozi épületében van. Ernőnek mondtam, hogy van szakács, Bandi elment húsert, most kenyér kellene. Menjetek el, keressetek egy péket és mondjátok neki, hogy a Corvinistáknak kell. A harcok után majd kifizetjük neki. Hozzatok vagy 25-30 kétkilósat.

A benzinkúthoz mentünk, ahol úgy fogytak az üvegek ahogy töltötték őket. Minden emeleten ahol felkelők tartózkodtak benzin is volt. A 76-os löveget Falábú Jancsi kezelte, négyen segítettek neki. Megkérdeztem, hogy kell-e még segítség? Nem kellett, de azt mondja Jancsi, hogy a löveg nincs jó helyen. Minden lövés után elmozdul és csak az Üllői utat védi. A Körútra kellene hogy nézzen, mert onnan jönnek a tankok. Jancsi azt is említette, hogy a Kiliánba valami „Hosszú ezredes” jött, öt tankkal. Négy elment, egy befarolt a Kilián bejáratába, amelyikből a Hosszú ezredes szállt ki. Azóta, hogy megjött, csend van.

Kora délután volt, amikor kiáltásokat hallottunk. „Négy páncélos a Borárosról!” Ismét szájról-szájra ment a kiáltás. A forradalmárok percek alatt eltűntek az épületekben, a mozi és az iskola kiürült. Mindenki elfoglalta a helyét, csak mi nem tudtunk már visszamenni a József körút 82-be, mert az oroszok borzalmas tűz alatt tartották a Körutat. Ödönnel az átjáróba mentünk, ahol volt már néhány srác. Az Üllői úton is jött két tank és egy páncélauto, de nem nagyon nézegethettünk ki, mert a Kiliánból megint lőttek. Ketten csak a Kilián ablakait figyelték, s néha odalóttek. Az egyik elszaladt néhány benzinesüvegért és kézigránátért. Az oroszok a páncélautóból lőttek a legjobban, amely nagyon lassan jött, mert mind a két első kereke ki volt löve. Ödönnel mondtam, hogy menjen fel valamelyik emeletre, onnan könnyebb a benzines üveget ledobni. Két tank már elment előttünk, az egyik kapott néhány benzinesüveget és égett. Hirtelen hatalmas robbanás rázta meg a levegőt. Abban a tankban amelyik égett, felrobbant a lösz. A forgótornya, miután vagy 20 métert repült, ráesett az első megsemmisített páncélautóra és ott mindent összetört. A páncélauto ekkor megtorpant és láttam, hogy alig 15 méterre van tőlem. A másik oszlopnál lévő felkelő egyszerűen kihajolt és egy kézigránát dobott. Behúzódtam az oszlop mögé, hogy ne érjen repesz, de a robbanás nagyon tompán hangzott. A kézigránát beesett a páncélautoba és ott robbant. Átszaladtam a sráchoz, aki kinyírta a páncélautót és megöleltem. A másik tank elment. Az Üllői úton csend lett, csak a Kiliánból kaptunk egy-egy lövést. A Körúton azonban dörögtek a kézigyverek és a tankok 76-os lövegei. A mozi elé szaladtam, ahol egy lány állt pontosan a Kisfaludy köz közepén és onnan adott le rövid sorozatokat egy tankra. Megálltam a sarkon, a fal fedezett, s rákiáltottam a lányra, hogy jöjjön hozzám. Amikor odajött, megmutattam, hogy innen a fal mellől jobban lehet lőni, mert a géppisztolya csövét még neki is támaszthatja a falnak és ugyanakkor védve is van. Kézigránát leszákította egy tank hernyótalpát és a tank csak addig tudott menni, amíg le nem szaladt a hernyótalpról. Most ott volt alig 10 méterre a Kisfaludy köz bejáratától és minden irányba tüzelt a lövegével és gépfegyvereivel. Azt is mondták, hogy négy halott van a Kisfaludy

köz 2, negyedik emeletén. Ahonnan benzinnel meg lehetne semmisíteni a tankot, de senki sem akar oda menni.

Ödönt láttam jönni és kiáltottam neki, hogy hozzon egy láda benzinesüveget. A 2-es számú ház bejáratánál is voltak néhányan, akik szintén elmondták a helyzetet és megmagyarázták, hogy a négy halott miatt nem akarnak odamenni. Ödön megjött a láda benzinnel és felmentünk a negyedik emeletre. Ketten jöttek velünk, hozták a benzint és megmutatták, melyik szobának van két ablaka, közvetlen a tank fölött. Az ajtóban azonban egy kis „családi” jelenet játszódott le. Ödön megfogott és nem engedett be az ajtón. Azt mondta, hogy én még fiatal vagyok, nekem még élni kell. Ő megy be.

— Te Ödön, — válaszoltam — te vagy a legidősebb a családban és neked kötelességed van az öcséid iránt. Ne félj, még sokat fogok veszekedni veled." Benyomtam az ajtót, amit belülről egy felfordult fotel nem engedett kinyílni. Akkora rés azonban volt, hogy bemászhattam rajta és odébb toltam a fotelt, a srácok már hozták is a benzinesüveget. Ödön meglocsolta benzinnel az üveg nyakán lévő rongyot és meggyújtotta. Átmásztam a felfordult fotelen és amikor a szoba közepe felé értem, éreztem, hogy a szőnyeg süllyed alattam. Ösztönösen felemeltem az üveget a fejem fölé és leestem az alattunk lévő lakás ebédlőjébe. Esés közben a dugó kiesett az üvegből és az égő benzin végigömlött a hátamon. Ödön azt kiáltotta fentről, hogy vesse le a gumiköpenyt. A benzines üveg azonban még mindig a kezemben volt. Odaléptem az ablakhoz, láttam a tankot alattam és rádobtam az üveget. Ezután gyorsan levettem a gumiköpenyt, amit Ödön aki utánam ugrott húzott le rólam. A fiúk fentről ledobtak még három üveget, amiket Ödön elkapott és dobta nekem az ablakhoz. Az első üveg találatát nem láttam, de hallottam az ordítást, amit a srácok végeztek: — Ég a tank! Kapott még három üveg benzint, melyeknek kanócat már nem kellett meggyújtani. Néhány perc múlva a Körúton is csend lett, csak a diadalordításokat lehetett hallani.

Amikor lejöttünk az emeletről, vagy ötvenen vártak bennünket. Azt a boldogságot, örömet amit ezek az arcok sugároztak, nem lehet leírni. Öleltek, csókoltak és gratuláltak. Gondoltam, hogy úgy örülnek ők is, mint ahogy én örültem, amikor bajtársunk bedobta a kézigránátot a páncélautóba. Most megnyertünk egy másik csatát és ha így folytatjuk, a forradalom győzelme is biztosítva lesz.

Ödön elment és én bementem a segélyhelyre, hogy megérdeklődjem a mi veszteségeinket. Öt halott és vagy egy tucat könnyebb-súlyosabb sebesült. Az egyik gyerek combjából akkor szedett ki Doki egy repeszdarabot, minden érzéstelenítő nélkül. A srác egy összezsavart rongyot harapott és még csak nem is jajgatott. Doki be akarta küldeni a kórházba, de ő tiltakozott:

— Nincs nekem semmi bajom, minek mennék én a kórházba? Most itt van szükségem rám! Nem megyek sehova! Itt maradok! Doki, légy szíves, engedd, hogy maradjak!

Leszállt az asztalról, amin Doki a műtétet végezte és sántikálva az ajtó felé bicegett. Egyszercsak elkezd kiabálni: — Hol a puskám?! Ki vitte el a puskámat?!

A segélyhelyen mindig voltak fegyvertelen felkelők, akik várták a sebesülteket, s ha a Doki vagy Pufi egyszer valakire azt mondta, hogy a kórházba megy, annak a fegyvert máris vitték. A gyerek puskája is eltűnt és az, akinek a combjából néhány perccel ezelőtt érzéstelenítő és jajszó nélkül kivették a repeszt, most elkezdett sírni. Nem a sebesülése és a fájdalom, hanem a puskája eltűnése csalta ki a könnyeket a szeméből. Hiába vigasztaltuk, hogy majd szerzünk másikat, neki most kellett fegyver. Odaadtam neki az én Mauser puskámat, ami megvigasztalta. Én azonban ott maradtam fegyver nélkül. Egy

eltört tusájú orosz gépkarabély szuronyát szereltem le és dugtam a csizmám szárába. Gondoltam ez is fegyver és amíg szerzek magamnak egy géppisztolyt, legalább van valami nálam.

Kimentem a segélyhelyről és Doki jött velem. A sebesültek el voltak látva és pillanatnyilag nem volt munkája. Beszélgettünk.

A mozi előtt nagy volt a sürgés-forgás. Falábú Jancsi, Ágyús Gyurka, a csonkakezű Beszkártos, akinek a bal kezén csak két ujja volt és még néhányan, akkor húzták a 76-os löveget a benzinkút mellől, a mozi elé. Úgy láttam, hogy Ödön vezette ezt az akciót, mert neki volt a legnagyobb hangja. Igaz, hogy ő mindig nagyhangú volt.

Az ágyútalpakat neki fektették a mozi lépcsőjének, tehát onnan már nem tudott elmozdulni. Ödön kötelet keresett, amit ráköthet az elsütő szerkezetre és azt a moziban meghúzódnó srácok, az épületből tudják kezelni. A házmesterhez ment kötélért, aki kétségbe volt esve. Csak nem akarnak valakit felakasztani? Ödön megnyugtatta és elmondta, hogy mire kell a köté. A pincében találtak egy drótkötelet, amit jobb híján felkötöttek az elsütőszerkezetre. A másik végét pedig a pénztár ablakán húztak be, a pénztáros kabinba. Egy felkelőt Ödön átírányított a Valéria kávéház melletti fához és úgy csavargatta az ágyú csövét, hogy egy jó méterről belenézve a harcos térdeit lássa. Tudtuk azt, hogy az oroszok csak repesz lövedéket hoztak, tehát a 76-os löveget hiába hívták páncéltörő lövegnek, mert ahhoz, hogy a páncélt áttörje, páncéltörő lövedék is kellett. A repesz lövedék azonban bőven elég volt ahhoz, hogy a tank kerekeit és hernyótalpát szétrombolja.

Mondtam Ödönnek, arról is gondoskodjon, hogy a József körút ablakaiban, legalább 150 méterre, minden épületben legyenek forradalmárok megfelelő mennyiségű benzinnel. Ha elszakad a hernyótalp, hamar kell végezni a tankkal, hogy ne tudja a lövegét használni. Továbbmenni már nem tud, de sokkal veszélyesebb, ha meg van sérülve.

Dokival átmentünk a Práter utcai iskolába, ahol már ismertek és a délután folyamán nagyon megnőtt a tekintélyem. Mindenki Bajusznak szólított. Mondták, hogy ott is van néhány könnyebb sebesült. Kértem Dokit, hogy mint rangidős, Jutkát vagy Pufit, aki még mindig egyenruhában volt, (orvos főhadnagy) telepítse át az iskolába. Jutka jött át, még aznap este és berendezkedett az egyik tanteremben. A Kisfaludy utcából, egy másik munkásszállásról hoztak a srácok vagy 15 ágyat, szalmazsákot. Tehát már két segélyhelyünk volt.

Lementünk Dokival a menzára, ahonnan finom ételszag csiklandozta az orrunkat. Bandi már régen megjött a Közvágóhídról, hat fél disznóval és szalmával. Ernő és Bálint két fiút toborozva maguk mellé, négy zsák kenyeret hoztak. A szakács is talált segítséget, néhány asszony és lány személyében. „Disznópörkölt lesz a vacsora és fél óra múlva kész”, — mondta. A konyhán minden felszerelés megvolt, azokon akik itt dolgoztak, fehér köpenyek és kötények voltak. Néhányan az ebédlőben lézengtek. Éhesek voltak és várták a vacsorát.

Mi is leültünk egy 23-24 éves göndörhajú szőke fiatalember mellé és beszélgettünk. Negyedéves orvostanhallgató volt, Szabónak hívták. Voltak vagy harmincan a csoportjában, többségben diákok. Ő volt a parancsnokuk. Ott lakott nem messze és már az elejétől a Corvinban harcolt.

— Ismered jól a környéket? — kérdeztem.

— Persze, hogy ismerem, hiszen itt nőttem fel, — válaszolta. — Miért kérdezed?

—A Corvin, mint ahogy láthatod, nagyon jól tartja magát. Eddig még minden támadást visszavertünk és óráról-órára erősödünk. Nemcsak fegyver és lőszer dolgában vagyunk jól ellátva, amit az oroszok hoznak, hanem emberek is jönnek állandóan kisebb-nagyobb csoportokban. Nagyon fontos feladat lenne ami megoldásra vár és azt hiszem te tudnád a legjobban megoldani. A Corvin körül jó Őrséget kellene szervezni, megbízható személyekből. Felállítani egy őrszázadot, hogy ellenőrizni tudjuk a környéket éjjel nappal. Vállalod?

— Természetesen, hogy vállalom. Ez valóban nagyon fontos. Máris megyek és beosztom az embereimet, — helyeselte.

— Várjál, egyél először hiszen perceken belül itt a vacsora. Utána pedig küldd le a többieket, hogy ők is egyenek — ajánlottam neki.

Vacsora után Dokival felvittünk egy tál pörköltet a segélyhelyre majd átmentem a moziba, ahol közöltem a bajtársakkal, hogy inkább két csoportban menjenek vacsorázni. Az ágyú már fel volt állítva és a kezelőszemélyzet is készen állt. Gyakorlatoztak. Ágyús Gyurka mondta, hogy 20 másodperc alatt újra van töltve, de ez még nem jó. Addig gyakorlatoznak, amíg 10 másodperc alatt tudnak majd újratölteni.

Késő este volt, amikor Szabóval, az őrszázad parancsnokával a moziban találkoztam, ahol a srácokkal beszélgettem. Bandi által a Közvágóhídról hozott szalmán sokan már aludtak. Fialalok, fiúk, lányok és közöttük elvétve néhány idősebb is. Szabó mondta, hogy az őrség a helyén van. Úgy osztotta be őket, hogy minden három órában van váltás. Hívtott, hogy menjek, nézzem meg őket.

Végigmentünk a Körúton, ahol minden 60-70 méterre: „Állj, ki vagy” felkiáltással állítottak meg bennünket. Néhány percet minden órrel beszélgettünk. Az épületek ablakaiból is kiszóltak, hogy mi van? Velük is beszélgettünk. A vacsora híre hamar elterjedt és mindenkinek jutott. Szóltam a harcosoknak, hogy egy ember kivételével, aki az ablaknál marad, mind menjenek aludni. Váltásuk egymást. Mindenhol megkérdeztem, hogy van-e elég lőszerük, benzinesüvegük és kézigránátjuk? Ha nincs, menjenek a moziba, mert ott kapnak. Mondtam nekik, hogy soha ne menjenek egyszerre enni a menzára. Fele a csoportnak mindig legyen a helyén, mert soha nem tudjuk, mikor támadnak az oroszok.

Majdnem a Rákóczi térnél mentünk át a Körút másik oldalára és jöttünk vissza a Corvin felé. Mindenki a helyén volt és a hangulatból azt vettem ki, hogy nem kell félni ezeket a gyerekeket. Nagyon jól tudják, hogy miről van szó.

Felmentünk a József körút 82-be, ahhoz a csoporthoz ahol én is kezdtem. Tudták, hogy mindenbe beleütöm az orrom. Szervezek! A Beszkártos, aki ennek a csoportnak a parancsnoka volt, elmondta, hogy milyen öröm volt mindenkinek, amikor látták a tankot égni. Figyelmeztettem, hogy holnap minden tankot kinyírunk, ami a Körúton jön. A 76-os löveg be van állítva a mozi elé és szétlővi a hernyótalpakat. Készüljenek fel, legyen elég benzinesüveg és kézigránát. Ne hagyják, hogy sokáig lövöldözzön. „Adjatok neki benzint. Olyan lesz minden tank, mint egy sebzett vadkan. Minél előbb végeztek velük, annál kevesebb veszteséget tudnak okozni nekünk.” A Beszkártos mondta, hogy van három láda benzinjük és kézigránátjuk is elég. A tankok azonban nem holnap, hanem ma jönnek, mert már közeledünk a reggeli 4 órához.

Szabóval végigmentünk a Ferenc körúton is, ahol az őrség szintén jól elhelyezve a helyén volt. Mindenhol ketten voltak és néha a másik is aki aludt, felébredt közeledésünkre. Öt óra lehetett reggel, amikor visszamentünk a moziba. Szabónak

gratuláltam, mert valóban elsőrendű munkát végzett. Mondtam neki, hogy feküdjön le, aludjon amíg lehet.

A Corvin közben is minden sarkon és majdnem minden kapualjban őrség figyelt. Még a segélyhely ajtajában is egy géppisztolyos állt. Mondta, hogy a Doki keres, akar velem beszélni. Amikor bementem a Doki ébren volt és mondta, hogy éjfél felé visszajött az a fiú, akinek odaadtam a puskámat. Szerzett magának egy géppisztolyt és a puskát itt hagyta. A lelkére kötötte, hogy csak a Bajusz bácsinak adhatja oda.

Falábú Jancsi, az 1956-os Magyar Forradalom és Szabadságharc egyik hőse. A Corvin köz tüzérparancsnoka.

Október 26

Korán reggel megindultak a támadások, melyek fogadására úgy-ahogy voltunk csak felkészülve. A srácok a Körúton végig jól el voltak látva fegyverrel, lőszerrel, benzinesüveggel és mindenki a helyén várt. Alig világosodott ki, amikor kiáltásokat hallottunk a Körút felől: „Négy tank a Borárosról! Felszaladtam a József körút 82-be a második emeletre, ahol helyet szorítottak nekem is az egyik ablaknál.

Valamennyien féltünk. Gondoltuk, hogy a mai nap kemény harcokat hoz, és arra gondoltunk, hogy estére talán mi is csak egy statisztikai adat leszünk a halottak, vagy legjobb esetben a sebesültek listáján. A tankok nagyon lassan jöttek. Sokszor megálltak, pedig nagyon vártuk, hogy utána legyünk már ennek a támadásnak. Ezek a percek voltak a leghátborzongatóbbak. A várt támadások előtti idő, mintha megállt volna, a végtelenbe

nyúlott. Hiába voltunk felkészülve a halálra, ezekben a lassú percekben mindenkin halálfélelem lett úrrá. Amikor benne voltunk a harcokban, akkor már nem volt időnk félni. Olyankor a harc kötötte le teljes mértékben figyelmünket és így a félelem is elpárolgott. Csak a harcra, az orosz tank megsemmisítésére gondoltunk.

A mozi előtti 76-os löveg betöltve, tüzelésre készen várt. Ágyús Gyurka, aki a Műszaki Egyetem hallgatója volt, a mozi lépcsője mellett egy kis szökőkút mögött állt, amelyben egy szobor formájú alak eltakarta. Jó álca ha a Körútról benéznek. A pénztár ablakából azonban jól lehetett őt látni, ahol Falábú Jancsi tartotta a kezében a drótkötelet, amelynek másik vége a löveg elsütő-szerkezetére volt erősítve. Ágyús Gyurka a jobb kezét felemelve várt és figyelte a Valéria kávéház melletti fát. Amikor az első tank eltakarta a fát, Gyurka intett a karjával és felordított:— Tűz!!!

A löveg megugrott és visszaesett az eredeti helyére. Telitalálat! A hernyótalp nem szakadt el teljesen, de erősen megrongálódott. A tank vezetője rákapcsolt, de 70-80 méter után, talán a hirtelen gyors iram is hozzásegítette, elszakadt a hernyótalp és a tank lefutott róla. Ekkor már égett és nem jelentett veszélyt. A lövés után Gyurka kiugrott, kinyitotta a löveg zárját és kiesett az üres hüvely. A csonkakezü Beszkártos már ott volt az új tölténnyel, melyet bal karján tartott és jobb kezével fogta a hüvely végét. Betette a lövedéket a csőbe és jobb kezével meglökte. Gyurka már a helyén volt és figyelte a fát. A Beszkártos ordította, hogy: — Kész! A löveg zárja ugyanis, a lövedék erős lökése következtében automatikusan bezáródott. Visszaszaladt a moziba. Az első lövés után csak pár másodperc múlhatott el, amikor Gyurka másodszor is ordította: — Tűz!!! Telitalálat! A hernyótalp elszakadt és a tank majdnem a mi ablakunk alatt kezdett egy helyben forogni. Kapott vagy öt üveg benzint és ez is égett. Kiugráltak belőle az oroszok, de nem mehettek messzire a rájuk zúduló golyózáporban. Soknak égett a ruhája, amely vatta ruha lévén magába szívta a benzint. Ezek feketére égtek és összezsugorodtak. A másik két tank, melyek most értek a kereszteződésbe, elfordultak az Üllői úton balra és elrobogtak a Kálvin tér irányába. Láthatták, hogy mi történt az első két tankkal és jobbnak látták megfutamodni.

Ismét a győzelem mámore vett erőt rajtunk. Minden okunk megvolt arra, hogy örüljünk a támadás sikeres visszaverésének, annál is inkább, mert ez alkalommal nekünk még csak egy sebesültünk sem volt. Az oroszok viszont két T 34-est, a teljes személyzettel együtt vesztek.

Nem volt sok időnk arra, hogy győzelmünket élvezzük, mert ismét jöttek a kiáltások: „Három tank a Borárosról!” Azok akik kimentek a Körútra a kilőtt tankokat megvizsgálni, percek alatt eltűntek az épületekben. Mindenki a helyén volt. A 3 tank megjelent a Körúton és mint az előbbieket, ezek is nagyon lassan közeledtek. Azonban még jóval a kereszteződés előtt erős golyózáporba kerültek, ami arra készítette őket, hogy rákapcsoljanak. Közvetlen egymás után jöttek és lövegeikkel, géppuskáikkal olyan lövöldözést végeztek minden irányban, amelyet csak fegyvereik elbírtak. A süketítő fegyverroppogás, a lövegek dörgésével keverve, borzalmas hangzavart eredményezett, amihez hozzájárult a lövedékek becsapódásának robbanása is. Most azonban a félelem helyett türelmetlenség vett erőt rajtam és alig vártam, hogy közelebb jöjjenek. Amikor az első tank elért a Corvin bejáratához, Ágyús Gyurka ismét felordított: — Tűz!!! A tank megtorpant, de néhány másodperc után ismét megindult. Tüzelése azonban megszűnt. A második tank olyan közel volt az elsőhöz, hogy szinte lehetetlen volt a mozi előtti löveget újra tölteni és időben löni. A löveget kezelők azonban csodát műveltek. Ez esetben alig 8 másodperc a két lövés

között. A második tank is halálos sebet és néhány benzinesüveget kapott. A harmadik tank kikerülte az előtte lévő, megsemmisített két tankot és azok fedezete mögött rákapcsolt és elrobogott előttünk. Az első két tank azonban már égett és csak egy-két oroszzt láttunk kiugrálni belőlük. A harmadik tank is telitalálatot kaphatott, vagy 100 méterrel odébb lángokban égett és végleg megállt. Vége volt.

Alig múlhatott 11 óra, amikor a fegyverek elhallgattak és másodszor hangzott fel a körúton a diadalordítás. A mai nap második támadásának visszaverése azonban még eredményesebb volt mint az első. Három a háromból! Később tudtam meg, hogy az Üllői úton is van egy másik megsemmisített tank. Az is teljes tűzerejét kihasználva jött és a Tűzoltó utcánál kapott néhány benzines üveget. Még a kereszteződés előtt megsemmisült. Sajnos mi is súlyos veszteségeket szenvedtünk ettől a tanktól.

Azok mondták el a történeteket, akik a Kiliánból Maléter ezredes parancsára lettek kidobva az Üllői útra, pontosan akkor, amikor ez az égő tank jött. Két felkelőt még a laktanyában Maléter a saját pisztolyával agyonlőtt és a 28 lefegyverzett bajtársunk közül csak 21 ért át a Corvinba. Hét fegyvertelen bajtársunk esett el ennek a tanknak a vad gépfegyver tüze és Maléter könyörtelensége miatt, ami azonban az ő halálos ítéletét is jelentette. Csupán a sors iróniája, hogy ezt az ítéletet saját elvtársai hajtották végre 1958-ban rajta. Ezzel a tettükkel megpróbálják Maléter ezredest mint mártírt és nem mint hazaárulót beiktatni a magyar forradalom történelmébe. Sorsát azonban a forradalom győzelme után, egy független bíróság által hozott ítélettel sem kerülhette volna el, mert bűneiért neki is éppen úgy kellett volna felelni, mint ÁVO-s elvtársainak. Isten malmal lassan, de biztosan őrölnék.⁶

Sajnálunk és gyászoltuk bajtársainkat de mégis a ma reggeli két győzelem nagyon magasan tartotta a corvinisták hangulatát. A halott orosz katonák mellől hamar eltűntek a géppisztolyok és gépkarabélyok. Ezek a fegyverek ismét erősítették bennünket. Új fegyveresek csatlakoztak a régiekhez és örömmel láttuk, hogy minden orosz támadás ahelyett, hogy gyengítené, inkább erősíti sorainkat. Védelmünknek ők hozták a fegyvert és a löszert, mi csak a benzint szolgáltattuk. Ember anyag volt bőven, akik fegyverre vártak, mert mindegyikük úgy érezte, hogy dicsőség corvinistának lenni. Hiába zavartuk haza a fiatal 12-13 éves gyerekeket. Nem mentek el. Létszámunk óráról-órára nőtt. Sokukat csak a kíváncsiság hozott oda, amikor meghallották a harcok eredményét a Corvin mozi körül. Nagyon sok kíváncsiból lett aztán hős. A Corvin köz híre bejárta Budapestet és a srácok egyre jöttek. Érdekes jelenség, hogy a bátorság éppen annyira ragadós, mint a félelem. A kíváncsiskodóknak csak néhány percet kellett beszélni egy corvinistával és látni a harcok eredményét ahhoz, hogy ő is keressen egy fegyvert magának. Corvinista lett belőle, és éppen úgy megállta a helyét, mint az „öregek”. Ha egyszer valaki átesett a tűzkeresztségen, azt már elzavarni sem lehetett onnan. Célunk pedig köztudomású volt. A magyar nemzet szabadsága! Azoknak a srácoknak, akik ezekben a napokban fegyvert fogtak, a hazaszeretet nem csak üres szólam volt, hanem azt szívük mélyén érezték. A hazáért és a szabadságért készek voltak életüket is feláldozni. Sokan meg is tették, áldott legyen emlékük.

Alig egy órás harcszünet után ismét kisebb-nagyobb csoportokban jöttek a tankok. Késő délután ért véget az oroszok támadása. Ágyús Gyurka a nap folyamán tizenhétyszer kiáltotta Falábú Jancsinak, hogy: — Tűz! A 17 lövésből azonban egyetlen

⁶ Fehér könyv. III. 78, 1.2

egy sem érte a Valéria kávéház falát. Minden lövedék oda ment, ahova küldték. Estére a Corvin köz környéke páncélos temetővé vált, melyek közé néhány teherautó és páncélauto is került. Zsákmányunk ismét szaporodott fegyverekkel, lőszerrel, 76-os és két légvédelmi löveggel. A 76-os löveget a Práter utcai iskola bejárata elé állítottuk fel úgy, hogy az iskola bejáratának a fedezékéből lehetett kezelni. Ez is a Körútra nézett. A két légvédelmi löveget behúztuk a mozi mellé, de nem használtuk. A Kisfaludy utca bejáratát az Üllői útról is egy nagyobb kaliberű, 122-es löveg védte. Tehát ismét erősödünk, és ez a tény, lelkileg is erősített bennünket. Igaz, az is hozzájárult mostani lelkiezítésünk fokozásához, hogy Ödön valamelyik lakásban látott egy zongorát, és engedélyt kért, hogy játsszon rajta. Kinyitották az ablakot és a Corvin közben valamennyien hallottuk Ödön éneklését a zongora kísérettel. Ő is Édesanyámnak azt a szerzeményét játszotta, amelynek versét Reményik Sándor írta. Refrénjét sokan átvették a srácok közül és később is lehetett hallani valakit itt is ott is énekelni:

„Inkább vesszen el hát szívünk drága vére,
Megalunk, de előbb, megfizetünk érte.”

Már sötétedett. Csak távolból lehetett hallani egy-egy fegyver ropogását, a Corvin körül azonban csönd volt. A Körút kövezetén szanaszét hevertek az orosz halottak, s egyik-másik megsemmisített tank még mindig füstölgött. A kimerültség valamennyiünkön erőt vett, hiszen ezen a napon kaptuk még eddig a legerősebb orosz támadást. A mozi lépcsőjén ültünk néhányan és a nap eseményeiről beszélgettünk, amikor a Körútról jött egy felkelő és a szaladástól lélekszakadva, izgatottan mondta:

—A Körút másik oldalán, vagy 100 méterrel feljebb ketten bementek egy női fodrászüzletbe, hogy ott leülve megtöltsék géppisztolyaik cárját. Én is velük voltam, de nem mentem be. Az üzletben két lövés hallatszott és most ott van két bajtársunk megsebesülve. Segítség kell sürgősen, mert elvéreznek. ÁVO-sok, vagy oroszok lehetnek az üzletben.

Heten indultunk el a fodrászüzlethez, hogy kihozzuk a két sebesült bajtársat. Átmentünk a Körút másik oldalára és a fal mellett lapulva, egymás után lopózkodva közelítettük meg az üzletet. Én voltam elől. Kézigránátot nem dobhattunk be a sebesültek miatt, tehát valakinek be kell menni, hogy kihozza őket. Amikor az ajtóhoz értünk megálltam és hátraszóltam a mögöttem lévőnek;

—Bemész te, s fedezlek én, vagy menjek én, és te fedezel?

—Bemegyek én, Bajusz. Te fedezz engem, — válaszolt társam.

Átléptem az ajtó előtt, tele tárral és kibiztosított puskával, amit a kitört ablakú kirakatba helyezve letérdeltem és vártam. Amikor a fiú belépett az ajtón, vagy három méterre tőlem egy rövid géppisztoly sorozatot adott le valaki. A srác elvágódott, s én a torkolattűz irányába lőttem. Amikor a következő ment be, a másik irányból jött egy lövés. Megint a torkolattűz irányába tüzeltem. A harmadik is kapott egy rövid sorozatot, amire megint lövéssel válaszoltam. A negyedik, ötödik és hatodik bajtársam is elvágódott. Egyedül maradtam és a fegyverem is kiürült. Elmondhatatlan, borzalmas félelem lett úrrá rajtam. Olyan érzés. amit sohasem fogok elfelejteni. Félttem én máskor is, de ez más volt. Reszkettem és a hideg rázott. Halálfélelem? Lehet! Ezt azonban érezni kell, hogy valaki megértse. Azt az érzést leírni, egyszerűen lehetetlen.

Gondolataim összezavarodtak a fejemben, csak azt tudtam, hogy menekülnöm kell. Feljebb szaladtam a Körúton, s a harmadik, vagy a negyedik kapualjba húzódtam be, ahol néhány méterre tőlem egy villanykörte égett. Bántott a világosság és mintha

fokozta volna félelmemet. Hatalmas erőfeszítembe került, hogy Mauser puskám tárát megtöltsöm s csak a negyedik lövésre találtam el a villanykörtét, hogy sötétben maradhasak, de a sötétben is reszkettem. Az idő, mintha megállt volna, csak a szívemet hallottam puska lövés ként dobogni a torkomban. Arra gondoltam, hogy az oroszok biztos elfoglalták a Körútat és a Corvint. Mindennek vége. Kidugtam a fejem a kapun és figyeltem, hogy jön-e valaki arra, és milyen nyelven beszél? Magyarul vagy oroszul? Vártam...

Egy idő után hangokat hallottam. Minden idegszállammal megfeszítve figyeltem. Magyarul beszéltek. Szólni akartam, de a torkom teljesen beszáradt, nem jött ki hang rajta. Erőlködtem, míg végre kinyögtem:

— Srácok!

Három géppisztolyos jött hozzám, akik megismertek és láthatták rajtam, hogy még mindig reszketek.

— Bajusz, mi van veled? Megsebesültél? Alig állsz a lábadon! -- néztek csodálkozva.

Gyűjtöttem a nyálat a számban és nyeltem, hogy beszélni tudlak. A srácok közrefogtak és támogatva vittek a fodrászüzlet felé. Azt mondták, hogy ott nagy lövöldözés volt és azért jönnek, hogy megnézzék, mi történt? Amikor odaértünk már több mentőautó volt ott és fegyveres felkelők jöttek minden irányból. A sebesülteket és halottakat már kihozták az üzletből és hordágyakon vitték őket a mentőkbe. Oroszok, egyenruhába öltözött ÁVO-sok és társaink voltak, összesen tizennégyen. Az idegeim teljesen felmondták a szolgálatot. A feszültséget, az egész nap eseményei után a fodrászüzletnél történtek, csak betetőzték. Zokogtam.

Bajtársaim bevitték a Corvinba, ahol négy orvos úgy határozott, hogy beküldenek a kórházba. Nem tudták a sírásomat elállítani. Hiába tiltakoztam, Ödön, Attila és még valaki betuszkoltak a mentőautóba és a Károly Róbert körüti 1-es számú Honvédkórházban kötöttünk ki. Sírógörcsöm még mindig nem hagyott alább. Egy orvos őrnagy, aki most Angliában él, félmarék pirulát hozott egy pohár vízzel. Azonban mielőtt bevettem volna a gyógyszert, Ödön megeskette az őrnagyot, hogy ezek között a pirulák között nincsen más csak nyugtató és altató. Szavát adta, hogy másnap reggel kimehetünk a kórházból. Ők is kaptak altatót és az éjszakát végig aludtuk.

Most azonban, több mint 25 év után nyugodtan állíthatom, hogy ez volt részemre a forradalom legkeserveesebb epizódja.

November 17.

Gazdag Sándor a Corvin köz egyik legfiatalabb szakaszparancsnoka volt. Augusztusban töltötte be a 14. évét. Ő volt az egyike azoknak a fiúknak, akiket sokszor haza akartunk küldeni, sikertelenül. A harcok alatt kiválóan megállta helyét, és bajtársai, akik ebben a csoportban voltak fiatal kora ellenére őt választották parancsnokuknak. Ezekben a napokban nem a kor, hanem a szív számított és Sanyiban, igaz magyar szív dobogott. Kiharcolta parancsnoki beosztását nemcsak a forradalom alatt, hanem a szabadságharc alatt is. Az utolsó napig kitartott mellettünk, november 15-én, amikor feloszlott az én csoportom, sírva ment haza ő is.

November 17-én egy orosz járőr megállította az utcán és átkutatták zsebeit. Egy töltényt találtak nála és ezért bekísérték a Kossuth Akadémiára, ahol a díszteremben egy hat tagból álló orosz hadbíróóság halálra ítélte a 14 éves gyereket.

Egy orosz katona kísérté Sanyit a díszteremből a hátsó udvarba, ahol közel a gyengélkedőhöz, a kőfal mellett már hullahegy volt és közvetlen mellettük egy óriási gödör frissen ásva. Az orosz katona 5-6 méterre a kőfaltól megállt és Sanyit előre küldte. A gyerek minden pillanatban várta a lövést, ami késett. Amikor már csak egy méterre volt a kőfaltól, meg akart fordulni, hogy lássa, miért nem lő az orosz katona? Fordulás közben dördült el a pisztoly és a tarkóra irányított lövés a jobb füle alatt érte Sanyit. A lövedék a bal szeme alatt jött ki. Sanyi elesett, de nem vesztette el az eszméletét. Az orosz katona hozzámment és a földön fekvő fiúnak a második lövést egészen közelről a légsőre irányította. Sanyi a Földön könyökölt és bal kezével megpróbálta elnyomni a pisztoly csövét. Amikor a második lövés is eldördült, elvesztette az eszméletét.

Arra ébredt fel, hogy fázik és valami nyomja a hátát és a lábát. Halottak voltak, akiket utána végeztek ki. Rengeteg vért vesztett és óriási erőfeszítésébe került, hogy kihúzza magát a hullák alól. Ahhoz viszont már hiányzott az ereje, hogy lábra álljon, de teljes mértékben tudatánál volt. Tudta, hogy éjszaka van. Azt is tudta, hogy segítségre van szüksége, mert még mindig vérzik. Kúszva, a földön vonszolva magát a kőfal mellett haladt a gyengélkedő felé, amíg elért egy kapuhoz. Az ajtó alsó fabetéje ki volt esve és keresztül tudott mászni rajta. Tudta, hogy hol van, mert jól ismerte a környéket. Szemben az utca másik oldalán sorban klinikák voltak, egymás mellett. Imádkozott, csak annyi ereje maradjon, hogy az egyik klinikát elérje. Borzalmas erőfeszítés után elérte a csengőt, majd újra elvesztette az eszméletét.

Fehér ágyban feküdt, amikor magához tért. Az ápolónővérek elmondták, hogy már három napja ott van. Nem azon a klinikán volt, ahová becsengetett, mert az orvosok attól féltek az oroszok észreveszik, hogy egy halottjuk megszökött és a vérnyomon amit kúszás közben maga után hagyott rátalálnak. A kerteken keresztül áthozták erre a klinikára, ahol már biztonságban volt.

Az első golyótól elvesztette a bal szemét. A második golyó az alsó állkapcsát roncsolta szét teljesen, aminek következtében sem enni, sem beszélni nem tudott. Intravénásan táplálták. Rengeteg vért vesztett és csoda, hogy egyáltalán életben maradt. A bal hüvelykujját a második lövés roncsolta szét.

Sanyi mindent hallott és megértett, de válaszolni a kérdésekre csak úgy tudott, ha leírta azt, amit mondani akart. Leírta, hogy mi történt vele és kérte, hogy az egyik bajtársát értesítsék, mert szeretné ha bejönne a klinikára. Leírta a nevét és a címét.

Az orvosok mindent elkövettek, hogy minél előbb talpra állítsák Sanyit. Három műtéten ment keresztül és január közepére már olyan állapotban volt, hogy elhagyhatta a klinikát. Két corvinista bajtársa segítségével nem haza ment, hanem egyenesen Jugoszláviának vették az útírányt, mert az osztrák határ akkor már nagyon veszélyes volt. Jugoszláviából rövidesen Németországba került, ahonnan a Szabadságharcos Világszövetségen keresztül, még 1957 nyarán felvette a kapcsolatot velem. 1960 őszén látogattam meg Németországban, amikor elmondta megrázó kálváriáját.

Németországban is operációk során ment keresztül. Üvegszemet kapott, a csípőjéből pedig kivettek egy csontot és azzal próbálták rendbe tenni a szétroncsolt állkapcsát. Az állandó fejfájásait csak fájdalomcsillapítóval tudta elviselni. Lelkiállapota azonban erős volt, akárcsak a Corvin közben. Kérdésemre azt

válaszolta, hogy ebben a pillanatban kezdené előlről, még akkor is, ha tudná, min kell hogy keresztülmenjen. Németországban leérettségizett és a jogi egyetem hallgatója lett. Ösztöndíjat kapott és diákothonban lakott. Egy német család örökbefogadta.

Sanyi esetét is, csak röviden írtam le, hiszen erről regényt lehetne írni. Hátborzongató és tanulságos regényt. Részemről azonban még egy hozzáfűzni valóm van az elmondottakhoz. Nagyon büszke vagyok arra, hogy Sanyit és a hozzá hasonló Pesti Srácokat bajtársaimnak, barátaimnak és testvéreimnek nevezhetem. Sanyi bebizonyította, hogy elpusztíthatatlan, hiszen nemcsak a forradalmat és a szabadságharcot élte túl, hanem a saját kivégzését is. Ameddig ez a forradalmi szellem él a fiatalokban, addig van remény egy szabad, független és valóban szocialista Magyarországra megteremtésére.

* * * * *

Szentkúti Ferenc: Hősköltemény a pesti srácról

Te pesti Srác!
 Te napköziben nevelkedett apró kamasz,
 Te, akinek élte mindössze
 Vagy tizenöt sivár tavasz,
 Te, kibe már az ABC-vel tömték az ideológiát,
 A szovjet tankok vad tüzében
 Zengted a szabadság dalát.
 A tankok acélzáporában
 Nem remegett gyenge kezed.
 Bátran markoltad meg a géppisztolyt,
 És szórtad rájuk a tüzet.
 Kicsiny szíved tán összerezzen,
 De lábad bátran szaladt,
 Kezedből nyugodt, biztos ívben
 Repült a benzines palack.
 Te pesti Srác, te hősök hőse,
 Ontottad drága véredet,
 S a kivívott szent szabadságban
 Megkaptad érte béredet.
 Te kicsiny bajtárs, esküszünk, hogy
 Megvédjük ezt a drága bért,
 Mert nem lehet, hogy kicsiny szíved
 Hiába ontott annyi vért.
 Te pesti Srác,
 Te napköziben nevelkedett apró kamasz,
 Te, akinek élte mindössze
 Vagy tizenöt sivár tavasz,
 Téged, ki ezt a drága életet

Hazáért így adtad oda,
Amíg magyar él a földön,
Nem feledhetnek el soha!

* * * * *

A RÓMAI KATOLIKUS KERESZTÉNYSÉG FELVÉTELE

E Hozzátok, Fiatalokhoz szóló írásunkban, mi csak a lelkek buzdítására vállalkoztunk, bár nagyon fontos lenne történelmünk azon sarkalatos, történelem formáló eseményeit tudatni, melyek egyes elemzések következtében lettünk, amik vagyunk, mások kiszolgálója, elveszítve nagy hatalmi helyzetünket, és másik elbírálás szerint, így maradhattunk fenn az európai római-katolikus keresztény közösségben, különben elpusztítottak volna.

BOTOS LÁSZLÓ: Hazatérés 34-39. old.

A Quedlinburgi szerződés

Minden háborúnak végső célja békét és barátságot teremteni ellenfelek között. De valóban ez volt a célja a németeknek? A jelek szerint a sok vereség után most láthatjuk, hogy ellenséges maradt, csak célját vallási köntösbe takarta. Akkor kezdték el a németek a „barátságos” közeledést, mikor egy fiatal kagán került hatalomra, egy csoport tanácsadóval, akik kezdetben irányították az országot Géza alatt.

972 augusztusában I. Ottó az Einsiedeli Benedekrendi Kolostorban kiadott egy királyi szabadalmi levelet néhány szerzetesnek a magyarországi küldetésre. Választása egy Wolfgang nevű szerzetesre esett, aki mint misszionárius a legalkalmasabb volt erre. A történészek azt jegyezték fel erről, hogy Wolfgang utazása sikertelen volt, azért, mert a császár, rövidesen Wolfgang visszatérése után, egy másik hittérítőt küldött hazánkba. Wolfgangot Pilgrim püspök kérte vissza. Grandpierre K. Endre⁷ szerint ez kétes, mert egy püspöknek, hogyan lehetett annyi hatalma, hogy egy császári küldöttet visszarendeljen? Grandpierre megcáfolja azokat a történészeket, akik állítják, hogy Wolfgang küldetése sikertelen volt, mert épp a gyors visszatérése és egy másik misszionárius (Brúnó) megbízottnak azonnali Magyarországra irányítása mutatja eredményes munkáját. Wolfgang volt az a személy, aki kiépítette a folytatólagos diplomáciai kapcsolatot országunk és Németország között. És ha a császár nem lett volna megelégedve munkájával, akkor nem nevezi ki ezt az „egyszerű” szerzetest visszatérése után Regensburg püspökévé. Ez a város lett a magyarellenes központ, ahol Bulcsu és Lehel holttestét ismét felakasztották a templom tornyába. Ezzel a minősíthetetlen vandalizmussal próbálták szítani a magyarellenes érzületet és megtépázott önbizalmukat erősíteni leveretésünkre. II. Ottó császár K. u. 976-ban nagybirtokkal ajándékozta meg Wolfgangot a császár érdekében kifejtett tevékenységéért.

Továbbá Wolfgangot bízták meg a német hercegisasszony, Giesel des Trau (hűségzáloga) nevelésére. Gizelláról van szó, I. István feleségéről. Nem vitás, Wolfgang

⁷ Grandpierre K. Endre: Magyarok Istenének elrablása. Budapest. 1993.

sikerrel járt a magyar királyi udvarban, ő biztosította a második küldött misszionárius Brúnó püspök elfogadását is.

A német célt jól álcázták a béke és a hittérítők tevékenysége által. Grandpierre K. Endre sejteti, hogy egy titkos nemzetközi összeesküvést szerveztek ellenünk. Ez a titkos nemzetközi szövetség olyan képességgel bírt és olyan kidolgozott terv szerint dolgozott, hogy egy rövid időn belül leterítette a semmit sem gyanító magyar nagyhatalmat. Nem maradt fenn írásos bizonyíték az államcsínyről és így a résztvevők neveiről sem. Valószínű, hogy a fiatal Géza kagán tanácsadóiról van szó, akik tizenketten képviselték nemzetünket a Quedlinburg-i gyűlésen, K. u. 973-ban. Több mint valószínű, hogy ezeket Brúnó püspök megvesztegette.

Zsolt (Zolta) és Taksony kagán alatt a németek barátságtalanok voltak, akkor nem volt lehetőség államcsínyre. A tanácsadóknak nem volt nehéz meggyőzni a fiatal, tapasztalatlan kagánt, hogy fogadja el az új vallást és annak minden vélt velejáróját.

Németek és magyarok között az érintkezés hosszú időn keresztül csak kard és nyílváltásban állt. Diplomáciai kapcsolat nem létezett. Taksony halála után, mikor a fiatal Géza lett az új kagán, hirtelen minden megváltozott. Brúnó püspök elhalmozta a magyar arisztokráciát Ottó ajándékaival. Az ajándékozás minden időben jól bevált módszer volt, egy dolgot szolgált csak: a lekötelezettséget. Lekötelezettség a lekötelezőnek. Györffy György meggyőződése szerint egyes ajándékok a császár saját érték tárgyai közül valók, amelyek a mainzi érsek kincsestárából és a Szt. Galleni Apátságtól kerültek elő.⁸

Az aranyak varázsa volt, megnyitott az már sok zárt ajtót. A múltban megnyitotta Babilon, Théba, Karthágó, Róma, Buda és Tihuanaco kapuit. Az arany képes hatalmat adni, vagy birodalmat rombolni. I. Bratianu, román miniszter eldicsekedett a francia diplomatáknak, hogy ő Erdélyt 10 millió aranyért vette meg. Bratianu az aranyat használta fel a politikusok lefizetésére, hogy megkaphassa Erdélyt.⁹

Az arany képes nagy birodalmat is alapítani. Brúnó püspök szekerei tele kincsekkel megrakva értek Esztergomba, katonai kísérettel. De útba kellett ejtenie Pilgrim püspököt Passauban s átvenni Ottó írott utasításait. Ez az egyetlen okirat, ami fenn maradt.

Ottó császár történelmi nagyság és kiváló uralkodó volt, ki sokat tett Németország érdekében. Nagyon ügyesen álcázta a magyarok meghódítását a keresztény térítés palástja alatt. Ő volt, aki elsőnek vezette be a politikába a "Drang nach Osten", magyarul "Keletre való terjeszkedés"-t, és legnagyobb vágya volt népünk kiirtása. Nagy Ottó levelének szövege a passauai Pilgrim püspökhöz: "Segítsd Brúnót magyarországi útjában, lásd el bőven lovakkal és kísérettel a határig, mert ha küldetése sikeres lesz, neked és övéinek is előnyére fog szolgálni, hogy azután ezek királya hűbéresünk lesz."¹⁰

E levél burkolatlanul elárul minden tervet és szándékot, azonban a történészek szerint a magyarok saját akaratukból és óhajukból vették fel a római vallást, és kérték a német és bohémiai misszionáriusok küldését és munkáját az országba.

Hogy fedhetné ez az igazságot?

Az akkori kor magyarja, igazán óhajtotta volna a nyugati kereszténység felvételét, meg volt a lehetősége helyben, a Kárpát-medencében. Hisz testvérnépeink, az avarok, akik nagy részben túléltek Nagy Károly hadjáratát, a Római Egyház rítusa szerint imádták az

⁸ Györffy György: István király és műve. Bp. 1977. 75. old.

⁹ Grandpierre K. Endre: Magyarok Istenének elrablása. Budapest. 1993.

¹⁰ Dümmler, E. L. : Pilgrim von Passau. 38 old. (Rudnay Egyed: "Nyugati Kultúráról". Ősi Gyökér, 1990, szept.- okt. 143 old.)

Istent. Ezt tükrözték mind azok a díszítések, vallásos ereklyék, amelyek hátra maradtak, s még ma is láthatók a múzeumokban.

A második indok, hogy elődeink egy teljes évszázadon át harcoltak, lázadtak és meghaltak az erőszak miatt. Itt megemlítendő egy eset, Tonozuba és feleségének élve való eltemettetése, azért, mert nem tudtak megválni ősi hitüktől.

Grandpierre és még több történész szerint nem mindenki volt keresztény a mai értelemben, akik hazajöttek Árpáddal. Egyesek a Nap-Isten kultuszának hódoltak, ami a legősibb Istenimádás, de nem jelentette a Nap-imádását. A Napot tartották Isten megnyilvánulásának, hatalmának. Egyes történészek ezt hívják őskereszténységnek. K.u. 910-ben Luitprand cremona-i püspök írja: “A magyar nép nyilvánvalóan keresztény.”¹¹ Valószínű, hogy ez az ősi vallás a manicheista vallás maradványa, amely Jézus tanítását hirdette és fogadta el az ószövetség nélkül. A különböző vallásos megnyilatkozások Árpád népe között azt jelentette, hogy vallási türelem volt.

Árpád az “egy Isten”-hez imádkozott és tisztelte a természetet, állította Cornides, Theophilactus és Thuróczi is.¹² Ez mind bizonyítja Egy-Isten hívőségünket. Volt köztük Nestorián és Mazda hitű, de minden gyakorolt vallásunk a Sumír-mágus szeretett vallásból eredt, több ága, válfaja létezett, ebben volt az erejük és ez egyesítette őket. A vallási összhang, amely erőssé és egységessé tette őket, ezt kellett Ottóéknak megszüntetni, ez volt számukra az egyetlen út, hogy a magyarok hatalmát megtörjék. Ha I. Ottó szándéka egyenes és őszinte lett volna, akkor nyíltan fordul Géza kagánhoz, és nem a “tizenkettőkkel” tárgyal. Ottó kétszer is figyelmeztette Pilgrim püspököt, hogy legyen nagyon óvatos. (S miért jött titokban az országunkba?)

A határvédelemről: Abban a században országunkat egy széles füves földszáv (gyepű) vette körül, amit védősávnak is nevezte. Ez jogilag nem tartozott senki birtokához. Nagyfokú óvatosság kellett a határátkeléshez, de azonbelül már nem volt ellenőrzés. Valószínű, hogy a határon belül az összeesküvők megbízottai várták a német tárgyaló feleket. A quedlinburgi ülés a tizenkét arisztokrata részvételével folyt le K. u. 973-ban húsvétnapján.¹³

Az „idegenek” által lejegyzett történelmi munkákból: az akkori magyar annyira vágyta a békét, hogy ezért minden nemzeti érdekét, sőt vallását, szabadságát, azaz sérthetetlenségét feladta. Minden áron béke, ez volt a cél.

Ki tudja ezt elhinni? Ezt kérdezi Grandpierre. A Lech-mezei csata és a quedlinburgi összejövetel között húsz év telt el, ami háborúmentes volt: és még mindig Európa legnagyobb katonai hatalma hogyan könyöröghetett attól a néptől békét, akit a közelmúltban annyszor megvert?

Egy nemzet nem tudja megváltoztatni társadalmi szokásait egyik napról a másikra. Őseink békéért való esedezése kitalált szöveg a történészek részéről, akik ezzel akarják elhitetni, hogy egy elgyengült nemzet lettünk, s egyetlen menekvésünk már csak a nyugati kereszténység.

Pilgrim püspök levele így szól VII. Benedek pápához, K.u. 974-ben: „A szövetség nyomán létrejött békét kihasználva, megkezdtük a hittérítői tevékenység gyakorlását.”¹⁴

¹¹ Vágó Pál: “Pusztaszerzől a három Árpádfi száműzetéseig”. *Kelet Népe*, 5. 1971. 7 old.

¹² Kállay Ferenc: Pogány magyarok vallása. 1861 és 1971

¹³ Grandpierre: I.m. 226 old. from Wertner Mór: Az Árpádi családi története. Nagybecskerek, 1892

¹⁴ Endlicher, Monumenta Árpádina. 131 old. (Grandpierre I. m. 222 old.)

A levél szerint őseink és a németek között szövetség jött létre. Ez azt jelentette, hogy a németek csendben elfoglalják hazánkat. Az az érdekes, hogy minden egyes irat, ami fenn maradt, csak a kereszténység terjesztését hangsúlyozza. Ez volt a kezdete függetlenségünk elvesztésének. I. Ottó, aki létrehozta, kiépítette a német nagyhatalmat, a keletre terjeszkedést, a „Drang nach Osten”-t, ő diktálta a quedlinburgi egyezményt. Előtte már sokszor kijelentette, hogy célja Magyarország hatalmának megtörése. I. Ottó nem volt pápa, sem pátriárka, ő német császár volt. Ezért írja Grandpierre, hogy nem vallási, hanem politikai célok hajtották. Akár hogyan álcázta, szándéka a magyarság meghódítása volt.

I. Ottó a quedlinburgi szerződés idejében magyarellenes erőt képviselte, s a kereszténység terjesztése csak leplezte szándékát. Már előbb említettük, hogy őseink a Lech-mezői vereség után is katonailag erők maradtak. Ha valóban megmaradtak, akkor hogyan fogadhattak el ilyen szégyenletes egyezményt, mint a quedlinburgi?

Thierry Amadée egy nemzetközi államcsínyt említ.¹⁵ Thierry közli, hogy amikor megkötötték az egyezményt, Ottó azonnal hozzálátott tervének végrehajtásához. És pedig közel a határhoz, Passauban egy központot létesített, ahol a magyarellenes ügyintézés szerveződött. A központnak Pilgrim püspök volt a vezetője. Ekkor a pápa felruházta minden hatalommal, ami szükséges volt népünk megtérítéséhez.

Ottó elhatározta, hogy a fiatal Géza hercegnek egy német feleséget ad, Adelheidot. E házasság egy jól bevált fegyver volt tervének végrehajtására. A németek már éltek ezzel a lehetőséggel, amikor Atilla hatalmát megsemmisítették.

A németek Hildegund Krimhildát adták Atillának, aki a nászéjszakán kötötűjével megölte őt, amit az orrlyukán át felszúrt az agyába.¹⁶ Atilla halála okául három különböző ismeret tudatosult. Az egyik, amelyet itt közöltünk, a második, amely nagy általában ismert, hogy a lakodalom után a nászéjszakán bekövetkezett orrvérzés okozta Atilla halálát. A harmadik, mérgezés következtében előállt orrvérzés, amikor orrán, száján ömlött a vér. A legújabb rovássírási megfejtést az a lábjegyzetben közlünk.¹⁷

Adelheid célja nem Géza megölése volt, hanem megnyitni a magyar határokat honfitársai előtt.

Ez volt Ottó terjeszkedési politikája, és még háborút sem kellett indítania céljai eléréséhez.

Vannak nemzetek, amelyek gyengébbek a háborúban, de agyafúrtak, találékonyak a békekötésben. Quedlinburgban nem volt kölcsönös szerződés, csak mi tettünk engedményeket, a németek semmit. Mibe került ez a behódolás?

¹⁵ Grandpierre: I.m. from Thierry, Amadée: Attila Mondák. 99 old.

¹⁶ Mihály Ferenc: Isten Ostora c. cikk. From Frederich H. Martens: *Romance of Evolution*

¹⁷ A Nagyszéksői Aranykehely felső időhatárát a régészet K.u. 453-ra teszi. Ez Atilla halálának éve. Az arany, pontosabban elektron, (arany-ezüst ötvözet) kehely talpába, pontozással egy rovásszöveget írtak. Amennyiben helyes Oláh Imre Jenő rovásutató megfejtése, a felirat összefügg Atilla halálával és a magyar szövege ez: **ERRE RÁ ES FE' EŐ TENYEŐ, MÖGEREDI ERRÉN ORRVÉRE EBBE, DE OTT SZÉKÉBE ARA MÁR ÍLEN.** Nyilván a menyasszonyt hibáztatta a testőrség a mérgezésért, hiszen a kehely szövege szerint máris élre került az ara, az az már székében leszúrták. Krimhilda tehette a gyorsan ölő bizánci mérget a kehely italába, E mérge ismert mellékhatása volt a hirtelen megeredő orrvér. A megfejtés 1986-ban lett publikálva a clevelandi Szittyakürt újságban, és kétszer előadva Clevelandban a Nagy Szittyá Világkongresszusokon.

- Feladtuk minden hagyományunkat (mágusüldözés).
- A határvidék védelmét is.
- Szabadbejövétel a hittérítőknek és másoknak, akik Magyarországon akartak letelepedni.
- Engedélyezni templomok építését, plébániák felállítását.
- Minden korlátozás nélkül szabad kezet adni a keresztény tanok terjesztéséhez és gyakorlásához (élve eltemetés stb.).
- Géza herceg házasságot fog kötni Adelhaiddal.
- Rangos állások, földbirtok adományozását ígéri az Adelhaid-dal jött tízezer német testőrnek.

Thierry Amadé mondja, hogy a quedlinburgi szerződés ahhoz hasonlítható, mintha áruinkat nagy haszonnal exportálnánk egy másik országba, és ráadásul rájuk kényszerítenénk a mi erkölcsi értékrendszerünket.¹⁸

Ezután megnyitottuk kapuinkat a nyugati beözönlés előtt, nem hadi, hanem egy folyamatos békés megszállásnak. Nyilvánvaló, hogy egy ilyen megszállást gazdasági, ideológiai és politikai elnyomás követ. A magyar küldöttek Quedlinburgban külön biztosítékot adtak, hogy a határ nyitva lesz minden válogatás nélkül bárki részére, és segítséget fognak nyújtani földadomány és egyéb lehetőségekkel, hogy a társadalmi ranglétrán meg legyen a felemelkedésük, és hogy sokasodjanak. Így rövid időn belül Magyarország elvesztette nemzeti jellegét. Ha a nemzet lázadásban mutatta ki elégedetlenségét az idegen megszállók miatt, akkor azt külföldi katonai segítséggel leverték.

Adelhaid testőrei elfoglalták Géza palotáját és ő „fogoly” volt saját otthonában. A németeknek ez a megoldás jobban megfelelt, mintha megölték volna, mint tették Atillával. De ki készíthetett egy ilyen szégyenteljesen egyoldalú békefeltételt-tervet a nemzet nevében? A hivatalos kormány képtelen erre, csak az a csoport lehetett, amelyik előkészítette az államcsínyt, azok, akik adományokat fogadtak, fizetéseket kaptak, békét ajánlottak és kereszténységet hirdettek. Pilgrim, Wolfgang és Brúnó képezték ezt a titkos belső erőt, amely idegen célok érdekében dolgozott. E csoport végrehajtotta azt, amit Ottó nem tudott hadászati lag megtenni. Ez a magyarázat arra, hogy a magyar nagyhatalom hogyan vesztette el erejét, befolyását, minden lényeges háborúvesztés nélkül és alárendeltje lett az ellenségnek, a németeknek.

Mikor őseink megtudták, hogy a németek képesek voltak hivatalos iratok hamisítására csak azért, hogy Pannóniát megszerezzék, ez a hír, ráeszmélés nagyon megrázta őket. Pilgrim püspök Ottó sugallatára négy iratot hamisított, amelyeket most Lorch hamisítás név alatt ismerünk. E négy hamisításnak kellett volna bizonyítania azt, hogy az utolsó négy elhalálozott pápa a passau-i püspök hatáskörébe, iktatta a Dunántúlt.¹⁹

Ahogy Géza értesült a hamisításról, rögtön elrendelte az ügy kivizsgálását. Pilgrim püspök felkérte VII. Benedek pápát ez iratok valódiságának bizonyítására. A pápa ezt nem merte megtenni, mert Magyarország még mindig nagyhatalom volt Európában, de ugyanakkor Rómának Németország volt a „kedvelt”-je.

A pápa hajlandó volt a német kérelmet támogatni. Buzgólkodása közben ráakadt iratokra, amelyek Tudummal voltak kapcsolatban. Tudum egy avar vezető volt, második

¹⁸ Grandpierre: I.m. Thierry Amadé. 98 old.

¹⁹ Grandpierre: I. m. 223. old. from Vezérek kora. 342.

az uralomban, aki Észak-Magyarországon élt, túlélte a Nagy-Károly-i hódítást, és 811-ben elfogadta a salzburgi érsek korlátlan hatalmát. Erre hivatkozva a pápa a salzburgi érseket kinevezte a Dunántúl Apostoli Helynökének. Így kielégítette a német igényeket. Géza észrevette ezt a körmönfont húzást, és Brúnó püspököt azonnal kiutasította hazánkból.

Pilgrim lakóhelyét a magyar hadak feldúlták, és a levelek Ottó és Pilgrim között mind megsemmisültek. Ez K. u. 973-ban, 18 évvel az úgynevezett „végső vereség” után történt.

Géza kagán fiát, Vajkot 1000-ben koronázták királlyá, és keresztségben az István nevet kapta. Uralkodása alatt a németek folytatták próbálkozásait, és uralni akarták Magyarországot.

* * * * *

BOTOS LÁSZLÓ

ÍGY VOLT

Ne nyaljuk továbbra is a kegyelmes lábakat!

Legyen akaratumk létrehozni az erőt, hogy kiiktassuk a még mindig fennálló hazugságokat!

Nem a honvédség veszítette el „nemzeti nagylétünk”, mert honvédeink idegen földről, zárt sorokban menetelve jöttek fegyverrel kezükben, abban a hitben, hogy a hangoztatott wilsoni népakaraton való döntés meghozza a várt igazságos békés együttélés elrendeződést. Fel sem merült, mert nem merülhetett fel az a gondolat, hogy a népakaraton való döntés Hazánk feldarabolását idézné elő. Hisz évszázadokon át minden menekültnek megadtuk azokat az emberi jogokat, amelyeket Nyugat népei nem ismertek. Név szerint önrendelkezést. Jó tett helyébe, jót vártunk. Azt hittük Nyugat népei is úgy gondolkodnak mint mi. Nem vettük figyelembe, hogy ezen időkben az ajnározott Nyugat, hatalmas népes területeket, nagy múltú nemzeteket és elmaradt, civilizálatlan népeket igazott le egyaránt. Gyarmatosított. Közvetlen szomszédunk a német és ikertestvére az osztrák, annak vezetői a Habsburg császárok, e kor Európa egyik legnagyobb hatalma, azon fáradozott, hogy bekebelezzen bennünket. Minden fondorlatot elkövetett, hogy Magyarországon menedéket lelt népeket ellenünk uszítsa. A nagyméretű kizsákmányolásuk, hódító háborúik által előállott nyomor és nehézségek okait -- az igazságot megtagadva -- ránk hárították. Szították a népünk elleni gyűlöletet azzal, hogy minden rossznak mi magyarok vagyunk az okai. Mindezt tették azért, hogy megosszanak, az „Oszd meg és uralkodj” szemlélet alapján.

Ahogy honvédeink zárt sorokban visszavonulva elérték a magyar határt, magyar kormányrendeletre, név szerint Linder Béla „nem akarok katonát látni” kijelentése alapján lefegyvereztették honvédeinket és így megszűnt minden nemzeti védekezésünk. Erdély határában, a rumán katonaság felfegyverezve várt, s mikor meggyőződött, az általuk is hihetetlenről, hogy eldobtuk fegyvereinket, megkezdték belső területeink elfoglalását. Kormányunkba beépített hazaáruló Linder Bélának Zágráb-ban szobrot emeltek. Így hálálták meg a szerb nacionalizmusért tett cselekedetét. Tehát nem az ellenség ereje,

fegyvere, idézte elő Hazánk Trianonját, hanem saját kormányunk, annak hadvezetése. Röviden így veszett el minden katonai erőnk, honvédelmünk.

Ne hogy mégis erőre kapjunk, visszatérjünk régi dicsőségünk emlékéhez, a Habsburg ármány befolyásolására az akkori Vallás és Közoktatási Miniszter, Trefort Ágoston, hatalmi szóval elrendelte, hogy nekünk, magyaroknak -- ha már ide jöttünk Európába -- akkor európai ősokeket kell keresnünk. Budenz József, német származású nyelvész hirdetésével és a magyar nyelvészek lelkes támogatásával megkezdtek a finn-ugor elmélet feltételezett hamis tanának hirdetését, mind Magyarországon, mind világszerte. Ezzel a szellemi ráhatással elfeledtették velünk és Európa népeivel az ez ideig ismert, és soha kétségbe nem vont hun-magyar származásunk tanát.

Ez a finn-ugor elmélet már II. Pius pápa alatt lett beiktatva. II. Pius pápa (1458-64) neve Aenius Silvius Piccolonimi volt. III. Frigyes császár udvarában volt költő, mielőtt a szent (pápai) pályára lépett volna. Pappá szentelték 1445-ben (The Columbia Viking Desk Encyclopedia). Ez az elképzelés a magyarok finn-ugor származására vonatkozóan Budenz működésével terjedt, s e munkához igyekvő társakat talált, Hunfalvy Pál (Hundorfer), Toldi Ferenc (Schedel), Munkácsy Mihály (Munk), Szinnyi József (Ferber) német személyekben, és ezeket később követve a magyar akadémikusok nagyszámú sokasága a mai napig. Ezek közül itt említve Zsirai Miklós, Bárczi Géza stb. Így láthatjuk a magyar szellemi hanyatlást, elmagyartalanítást a Magyar Tudományos Akadémia nemzetellenes tanításának tudhatjuk be. Nem az ellenséges túlerő, hanem a magyar meghasonlás okozta. Természetesen ezt jó ráérzéssel és meglátással, földünket meghódítani akaró szomszéd népek kihasználva megtöltötték külföld könyvtárait hazug rágalmakkal, amit Akadémiánk soha nem ellenzett. Egyszerűen nem vette figyelembe, jelentéktelen mende-mondának tartotta. Nem úgy külföld népe. Mivel nem elleneztek a rágalmakat, a hazugságok megkövesedtek, és így lettünk Európából kiutasítandó, földünket elfoglalható, nem Európába való kulturálatlan pogány, bárdolatlan, kegyetlen, civilizálatlan, rabló nép.

Mindezeket a kialakult nézeteket támogatták az elszakított területek győztes népei, és nagy sajnálatunkra a Római Katolikus Egyház még a mai időkben is fenntartó azon nézete, hogy pogány barbárok voltunk, mindent, ami emberi erény, érdem, fejlődés, csak a Nyugat népeitől összelopkodott felületes tudás. Nem magyar szellemi fejlemény, vagy érdem, mert erre származásunknál fogva képtelenek lennénk. Ezt az elhíresült megállapítást, a barbár finn-ugor származás elmélet támasztja alá. Mindez bővebben elérhető, a kor, lelki atyáink által, magyar lelket, önbizalmat pusztító, ocsmány gyalázkodása az Árpádkori Legendák közlésében. (Grandpierre K. Endre: „A magyarok Istenének elrablása” c. könyvből. (Budapest, 1993, 26-58 old. és www.magtudin.org)

Ellentétben az Árpádkori Legendák lelkiatyáinak megnyilvánulásokkal, a jelen kor a szeretett Istenében és magyar nemzetben gondolkodó római-katolikus Bulányi György atya gondolatai:

AZ ÉN ISTENKÉPEM

Azt hiszem, hogy van. Azt is, hogy értem van. Nemcsak értem, hanem minden emberért.

Azt hiszem, hogy jó, a javamat akarja. Azt hiszem, hogy tőle van, hogy tudom: jónak kell lennem.

Azt hiszem, hogy érte kell lennem, kedvében kell járnom, akaratát kell teljesítenem. Azt hiszem, hogy ez az életem legfontosabb dolga.

Akkor vagyok boldog, ha azt gondolom, hogy valami olyasmit tettem, aminek örül.

Azt hiszem, hogy nagyon nagy dolgokat vár tőlem. Azt hiszem, hogy csak azért lettem, hogy segítek neki megvalósítani azt, amiért világot teremtett. Azt hiszem, hogy életem értelme felépíteni Isten Országát.

Azt hiszem, hogy meg nem szűnően erről akar tárgyalni velem.

Ennek következtében senkivel sem vagyok olyan szoros kapcsolatban, mint vele.

Ez a kapcsolat nyugtalanító: állandóan mérlegre tesz, nem hagy békén, ösztökél, hogy csináljak már valamit. Szedjem össze azokat, akik hajlandók így látni őt, s velük együtt csináljunk valamit. Mit? A hegyen épült várost.

Méregbe is hoz ez a kapcsolat. Dühössé tesz azokra, akik Istenre hivatkoznak, és valami egészen mást csinálnak, akarnak. Azokra, akik az Istent emlegetik, s közben a Sátán Országát építik.

Azt hiszem, hogy Isten kizárólag egy ilyen Ország megvalósulásában érdekelt. Egy olyan országban, amelyben mindenki a lelkiismeretére hallgat, és senki se akarja megparancsolni, hogy mit kell gondolnom ahhoz, hogy kedves legyek Istennek. Egy olyan országban, amelyben nem kerül sor arra, hogy szégyenkezniem kelljen amiatt, hogy nekem van valamim, ami a másoknak nincs, aminek folytán valaki irigykedhetne rám. Egy olyan országban, ahol senkivel szemben sem erőszakoskodom, s velem sem mások. Egy olyan országban, ahol mindenkit tegezhetek, ahogyan az Istent is. Egy olyan országban, ahol mindannyian testvérek vagyunk.

Azt hiszem, hogy Isten ezért az országért nem tud csinálni mást, minthogy bombázza a lelkiismeretünket.

A lelkiismeretemet bombázó - számomra ez az Isten.

Bulányi György, 2002. január²⁰

Népünkbe annyira belevésődött a kis nemzet tudat, amit ellenségeink sugallanak, hogy kicsik vagyunk, nem tehetünk semmit, várjuk, hogy majd a „nagyok” segíteni fognak. Nem fognak, mert hisz ők idézték, ők tettek bennünket kicsinnyé. Pedig még így is megfogyatkozva lehetnénk nagyok és számottevőek, mert a szürke állományunk még az elnyomatásunk idejében is megmaradt, mert az belénk oltódott. Faji nemzeti adottság. Ha erre összpontosítanánk, összefogva kihasználnánk kultúránkban elért termékeink, gazdaságot eltető előnyeit, akkor lehetnénk kis állam, de gazdag, jólétben élő nép, és ismét érdemesnek lenne önként magyarnak vallani magát, minden szomszédos nép fiainak, mint ahogy ez volt a múltban. Ezt a kishitűséget ennek bebetonozását elősegítette megcsonkíttatásunk. Hollandia is kicsi, talán kisebb, mint mi, de nem nevezi őket senki kis

²⁰ http://www.bokorportal.hu/bulanyi/irasok/bgy_istenkepem.pdf

népnek. Földünk, Európa legjobb termőföldje. Vízellátásunk Európában a legjobb. Éghajlatunk mérsékelt, szinte minden megterem. Közép Európa területét foglaljuk el. Ásvány kincsekben is, még a csonka haza területén is gazdagok vagyunk. Éppen ezért akarja földünket minden európai nép.

A másik elvesztésünkre irányuló híresztelés az, amit Akadémiánk folytat azzal, hogy van finn-ugor tanszék, ahol összezavarjuk, rossz irányban kutatunk a finn-ugor gyökök összehasonlító nyelvészet őserdejében. Időt, pénzt szentelve erre. De nincs magyar hungarológia. Akadémiánk nem tanít magyar nyelvkutatást, nyelvfejlődést. Ellenben magyar adófizetésből van hebraisztika. Amikor valamelyik külföldi egyetem létrehoz egy Kelet-Európa tanszéket, ott a szlavisztika tankörébe osztják be a magyar nyelv, és származás elmélet tanítását. Akadémiánk befolyásolja a tanszéket a finn-ugor elmélet tanítására, ami soha nem bizonyított feltételezés. Ez volt az oka annak, hogy Akadémiánk alapítója, gróf Széchenyi István, az általa alapított Intézettől megvonta önmaga és utódai részéről is ennek támogatását.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN LEVELE AZ AKADÉMIA IGAZGATÓ TANÁCSÁNAK

A MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG TEKINTETES IGAZGATÓ TANÁCSÁNAK
SZÍVES FELOLVASTATÁS VÉGETT A LEGKÖZELEBBI ÜLÉSBEN ALÁZATTAL
ESEDEZIK GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN.

Tekintetes Igazgatóság!

A legcifrább szavaknak sincs hitele ott, hol tények bizonyítanak ellenkezőt.

Hogy kormányunk mostani rendszere a magyar nemzetiség igényeivel és érdekeivel szemközt áll, azt a legvakabb is észreveheti. Nemzetiségünk nekünk, magyaroknak pedig becsesb, mint a föld bármily kincse, sőt életünk.

A magyar romok közt a nemzetnek eléggé nem bámulható életerején kívül, szeplőtlen már majdnem csupán az akadémia mutat arra, miszerint nemzetünk kioltva még nincs.

S most még ezen utolsó igazán magyar intézet is ki legyen sarkából forgatva! Fájdalom, igen! Mert hiszen az akadémiai alapszabályok minap leérkezett megváltoztatása legalább saját lelki szemeim előtt, nem egyéb és nem kevesb, mint oly dőfés, mely könnyen halálba vezet.

Kimagyarázhatatlan lelki kinoktul gyötörve, egészen elvérzett szívvel, félig temetve – ily aggasztó körülmények közt, kérdem, valjon a magyar Akadémia tekintetében én mit műveljek, mit tegyek, én, ki dicső elődeink útmutatását hú kegyelettel felfogván, szerencsés voltam 1825-ben újra és sikerrel megpendíteni honi nyelvünk magasbra állítását – sikerrel mondom, és jobb sikerrel, mint ők, mert a mély felfogás ugyan sajátunk, de nékem elégséges pénzvagyon is jutott osztályrészül – mely nélkül, fájdalom, a legmagasztosb is oly gyakran eltiportatik, mely tényezőként szinte arra való szolgálendő, miszerint a magyar, kinek jelenét bizonyítja – sajátyszerűleg minden hátramaradásibul kibongtakoza az emberiség díszére, az osztrák

közbizodalom legbiztosabb talpkövét, s a fejedelmi szék rendíthetetlen sarkalatát képezze, alkossa? Kérem, még fel se jajduljak, mikor látni vagyok kénytelen én, fejedelmi családunk mint valami baligézet által félrevezetve, népeink éppen legéletrevalóbbját, mely fiatalságánál és kettőtörhetetlen zománcánál fogva legdicsőbb kifejlésre képes, nemcsak kellő figyelemre nem méltatja – sőt azt sajátságaiiból kivetkeztetni, elzsibbasztani engedi, és ekképp úgyszólván saját maga alatt vágja el a fát.

A tekintetes Akadémiára bízni az ügy eldöntését – amennyiben alapító állásomnál fogva ahhoz nékem is van szólásom --, noha legnagyobb tisztelettel viseltetem mind testületileg, mind egyénileg iránta – nem kívánom, nem akarom, nem fogom; mert még fejem vállaim közt áll, velőm el nem olvadt, és szemem világát a halál köde nem oltja ki – mindaddig arrul, minhez jogom van – minden tanácsot szívesen és köszönettel fogadván – utóljára is bizony csak saját magam fogok határozni. S ugyanis:

Én úgy vagyok meggyőződve, hogy felséges Urunk, a fénykörülsugárzott Ferenc József Császár, előbb-utóbb, de elvégre bizonyosan át fogja látni, hogy a célba vett amalgációja és németesítése a közbizodalmi népeknek nem egyéb, mint a mostani államférfiak észficamlott teóriája és kereső önmisztifikáció; hogy számos, tán legtöbb népei, ha egyszer zivatarra kelnek az idők, mi alkalmasint nemigen fog késni, kifelé gravitálnak, míg a magyarnak nincs a világon rokona, s nincs más hazája, mint a négy folyam közti és a három hegy alatti alkotmányos paradicsom, hogy ehhez képest a magyar jólétét, szerencsáját, boldogságát egyedül dinasztialis és törvényes királyának védpajzsa alatt remélheti keresi, lelheti, és hogy ennél fogva a felséges Császár nemcsak nem fogja túrni – ha majd egyszer a legproblematikusabb helyzetbe süllyeszték, kellőleg felvilágosítandják lelkét és untatni kezdendik legmagyasb úri kedélyét-, nemcsak nem fogja túrni, mondom, ha majd ezen idő beáll – miről én sehogy nem tudok kételkedni --, hogy azon nemzetet gyengítsék, gyilkolják, olvasszák, mellyel lovagi fejedelem, kit szeret 'madarat foghat', és mely Érte, ha kifejlésének, becsületének, dicsőségének nem engedi útját állni, sőt ily kincseknek hű pártolója, utolsó csepp vérént kiontani mindig kész volt és mai nap is minden pillanatban kész volna és kész lesz.

Én azt szeretem hinni, fiatal fejedelmünk – ha látni és hallani akar, és egyedül saját velejének tanácsát követendi, és egyedül saját szíve sugallása után indul, bizony mondom: Magyarország tekintetében még Corvin dicső korát is homályba állítandja.

Így látván a jövődőt, és bízván a mennyei végzésben, mely nemzeteket, valamint fejedelmeket is hibáikért büntet ugyan, de valamint lelkes népeket meggyilkolni nem enged, mi személyemet és alapító jogomat illeti – a megváltoztatott alapszabályokat, melyekkel kezdettől végig legkevésbé sem tudok megbarátkozni, ha nincs menekülés, s azokat parancsként csakugyan el kell fogadni, vérző szívvel, de lecsépelhetetlen kedéllyel, minden legkisebb megjegyzés nélkül fogadom.

Egyszersmind azonban ünnepélyes óvást teszek, hogy a „Justum ac tenacem propositi virum”²¹ dicső elve szerint, én a haza oltárán tett áldozatomnak kamatját azon pillanattal fizetni nem fogom, ha tapasztalni volnék kénytelen, hogy adományom de facto – mert hiszen szép szavakra és ígéretekre bizony én nem adok semmit is – más vágásba szoríthatnák, mint az, mely a magyar Akadémia eredeti céljával tökéletesen megegyez, és mely nemzet és fejedelem közti törvény által megerősítettén fel is szenteltetett; mely szándékom szerint tudom, hogy örököseim is becsületesen és híven eljárának, mikor aztán, ha ezen szomorú eset, bizodalom és minden jó remény dacára, tán mégis bekövetkeznék, én, valamint örököseim az alapító levél értelmében – járulékunkat, a megmérgezett magyar akadémiátul elvonván, valami más hazai célra fordítandjuk, mely célt azonban saját magunk tűzendjük ki, e foglalatosságtul mindenki mást határozottan felmentvén. És e tekintetben csak anyagi erőnek fogunk engedni.

A tekintetes igazgatóságnak

hű szolgálja
Gr. Széchenyi István²²

Felső – Döbling 163
November 6ikán, 1858

*

A fenti cikk megjelent: *Diszharmónia és vakság* – Széchenyi István utolsó napjainak dokumentumai. Helikon Kiadó, Budapest, 1988. Másolata: *Magyarságtudományi Értesítő – Journal of Hungarian Studies* 11. sz. 25. old.

A Horthy időszakban jött egy kis enyhülés, amikor a magyar szellem ellenes nyomás enyhült. De ez sem volt teljesen szabad, mert a beidegződött tanítás nyomai, még ebben az időben is megosztó nézetet teremtett, de már hajnalodott. Új nagy meglátások nyomtatott kiadványai jelentek meg, amelyek előidézői lettek volna a szemlélet váltásnak. De ezt a reménykeltő időszakot leállították az elvesztett háborúk, amelyeket még nagyobb, fokozottabb fizikai szellemi elnyomás követett. Több mint egy évtizedig az új kutatások meglátásai, amelyeket a segéd tudományok alkalmazása segített elő, nem juthatott el a magyarságért aggódó kutatók kezébe.

Különösképpen 1948-1960 időszakban, amikor népünk sokasága anyaföldjének elhagyására kényszerült, én magam is, az 1956-os szabadságunk megtorlása ellen menekülve, hozzá jutottunk a fentebb említett kutatási tanok tanulmányozásához: nagy lendülettel, igyekezettel, a mindennapi munka mellett, éjjeli őrként, építkező munkásként, esztergályos és különböző szakmunkásként, és majd a megtanult új nyelv birtokában, komoly pozíciókat betöltve, egymás után tanulmányoztuk a megvilágosult tanok valóságait, mindazokat, amelyekhez az otthoniak hosszú időn át nem juthattak. Ez időkben születtek meg és váltak elismert kutatókká, bár Akadémiánk által kivetett, délibábot kergető, magyarkodó dilettánsok. Minden megkülönböztetés nélkül felsorolom a

²¹ „Igaz s kitartó hű szívű férfit” – Quintus Horatius Placcus *Augustus caesarhoz* című ódájának kezdősora (Bede Anna fordítása).

²² A levél Zichy Geyza másolata. Az aláírás saját kezű.

magyarság történelem kutatásában elkötelezett kutatóink névsorát: Padányi Viktor, Aczél József, Bobula Ida, Borbola János, Nagy Sándor, Varga Zsigmond, Toronyi Etelka, Marjalaki Kiss Lajos, Aradi Éva, Badiny Jós Ferenc, Baráth Tibor, Zakar András, Szelényi Imre, Vágó Pál, Bíró Lajos, Bíró József, Katona Sándor, Baráthosi Balogh Benedek, Baranyai Piroska, Bartha Miklós, Bakkay Kornél, Berzy József, Bokor Imre, Bona István, Gyárfás Ágnes, Balogh Sándor, Csobánczi Elemér, Csőke Sándor, Cúth János, Daczó Árpád, Yves de Daruvár, Erdélyi István, Domonkos László, Duray Miklós, Dömötör Tibor, Endrey Antal, Fekete Zsigmond, Érdy Miklós, Fehérné Walter Anna, Ferenczy Gyula, Fehér M. Jenő, Fodor István, Forrai Sándor, Friedrich Klára és Szakács Gábor, Gelsei Bíró Zoltán, Kolozsvári Grandpierre Endre, Gosztonyi Kálmán, Götz László, Hernádi Tibor, Homonnay Ottó, Somogyi Ferenc, Kandra Kabos, M. Katonka Mária, Kocsis István, Kazár Lajos, Koós Kálmán, Kostya Sándor, Kosztin Árpád, Kovács Ernő, Kövér János, Kunszabó Ferenc, Lángi Mária, László Gyula, Magyar Adorján, Marschalkó Lajos, Molnos Angela, Lázár István, Marác László, Magyar Kálmán, Makkay János, Málnási Ödön, Marton Veronika, Nagy Ákos, Nagy Attila, Nagy Géza, Vetráb J. Kadosca, Bódi Dezső, Gálfi Aba, Noszlopi Németh Péter, Nemesvárad Imre, Obrusánszky Borbála, Szabó Dezső, Torma Zsófia, Tomory Zsuzsa, Palotás Pál, Palotás Zoltán, Pauler Gyula, Pap Gábor, Pongrácz Gergely, Práczi István, Rác Sándor, Radics Géza, Raffay Ernő, Rektor Béla, Konstantin Sakharow, Sebestyén Gyula, Somogyi Ede, Szalay Jeromos, Szedenits Jenő, Szentkatolnai Bálint Gábor, vitéz Szondi József, Szilvay Gyula, Blaskovics József, Timaru-Kast Sándor, Zajti Ferenc, Pölöskey Ferenc, Csánkné Vera, Vértessy László, Zászlós Zsóka György, Kúr Géza, Pesti Páter, Major Tibor, Lóte Lajos, Wass Albert, Haraszi Endre. Elnézést mind azoktól, akiknek nevei véletlenül kimaradtak, de a megnevezett dicső névoszlopba tartoznak.

Ennyi szellemi termék, melyeket a fentiekben megneveztünk, önzetlen magyarságukat és nemzetüket féltő, azokért tollat fogó írók, kutatók feltárták az új kutatások bizonyítékait, ismereteiket nyomtatványokban és könyveiben ismertették, és mégis minden hiába való volt. Hiába való, mert nem tudta áttörni a begyöpösödött, gyökeret eresztett iskolában tanult, hamis Budenz és követőinek, tanári katedrai taníttatás lehetőséggel, kellően jutalmazott fizetéssel, nyugdíjazással ellátott megélhetés csábító lehetőségét.

Megint csak nem az ellenség túlereje, hanem saját magunk kényelembe helyezése vezetett a végpusztulás közelébe.

Mikor lesz, mikor valósul meg a nemzetben való gondolkodás áldott állapota? Ha mindig csak a pillanat előnyét nézzük, és nem a nemzet jövőjét célozzuk döntéseinkben, akkor mindnyájan, már a mi időnkben, de mindenképpen gyermekeink és unokáink, csak mint magyar szolga húzhatják az igát, dicsérhetik uraik esetleges kegyelmét, hogy legalább is majd élni engednek talán. Ébredj magyar, mondja a költő: „Mert ha most nem ébredsz, nem lesz ébredésed.”

Mind ebben a legszomorúbb az, hogy 1000-ben felvett vallásunk, a Rom. Kat. Egyház nem támogatja a magyar szellem valós történelem ismeret általi újjáéledést. Azoknál fogva, hogy az új kutatások megvilágosulása következtében be kellene ismerniük, hogy „megtérítésünk” időszakában, mi nem voltunk pogányok, mint azt tanították és tanítják.

Bizonyosságunk erre, a gyakran idézett K.u. 910-ben Luitprand cremonai püspök Árpád népével kapcsolatos nyilatkozata: “A magyar nép nyilvánvalóan keresztény.”²³

Idézet Lajdi Péter munkájából: **Adalékok a történeti magyarság vallási életéről a független Magyar Apostolkirályság fennállásának ideje alatt**

www.magtudin.org

Fehér Mátyás Jenő Álmos nagykirály Kiebben tartózkodó magyarjairól írja, hogy „*a kievi várban már manicheusoknak nevezik a magyar vezető réteget, tehát Álmos családját. Photius pátriárka eretnekséggel foglalkozó apologetikus iratában seregszemlét tartva a bizánciakkal kapcsolatos népek fölött 895-ben írja, hogy 'a kievi törökök (mármint a 'turk', azaz pártus magyarok; LP) a manicheista eretnekség hívei.* (Fehér Mátyás Jenő: Rasdi mesél)

A Szent István király által a Szentföldre igyekvő, de királyunk által Magyarországon marasztalt **Szent Gellért**, későbbi csanádi püspök *Deliberatio* című, közel ezeroldalas, terjengős stílusú, latin nyelvű teológiai művében megemlíti, hogy **őt a magyarok vallása leginkább a manicheizmusra emlékezteti, de nem az.** Ugyanebben az írásában afölött siránkozik, hogy Magyarországon nem veszik jó néven, ha valaki a manicheizmust üldözni akarja.

Lássuk csak, hogyan vélekedik a kiváló régészprofesszor és történész, **László Gyula** a honvisszafoglaló magyarok vallásáról főként nyelvi szempontból: A korabeli magyar szókinccs szavai „*annyira gazdagon illeszkednek rá az új hitre,*” (?!; LP) „*hogy az egyházi méltóságokat, rendtartást, az ünnepeket nem számítva akár egész bibliafordítás kitelnék belőlük. Ez arra mutat, hogy a magyarságnak a kereszténység*” (a zsidókereszténység!; LP) „*felvétele előtt is mély élménye volt a hitelétről, az új tan csak új tartalommal töltötte meg a régtől ismert fogalmakat. Olyan szavaknak, mint a búcsú, böjt, bocsánat, bűn, gyón, gyónás*” (bocsát, bú, bűnbánat, egyház, érdem, gyarló, gyász, gyónik, hit, ige, Isten, kegyelem, menny, örök, teremt, vét stb; LP) „*stb. semmi keresnivalója valamiféle sámánista hitben, de értelme van valamelyik világvallásban.*” (László Gyula: A kettős honfoglalás; 151. o. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1978) (. . .)

Pap Gábor művészettörténész és ötvösművész más szemszögből ugyan, de ugyanemellett kardoskodik, amikor így fogalmaz: „*Az 1000-es dátummal kapcsolatban van egy másik komoly gond is. Az tudniillik, hogy a magyarság körében korántsem biztos, hogy a Szent István-i térítéssel kezdődött el a kereszténység. ... Debreceni Ember Pál egyháztörténetében*” (a reformáció idejében; LP) „*külön fejezet szól 'a magyarok lelki állapotjáról' a Szent-István-i térítés előtt, és ahogy ő is kimutatja, nagyon valószínűnek tűnik, hogy a kereszténységnek nem a római formáját értve*

²³ Vágó Pál: “Pusztaszertől a három Árpádfi száműzetéseig”. *Kelet Népe*, 5. 1971. 7 old.

ugyan, nem is a Bizáncban hivatalossá vált formáját, de létezett a kereszténység közöttük.” (Pap Gábor: Angyali korona, szent csillag)

Szintén e fontos külföldi források közé tartozik **Theophylactus Symocatta** bizánci történetíró a VIII. század első feléből, akitől két, népünkkel foglalkozó idézet következik: „Hunfajú szabírok laknak a Kaukázusnál.” Ezzel hitelesen lokalizálja a **VII. Konstantinos Porphyrogenitos**, bizánci történetíró-császár által a nála vendégségben járt **Tormás** és **Bulcsú** vezérek elbeszéléséből megismert „savartoi asphalo”-nak, azaz „erős szavárdok”-nak nevezett eleink jelenlétét az említett térségben.

Majd másutt (abban az időben sok korabeli forrás turknak, azaz pártusnak nevezte a magyarokat): „**A turkok tisztelik a tüzet, a levegőt és a vizet, a földnek himnuszokat zengenek, de csak azt imádják és tartják Istennek, aki az eget és a földet teremtette.**” (. . .)

Most vegyük sorra Dr. Varga Tibor kalauzolója segítségével a legfeltűnőbb jellegzetességeket hajdanvolt kereszténységünk terén, aki szerint **nem mi tanultuk a kereszténységet Európától, hanem Európa tőlünk:**

- **Szenháromság Vasárnapja**; Könyves Kálmán király 1095-ben elrendeli magyarországi megünneplését. Ezzel majdnem 300 évvel megelőztük a római kereszténységet, mert ott csak 1335-ben lesz hivatalos ünneppé. „Róma utánunk kullogott.” – mondja Dr. Varga. Nálunk már a XI. században fényesen ragyog a Szenháromság bölcseleti rendje, tehát korábban sem lehattunk ariánusok! (. . .)

Nálunk a péntek egész évben böjti napnak számított (még a kommunizmus idejében is élt e szokás a menzákon: a péntek volt a tézstnap!). Róma azonban szombatot böjtölt. Ez a szokás, a böjt péntekenkénti megtartása a korai kereszténység, a III. század előtti kereszténység idején volt szokás, mely szokástól később mind Róma, mind Bizánc eltért, illetve soha nem is tette magáévá. Szent István rendelkezéseiben azonban még mindig eszerint rendelte el a böjt megtartását. A **magyarság tehát olyan dolgokra emlékezik böjti szokásaival, melyek III. század előttiek, és melyet Róma és Bizánc rég elfelejtett!** (. . .)

Nagypéntek; Az egész világon csak nálunk van szokásban az **Úrkaporsó-állítás** vagy másképpen a virágokkal és növényi zölddel földíszített Szentsír állítása. A magyar középkori egyházművészetben ennek legszebb példája a híres Garamszentbenedeki Úrkaporsó.

* * * * *

Idézet Dr. Bobula Ida: A sumir-magyar rokonság kérdése c. könyvéből (Buenos Aires, 1982)

A MAGYAR ÖSVALLAS ISTENASSZONYA

A múlt század második felében járta a szegedkörnyéki tanyavilágot Kálmány Lajos katolikus plébános. Észrevette volt, hogy hívei a szentek tiszteletéhez nemkeresztény elemeket vegyítenek és feltette, hogy ezek a kereszténység előtti ősvallás maradványai. Kálmány adatgyűjtésének eredménye mitológiairodalmunk egyik legértékesebb tanulmánya: „Boldogasszony, ősvallásunk Istenasszonya”. Ebben elmondja Kálmány, hogy népünk kifejezetten „hét” Boldogasszonyt tisztel, akik között a legnagyobbnak tartja a Nagyboldogasszonyt. Ennek leányai a többi Boldogasszonyok (szülő, fájdalmas, gyertya-szentelő, sarlós, segítő, havi), akik közül legfiatalabb a szűz Kisasszony. A néphit a Kisasszonyt azonosítja a kereszténység legnagyobb szentjével, Máriával, *míg a Nagy-boldogasszonynak Szent Annát tudják. Jóllehet a keresztény hittan erről nem szól, a nép keddet tartja Nagyboldogasszony napjának.* Meddő asszonyok kilenc keddet böjtölnek, hogy a Nagyasszony segítsen rajtuk.

Aki kedden mos, megbántja a Nagyboldogasszonyt a Kedd Asszonyát. Kedden tilos minden erős munka, viszont elkezdésre, elindításra szerencsés a kedd, pl. tyúkültetésre.

Az adatok tömegéből kitűnik, hogy Nagyboldogasszony az élet adója és védője, bőség, termékenység, aratás, növény, állat és ember szaporodásának, egészségének gondviselője.

Kálmány rámutatott kódexirodalmunk adatára, amely szerint Szt. Gellért „tanácsának intéséből akkora keletre, hogy a szűz Máriát ez Magyarországon Bódogasszonynak, avagy ez világnak nagy asszonyának hívnák.”²⁴

* * * * *

Még a „kereszténység” kifejezést is a magyar „kereszt” szóból kell származtatni, mint a „keresztény” és a „keresztény” neveket, és nem a latin „crux” vagy a német „kreuz”. „Egyedül a magyar nyelvben fejezzük ki kereszténységünket a kereszt szóval. Más nyelvekben a Krisztus (Christ) szóhoz kötik: Christian, s ez jóval későbbi eredetet jelent.” (Tomory Zsuzsa) Ez megint csak az őskereszténységünket igazoló adat, amely magát a „kereszténység” kifejezés, mint vallás a magyar szó alkalmazásából lett. Az őskeresztényeket üldözték és nem a Római Katolikusokat.

* * * * *

TOMORY ZSUZSA

²⁴ „Az ő tanácsaiak intéséből a-koron keletre, hogy az zyz Mára: az Magyarorszaagban bodog azzonnak, awagy ez wylagnak nagy azzonpanak hyvnek, zent Istwan kiral es ez zegeen orzagot bodog azzon orzagaanak newezee.” (Erdely Codex 554b. Marg. L. 15). Szarvas-Simonyi Nyt. Sz. I. 130. I.

KERESZTÉNYSÉG ÉS RÓMAI KATOLICIZMUS

A fenti cím két szavának szelleme és valósága között oly hatalmas ellentét feszül, mely egy országot tudott tönkre tenni, s utóhullámai a mában is erősen éreztetik hatásukat. Tekintettel arra, hogy ez az ország édes hazánk, Magyarország, elodázhatatlanul szükséges ezen ellentét feltárása mindannyiunk okulására.

Multunkkal foglalkozók számára nem meglepő azon állításom, hogy történetünk és műveltségünk minden eleme magában foglalja a Teremtés hatalmát, csodáját. A ma híres tudósainak „felfedezései” őseink ösztudásának része volt, ezeket korokkal megelőzve. Például: a ma tudósai nem régen fedezték fel, hogy a teremtés hajnalán kétféle fény született.

Az első, rövid villanás ébresztő volt csupán, mint Csipkerózsikánkat álmából ébresztő csók. A második fény születése hozta magával az életet, az Egyetemes Életet, akit népünk Isten első és egyszülött fiának ismert és ismer mai napig is, imái tanúsága szerint. Ekkor vált fény ébresztette ősanánk népünk Nagyboldogasszonyává, az Élet anyjává, aki máig is szüli és gondozza a napokat, naprendszeret, a világot..

Tudósaink azt is felfedezték, hogy a fény a keresztirányú hullám jellegzetes alakja. Népünk ezt is ősidők óta tudja, s azt is, hogy ez a fény minden élet magja. Ezért jelképezték a Napot – ki e földi életünk Magja, s kit Magúr néven tiszteltek – körbe zárt keresztrel. Azt is tudták, hogy Földanyánk, Kisboldogasszonyunk kebelében égő tüzek vannak, s ezen tüzeket is keresztrel jelképezték. De fénykeresztrel jelképezték a teremtményeket éltető fényt: „Forogjatok szent kereszttek...” **A mindenütt jelen levő fény, fénykereszt ismerete, tudata avatta őseinket Kereszténnyé, a fénykereszt hordozóivá mind testi, mind lelki vonalon. Születésükkor kapott kegyelem avatta őket keresztényekké eszmélésük első pillanatától kezdve.**

Nem kellett másoktól kapnunk a kereszténységet. Nem is lehetett, mert a világon nem volt és ma sincsen olyan vallás, melyet kereszténynek nevezhetnénk. Népünk életére nehezedeó római katolicizmus a maga vallását Krisztiánnak, sőt ma már Judeo-Krisztiánnak nevezi, s mindkét elnevezés sokezer évvel, sőt korokkal fiatalabb, mint a Magyar Kereszténység, amint ezt neve és felfogása is elárulja. A nevében nincsen fénykeresztnek nyoma sem, s a keresztet némely szertartásuknál a „szégyen” jelzővel illetik. Egy pillanatra sem fogták fel Jézus szavait: „*Én vagyok az út, az Igazság és az Élet...*” hiszen nem magyar szótárunkban ezek a szavak nem hordanak különösebb súlyt. A magyar számára az Igazság égi fényt jelent, s az Élet ennek az égi fénynek, fénykeresztnek örököse, hordozója. Az életben megnyilvánuló **ősmagyar kereszténység nélkül se a római, sem a zsidó vallás nem születhetett volna meg.**

Mind a zsidó, mind mellékágazata, a római katolicizmus az ősmagyar kereszténységen élösködik, sőt magát e fölé emelve pusztulásunkra szövetkezve, hogy ne maradjon életben Isten teremtésének, szeretetének élő tanúja. Mindkettő saját hatalmát, s nem Isten szeretete szerinti életet félti.

A római vallás a régi, római birodalom hatalmát igyekezett átmenteni egy akkor még erős és egyetemes magyar műveltség keretein belül, s jóval a katakombák világa után kezdték el használni a kereszt jelképet a maguk Krisztián vallásához. Addig a hal volt Jézus jelképe, de ennek értelmét sem ismerték, hiszen a jászok jelképei között kellett volna ezt keresniük: náluk a csillag-pikkelyes hal volt a Tejút jelképe. Itt most csak futólag

említem meg, hogy ősmagyar nyelvünkben az Örök Öreg Isten neve egy mássalhangzós volt, nem érintve még az anyag zárt világát. A jászok Istenének neve Jó. Ezért mondta Jézus, hogy nincsen más jó, mint Isten, kinek első és egyszülött fia az Egyetemes Élet, ki már a teremtésben vesz részt: a jászok Jizzu-nak nevezték. Jelképes állataik a csillagpikkelyes tokhal és a szarvas, kiket jizéter és jázinu néven említettek, s e fogalom megjelenítője egy sok ezer éves kővéset, melyet Kezdetünk című írásomban hozok.

A rómaiak átvették az általuk megszállt, vagy közelükben élő nép vallásának jelképeit, de azok értelmére, lelkeségére nem tartottak igényt. Ugyanígy Jézus jelképnek használták egy időben a napot hordozó Csodaszarvast is, míg ezen műveltségi jelkép embereit pogánynak kiáltották ki, s jogosnak pusztításukat. Ugyanakkor a maguk római fellegvára körül pogány istenségek tömegeivel találkozhatott az ember, s a caesarok minden bizonyára kényelmesen érezték volna magukat e környezetben, az ott máig folytatott életvitelt nem is említve.

Ma talán már eszmélnének e valláson belüli, valóban hívő, Istent tisztelő egyének, de legalább is észlelik hiányérzetüket: üresek, mint a dob belseje. De a hatalom nem szívesen adja fel elért dicsőségét, s a helyzeten javítani akaró, igazságért küzdő embernek hosszú élete ott nincsen. A Borgiáknál is jól bevált ez a módszer.

A római katolicizmus terjeszkedése nyomán hataloméhes szándékaik jól megmutatkoznak, amikor látjuk, hogy például a Brit Szigeteken a régi ősvallási központokra telepedtek, s ezeket használták minden eszközzel hatalmuk biztosítására. Erre kiváló alkalmat adott idővel a kiközösítés, s később az inkvizíció, hogy a legelhíresebb módszereiket említsem. Mint minden hataloméhes szervezet, ők is testi-lelki rabszolgákat igyekeztek teremteni.

A keleti vallás is politikai hatalmat remélt az „új” vallástól. Az „In hoc signo vinces” látomás nem a szeretet vallását ültette Justinianus lelkébe, hanem egy véres csata számára szerencsés kivitelét.

S maradt magára a magyar Európában. Hordozza Isten adta fénykeresztjét az egyetemes élet és szeretet jegyében.

Nem kell Európába igyekeznie. Európának kellene felocsúdnia, meglátni azt az értéket, amit a fényt élő és hordozó nép jelent a világ számára. Számukra is.

Ezért kell pusztulnia, mint ahogyan Jézus halálát is remélték a világ hatalmasai, s a maguk módszereivel siettették is. De hiába reménykednek: Isten szeretete örök, s a lélek útján szeretetben járók élete is. Ahogy Ady Endre intette az őrzőket: „Az élet él és élni akar...” És él Isten örök kegyelméből.

De amikor történelmet tanítunk, ne igyekezzük bizonyítani, hogy keleti, vagy nyugati szertartás szerinti keresztények voltunk. Lássuk be: egyik sem keresztény.

Magyar mondás: Amióta elhagytuk a Régi Istent, pusztul a magyar. Tudjuk most már, hogy a Régi Isten népünk Öreg, Örök Istene. (Mert aki Örök, minden bizonnyal öreg is...)

Ezt a Régi Istent nem keleti kereszténység, vagy római kereszténység felvételével hagytuk el, hanem két erőszervezet hatalmi harcának vagyunk áldozatai.

Történelem könyveinkben így emlékezzünk meg e korról: „Amikor áttértünk a római katolicizmusra” és soha ne ejtsük ki azt, hogy itt, vagy ott felvettük a kereszténységet. A magyar őskereszténység magyarságunkkal együtt Isten ajándéka, s nem vettük fel egyik utódműveltségünktől sem, hiszen nekik nélkülünk nem lenne

vallásuk. Amit átvettek félreértett szilánkok, de még ezek is Isten felé vezető útjukat egyengetnék, ha erre igényt tartanának.

Ezért mondhatta Gejza, hogy elég gazdag ahhoz, hogy több istent is szolgálhasson: jól tudta, hogy ezen új vallások célja a hatalom, s az ehhez szükséges pénzszerzés. Valóban elég gazdag volt ahhoz, hogy a római katolikus központokat hihetetlen mennyiségű vagyonokkal támogathatta. Ezeknél nem volt szó lélekről, szeretetről. Nem is igényelték.

Ezért kellett pusztulnia a magyarnak, magyarok legjobbjainak. Ezért kellett Rómának még a XVII.században is az Alföldre térítőket küldeni... Éppen úgy nem tudott megbirkózni a magyar Isten adta erejével, mint annak idején a római birodalom, mely el tudta foglalni még a Brit Szigeteket is, de az Alföldet nem.

Eszméljük, s emeljük magasra Isten adta fénykeresztünket a szeretet jegyében, hogy az egész világ lássa, követhesse, ha lelke és szabad akarata ezt óhajtja.

Emlékeztetőként megismételem: Minden sejtünk fényt és életet rejt. Ezt ősi imáink így fogalmazták meg: Forogjatok szent kereszttek, melyekről tudták, hogy életet hozó fénykereszttek.

*Őrizzetek szent angyalok,
forogjatok szent kereszttek,
Hadd aludjak Máriának kebelébe(n)...*

*másutt:
Szobám közepén az aranyszál kereszt
Kerűjjetek kereszttek
Őrizzetek angyalok
Mert elnyugszom a Jézus Mária nevébe*

Értsük, őrizzük őskereszténységünk tudatát a lelkünk legmélyében. Fény az életünk, fényt eszünk és iszunk, amikor táplálékot veszünk magunkhoz, s palóc imákban a Nap eleven ostya...

Mi magyarok nem római katolikusok, protestánsok, stb. vagyunk – hanem a világ őskeresztény ősnépe.

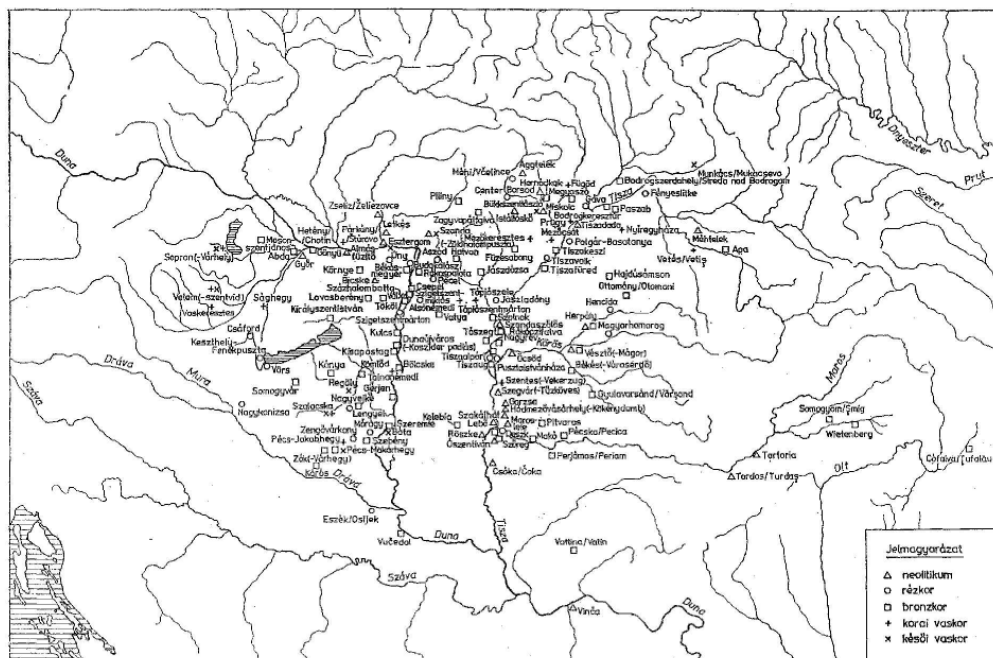
Áldja meg a Jó Isten hazánkat, népünket!

* * * * *

Az európai tudomány oktatás azt tanítja, hogy Európának nem volt őstörténelme. Minden kultúrfejléményt, amely kialakult, létre jött, Európa területén mindig a megtalált hely nevének alkalmazásával jelölik, ilyen vagy olyan kultúrának nevezve. Az egyetlen helyes és felvilágosító megnevezés, hogy a nevezett kultúra a kárpát-medencei, vagy esetleg a Körös kultúra tartozéka. Ebből az összevisszaságból kevésbé ismerettel rendelkező egyén, különösen e tárgykörben ismeretlen átlagember nem tudhat meg semmi határozatot, mert azt sem tudhatja, hogy ezek a kultúrkörök, lelőhelyek, tulajdonképpen hol is helyezkednek el? Így aztán, a nagy bizonytalanságban, a zavarban, azt írhatnak, taníthatnak, ami az önkényesen minden bizonyítás nélkül felállított indo-európai elmélet megkíván. Ezt a futó, de hitelesen nem bizonyított áltudományt kopírozta le és alkalmazza

Akadémiánk, amikor félredobva a magyarországi ásatási leleteket, azt meri hirdetni, hogy a Kárpát-medencének nincs őstörténete, és a honvisszatérés idejében is csak nagyon gyéren lakott szláv népi terület volt.

Hogy ezt a zavart megvilágítsuk, itt az alábbiakban bemutatjuk Dr. Bódi Dezső által készített és részemre megküldött térképet. Ez a bizonyítás elbír bármilyen ellenvetést. Így meggyőződhetünk arról, hogy a Kárpát-medence messze az őskorba visszamenően kultúrterület volt és ez a föld magyar népek őshazája, anyaföldje, a magyarok ígértföldje.

térkép. Jelentősebb őskori lelőhelyek (neolitikum – vaskor) a Kárpát-medencében

Ugyanezt tárja fel Barabási László a Székelyek őstörténete c. kéziratában.

A másik ilyen megalapozatlan vád ellenünk a „barbár” kifejezés állandó hangoztatása. Római Katolikus kereszténységünk felvételékor, nem lettünk barbárok, mert azóta cáfolhatatlan bizonyítékok kerültek napfényre, hogy évezredekre visszamenően rovásírásunk volt, ez időben egyedül nekünk Európában, megelőzve még a görögöket is. Ugyanakkor Európa népei írástudatlanok voltak, és ezért kellett nekik a latin ABC átvétele. Ennek megtanulása tette őket írástudóvá. Mikor ezen írás rendszert ránk erőszakolták, az ősi rovásírásunkat kiirtották, ekkor lettünk írástudatlanok, mert a latin hangok elégtelenek a magyar hangok rögzítésére. Ez okból kifolyólag lett oly cifra,

kacsaringós egy-egy ősszavunk ebből a korból való latin betűkkel való írása, mert az elégtelen latin ABC nem engedte a helyes hang azaz szó írását.

Az Egyház ezzel, legalább egy ezer évvel visszavetette a magyar szellem fejlődését, de ezért még mindig nem kért bocsánatot, bár megbánás nélkül nincs bűnbocsánat. Ez az Egyház részére is áll.

A magyar nép pusztulása külföldi érdekek összefogásával rossz hírnévbe hozta népünket. Utóbbi kormányaink és Akadémiánk közreműködésével a végpusztulás időszakába hozta. Javaink áron aluli privatizációja, földünk, vizünk, hévizeink, bányakincseink idegenek kézre juttatása, oly méreteket öltött, hogy ha a keresztényi jámborsággal csak imádkozunk, de nem cselekszünk, nem tömörülünk egy megoszthatatlan magyar összefogással nemzetmentés céljából, ha most még mindig nem mozdulunk, nem ébredünk, akkor féltő, hogy nem lesz ébredésünk.

Népem, magyar nép, ne várj segítséget Amerikától. Amerika annyit hangoztatott népek szabadsága mire épül? Milliók rezervátumba tételére. Innen származik a rumánok, rácok, tótok magabiztos őslakos magyar nép elnyomásának, irtásának elhatározása, törvénybe helyezése, és annak fenntartása. A megnevezett államok csak utánozzák a 200 év alatti példát. Ezért hiába minden igazság kiáltó szavunk. Ők hozták ránk a mételeyt, s nem a szabadság, de a szabadosság a mindent szabad szellemiségét. Aki a közönséges amerikai naponta ismétlődő történeteket megismeri, és van tisztesség és becsületes érzése: már pedig népünk nagy részének van, az nem fogja utánozni: majd visszautasítja ezt az elzüllött társadalmi formát. A rádióban, televízióban, a sport közvetítő „fokuszálók és landolók” pedig nem egyebek, mint a magyar nyelv böllérei, nyelvünk elárulói. A kommunizmus poklából szabadult népünk bedőlt a kapitalista világszabadság fennkölt hangoztatásának. De ők a tankok béklyójából szabadult népünket és hazánkat a bankok örök időkig tartó modern kor barbár-rabszolgájává tenné, ha nem teszünk ellene. Nem mondhatom fergeteges hangerősséggel, de mondom, amíg élek: egyesüljünk magyar testvéri szeretettel, mert nincs turáni átok.

Botos László

* * * * *

A Kárpát-medence rövid története

Egyed Atilla, perjel²⁵

Hová...merre...magyar népem?

A Hun Birodalom összeomlása után tűnik fel a hunokkal rokon nép, az AVAROK. Baján avar fejedelem (khagán? - azért tettünk ide egy kérdőjelet, mert magyar történetíróink -- igen kevés kivétellel -- előszeretettel használják a magyar ősök esetében lekicsinyelő jelzőket. Pl. I. István apját Géza fejedelmet vajda címmel illetik. A magyar törzsek fejedelmeit törzsfőknak tüntetik fel, (azonban a kis germán törzsek vezetőit majdnem minden esetben királyoknak titulálják!) birodalmának középpontja a Kárpát-medence volt, Kr.u. 560 körül. Az avarok -- egyes, igazán magyar történészek szerint -- elő-magyarok. Az egész Kárpát-medencét uralják és, hogy a harcias pannonok, dákok békében élnek velük, annak oka a faj- és nyelvrokonságban keresendő.

Az avarokat (eredeti nevén) Magnus **Karulu**, ismertebben Nagy Károly frank király 10 évig tartó háborúval 791-ben legyőzi. Az Avar Birodalmat nem szállja meg. Megelégszik a teljes kirablásukkal és a káprázatos értékű avar aranykincsekkel gazdaggá tette egész Nyugatot. (Nagy részét a magyarok visszaveszik 100 évvel később.)

Ebben az évezredben több idegen népcsoport is megfordult a Kárpát-medencében, pl. gótok, longobárdok, alánok stb., de egyik sem tudott megtelepedni. Vajon miért? És **miért tudtak ottmaradni a hunok**, (mert sok hun maradt vissza, még Felső-Pannóniában is!) **avarok és a magyarok?** Hisszük, hogy a k. olvasók kezdik már látni az okokat.

Amint látjuk, a Kárpát-medencében nem magyar, bocsánat nem turáni fajú népek képtelenek voltak megmaradni -- az akkor még alázas, szolgásgot vállaló csekély szláv töredék csoportokon kívül -- az Árpád-házi királyok uralkodásáig.

A MAGYAROK a IX. században tűnnek fél, akik LEBÉDIÁBAN élnek már akkor. Nyelvük, írásuk hasonló, rokonok is, így hamar megértik egymást. Követeket küldenek egymáshoz és az avarok hívják is őket, mert Nyugatról megint fenyegetik a Kárpát-medencét, ebben az esetben a morvák, természetesen germán biztatásra. Ezért következik be 896-ban, a népszerűen "honfoglalásnak" ismert bevonulása Árpád vezérfejedeleme népének.

Szerintünk nem "honfoglalás" történt, hanem HAZATÉRÉS! (Mert a Kárpát-medence népfölöslege tíz ezer éve vándorolt ki a szélrózsa minden irányába és hagyományaikból a késői utódok nagyon jól tudták, hol az őshazájuk.) A Kárpát-medence -- bárminek nevezzék is a folyamatosan ott lakó, élő embereket --mindig magyar **volt**.

A háborúkról nem írunk, azokat bőven tárgyalták iskolai történelemkönyveink. Csak a KALANDOZÁSOK KORÁRÓL kell néhány szót ejtsünk. Különösen az egyházi történészek szeretik azt úgy feltüntetni, hogy azok

²⁵ Egyed Atilla: Hová...merre...magyar népem? Avagy ISTEN VELED HUNGÁRIA? Calgary, 1995

közönséges **rabló-hadjáratok** voltak a kereszténység, a "művelt" és **gazdag Nyugat ellen.**

Az esetek többségében nyugati uralkodók kérték a (népeik által) rettegett magyar harcosok segítségét, ingó hatalmuk megszilárdítására.

(A X. században két nagy európai egyéniség harcolt egymás ellen, akik megváltoztatták a történelmet, és befolyással voltak e területre. Az egyik személy Nagy Ottó (936–973), a német állam királya, a másik Bulcsú horka, az egyik magyar „nemzetség” vezére. Bulcsú teljesítményének értékelését régóta figyelmen kívül hagyta a nyugati történelemtudomány, ami pedig mindenképpen figyelmet érdemel. Mikor Ottót királlyá koronázták Kr.u. 936-ban, mindjárt hozzálátott egyesíteni a közép-német államokat. Már apja, Madarász Henrik (szász herceg 919–936) uralkodása alatt sok feudális herceg ellenezte ezt az egyesítési igyekezetet, és I. Ottó uralkodása alatt ez az ellenállás még erősödött.

Ebelhardt herceg Baváriából vezetett egy felkelést a király ellen. Szászországban Ottó öccsei Thankmar és Henrik szintén fellázadtak, és felkelést vezettek ellene. Lotharingiában Ottó sógora, Gisibert vezette embereit a frankok részéről a király ellen. Hugo, Észak-Olaszország királya követelte magának a Burgundi hercegséget. A csehek fellázadtak Boleszláv vezetése alatt (950).

Bulcsú és elválaszthatatlan társa Lehel, aki egy másik „nemzetségnek” volt a vezére, nagyon jól tudták, milyen veszély fenyegeti Magyarországot, ha Ottónak sikerül egyesíteni a német tartományokat. Csak Bulcsú és Lehel tudták felmérni a veszélyt, mert az ő „nemzetségi területük” szomszédos volt Bajorországgal. A többi magyar „nemzetségek” és annak vezetői messze voltak, és nem sokat hallottak a német államok előkészületeiről és az egyesítési igyekezetről. Ezért egyszerűen nem észlelték a veszélyt. Bulcsú és Lehel jól mérlegelték a helyzetet. Ők ismertek három esetet is a történelmükből, mikor a német hercegek egyesültek.

Az egyik ilyen alkalom volt, mikor Atillát meggyilkolták a nászéjszakáján Kr.u. 453-ban. E tett után a német hercegek ideiglenesen egyesültek, hogy összetörjék a népes és erős Hun Birodalmat.

A másik eset, mikor Nagy Károly megverte az avarokat Kr.u. 796-ban.

A harmadik helyzet 907-ben volt, mikor Gyermeke Lajos király megtámadta Magyarországot egy egyesült német hadsereggel. Pozsonynál 907 júniusában a mieink megverték a németeket. Pozsonyt a szlovákok ma Bratislavának nevezik. Láthatjátok, ősünk csak éltek a lehetőséggel, hogy támadás mentessé tegyék hazánkat. A kereszténység felvétele után támadtak ránk.

Következik a csata leírása, amely ritkán említett az európai történelmi könyvekben. Badiny-Jós Ferenc tanulmányából vettem át.²⁶ (. . .)

Vizsgáljuk meg az előbb leírtakat. Majdnem minden történetíró azt állítja, hogy a magyar egy barbár csorda volt, de ez a megbélyegzett nép mosakodó eszközöket és

²⁶ Badiny-Jós Ferenc: "A pozsonyi csata", *Ősi Gyökér*, 1985, Jan-Febr. 4. old.

élelmet vitt magával lóháton, még hozzá húst por formában, ami ha kellett, elegendő volt a hadjárat egész tartamára. Majdnem ezer évvel később 1812-ben, mikor Napóleon megtámadta Oroszországot, Kutuzov, az orosz hadak főparancsnoka felégettett minden élelmet Napóleon előtt, így a francia hadsereg az éhségtől elgyengült, és ez elég volt a legyőzésükhöz. Az a hadsereg, amely korának legmagasabb fokán állt és a legjobban volt felszerelve. Őseink harcosai már a X. században felkészültek saját ellátásukra, mikor a szükség a harcra kényszerítette őket. (. . .)

A történészek még mindig rabló hadjáratoknak nevezik Ottó és a németek elleni harcokat. Hogyan nevezhetik ezeket rabló hadjáratoknak, mikor a német hercegek, beleértve Ottó fiát, sógorát, rokonait és Ottó hűbéreseit is, kérték a magyarok segítségét, beavatkozásukat a küzdelmükbe, ráadásul el is vezették őket az érdekelt ellenséges területekre. Ezért az a vád, hogy őseink csak raboltak-pusztítottak, nem fedí a valóságot. Hadjárataik hadászatiilag jól ki voltak tervezve, a pusztulás és a zsákmányszerzés ilyen vagy olyan formában a csata, a háború következménye volt mindig. (. . .)

A modern katonai szakemberek figyelmébe ajánljuk a teljes hadjárat igazságos, egyenes áttanulmányozását, azaz kielemezését.

„Hét hónap körülbelül 250 éjszakát, 500 étkezést, 500 etetést és itatást jelent 12.000 ló számára. Öt nagy folyón keltek át (Enns, Rajna, Rhone és kétszer a Pó), a kisebbekről nem is beszélve. A kisebb-nagyobb ütközetek száma számtalan.”²⁷

A hadjáratoknak megrázó hatásuk volt ránk nézve. Egész Európa területén templomokban imádkoztak a népek, hogy: „Isten, szabadíts meg minket a magyarok nyilaitól. ” (De sagittis Hungarorum, libera nos Domine.) A hadjáratnak ellenkező hatása volt, mint amit a hercegek vártak. Remélték, hogy a nép Ottó ellen fordul és melléjük áll, de e helyett épp a fordítottja történt. Így kénytelenek voltak Ottó kegyelmét kérni. (. . .)

A középkorban az egyház politikai hatalom volt. Mivel a németek képtelenek voltak hadászatiilag bekebelezni, így a nyugati kereszténységre való térítésen keresztül fogtak hozzá – akiket még most is pogánynak hirdetnek egyes könyvekben –, hogy megszerezzék felettünk a politikai hatalmat.) (Botos László: *Hazatérés*. Budapest 1996)

(. . .)

Árpád vezér-fejedelelem összehívatta a népcsoportok vezéreit, vezetőit, főnökeiket (avarok, "agatyrsek", palócok, székelyek stb.) és velük **vérszerződést kötött** (ez volt az első MAGYAR ALKOTMÁNY) Pusztaszeren. Ezzel rakta le, a máig (de meddig még?) létező MAGYAR ÁLLAM alapját. ÁRPÁD az államalapító és nem I. István, akinek ezt előszeretettel tulajdonítják kiváló történészeink, kevés kivétellel.

²⁷ Padányi Viktor: *Történelmi Tanulmányok*. München, 1959. 176 old.

A Révai Lexikonban csak a lebediai vérszerződést említik meg. A pusztaszeriről csak ennyit találtunk: "A hagyomány szerint Árpád 'törvényszerű gyűlésének' színhelye.,(!?).

A **vérszerződés** egyik pontját jegyezzük meg jól és pedig azt, amelyik kimondja:

"A fejedelmet mindenkor ÁRPÁD nemzetségéből kell választani azt a személyt, akit a Vezérek Tanácsa arra legalkalmasabbnak ítél."

Tehát, nem a "művelt" nyugati forma: Apáról-fiúra öröklődik a hatalom és így nem normális egyének is lehetnek – szerencsétlen -- népek urai.

A X. század utolsó negyedében Árpádvére GÉZA fejedelem (olykor királynak is címezték, de egyik jeles történészünk, a közel múltban, VAJDA címmel illette, amit korainak találunk még, mert a cigányság létszáma egyelőre kevesebb, mint a magyaroké!) Fiát, VAJKot Rómába is elküldte "művelődni". Ki is művelődött annyira, hogy felvette a római keresztény vallást, az István (eredetileg SEPHANOS) nevet, a vérszerződést felrugta és idegen (főleg bajor és szász) katonasággal (lovagokkal?) tért vissza. (. . .)

KERESZTÉNYSÉG

Csak általánosságban szólnunk hozzá ehhez a nagyon kényes tárgyhoz. Senkit sem akarunk megsérteni. Azonban felnőtt emberek vagyunk, kell beszéljünk erről is. Sajnos, de tény, hogy a vallás az egyik megosztója magyarságunknak.

Nem a mostani állapotokról kell tárgyaljunk, hanem a X - XI. században a magyarság sorsát eldöntő nehéz helyzetről.

Hivatalosan még nem volt kinyilvánítva, de a kereszténység már kettészakadt a Nyugat-római császárság és a kelet-római, bizánci császárság hatalmi politikája miatt. Hatalmi kérdést csináltak a vallásból, a kereszténységből. Mindkét császár, ha fegyverrel nem is tudta, a valláson keresztül akarta megnyerni az akkori Európa legnagyobb katonai hatalmát, a magyarokat. Azt tudjuk, hogy a magyarság nagy része már a keleti kereszténységet követte, még hozzá elég régen, amire abból lehet következtetni, hogy egy milánói (cremonai) főpap feljegyzéseiben ezt írta 910-ben: "A magyarok, minden valószínűség szerint, keresztények."

Nem annyira a hit kérdése volt lényeges. A HATALOM, a hatalmi politika volt itt a fontos. Géza fejedelem dinasztiaát akart és azt, hogy fia kövesse Őt az uralkodásban és nem a vérszerződésben kikötött joguk alapján a vezérek választottja. Úgy a pápa, mint a német császár minden támogatást megígért, hogy a magyar erőt maguknak szerezhessék meg. Ezért választotta a nyugati kereszténységet először Géza és utána fia Vajk, a későbbi I. István. (Azért nem írjuk "szent", mert az csak 1083-ban lett.) S itt **dőlt el Magyarország sorsa.**

Történészek állítják, hogy Magyarország megsemmisült volna és Európa sem fogadta volna be, ha nem veszi fel a római kereszténységet. Az igaz, hogy eddig még -- ha jól megcsonkítva is, de -- áll Magyarország. Most pedig hadd kérdezzük meg: **Befogadta Európa?**

Egyes körök szerint, ha a keletit válasszák, úgy a magyarság **elszlávosodott** volna!

Nézzük csak meg, mi történt? A ny. kereszténységgel bejött a latin nyelv és hivatalos nyelvünk volt 800 évig. Ebből, az utolsó 300 évben tűzzel-vassal igyekeztek minket **elnémetesíteni**. Ennek dacára 1000 év után -- ha a sír szélén is, de -- még mindig áll MAGYARORSZÁG és a magyar nyelv.

Ne gondolkozzunk azon, ha a keletit választják, mi lenne ma a helyzet. De azt se higgyük, hogy a jelenlegi állapotunk -- a mostaninál -- rosszabb lehetne!

SZABADSÁGHARCAINK

A Magyar Királyság kezdetétől a mai napig nem foglalkozunk a kronologikus történelemmel, mert azt a mindenkori hatalom politikai érdeke szerinti leírásokból, elég jól ismeri mindenki. Csak a kiemelkedő történésekkel foglalkozunk, amint azt a fejezet címe mutatja.

1028

Az első szabadságharcnak nevezhető AJTONY felkelése, a Maros és Körös vidékén megtelepedett törzs vezéréé. Miután a király, I. István a Nyugatról beözönlő idegeneket az ország vezető pozícióinak betöltésénél előnyben részesítette és mert a kereszténység felvételét idegen katonasággal erőszakolta, az elégedetlenség általánossá vált. Ajtony még a törzsét is ki akarta vonni a királyságból. Erre I. István sereget küldött ellene Csanád vezetésével, aki 1028-ban, a csatában Ajtonyt megölte és levágott fejét –bizonyoságul -- a királynak megküldte.

1041

István halála után -1038 -, mert közvetlen Árpádtól származó herceg nem volt és mert I. István is úgy akarta, unokaöccse PÉTER, a Velencéből elűzött dogénak, Orseolo Ottónak és Géza fejedelem lányának fia lett a király. Mivel Péter szintén az idegeneket részesítette előnyben a "megbízhatatlan" magyarokkal szemben, a még hatalomban lévő magyar urak 1041-ben elűzték. ABA SÁMUEL-t választották meg helyébe királynak. Aba Sámuel nem volt Árpád-leszármazott, Géza fejedelem legkisebbik lányát vette feleségül.

Péter III. Henrik német császárhoz menekült, akinek régi álma volt a magyarok leigázása. Pétert hűbéri eskü fejében támogatta. A német sereggel szemben, a két táborra szakadt ország miatt gyenge csapata, vereséget szenvedett, Aba Sámuel. Ez után, már István király idejében pozícióikat kiépítő előkelők az egyház támogatásával összeesküvést szöttek ellene.

Ezt megtudva, Marosváron 1043-ban véresen megtorolta. A maradék előkelők III. Henriktől kértek segítséget Aba Sámuel félreállításához. A császár erős hadsereget küldött Magyarországra és 1044. július 5-én, Ménfőnél (Győr vm.) megverték Aba csapatait. Menekülése közben elfogták és meggyilkolták.

1222

A következő országos jellegű megmozdulás II. Endre király (1176-1235) uralkodása alatt történt. Az idegenek ismét nagy kedvezményeket kaptak -- a magyarok kárára --, a király idegen feleségei (háromszor nősült) révén. Erre a nemesség felkelt és kényszerítette a királyt, az u.n. ARANYBULLA kiadására, amely jogait biztosította a király környezete ellen, akik már annyira elszemtelenedtek, hogy a nemességet is jobbagysorba akarták szorítani.

1514

Hosszabb csend következett, ami nem jelenti azt, hogy nem voltak – kisebb jelentőségű -- elégedetlenségek. Az 1500-as évek elejére már megint sok keserűség, panasz gyűlt össze, az idegen-származású főurak ellen. Abban az időben szerveztek egy kereszties hadjáratot a török ellen. **Dózsa György** lett kinevezve annak vezérévé. Ezek szerint nem lehetett valami ismeretlen, "bocskoros" nemesecske, mint azt egyes jeles íróink állítják, aki az u.n. PARASZTLÁZADÁS élére állt, ami szintén a magyar szabadság visszaállítása érdekében indult. Báthori István -- ellenük vezetett -- seregét szétverte. Aradot, Lippát elfoglalta, azonban Temesvárnál, Szapolyai János seregeitől vereséget szenvedett, megsebesült és fogságba esett.

Szapolyai szörnyű kínzások közepette, végeztette ki Dózsa Györgyöt.

1703

Kétszáz évvel később, a Habsburgok magyar irtó önkénye ellen **II. Rákóczi Ferenc** erdélyi fejedelem vezetett – szintén -- szabadságharcot. Miután édesanyjától, Zrínyi Ilonától, a Habsburg császár elvetette a még gyermek Rákóczit és Csehországba küldette, ahol a neuhausi jezsuitákkal neveltette, hogy nemzetétől elidegenítsék. Gyámjával a magyarfaló (szerb-horvát származású) Kollonich érseket jelölték ki, aki nagyon szerette volna a dúsgazdag, fiatal herceget valamelyik szerzetesrendbe beléptetni és hatalmas vagyonát egyházi kezekbe juttatni.

Rákóczi nagykorúságát elérve, lerázta a gyámságot és Magyarországon telepedett le.

Bercsényi Miklós rábeszélésére, az országban (a Habsburgok jóvoltából) uralkodó rettenetes állapotok miatt, elkezdett szervezkedni. 1700-ban XIV. Lajos francia királyhoz fordult segítségért. A francia megbízott, Longueval árulása 1701-ben a bécsújhelyi börtönbe juttatta. Onnan felesége és az őrzésével megbízott, Lehmann Gottfried kapitány segítségével -- 7 hónapi fogság után -- megszökött. Lengyelországba menekült.

Először lengyel zsoldosokkal akarta megindítani a magyarországi felkelést, ehhez francia és svéd támogatást akart szerezni, de eredménytelenül. Közben Magyarországon, a Tisza-háton kitört a felkelés, melynek vezetői kérték Rákóczit, hogy álljon élükre. Rákóczi azoknak a jobbágyoknak, akik melléje állnak, szabadságot ígért. Kiáltványban hadba hívta az országot a Habsburg elnyomás ellen.

1703-ban maga is bejött az országba, a köznemesség is hozzá csatlakozott és 1704-re az egész országot a -- Rákóczi vezette -- kurucok (így nevezték magukat akkor a szabadságharcosok) elfoglalták. Felmerült királlyá választásának terve is, de visszautasította. Erdélyben törekedett egy nemzeti állam, egy központi kormány, állandó hadsereg és a piackereskedelem megvalósítására.

A főurak féltékenysége, önkénye miatt nem tudta terveit keresztül vinni. I. Péter orosz cár kötött ugyan Rákóczival titkos szerződést, a lengyel trónt is felajánlotta neki, de katonai segítséget nem adott a svéd-orosz háború miatt.

A Szabadságharc külpolitikai elszigeteltségét nem tudta áttörni, ezért béketárgyalásokat kezdett a bécsi udvarral, eredménytelenül. 1707-ben az ónodi országgyűlés detronizálta a Habsburg-házat és a Szabadságharc folytatása mellett döntött. 1708 augusztusában, Trencsénél csatát vesztek, egyre nehezebb

helyzetbe kerültek. A pestistől megtizedelt, megfáradt kuruc csapatok a habsburgi túlerő elől visszavonultak. Ekkor Rákóczi, orosz segítség megnyerése céljából, Oroszországba ment. Távollétében Károlyi Sándor -- Rákóczi hozzájárulása nélkül! --, békét kötött az osztrák császárral. (Grófi rangot kapott érte - késői utóda pedig [nem tagadta meg a fajtáját!], Károlyi Mihály játszott kommunista kézre Magyarországot, 1919-ben.) Rákóczi több évi bujdosás után Törökországba ment és Rodostóban halt meg 1735. április 8-án.

1848-1849

Alig 100 évre-rá ismét fegyvert ragadott a magyar a szemérmetlen Habsburg kizsákmányolás ellen. 1848 tavaszán, **Kossuth Lajos** vezetésével, csak politikai csatározások folytak, mire a bécsi udvar **Jellasics** horvát bánt bízta fel Magyarország lerohanására.

Jellasics csapatai betörték Dél-Dunántúlra és gyilkolták a magyart, ahol érték. Az akkor már alakuló honvédség gyorsan visszacsapott és Bécsig (Wien) kergették Jellasicsot, bandáival együtt.

1848 decemberében már folynak a harcok a Magyar Honvédség és az osztrák csapatok között. Honvédeink egymás után verik meg az osztrák csapatokat úgy, hogy 1849 tavaszára már nincs ellenséges katona az országban.

Erre az osztrák császár, (akkor már I. Ferenc József) rokonához, az orosz cárhoz fordul segítségért, aki hatalmas hadsereget (200,000 katonát!) küld a magyar szabadságtörekvés megsemmisítésére.

Kossuth elmenekül és a Magyar Honvédség 1849. augusztus 13-án -- az orosz túlerő előtt -- feltétel nélkül leteszi a fegyvert.

Az így fogságukba esett csapatokat, az oroszok átadták a bosszút lihegő osztrákoknak. I. Ferenc József Haynau tábornokot (a kegyetlenkedéseiről jól ismert "bresciai hiénát") bízta meg az ellenállás teljes felszámolásával és a "bűnös" magyarok megbüntetésével. Haynau szívvel-lélekkel tesz eleget a császári kívánságnak. Magyar nőket korbácsolat meg és börtönöztet be. Október 6-án 13 honvéd tábornokot végeztet ki, sok alacsonyabb rangú honvédtisztet is és rengeteget börtönöztet be. A fiatalabb köz-honvédeket 12 évi szolgálatra osztrák csapatokhoz osztatja be. Kegyetlenkedéseit, a magyarokkal nem éppen rokonszenvező - bécsi udvar is megsokallja és másfél évi "rendcsinálás" után leváltja.

Helyette a Habsburg császár **Bach Sándor** politikust küldi belügyminiszternek Magyarországra, hogy a magyarok teljes megbénítását befejezze.

Bach nem volt annyira kegyetlen, -- fizikailag! -- mint Haynau, de szellemi téren irgalmatlanul rombolt. A Magyar Tudományos Akadémia történelmi- és nyelvtagozatára idegeneket nevezett ki (pl. Budenz József nyelvész -- aki magyarul nem tudott! --, Goldzicher Ignác, Hunsdorfer-Hunfalvy(!) Pál stb.) a Nemzet **magyarságtudatának megsemmisítésére**. A közhivatalokat többnyire -- a Habsburgoknak megbízható -- magyar gyűlölköző csehekkel töltötte meg (s ma, ezek ivadékai adják a magyar értelmiség többségét). Ez 1859. augusztusáig tartott, akkor lemondott belügyminiszteri posztjáról és ezzel "megbukott", az u.n. Bach-korszak. De addig végzett káros tevékenysége -- mondjuk úgy, hogy **műve?** -- nem bukott meg. A mai napig fönn áll!

A Habsburgok kapzsi, harácsoló politikája miatt a nemzetközi politika viharfelhői feltornyosultak és ismét szükségük lett a magyar erőre. Ezért a hatalmas császár leereszkedett a magyarokhoz, kiegyezett déd- és nagyapáinkkal, 1867-ben még a Magyar Koronával is megkoronáztatta magát és az Alkotmányra is letette az esküt. Békés fejlődés indult meg az országban, ami az I. Világháborúig tartott. Akkor a Habsburg gög -- a háború elindításával -- végleg tönkre tette Magyarországot.

1956

Az utolsó SZABADSÁGHARC már ebben a században, 1956-ban volt. Október 23-tól november 4-ig, **tizenhárom** napig tartott. Utoljára a munkásváros (akkori nevén), Sztalinváros tette le a fegyvert a szovjet-orosz tankok előtt, 1956. december 12-én. (...)

(Az 1956-os szabadságharcunk ismertetem Pongrátz Gergely, Corvin köz parancsnokának könyve alapján. Botos László)

A KÉT VILÁGHÁBORÚ

1914-1918

Gavrilo Princip, szerb diák -- a szerb "Fekete Kéz" titkos szervezet tagja -- 1914. június 28-án Szarajevóban, Bosznia fővárosában, meggyilkolta a magyarfaló, Habsburg trónörökös Ferenc Ferdinándot és feleségét.

Gróf Tisza István, magyar miniszterelnök minden tiltakozása ellenére I. Ferenc József osztrák császár és magyar király -- a gyilkosság miatt -- hadat üzent Szerbiának. 1914. augusztus 1-én kitört e miatt az I. Világháború. Az Osztrák-Magyar Monarchia mellé Német-, Török-, Olaszország és Bulgária csatlakozott, szerb oldalon Orosz-, Franciaország, a Brit Birodalom és Belgium állott az első időkben. 1916-ban Olaszország kiugrott és szerb oldalra helyezkedett. 1917-ben, amikor a már 3 éve tartó háborútól a harcoló felek mindkét oldalon kimerültek, az U.S.A. is belépett a Világháborúba és pihent, jól felszerelt hadseregével a szerbek és szövetségeseik javára döntötte el a háborút.

A Páris-környéki békekötés, valójában béke-diktátumban legjobban Magyarországot sújtották. Annak ellenére, hogy nem csak nem kezdte, de "de facto" tiltakozott a háború ellen, Trianonban feldarabolták és Magyarország kétharmad részét osztották ki Rumániának, az akkor kreált "Csehszlovákiának" és "Yugoszláviának". Még a háborúért felelős Ausztriának is juttattak 3977 km² -t, amit az osztrákok Burgenland-nak neveztek el. Mint egy öt (5) millió magyar őslakókat ajándékoztak a területekkel az u.n. utódállamoknak. Miért?

Ha valaki csak egy kicsit is gondolkozik, az eddig olvasottak után, meg kell lássa, hogy a magyarságot -- háttérben lapuló titkos erők --, valami oknál fogva, **meg akarják semmisíteni.**

Ebben a Páris-környéki "békekötésekben" elvetették már a II. Világháború magvát a HATALMASOK, főleg Wilson amerikai elnök és Clemenceau francia miniszterelnök!

1939 – 1945

Az I. Világháború csak a "főharctereken" szűnt meg. Állandó háborús feszültség uralkodott a világon és hol itt, hol ott robbant ki valami háborús csetepaté, Indiában, Szíriában, Észak-Afrikában. 1923-ban a görög-török konfliktus, 1925-ben Olaszország és Görögország Korfu körül hadakozik. 1931-ben kitör a japán-kínai háború. 1932-35 között Bolívia és Paraguay hadakozik a nagy olajtársaságok érdekeiért. 1935, Olaszország megtámadja Abesszíniát. 1936, kitör a spanyol polgárháború, melyek mind a II. Világháborúba torkolnak.

1938, Németország megszállja Ausztriát, majd Csehszlovákiára kerül a sor. Az I. Világháború győztes nagyhatalmai mélyen hallgatnak, szó nélkül tudomásul veszik a német döntéseket.

1939-szeptember 1-én Németország lerohanja Lengyelországot és 1941.június 22-én megtámadja a Szovjetuniót. (A szovjetnek is ehhez hasonló szándékai voltak, de a németek megelőzték őket!) Ez a világpolitikai helyzet 1941-ben.

Ami minket érdekel, Magyarország még semleges!

Minden áron kerüli a háborúba-sodródás lehetőségét. Június végén valakik(?), még ma sincs tiszta kép róla, megbombázzák Kassa magyar várost, amivel az "ügyes" diplomácia nyíltan a szovjetet vádolja, s német kényszerítésre Magyarországot hadba lép.

Az angolok és franciák mindig tartottak a fegyelmezett, katonás és jó technikus németektől. Az amerikai tőke meg a világpiac uralmát akarta mindig magának biztosítani, mindenki ellenében. Ezek és a békediktátor nagyhatalmi-maffiák nagyon jól tudták, hogy a megmaradt kis-Magyarország, geopolitikai elhelyezkedéséből eredően kényszerítve lesz, egy újabb háborúban a németek oldalán maradni. Ez pedig egy igen jó alkalom lesz egy újabb nagy csapást mérni a magyarokra!

A pokol elszabadult és a magyar megint – részben -- idegen érdekekért hullatta a véréit. Ez volt az ára annak, hogy a Felvidék egy keskeny sávját (1938) Erdélynek egy részét (1940) és Délen Bácskát (1941), német nyomásra visszakaptuk. De meddig? Mert 1945-ben újra mindent elvettek tőlünk. Az u.n. nagyhatalmak -- szélhámosok hazugsága, hamis adatok és általános, jólszervezett félrevezetések folytán -- nem akarják az 1920-as döntéseiket megváltoztatni. (Csak nézzük meg, hogy mi történik az angol-francia kedvenc Jugoszláviában.) E mögött más, láthatatlan erők is állanak!

1947-ben a párisi "békekötés" visszaállította az 1920-ban ránk erőszakolt határokat, sőt -- cseh követelésre, a Duna jobb partján -- Pozsonnyal (Bratislava) szemben -- még 3 színmagyar községet át kellett engedjünk a cseheknek, "**hídfeállásnak**".

A szerbek több,mint 40.000 magyart gyilkoltak le 1945-ben. Kassán a szlovákok csak 4000-et semmisítettek meg, amiről tudunk. A románok sem angyalok, ők csak tízezerrel deportálták a magyarokat a Duna-delta mocsaraiba elpusztulni, 1946 után. Nagyon kevesen jöttek onnan vissza, súlyos betegen.

Mi ez, ha **nem céltudatos pusztítása a magyarságnak?**

KITŐL, MIT VÁRHA TUNK?

Az előző fejezetekből láthatjuk, hogy eddig mi történt a Kárpát-medencében és a benne élő magyarsággal. Most nézzük meg, hogy ezek a történések milyen reakciókat váltottak ki és vajon mit várhatunk a jövőben.

1848-49-ben a franciák, angolok és amerikaiak (nem a politikusok!) mind velünk éreztek, de gyakorlati segítséget – bizony -- nem adtak. Ezzel szemben a bukás után lelkesen ünnepelték Kossuth Lajost Londonban, New Yorkban. Ez alatt meg a dicső Habsburgok Haynaukat, Budenzeket, Goldzichereket stb. akasztottak a nemzet nyakába. A közoktatást úgy irányították, hogy a magyar nép történelmi tudatát, nemzeti öntudatát szétrombolják. Munkájuk eredményes volt!

1920-ban szétszatták Magyarországot több mint kétharmad részét és a több évszázados "Európa-védés" jutalmául mintegy 5 millió magyart, **saját ősi földjén** szolgásgorba juttattak, a nyugati nagyhatalmak által kreált utódállamokban.

Mit várhatunk a Vatikántól, amelyet a sok évszázados Nyugat-védelmünk során, szintén megóvtunk tatár-török veszedelmektől, és amelynek -- világviszonylatban és százalékos kiértékelésben -- Magyarországon voltak a legnagyobb birtokai? (...)

Most pedig vessünk egy pillantást a Habsburgházra. (...) A Habsburg-család egy **cél** felé tör Ottó vezetésével, aki nekünk, magyaroknak udvarol. Emigrációs újságjaink lihegve kapkodnak -- el kell ismerjük -- jól megírt, vagy valaki mással jól megíratott cikkeiért. Ez alatt kedves öccse, Róbert osztrák főherceg a kanadai szlovákság Világkongresszusán, 1972 júniusában Torontóban, mint arra meghívott előadó olyan megállapításokat tett, amelyek igen kellemetlenül érintették a Kongresszuson megjelent magyar résztvevőket. (Erről annak idején a torontói Magyar Élet is beszámolt 1974. feb. 16-i számában, /cikkíró Dr.Nagy György/, miután a Kongresszus jelentése könyv alakban megjelent.)

Habsburg Róbert biztos, hogy a volt uralkodóház szemszögéből adta elő szlovák hallgatóságának szánt mondanivalóját, amiben igen kevés megértést mutatott a magyarok történelmi szerepével kapcsolatban az elmúlt századok folyamán. Óvatosan ügyelt arra, hogy ne a magyar nemzetet magát, hanem a "magyar oligarchiát" tegye felelőssé azért, hogy a Habsburg-ház szerinte liberalizáló, más nemzetiségek jogait védő (s ez nagyon igaz!) intézkedései nem érvényesülhettek. Egész előadásán végig futott az a régi bécsi politikai felfogás, mely minket, magyarokat, mint örök **rebelliseket** tekintett és kezelt Moháctól az I. Világháború végéig. Szemérmesen elhallgatta, hogy azok a bűnös oligarchák mind a Habsburgok kegyeiből lettek oligarchák (nagy többségükben nem is voltak magyar származásúak!) és minden cselekedetük Bécsből volt irányítva.

A török időkkel kapcsolatban a főherceg azt a merész kijelentést tette, hogy a mohácsi véstől a karlovici békéig (1526-1697), amikor az ország három részre szakadt:

"A Magyar Királyság a valóságban Szlovák Királyság(?) volt!"

A magyar nemzeti felkelésekkel kapcsolatban Róbert élesen elítéli Bocskayt, Thökölyt és II. Rákóczi Ferencet, de szóval sem említi Básta, Caraffa és a többi császári generálisok terrorral összekötött rablógazdálkodásait Magyarországon, amelyek a felkeléseket kiváltották.

Most térjünk át a Ház fejére, Ottóra. Mint magyar -- mert annak **vallja** magát -- úgy az 1848-49-es, mint az 1956-os nemzeti felkelést **forradalomnak** (még szép tőle, hogy nem ellenforradalomnak) nevezi.

Mindkét megmozdulás a magyar nép szabadságáért, függetlenségének visszaszerzéséért történt, tehát az magyar szemmel nézve nem forradalom, hanem szabadságharc, **nemzeti felkelés!**

A továbbiakban többek között ezt mondta: "Bűnös dolog egy népet megfosztani történelmi tudatától!" És ezeket 1982. októberében, New Yorkban elhangzott beszédében mondta.

Ez roppant érdekes kijelentés volt, mert igen csekély változtatással azt a történelmet tanítják ma Magyarországon, amit a Habsburgok kényszerítettek rá a magyar közoktatásra az 1848-49es **szabadságharc** -- és nem **forradalom** -- letörése, vérbefojtása után. (...)

Ha Ő tényleg magyarrá vált volna (...), akkor ezt kellett, vagy illett volna mondania:

"Bűnös dolog egy népet megfosztani történelmi tudatától és ezt tette az én családom 400 éven keresztül! Cseheket, osztrákokat és egyéb más, magyartól teljesen idegen és éppen ezért nekik teljesen megbízható, áltudós szélhámosokkal rakták meg a Magyar Tudományos Akadémiát, akik -- dicső családom parancsára -- elterjesztették az egész világon és az iskolai oktatás segítségével a magyar néppel is elhitették, hogy őseik egy Európát felforgató, műveletlen csürhe voltak. Ez a közel 70 évig tartó Habsburg-propaganda segítette elő és tette lehetővé Magyarország és a magyar nép teljes tönkretételét." (...)

De ilyet egy Habsburg nem tehet. Nem tagadhatja meg magyarfaló elődeit! Csak diszkrét utalásokkal kábíthatja el -- a várható címek-rangok reményében -- a reá még feltekintőket, elrejtve valódi szándékait.

Ezek után kikre számíthatunk, saját magunkon kívül?

HÍRÜNK A VILÁGBAN

E fejezet anyagát nagyrészből **Sisa István-tól** vettük át "Magyarország torz tükre a világban" c. tanulmányából kivonatolva. Csak néhány kiemelkedő adatot mutatunk be, hogy legyen valami fogalmunk, miként alakult ki kedvezőtlen külföldi vélemény a magyarságról.

A magyar nép iránt érzett rokonszenvet 1905-ben a londoni TIMES e szavakkal fejezte ki:

"Régi barátságot és őszinte figyelmet érzünk e lovagias nép iránt, amely -- hitünk szerint -- a mienkhez hasonló eszméket vall."

Theodore Roosevelt 1910-ben Magyarországon tett látogatásáról megjegyezte:

"Meghatódtam Magyarországtól... Valójában több rokonszenvet éreztem azok iránt, akikkel ott találkoztam, mint akikkel a többi, nagyobb európai államokban jártamkor érintkeztem."

A világháború alatt a propagandakörútra az U.S.A-ba érkezett Masaryk még riadtan tapasztalta, hogy "az 1848-49-es forradalom és az emigrált Kossuth emléke jó véleményt keltett Amerikában a magyarok iránt."

De már jóval a Nagy Háború kitörése előtt világszerte megkezdődött a nemzetiségeink által gerjesztett izgatás, hogy végülis a Nyugat hangulata Magyarország ellen forduljon a leendő Kisantant emigráció tüneményesen sikeres propagandájának eredményeként. Olyannyira, hogy gróf Apponyi Albert 1917. január 28-án már így kesergett:

"Úgyszólván az egész világsajtó telítve van azzal a gondolattal, hogy kisebbségben lévő magyar faj gonosz elnyomója a nemzetiségi többségnek(?), hogy csak a magyar rémuralom tartja össze az országot, mint valami természetellenes tákolmányt...De nem csoda, hogy ilyen felfogások terjednek és csakis mirőlünk terjednek...Oka ennek az, hogy amíg különböző nemzetiségű irredentisták mindenféle óriási és szervezett irodalmi propagandát fejtenek ki eszméik terjesztésére, magyar részről e tekintetben semmi, de semmi sem történik."

Az eredményt tudjuk, s annak következményeit máig sem heverte ki a darabokra szagattott, határok nélkülivé vált magyar nemzet.

A háború folyamán hírnevünkön ütött sebek talán begyógyulhattak volna, ha azokat fel nem szakítja a proletárdiktatúra után külföldre emigrált marxista intellektuelek nemzetközi kampánya a Horthy rendszer -- s közvetve a magyarság -- befeketítésére. Erre mindmáig maradandóan az "antiszemita", "fasiszta diktatúra" bélyegét sűtötték, tartósítva az olyan hiedelmet, mintha a rövid ideig tartott "Fehér Terror" szellemisége jellemezte volna Horthy negyedszázados kormányzását. Ugyanakkor a "Vörös Terror" borzalmairól síri csend az egész vonalon.

Ilyen mindmáig folyó hírrontásnak Jászi Oszkár "Forradalom és Ellenforradalom" (Revolution and Counter-Revolution) című magyar-gyűlölettől csöpögő műve lett a vezércsillaga a kisantant magyarellenes propagandistái számára; mellyel sikerült a nagyvilág akadémikus és politikai köreit, egyetemi hallgatóit, a média és könyvtárak révén pedig a közvéleményt megetetniük.

Ez a tévhit-terjesztés mind bel- mind külföldön manapság is folyik.

A bemutatott példák csak apró töredékei egy olyan mozaiknak, melynek dimenziói felmérhetetlenek. De szintén mérhetetlen az a felelősség is, mely a mindenkori magyar kormányokat -- beleértve a jelenlegit is -- terheli azért, mert elmulasztották hírünk rontásának jelentőségét felismerni és az ellen hathatósan védekezni. A Monarchia idejében a külügyi képviselők osztrák kezekben lévén,

még menthető, illetve magyarázható volt a magyarok passzivitása ezen a téren. A Horthy korszak meg átvette az egész KuK-ás bagázst, mely a habsburgi irányelvek szerint képviselte a magyar érdekeket, s Kádárék meg úgy táncoltak, ahogy Moszkva fütyült nekik. De mi a mentsége az Antall-féle külügyi vezetésnek, mely az emigráció óriási potenciálját is elhanyagolva nem tudta, vagy nem is akarta kihasználni megfelelő nemzetközi hírveréssel azt a történelmi alkalmat, amit a Trianon-i "békerendszer" összeomlása jelentett Jugoszlávia, majd Csehszlovákia felbomlása révén? Miért nem tudott, vagy akart az immár cáfolhatatlan igazság fegyvereivel rámutatni arra a példátlan rágalomhadjáratra, melynek Trianont köszönhetjük s mely a magyarság hírnevét annyira megrontotta a világban?

Az amerikai, angol és francia média olyan erőfeszítéseket, amelyeket más népeknél rokonszenvvel tárgyal, a magyarsággal kapcsolatban rendszerint, mint átkos sovinizmus példáit tartja számon.

Miközben a határokat Európa-szerte úgy radírozzák ki, mint ceruzavonásokat, addig az 1920-as magyar határok úgy tekintendők, mintha a Mindenható alkotta volna azokat. (...)

Ha magyarokról van szó, kettős mértéket használ a világ, mialatt a magyar külügyi szervek e sorskérdésben is gyáván hallgatnak. **Mi magyarok a Nyugat és az európai történelem mostohagyerekeinek számítunk.**

Most nézzük meg, kik és hogyan festik le a magyarokat külföldön megjelenő könyveikben, cikkeikben.

A külföldre disszidált író, Mikes György, "The Hungarian Revolution" c. könyvében azt írja, hogy Magyarországon a parasztot szabad volt pofonvágni, de nem kesztyűs kézzel és hogy Budapesten az emberek általában kávéházakban (a Mikes-fajták!) éltek, és a főpincér volt a bankárjuk.

Egy másik, Karl Lomax "Hungary 1956" c. nagy képes albumát egy amerikai neves cikkíró "ötvenhat meggyalázásának" nevezi. Mutatóba két fejcímet idéz: "A csöcselék terrorja" és "Nyugati ügynökök". Íme a fejezetekből egy mondat: "Akik felvették a harcot az orosz tankokkal, azok közt a legjellegzetesebb figurák angyalföldi és ferencvárosi huligánok, bőrkabátos vagányok, stricik, stb, voltak. Műveletlenek, durvák, gyakran antiszemiták, s közülük nem egy csak a kalandot kereste, sportból verekedett..."

A munkások és munkásfiatalok szerepét leszűrki a könyv, egyedül a kommunista értelmiséggel tesz kivételt, azt sugallván, hogy ötvenhat előkészítése a "reformista" csoport érdeme volt. (...)

A Párizsban élő rumán Filozófus, Emil Cioran, aki francia és rumán értelmiségi körökben nagy tekintélynek örvend, a Kolozsváron kiadott NU (Nem) c. újságban 1990 nyarán többek között a következőket írta a magyarokról:

"Ez az ország korlátozott anyagi lehetőségei ellenére semmi eredetit sem produkált a gondolkodásban, vagy a művelődésben...A magyarok semmiféle megértést nem tanúsítottak a nyugati értékekkel szemben. **...Mit keresnek a magyarok Európában? És hogyan telepedhettek meg közöttünk?**A magyar egy hódító, konkvisztádor nép, mely disznótenyésztővé vált. ...Magyarország ma megérdemli sorsát...Magyarország léte egy történelmi kaland és színfolt."

Egy gyászmagyar irodalmi tevékenysége következik:

A Washington Post 1992. január 12-i vasárnapi száma "Megjegyzések és vélemények" részének első oldalán "Blood Ties" (Vérségi kötelékek) címmel Seeking My Family's Hungarian Roots, I Discovered a Fascist Nightmare (Magyar családi származásomat kutatva fasiszta lídércnyomásra bukkantam) alcím alatt vérfagyasztó beszámoló jelent meg Les Gapay (Gyapay László) tollából. Ebben

elhunyt édesapját, aki Győr, majd Nagyvárad polgármestere volt a német megszállás idején, felelősséggel vádolja harmincezer zsidó lakosnak Nagyváradról történt deportálásáért, a magyarokat a lehető legkedvezőtlenebb színben festve le, -- de nem a rumánokat. A Washington Post két oldalas cikke, -- mint a lap megjegyzi, -- csupán kivonatokat tartalmaznak egy most készülő Les Gapay által írt hosszabb kiadványból.

Az Amerikában megjelenő ITT-OTT c. lap hasábjain Éltető Lajos szerkesztő így ír néhány évvel ezelőtt HUNGARIA AMERICANA c. tanulmányában: „A szélesebb amerikai köztudatba csak 1956-ban kerültünk be. Azóta azonban 1956 varázsa magyar körökön kívül eltűnt. Az amerikai média számára ennek évfordulója nem híryanag. ... Egyetemi körökben sikerült azt elhitetni, hogy az 1956-os harc csupán Horthy fasiszták, volt nagy birtokosok és imperialista ügynökök műve volt. Ilyesmi magyarországi „történések” hírveréséből származott ki külföldre, erősítve az amúgy is fennálló idegenkedést hazánk iránt.”

Ernst C. Helmrich és több más tudós könyvéről megemlítendő, hogy az egyike annak a tíz műnek, amelyeket Peter Sugar neve alatt megjelent, aláhúzva A History of Hungary c., 1990-ben megjelent könyv elolvasásra ajánl szülőhazánk általános történelméről. Az utóbbi mű társszerzői között megtalálhatók a Kádár korszak vonalás történészei, mint Hannák Péter, Berend Iván, Ránki György, Nagy Zsuzsa, Frank Tibor és Jeszenszky Géza, aki Magyarország I. Világháború szerepével foglalkozik tanulmányában, de semminemű utalás nem található a leendő kisantant államok emigráns propagandistáinak döntő szerepére Trianon előkészítésében.

E tanulmány kiegészítő olvasmányaként ajánlott hat könyv közül Sugár Péter felsorolja Jászi Oszkár Revolution and Counter-Revolution c. könyvét. Jászi e műve a legártalmasabb, amit Magyarországról az I. Világháború után valaha is írtak, mert minden lexikonban forrásműként tüntetik fel Nyugaton és hazánkkal kapcsolatban.

A History of Hungary előszavában, amely Indiana University Press (Bloomington, IN) kiadásában jelent meg, Sugár Péter megköszöni az ottani egyetem Magyar Tagozata, a Magyar Tudományos Akadémia és a Soros Alapítvány támogatását. Megjegyzi, hogy ez a mű egyetemi hallgatók és tanárok számára (Úristen! Szerző) referenciaként szolgál, bemutatva azt is, miként alakultak Magyarország kommunista államból egy több párt rendszerű országgá. (...)

VAN MENEKÜLÉS?

Erre majd az Olvasó feleljen, miután a következőket is elolvasta.

Számadás. Ezzel a címmel jelent meg egy 7 újságoldal terjedelmű cikk, a MAGYAROK VASÁRNAPJA (Kaliforniában megjelenő hetilap) 1994. november 6-tól december 25-ig kiadott számaiban, Corvinus aláírással. Ezt az ismertető cikket -- ha röviden is -- említenünk kell, mert nagyon sok politikai manővert világít meg, amikről nem tudtunk és nem értettük, hogy miként juthatott Magyarország és benne (csak) a magyar nép a jelenlegi reménytelen helyzetbe.

Ezt világítja meg Corvinus a szerepeket játszó politikusok alapos bemutatásával. Ebből tudtuk meg, hogy a pártonkívüli Antall József nem politikust, de történészt Aczél György jelölte ki a miniszterelnöki pozícióra Csóri és Csurka ajánlására! Antall feladata (a történelemből láthatjuk, hogy vállalta! a kommunista diktatúra alatt elkövetett népellenes cselekmények bűnöseinek megvédelmezése a felelősségrevonástól és a hatalom át- és visszamentése a liberál-kozmpolita-

kommunista kezekbe. A történelekből és a jelen helyzetből láthatjuk, hogy ennek a feladatnak Antall lelkiismeretesen és maradéktalanul eleget tett.

Egy másik jó oldala e cikknek, hogy mindazokról, akik részt vettek e – nekünk --szomorú komédiában, elég részletes életrajzi adatokat közöl. Ismerteti, hogy a nemzeti érzelműbb szereplőket miként tették lehetetlenné, vagy nyerték meg országrontó tevékenységükhöz.

Hogy jobban megláthassuk, milyen sötét dolgok történtek, kiemelünk csak egy, de igen lényeges epizódot a cikkből és azt betűszerint idézzük:

"... A KGB, a CIA, a MOSZAD egy rózsadombi villában megállapodnak a kommunista hatalomátmentés menetrendjéről. Egyaránt veszélyesnek tartják az **MDF-et is és Pozsgay-körét is** a szocialisták miatt.

Titkos tanácskozáson Antall József (még nem MDF –es), Pető Iván (SZDSZ), Horn Gyula, Paskai László bíboros, Göncz Árpád (SZDSZ), Zoltay Gusztáv (a Zsidó Hitközség vezetője), Dr. Boros Péter, a KGB magyarországi összekötője, valamint három magasrangú tiszt vesz részt a KGB, a CIA, a MOSZAD képviselésében. A titkos tanácskozáson a szabadkőműves Antall József kezébe kerül a teljhatalom... Döntenek: Pozsgaynak bukni kell... (...)

Elfogadjuk avagy sem, az mindenkinek egyéni, - **lelkiismerete szerinti** - joga. Ez az amit úgy neveznek (ha igaz,hogy) : **emberi szabadságjog!**

De ki tudja, mikor, mi a helyes?!

—"Annyi balszerencse közt,

S oly sok vizsály után..." Magyar! Mi vár reánk?

Fejezzük be Madách Imre szavaival:

(magyar)EMBER KÜZDJ ÉS BÍZVA BÍZZÁL!

Egyed Atilla

FOHÁSZ

*Uram! Perelni jöttem Hozzád!
Kétségek és rémek bántanak.
Néped, a Magyar Nép jövője,
Mi szívemnek nem hagy nyugalmat.*

*Mindenki tépi és szaggatja,
De legjobban saját fiai!
Gyűlölik,marják egymást mindig
S nem tudnak a múltból tanulni!*

*Pozíciókért lihegnek és
Gyönyörökért eladják fajukat,
Nemzettől elidegenednek,
Megtadják szülőanyjukat!*

*Megtadják magyarságukat,
Mit évezredek adtak nekik,
Bálványként tisztelik azokat,
Kik erkölcsileg örök senkik!*

*Uram! Ez nem lehel hivatás!
Uram! Ez nem lehet életcél!
Te minden népnek megadtad azt,
Mért kemény kell legyen, mint acél!*

*És nekünk még többet is adtál,
Hisz Fiad e fajban született.
Megtadják Őt is, mint Péter, (de)
Nem félelemből, a hűtlenek!*

*És ezt vagyonért, rangért teszik,
A kényelmes, tunya életért,
És feledik üldözött fajukat:
Dél- és Felvidéket és Erdélyt!*

*Ott most pusztítják fajunkat
Sunyító szlávok és oláhok,
És nem hallják meg jajainkat
Ezek az elvadult Júdások!*

*Uram! Tégy csodát, adj új jelet,
Ha kevés, ki magyarnak maradt,
Megállítsa-e nép romlását.
Uram! Segítsd meg e hadat.*

*Uram! Hallod-e jajkiáltásom,
Mi fájó szívemből tör Feléd?*

*Uram! Mentsd meg Magyar Népedet,
A szenvedésből legyen elég!*

*Adjál szép szavú profétákat,
Kik szívre, értelemre hatnak,
Jó példát adó vezéreket,
Kik minket soha el nem adnak!*

*Senkinek! Soha! – Mindig hűek
Lesznek egyetlen Szent Fiadhoz
És fajunkhoz, a magyar néphez.
És ez újabb ezer évet hoz.*

*Hogy betölthessük hivatásunk
És megbékítsük a Teremtőt,
Mert: „Megbűnhődte már e nép
A múltat s jövődőt!”*

Calgary 1979. április 7.

* * * * *

TRIANON 86 ÉVE

Egyed Atilla

Mindenki úgy tudja, hogy a Trianoni Szerződés hamis és hazug adatainak összegyűjtése és a tárgyalóasztalra való helyezése Benesék munkája volt. Persze, hogy jól dolgoztak, de ez csak az utolsó felvonása volt annak az aknamunkának, ami az I. Világháború előtt már csak nem egy évtizede elindult, a Magyarországon – békében és jólétben – élő nemzetiségek – horvátok, oláhok, szerbek, szlovénok, tótok és társaik között.

Az első összetevője ennek a Habsburg ház és az osztrák kamarilla magyar gyűlölete volt, mely tudatosan és – a Monarchia létének szempontjából nézve – mondhatni iszonyú korlátoeltsággal és bután a saját sírját ásta meg a nemzetiségeknek a magyarok ellenvaló tudatos és kormányrendeletekkel való lázításával. (Idekívánkozik az a ténymegállapítás, hogy mind ezek után, amikor saját országuk kivetette a Habsburgokat, akkor a soron következő Habsburg és nemzetsége, Magyarországra települ át, itt várva, reménykedve, a kedvező alkalom után, hatalmuk visszaszerzését.

Ez a tény, a szemtelenség csimborasszója, ez azt mutatja, hogy a Habsburgok, még a hírhedt Linder Béla, aki talán a legnagyobb balsorsunk okozója volt, még őt is erkölcsi mélységben még alacsonyabb, mert ő (Linder) amikor megtette munkáját, eltűnt a szerb nép tengerében, ahol szobrot állítottak szolgálataiért.

A Habsburgok pedig továbbra is áhítoznak, próbálkoznak.) A magyar küldöttségvezetője, gróf Apponyi Albert szavai a trianoni ú.n. tárgyaláson: „*Ne bánjanak úgy a néppel, mint egy nyájjal. Most, amikor el kell döntenet az, hogy a jog és szabadság hangzatos szavait őszintén értelmezik-e, ezekre a szent elvekre hivatkozva kérem a népszavazás elrendelését. Elfogadjuk ennek eredményét, bármilyen legyen is az. Ha ellenfeleink visszautasítják a népakaraton nyugvó igazságos döntést, megidézem őket az emberiség lelkiismeretének ítélőszéke elé.*” -- Ez pusztába kiáltó szó volt csak, mert két világ szélhámosa, a cseh Benes és Maszaryk család és hazug propagandájára építve, a Magyar Nemzetet tönkretevő határozat (mondhatom úgyis ítélet) már készen volt és a magyar küldöttség érveit meg sem hallgatták.

Minden magyarnak tudnia kell azt, hogy ez az ú.n. „békeszerződés” az emberi jogokat súlyosan sértő körülmények között, hamis adatokkal, csalással, a Monarchia és Németország hatalmas hadseregeinek fegyverletétele előtti „Wilson féle 14 pontban való megegyezés” és a fegyverszüneti szerződések megszegésével, a győztes hatalmak „önkénye” szerint készült.

Azt is tudni kell, hogy a „Trianoni Békeszerződéssel” Magyarországra kényszerített új országhatárok **nem végleges** minősítéssel lettek megszabva.

A Trianoni Szerződés nem végleges voltát és revíziójának lehetőségét a következő okmány-kivonatok igazolják:

1. Millerand a francia kormány elnöke és külügyminisztere, mint a békeszerződéseket készítő nagykövetek tanácsának az elnöke 1920. május 6-án adta át a – **rendőri őrizetben tartott** – magyar megbízottaknak a békefeltételek végleges szövegét és a mellékelt kísérő levélben az alábbiakat írta: „Ha a helyszíni vizsgálat eredménye szükségessé teszi a szerződésben megjelölt határok módosítását és amennyiben a határ megállapító bizottságok arra a meggyőződésre jutnak, hogy a szerződés határozmányai **bármilyen tekintetben igazságtalanok**: Magyarország fellebbezhet a Népszövetséghez. (A mai neve ENSZ másik sóhivatal).
2. A Millerandnak Lloyd-George angol miniszterhez írt levelében a következő kitétel olvasható: „Mi mindhatározottan elismerjük a békeszerződések **esetleges** revíziójának lehetőségét.”
3. A francia külügyminisztérium 1920. június 24-én hivatalos jegyzéket intézett a Magyar Kormányhoz, melyben: „Millérand kísérőlevelének szellemében megerősítette **a revízióra vonatkozó kijelentéseiket.**”
4. Lloyd-George a londoni Guildhall-ban, 1928, október 17-én tartott beszédében bevallotta, hogy micsoda csaláson alapult a Trianoni Szerződés és mi volt az értéke azoknak az „okiratoknak”, amelyek alapján „Trianonban” Magyarország új határait megállapították, így: „**Az összes érvek, amelyeket bizonyos szövetségeink meggyőzésünkre felhoztak hazugok és meghamisítottak voltak.**”
5. A Trianoni „Békeszerződés” igazságtalanságának legfőbb bizonyítéka az, hogy a francia szenátus 1921. július 11-i ülésén **megtagadta a Trianoni Szerződés jóváhagyását és Franciaország a mai napig sem szentesítette a Trianoni Szerződést.**

6. **Az USA kormánya nem ismerte el Magyarország új határait és 1921. augusztus 29-én külön békét kötött Magyarországgal.** Ezeket megelőzően: 1918. november 3-án, amikor Páduában az „ENTENTE” megbízottai – Diaz és Badoglio tábornokok – **fegyverszünetet** kötöttek az Osztrák Magyar Monarchiával, melyet Weber tábornok képviselt, IV. Károly megbízásából. A fegyverszüneti szerződés legfontosabb cikkelye az volt, hogy: **„Ausztria és Magyarország területét mentesítette minden ellenséges, katonai megszállástól.”**

Így aztán „néhány (cseh) szakértő céltudatos együttműködése olyan dolgokat valósított meg a békekötéskor, amire a rosszul értesült államférfiak sohasem lettek volna képesek,” nyilatkozta Seton Watson. (Pozzi Henri, Századunk bűnösei, 1936, 1996, 266 old.)

„Trianonban téves adatok és hamis bizonyítékok alapján határoztak.” (Pozzi, 266) Ennek bizonyítására Pozzi két példával szolgál. „Benes indítványára a csehek 1919. február 5-én bejelentették igényüket a tiszta magyar lakosságú Kassára, azzal az indokolással, hogy az cseh város.

„Lord Balfour, akit magyar barátai idejekorán tájékoztattak a helyzetről, szót emelt a magyarok érdekében és meggyőző érveivel nagy hatást gyakorolt a meghatalmazottakra, sőt magára Clemenceau-ra is.

„Elhatározták, hogy semleges szakértő bizottságot küldenek Kassára Benes bizonyítékainak felülvizsgálására. Benes ügyes játékoshoz méltón azonnal csatlakozott e határozathoz. Kijelölték a szakértőket. House ezredes újabb cselfogása következtében két amerikai választottak: Kamev Róbertet és Karmezin Eduárdot. A cseh megszállás alatt álló Kassán Sekác megyefőnök fogadta őket. Kíséretüket Hanzalik cseh rendőr látta el.

„A két amerikai tulajdonképpen cseh volt. Egyik két évvel korábban, másik nyolc hónappal azelőtt szerezte meg az amerikai állampolgárságát! De természetesen erről senki sem beszélt Trianonban! Mindkét szakértő Benes gyerekkori barátja volt!

„Kassai küldetésük történetét maga Hanzalik adta elő a pozsonyi törvényszéken, 1929. októberében a Tuka-féle hazaárulási per tárgyalása alkalmával, amelyen terhelő tanúként szerepelt.”

„A hallgatóság hangos nevetése közben Hanzalik terjengősen részletezte, miként indultak tüntetően a 'szakértők' ellenőrző útjukra, hogy a legelső korcsmába betérve egy hétig mulassanak ott a konferencia költségére.

„A jegyzőkönyvet, amelyben igazolták Benes állításainak helyességét, Hanzalik közreműködésével szerkesztették a Schalk-szálloda egyik szobájában. E jegyzőkönyv alapján – amelyet komoly bizonyítékként őriznek a békekongresszus levéltárában, – több mint százezer magyar sorsa felett döntöttek és minden további vizsgálat mellőzésével Csehszlovákiához csatolták őket. A népszavazás elrendelésétől pedig elállottak.” (Pozzi, 266-267)

Ezt a páduai fegyverszüneti szerződést az „ENTENTE” Versailles-ban ülésező legfelsőbb katonai tanácsa jóváhagyta és az angol miniszterelnök – Lloyd-George – november 6-án az angol parlamentben – Wilson amerikai elnök pedig 1918. december 2-án az USA kongresszusának bejelentette.

. . . De 1918 októberében kitört az ú.n. **ŐSZIRÓZSÁS** forradalom a szellemileg erősen korlátozott gróf Károlyi Mihály vezetésével, (aki egyenes leszármazottja annak a báró Károlyi Sándornak, aki II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelemnek, az 1703 – 1711 –es szabadságharcunk vezérének egyik tábornoka lett, majd a kuruc hadak főparancsnoka, és aki Rákóczi távollétében, annak hozzájárulása nélkül, 1711. április 30-án békét kötött a Habsburg III. Károly osztrák császár megbízottjával, Pálffy Jánossal, Szatmáron, s ezért az árulásért a császár nagy kiterjedésű birtokkal jutalmazta (a Rákóczi vagyontól) és grófi rangra emelte. 1918. október 25-én – Károlyi vezetésével – megalakult a „Magyar Nemzeti Tanács” és első intézkedésük volt, hogy az I. Világháború „egyetlen” ellenzőjét és volt magyar miniszterelnökét – gróf Tisza Istvánt – meggyilkoltatta 1918. október 31-én. Második intézkedésükkel sikerült az **ország veszejtés**, amit a II. Internacionálé magyarországi – főleg dél-keleti származású – kiszolgálói végeztek el. Ezeknek kimagasló személyisége a Károlyi kormány hadügyminisztere – Lenin elveinek tanítója – Linder Béla volt, aki a világtörténelemben eddig páratlanul fenn maradt tömondatba foglalt programmal: **NEM AKAROK KATONÁT LÁTNI**, elrendelte a hatalmas és erős magyar hadsereg leszerelését.

De egy „magyar veszejtő” szándékú „magyar” kormányzat, mely az ország védelmét lehetetlenné tette a hadseregének leszerelésével, szinte napok alatt hozta meg nemcsak a halálos ítéletét a „saját” országa elpusztítására, hanem végre is hajtotta azt. Lássuk tehát az eseményeket időrendben:

1918. november 3. megkötjük a páduai fegyverszüneti egyezményt, mely mentesíti Magyarországot az ellenséges megszállástól. 1918. november 4. Károlyi küldöttséget meneszt Belgrádba és „békét” akar kötni a szövetséges és társult hatalmak balkáni seregének parancsnokával, Franchet d'Espery tábornokkal. (Károlyi sem és nép bízottai sem tudják azt, hogy „békét” nem lehet kötni egy hadsereg parancsnokkal.) A Károlyi kormány megbízottai, tehát – egy nappal a páduai fegyverszüneti egyezmény aláírása után -- **„katonai egyezményt”** kötnek a megnevezett francia tábornokkal, amelynek értelmében **„a magyar kormány hozzájárulását adja ahhoz, hogy a szövetséges és társult hatalmak csapatai előnyomulhassanak MAROS-SZABADKA-PÉCS vonalig.”** Erre a „belgrádi katonai egyezményre” való hivatkozással, Rumánia mozgósítja csapatait és a rumán csapatok megindulnak Erdély ellen. A háborúból **nem megverten**, hanem teljes erőben lévő hatalmas magyar hadsereg pedig leszerelve, kicsúfoltan már nem létezik, mert egy leninista, marxista „hadügyminiszter” tönkretette.

1918. december 4 a rumán hadvezetőség Erdélyt megszállja **SZATMÁR-NAGYVÁRAD-BESZTERCE** vonaláig. A „magyar kormány” nem védekezik, pedig a páduai szerződés értelmében joga van ahhoz, hogy az országot mentesítse minden ellenséges erőktől. **Ezek szerint Erdély elvesztése kizárólagosan a Károlyi kormány bűne!** Mert ha a magyar hadsereget nem szerelik le az oláhok nem mozgósíthattak volna mert az egyesült és társult hatalmak fegyverszünetet kötöttek Magyarországgal és ha van fegyverszünet, **a háború nem folytatható!**

Most pedig lássuk a harminc évvel ezelőtti az 50 évforduló alkalmából történt megnyilatkozásokat. Igen érdekes és tanulságos. Eckhardt Tibor (volt rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter) vezér cikkében, a NEMZETŐR 1970. februári számában Trianonnal kapcsolatban így ír: „Ne várjunk csodát! Ne a régmúltat sírjuk

vissza, hanem készüljünk fel az új országépítésre. Térjünk vissza országalapító (?) első királyunk, Szent István örökérvényű tanításához az idegenekkel való **méltányos** bánásmódot illetőleg, mert ez vezet el a kölcsönös megbecsüléshez, a szomszédos népekkel való békés együttéléshez. Az atomfegyverek korában a történelmi jogcím már nem hatásos, a „mindent vissza” jelszót nem lehet emlegetni. A cél: 'összehozni' mindent, ami jövendő boldogulásunkhoz szükséges.” -- Így szól az egykori „ébredő” és volt miniszter, s vezércikkének többi pontja is, szinte bele kívánczok azokba a nyugati sajtó közlönyökbe és televíziós közvetítésekbe, amelyet az utódállamok kormányai fizetnek meg, s hemzsegnek a „magyar elnyomás” „leigázott nemzetiségek”, sovinizmus és egyéb kitételektől: mert Eckhardt Tibor burkoltan ugyanezeket sorolja fel.

Eckhardt egyébként 1969-ben Habsburg Ottó felkérésére tervezetet dolgozott ki Közép-Európa újjá építésére – **határmódosítás nélkül!** – amit Habsburg Ottó, mint „kiváló munkát” köszönt meg.

Ha magyar érdekről van szó akkor a történelmi jogcím már nem elegendő az atomkorszakban. – 50 év után se. De például Izraelnek 2000 év után minden további nélkül jogos, méltányos és igazságos!

Ugyanez az újság (Nemzetőr) márciusi számában megállapítja: „Mai helyzetünkben csak a társ emigrációkkal (rumán, tót, szerb. Szerk.) való együttműködéssel lábolhatunk ki.” Érthető magyar nyelven mind ez annyit jelent a gyakorlatban, **hogymi magunk mondjunk le mindentről!** Ez az ENSZ-nek is meg a nyugati politikának is igen jól jönne, mert „eggyel kevesebb” lenne a sok kínos probléma, amit Trianon magával hozott. Gyűlölködő és sovinizta szomszédainak pedig különleges „eredmény”, hiszen ezzel bezavarhatják az elszakított közel 5 milliónyi magyart a teljes reménytelenségbe, mert **jogosan bizonyíthatják nekik „hát a saját testvéreitek is lemondhat rólatok. . .!”**

De még tovább is kell néznünk, mert bizonyos, hogyha már végleg sikerülne nekik az elszakított magyarságot felszámolni, ezzel még nem fejeznék be, hanem utána jönne aztán a teljes győzelem: a csonka országot is (!) eltörölni, magyarságát kiirtani, hogy a pán-szláv ideológusok álma végre valóra váljék: az északi és déli szlávok egyesülése, amit Tito egyszer már nyíltan is kimondott: **„A legközelebbi jugoszláv-csehszlovák határ Nyíregyházánál lesz . . .”**

Azok az álmagyarok pedig akik a trianoni helyzet elfogadásával akarják anyagi helyzetüket odahaza, vagy az emigrációban megalapozni és biztosítani – szégyelljék magukat, mert a magyarság **árulói** s mint ilyenek ne csak a júdás-pénzt kamatoztassák, hanem júdás példáját is utánozzák. . . !

1990-ben szeptemberében Genfben „titkos” tanácskozást tartottak szovjet és német szakértők bevonásával „Közép Európa földrajzi politikai problémairól.” A szakértők által összeállított és hitelesített dokumentum **bennünket érintő határozatai”.**

1. A Szovjet-unió nem fogja akadályozni Kárpát-Ukrajna leszakadását az ukrán nacionalisták destabilizáló tevékenysége esetében és azt sem, hogy Kárpát-Ukrajna a magyar köztársasághoz csatlakozzon.

2. Tekintettel arra, hogy ha Magyarország hajlandó megőrizni a politikai és gazdasági stabilitását a dunamenti régióban, a Szovjet-unió és az NSZK nem fogja megakadályozni a trianoni szerződésig érvényes eredeti magyar határok visszaállítását. Az NSZK növeli a Magyarországnak nyújtandó gazdasági segítségét, hogy a magyarországi életszínvonalat a szlovákiai fölé emelje, hogy ezzel a Magyarországhoz történő csatlakozás a szlovákok számára is vonzó legyen. A két érintett európai nagyhatalom tehát, felkészült a várható fejleményekre. Mindkét fél meg volt győződve arról, hogy Magyarország a változások kínálta lehetőségek alapján benyújtja a számlát, és jogos revíziót követel. Ez a világ legtermészetesebb lépése lett volna! S Magyarország visszanyerte volna Trianon előtti határait, eredeti népességét, természeti kincseit stb.

Ezt, a talán soha vissza nem térő lehetőséget szabotálta el a **belső ellenség!** Említsünk neveket is: az áldott rossz emlékű Antall József és balkeze Jeszenszky Géza, akiknek kötelességük lett volna az ő idejükben jelentkező alkalmat megragadni. De nem tették! A koronát az egészre feltették a Horn Gyula és Kovács László által vezetett anti-magyar bűn szövetkezet a rumán és (ma úgy kell ismerjünk) **szlovák alapszerződésekkel.**

A privatizáció leple alatt újabb ország rablás történt, aminek során az ország szinte teljes vagyona idegen kezekbe került. Ezt kaptuk javunkra előkészített revízió és jóvátétel helyett.

Kiknek állt és áll érdekében a magyarság lezüllesztése, világgá üldözése és önfeladásra, azaz a teljes megsemmisülésre kényszerítése?

Egyed Atilla a Magyarok Világszövetsége Calgary Régió Elnöke, Calgary AB

2006 június 4.

Felhasznált irodalom:

Révai Két kötetes Lexikona, Budapest. 1948.

Magyar Életrajzi Lexikon, Akadémia Kiadó, Budapest. 1967.

Ósi Gyökér kulturális szemle, 1983. 2. szám. *Magyar Maffia*, Dr. Gálfy.

Ósi Gyökér kulturális szemle, 1983. 3-4. szám *Trianoni kis káté*.

Kanadai Magyarság, Toronto. 2000. feb. 5. 5 old. *Tények és dokumentumok Trianonról*. Cuth János.

Pozzi Henri: Századunk bűnösei, Budapest, 1936, 1996

* * * * *

Kiegészítés: Botos László

1975-ös Helsinkai Egyezmény engedélyezi a békés határkiigazítás lehetőségét. Ezért engedélyezett és nem tiltott a revízió újra felvetése.

Kormányunk, még a revizionista követelésben is nagyon szerény volt, mert csak az 1910-es etnik határokat követelte, valamint a népi döntést a hovatarozásról, melyet a nemzetközi szervezet ellenőrzött volna. Kormányunk nem követelte az idegen többségű területeket, csak azon területeket, ahol a magyar nép elszigetelten élt, az idegen betelepülők következtében, és még azt, hogy állítsák le a magyarellenes üldöztetéseket. Ez volt a lényege a magyar revíziós mozgalomnak – amely még most is helyénvaló! A franciák ugyan ezekkel a követelésekkel éltek 44 éven át Elzász Lotaringiával kapcsolatban.²⁸

Amikor delegációnk, késsel a torkán, aláírta a Békeparancs Egyezményt, ezt csak Millerand, francia miniszterelnök kísérő levelének hatására tette. Kormányunk válasza Millerand levelére:

„A magyar kormány meg van győződve arról, hogy (itt a Millerand-kísérőlevélre gondolt) a megértés kibontakozó-félben lévő szellemében fogják megoldani a békeszerződésből kifolyóan fölmerülő vitás kérdéseket és ugyanez a szellem fog megszüntetni minden olyan igazságtalanságot is, amelyet a kísérőlevél nem említ, vagy nem ismer el igazságtalanságnak. *Ebben a fölvetésben és az ország súlyos helyzetének* tudatában a magyar Kormány nem tagadhatja meg a békeszerződés aláírását.”²⁹

Láthatjuk, hogy kormányunk tudatában az ország veszélyes helyzetének, és ugyanakkor abban bízott, hogy az igazságtalanságok orvoslást találnak az aláírás következtében. Az a tény, hogy küldöttségünk nem lehetett jelen a tárgyaláson, nem védekezhetett, a döntés nélkülünk történt, mindez feljogosít bennünket, hogy a Békeparancsot véglegesnek ne ismerjük el, ezeket a tényállásokat kell elismertetni. (Raffay, 45)

Pozzi írja: „. . . A Trianoni Békeszerződés tárgyi 'tévedéseit' már nem lehet elvitatni.” „. . . nem arról van szó, hogy kisantant-, vagy magyarbarátok vagyunk-e? Kizárólag arról van szó, hogy az igazságosság követelményeinek eleget tegyünk, ismerjük be az elkövetett hibákat és hozzuk helyre azokat. Mi elfogadtuk a Millerand-féle levelet! Minket kötelez a becsület – és saját érdekünk is! Egyetlen hatalmas kérdés áll ma Franciaország előtt. Hogy az elmaradhatatlan revízió a mi közreműködésünkkel és hozzájárulásunkkal történik-e meg, vagy erőszakkal fog megtörténni, nélkülünk és ellenünk?”³⁰

Pozzi említi, hogy a nemzeteknek, akik szavatolták a trianoni döntéseket, a revízió alkalmazásakor nem is kellene törvényen kívül helyezni a döntéseket, csak a Millerand levélben ígért sérelmes határkiigazítást kellene végrehajtani.

A Cseh Köztársaság elnöke, Masaryk, gyakran sajnálatát fejezte ki Benes erőszakos politikájának sikeréért. Ő, Masaryk, túlzásnak találta a juttatásokat, amelyet Polson Newmann-nak a XX. Század folyóirat főszerkesztőjével közölt. „Nagyon hajlandó vagyok figyelembevenni a jelenlegi határok revízióját Magyarország javára.”³¹

Habsburg Ottó írja: „A második világháború előestéjén, az Atlanta Statutum első szakasza ünnepélyesen kijelenti, hogy a Nagy Hatalmak elismerik a múlt hibáit, melyet kijavítani óhajtanak.”³²

* * * * *

²⁸ Pozzi, *A háború visszatér*, 204.

²⁹ Raffay Ernő: *Magyar Tragédia, Trianon 75 éve*, 45.

³⁰ Pozzi, *A háború visszatér*, 193-194.

³¹ Pozzi: *A századunk bűnösei* 298.

³² Habsburg Ottó: „Önrendelkezési Jog”, *Kanadai Magyarság*, 1998. augusztus 29.

Utóirat – (a szerző)

Napjainkban, szerte a nagyvilágból gyakran ismétlődő kijelentések hangzanak el, vagy olvasható a világháló nemzetéért, és annak népéért aggódó, jövőjéért, és fennmaradásáért harcoló, tollforgatók leveleiben. Végveszélyben Hazánk. A felszámolás megkezdődött. Új honfoglalás veszi kezdetét, vagy már nagyon is közel van a befejezéshez. Ha nem egyesülünk, elveszünk. A szomorúság, kétségbeesés, vagy a tehetetlenség dühe pásztázik végig a magyar lelkek mélyében. De a nép „az Isten adta nép”, aki lakja e gazdag és gyönyörű anyaföldünk, aki tehetne valamit azért, hogy ez az ómen ne következzen be. Tett e valamit a vész megállítására? Mit tehet a nép minden támogatás nélkül? Egyedül, elhagyottan, körülvéve ellenességtől, országon belüli ellenség hatalma ellen? Petőfi verse jut eszembe.

„Felül a gálya, alul a víznek árja,
Azért a víz az úr.”

Ne felejtjük el ezt soha.

Domokos Sándor: Egy kézfogásban c. versében adja meg a teendőt.

„Mikkor a kezem a kezedet keresve
Összeforrott egy kemény kézfogásban,
Múltat bocsájtó meleg szorításban
Évszázadok szakadékát temettük,
Kölcsönösen mért csapásokat feledtünk.
Turán átka szertefoszlott halomba,
Az egymásban lelt közös bizalomba.”

Ne engedjük, hogy bárki is ellenségesen szóljon, vagy írjon testvére ellen, csak azért mert ő, másként látja hazája felemelkedésének útját. Minden egymás elleni uszítást szüntessünk be. A hallott, vagy levélben közölt egymás elleni uszítás küldőjét győzzük meg, ne hallgassuk meg. Adjuk tudtára, hogy az egymás elleni uszítás nemzetellenes. Ha ezt az egyszerű ilyen kiközösítést elvégezzük, mindenki a saját maga környezetében, akkor megszűnik a széthúzás. És megszületik az egység, és ide nem kell fegyver, pénz. Így egyszerűen ilyen népi összefogással megtörténhet népünk, a magyar nép fennmaradása. Béküljünk ki egymással. Mind addig, amíg ez meg nem történik, csak veszünk, fogyunk, és ellenségeink gyarapodva nevetnek rajtunk.

Magyar fiatalok, nemzet jövője, értetek szól itt minden szavam. Meg kell, hogy éreztétek, értsétek azt, amit mondani akarok, de szavaim nem fejezhetik ki aggodalmamat. Akadémiánk nem szolgál bennünket. Vessétek el a finn-ugor bizonyítatlan elméletet, és kövessétek, kutassátok a beindult új meglátásokat, amely vissza adja önbizalmatokat, hisz Őseink kultúralapító kárpát-medencei őshonos nép volt. Mindezt meg tudjuk tenni, minden ellenesség ellenére is. Csak szeressük,

keressük, és segítsük egymást, mert csak magunkra számíthatunk, és akkor velünk lesz az Isten.

Botos László

* * * * *

TARTALOMJEGYZÉK

Költemények

DOMOKOS SÁNDOR – Egy kézfogásban
 REMÉNYIK SÁNDOR – Templom és iskola
 WASS ALBERT – Üzenet haza
 PETŐFI SÁNDOR – A hazáról
 JÓZSEF ATTILA – Mama
 BERZSENYI DÁNIEL -- Fóhászkodás
 PETŐFI SÁNDOR – Magyar vagyok
 Ft. DÖMÖTÖR TIBOR – A harcnak még nincsen vége
 MÓRA LÁSZLÓ -- Könyörgés
 WASS ALBERT – A láthatatlan lobogó
 SAJÓ SÁNDOR – Magyarok lenni
 HERVAY TAMÁS – Magyarok lenni, válasz Sajó Sándornak
 GYÓNI GÉZA – Csak egy éjszakára
 GYÓNI GÉZA – Cézár én nem megyek
 TOLLAS TIBOR – Attila
 TOLLAS TIBOR -- Sicambria

Próza

WASS ALBERT – Ember az országút szélén
 WASS ALBERT – Örökségünk -- Hagyaték
 ARANY JÁNOS ÖNÉLETRAJZÁBÓL
 RIEDL FERENC – Képek Petőfi életéből
 VERESS DÁNIEL – Wesselényi Miklós
 ILLYÉS GYULA – Puszták népe
 MIKES KELEMEN LEVELEIBŐL – II. Rákóczi Ferenc halála

Rovásírás

FORRAI SÁNDOR – Az ősi magyar rovásírás az ókortól a napjainkig
 FRIEDRICH KLÁRA – Forrai Sándor Emlékezete
 SZAKÁCS GÁBOR – Tatarlaka titka

1956

MÁRAI SÁNDOR: Mennyből az angyal
 MARSCHALKÓ LAJOS: Új Bibliát
 PONGRÁTZ GERGELY – Corvin köz 1956

SZENTKUTI FERENC: Hősköltemény a pesti srácról

A Római-katolikus kereszténység felvétele

BOTOS LÁSZLÓ – A Quedlinburgi szerződés

BOTOS LÁSZLÓ – Így volt

TOMORY ZSUZSA – Kereszténység és Római Katolicizmus

A Kárpát-medence rövid története

EGYED ATILLA: Hová...merre...magyar népem? Avagy: Isten Veled Hungaria?

EGYED ATILLA: Trianon